

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Збірник тез доповідей VII науково-практичної конференції

“НАУКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ”

Секція 4

“Актуальні проблеми морально-психологічного, правового забезпечення службово-бойової діяльності Національної гвардії України”

(<http://avv.gov.ua>)

31 березня 2016 року

м. Харків

Оргкомітет конференції

Голова оргкомітету – Перший заступник начальника Національної академії Національної гвардії України з навчально-методичної та наукової роботи генерал-майор **Соколовський С.А.**

Відповідальний секретар оргкомітету:
науковий співробітник науково-організаційного відділу **Бондаренко О.В.**
(057-739-26-68, 4-68)

Члени оргкомітету:

начальник науково-дослідного центру полковник **Приходько І.І.**;
начальник навчально-методичного центру полковник **Тробюк В.І.**;
начальник факультету №1 полковник **Овчаренко В.В.**;
начальник факультету №2 полковник **Єманов В.В.**;
начальник факультету №3 полковник **Павлов С.П.**;
начальник факультету №4 полковник **Іщенко С.О.**;
начальник відділу по роботі з особовим складом полковник **Драган Ю.А.**;
начальник відділу родів військ та служб підполковник **Деркач О.В.**;
начальник науково-організаційного відділу підполковник **Морозов І.Є.**

Адреса оргкомітету: 61001, м. Харків, площа Повстання, 3,
Національна академія Національної гвардії України, науково-організаційний відділ.

Телефон: 057-739-26-68, електронна адреса: nov_nangu@ukr.net

Доповіді відтворені безпосередньо з авторських оригіналів. За достовірність представлених результатів відповідальність несуть автори

Секція № 4.

Актуальні проблеми морально-психологічного, правового забезпечення службово-бойової діяльності Національної гвардії України

Керівник секції: кандидат історичних наук доцент полковник **Ващенко І.В.**
Секретар секції: кандидат медичних наук, доцент полковник **Стадник А.В.**

Тематика секції:

- направи удосконалення нормативного та методичного забезпечення у галузі морально-психологічного забезпечення службово-бойової діяльності Національної гвардії України;
- визначення пріоритетів наукової проблематики у галузі морально-психологічного забезпечення службово-бойової діяльності військовослужбовців Національної гвардії України, Збройних Сил України та співробітників МВС;
- використання результатів досліджень у галузі комунікативних стратегій в інтересах виконання службово-бойових завдань;
- морально-психологічне забезпечення службово-бойової діяльності, яке здійснюється в ході заходів бойової, мобілізаційної готовності, службово-бойової діяльності та бойових дій, навчання, профілактики правопорушень, протидії впливу негативних інформаційно-психологічних факторів на військовослужбовців та населення;
- психологічне забезпечення службово-бойової діяльності, яке здійснюється за напрямками: професійно-психологічний відбір (профорієнтація), психологічний супровід службово-бойової діяльності;
- гуманітарне забезпечення службово-бойової діяльності, яке здійснюється за напрямками: інформаційно-пропагандистське забезпечення, військово-соціальна робота, культурно-виховна та просвітницька робота
- проблеми взаємодії військовослужбовців Національної гвардії України, Збройних Сил України та співробітників МВС з релігійними організаціями різних релігійних конфесій, течій та напрямів;
- проблематика управління конфліктами у військових колективах;
- соціальне та правове забезпечення службово-бойової діяльності Національної гвардії України.

УДК 351.74

Бардін Є.В., ад'юнкт кафедри тактико-спеціальної підготовки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ЕЛЕМЕНТИ ТАКТИЧНОЇ ПЕРЕВАГИ ПІДРОЗДІЛІВ ПОЛІЦІЇ ПІД ЧАС ДІЙ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ

За роки незалежності України відбулись значні зміни в інститутах громадянського суспільства, в тому числі і в системі МВС. На сьогоднішній день органи внутрішніх справ проходять путь реформування в Національну Поліцію, але не зважаючи на це вони діють в умовах бурхливих перетворень у суспільно-політичному житті країни, реформуючись у відповідності реаліям часу. Одним із складових являють собою патрульна поліція, яка діє у особливих умовах, що складає загрозу їх життя та здоров'я.

Особливі умови виникають при затриманні особо небезпечних злочинців, під час несення служби по охороні громадського порядку, при нападі на об'єкти що охороняються.

За надзвичайних умов особовий склад повинен діяти швидко, уміло та рішуче, у відповідності до раніше розробленого плану дій, відпрацьованого на заняттях із службової підготовки та оперативно-тактичних заняттях, наближених до реальної обстановки.

Розгляд проблеми забезпечення безпеки та виживання, розробка алгоритму дій у типових та екстремальних ситуаціях співробітників поліції під час виконання службових обов'язків слід розпочати з «кола виживання» та визначення його компонентів.

Коло виживання – це динамічна ілюстрація, яка акцентує увагу на тісному зв'язку між всіма його компонентами та безпекою і виживанням співробітників поліції. Кожен співробітник повинен розуміти важливість кожного з елементів і їх вплив на забезпечення особистої безпеки, його життя та здоров'я.

Структурними компонентами Кола виживання є: тактика дій у типових та екстремальних ситуаціях; фізична підготовка співробітників; вогнева підготовка співробітників; психологічна підготовка співробітників; спорядження.

Спираючись на вище викладення навчання особового складу у системі службової підготовки слід будувати на наступних постулатах:

1. Тактика – це спосіб діяльності, алгоритм дій співробітника у типових та екстремальних ситуаціях. При цьому кожне оперативно-службове завдання є унікальним і вимагає гнучкості у використанні та виборі засобів для забезпечення його виконання.

Кожен тематичний план з тактико-спеціальної підготовки повинен містити розгляд тем: «Прикриття/сховище»; «Тактика швидкого огляду місця події

Секція 4. Актуальні проблеми морально-психологічного забезпечення службово-бойової діяльності Національної гвардії України

(дистанція – 7 метрів)»; «Тактика підходу до дверей»; «Сигнали руками»; «Готовність зброї до застосування (висока позиція, низька позиція, позиція ближнього бою)», «Сфера відповідальності», «Комунікативна підготовка (застосовується як «поліцейський» міст, який дозволяє долати мовний бар'єр, є одним із перших елементів на шляху застосування сили)»;

2. Фізична підготовка – абсолютно обов'язкова для співробітників ОВС, які є представниками виконавчої влади та інколи застосовують заходи фізичного впливу для виконання службових обов'язків, навчальна дисципліна, що складається із загальної фізичної підготовки та спеціальної фізичної підготовки. Її слід розглядати, у тому числі, і як спроможність не дозволити заволодіти своєю зброєю та фізичний контроль ситуації. Вивчення дисципліни повинно включати: загально-фізичну підготовку (для тренування м'язової системи, витривалості, серцево-судинної системи (роботу серця та легенів)); спеціальну фізичну підготовку (для відпрацювання навичок затримання та конвоювання злочинців і правопорушників);

3. Вогнева підготовка – навчання навичкам ведення вогню по рухомим та нерухомих цілям та має на меті ознайомлення з принципами влучної стрільби та відпрацювання практичних навичок. Техніко-тактична підготовка співробітників поліції до використання вогнепальної зброї у різноманітних ситуаціях повинна спиратись на підстави та порядок її застосування та включати вправи, які моделюють реальні ситуації.

Слід зауважити, що для того щоб взятись за зброю, повинні бути підстави вичерпний перелік яких визначений ст. 46 Закону України «Про національну поліцію». Після того як зброя була оголена та приведена у готовність співробітник повинен спрямувати її на: об'єкт який представляє загрозу (висока позиція зброї); в інше місце лише у випадку, якщо на лінії вогню (між співробітником та об'єктом загрози) з'явилась стороння особа. У такому випадку ствол зброї має бути спрямований у землю під кутом 135° (низька позиція).

Під час контролю об'єкта загрози рекомендується застосування однієї з таких позицій: висока позиція зброї; позиція ближнього бою; низька позиція зброї.

4. Психологічна підготовка – це підвалини виживання, тому що спроможність прийняти належне рішення у критичній ситуації є найголовнішим фактором виживання. Почуття страху паралізує тверезість думки. Одним із дуже ефективних методів психологічної підготовки є випробування на подолання критичних ситуацій.

Підсумовуючи вищевикладене слід зауважити, що успіх співробітників поліції під час виконання службових обов'язків в особливих умовах, залежить від чіткої та злагодженої взаємодії, постійного вдосконалення професійних навичок і неухильного дотримання заходів особистої безпеки.

УДК 159.9:316.35

Білаш О.В., кандидат економічних наук, старший викладач кафедри інженерної механіки (ОТІВ) Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного; **Величко Л.Д.**, кандидат фізико-математичних наук, доцент, професор кафедри інженерної механіки (ОТІВ) Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ УПРАВЛІННЯ КОНФЛІКТАМИ У ВІЙСЬКОВИХ КОЛЕКТИВАХ

У сучасний період особливо актуальною стає проблема управління конфліктами у військових колективах, адже останнім часом все більш помітним є зростання кількості конфліктів на різних рівнях військової служби. Ці тенденції зумовлені як соціально-економічною, так і політичною ситуаціями в країні. Конфлікт здійснює значний вплив на психічне життя людей, їхній розвиток та самореалізацію. Основним у вирішенні конфліктних ситуацій є виявлення конкретних особистостей, які зумовлюють їх появу. Конфлікти у військових колективах є неминучим атрибутом їхніх взаємовідносин, що впливає на якість професійної підготовки та боєздатність самого підрозділу.

Конфлікт – це складе соціально-психологічне явище, яке усебічно досліджується. Як наслідок, сформувався одинадцять груп понять у психологічному аналізі конфлікту, які тлумачаться в залежності від таких категорій: сутності; генезису; еволюції; класифікації; структури; динаміки; функцій; інформації у конфлікті; попередження та розв'язання конфлікту; методів діагностики та дослідження конфлікту.

Конфлікти у військових колективах можна структурувати на такі види: соціальні; діяльнісні; організаційно-управлінські; структурно-ієрархічні; ціннісні. Залежно від виду конфліктів виділяють умови їх уникнення: виважена кадрова політика; високий рівень авторитету керівника та організаційної культури відповідного підрозділу; сприятливий психологічний клімат. Регулювання конфліктів здійснюється через механізм, який являє собою систему взаємодії та взаємовідносин окремих особистостей та груп військовослужбовців. В яких задіяні соціальні інститути, різні способи та форми соціальної взаємодії з метою усунення конфліктних ситуацій. На нашу думку, проблема управління цими конфліктами досліджується більш узагальнено, без формування якоїсь психологічної моделі та опису конкретної конфліктної особистості. Існують різні методи запобігання конфліктів, зокрема: організаційні, економічні, правові, соціокультурні, психологічні, а також силові умови і методи запобігання та розв'язання конфліктних ситуацій.

Конфлікти у військових колективах виникають під дією низки причин, які поділяються на: об'єктивні (недосконала правова система у сфері розв'язання конфліктних ситуацій, які з'являються між військовослужбовцями; складна і

динамічна військова діяльність та інші) та суб'єктивні (прийняття неправильних рішень; невміння деяких військових керівників правильно розподілити обов'язки підлеглих; непрофесійність деяких військовослужбовців; недосконалість культури спілкування; бажання командира показати свій авторитет будь-якою ціною; нетактовність у відношенні між начальником та підлеглим; самовпевненість та лідерські амбіції деяких військовослужбовців; психологічна емоційна нестійкість).

Проблем, при здійсненні управління конфліктами у військових колективах, є багато, проте для їх вирішення потрібно: мати професійне військово керівництво; володіти достовірною інформацією про психологічних стан кожного військовослужбовця та загальну атмосферу в колективі; своєчасно виявляти конфліктних людей; робити роз'яснення в разі виникнення конфлікту та провести психологічну співбесіду з сторонами конфлікту. Вирішуючи конфлікти у військових колективах доцільно врахувати особливості професійної діяльності кожного підрозділу. Важливе значення для уникнення та ефективного врегулювання конфліктів має професіоналізм керівництва.

УДК 37.011

Білейчук С.Ю., магістр денної форми навчання Національної академії Національної гвардії України, капітан; **М'ягков Д.І.**, магістр денної форми навчання Національної академії Національної гвардії України, майор

ІНФОРМАЦІЙНА ПІДГОТОВКА З ОСОБОВИМ СКЛАДОМ В ПОВСЯКДЕННІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВО-БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ

Створення та становлення молоді європейської держави – незалежної України припали на переломний етап розвитку сучасної цивілізації – перехід до інформаційного суспільства як нової суспільно-економічної формації.

В сучасних умовах важливе формування єдиного, достатньо захищеного інформаційно-комунікаційного простору країни як частини світового інформаційного простору, забезпечення рівноправної участі України в процесах інформаційної та економічної інтеграції.

Світовий цивілізаційний процес на сучасному етапі характеризується глобалізацією, прогресуючим зростанням значущості високих інформаційних технологій, підвищенням ролі інтелектуального ресурсу та менеджменту, соціальних, науково-технічних і гуманітарних чинників економічного прогресу, воєнного потенціалу держав.

Із зростанням науково-технічного прогресу буде зростати і важливість

питання інформаційної безпеки громадянина, суспільства, держави. Тобто інформація стала чинником, який може призвести до значних технологічних аварій, військових конфліктів та поразок у них, дезорганізувати державне управління, фінансову систему, роботу наукових центрів, і чим вищий рівень інтелектуалізації та інформатизації суспільства, тим потрібнішою стає надійна інформаційна безпека, оскільки реалізація інтересів, людей та держав все більше здійснюється за допомогою інформатизації. Враховуючи той факт, що під впливом інформаційних атак може цілеспрямовано змінюватися світогляд та мораль як окремих осіб, так і суспільства в цілому, нав'язуються чужі інтереси, мотиви, спосіб життя, на перший план впливає аналіз сутності та форм проявів сучасних методів скритого агресивного впливу, вияву дій, що мають цілеспрямований агресивний характер і які протирічать інтересам національної безпеки, вироблення механізмів протидії їм у всіх напрямках.

Україна з боку Російської Федерації зазнала прямої агресії у 2014 році. Анексовано спочатку було Автономну Республіку Крим, а згодом через пряме втручання Російської Федерації на підтримку сепаратистських руху виникла загроза втрати ще двох територіальних одиниць України – Донецької та Луганської областей. Водночас ще задовго до загострення ситуації, що з часом перетворилася у збройне протистояння, проти України розпочалася інформаційна війна.

Мета інформаційної війни – послабити моральні і матеріальні сили супротивника або конкурента та зміцнити власні. Вона передбачає вжиття заходів пропагандистського на свідомість людини і ідеологічній та емоційній сферах.

Одним із головних методів ведення інформаційної війни є пропаганда, тобто поширення різних політичних, філософських, наукових, художніх та інших мистецьких ідей з метою упровадження їх у громадську думку та активізації і тим самим використання цих ідей у масовій діяльності населення. Відповідно ці негативні прояви почали здійснювати вплив і на військовослужбовців в яких не були чітко сформовані державницькі ідеї, які не усвідомлюючи своїх дій негативно почали впливати на військові колективи з середини.

Антиукраїнська пропагандистська кампанія виявила недостатню сформованість наукових і методологічних обґрунтувань та пояснень щодо дій у подібних ситуаціях, продемонструвала слабку скоординованість дій державних органів влади, громадського суспільства, експертного та наукового середовищ, журналістів щодо протидії таким кампаніям.

Таким чином слід визнати, що для боротьби у інформаційній війні важливу роль у системі підготовки військовослужбовців важливого значення набуває інформаційна підготовка, як основний засіб у боротьбі з антиукраїнською пропагандою.

УДК 343.344

Боровинський С.Б., ад'юнкт кафедри кримінального права та кримінології факультету №3 Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;
Герасимчук Ю.В., старший викладач кафедри СФП факультету №13 Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ЗАПОБІГАННЯ ПОРУШЕННЮ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ ПРАВИЛ ПОВОДЖЕННЯ ЗІ ЗБРОЄЮ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИМИ ЗАХОДАМИ

Стаття 414 КК України «Порушення правил поведження зі зброєю, а також із речовинами і предметами, що становлять підвищену небезпеку для оточення», передбачена у розділі XIX «Злочини проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини)», встановлює відповідальність військовослужбовця за порушення правил поведження зі зброєю, а також із боєприпасами, вибуховими, іншими речовинами і предметами, що становлять підвищену небезпеку для оточення, а так само з радіоактивними матеріалами, якщо це спричинило суспільно небезпечні наслідки.

Суб'єктом цього злочину, згідно ч. 2 ст. 401 КК, виступають військовослужбовці Збройних Сил України, Служби безпеки України, Державної прикордонної служби України, Національної гвардії України та інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, Державної спеціальної служби транспорту, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, а також інші особи, визначені законом.

Відповідно ч. 9 ст. 1 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» від 25.03.1992 р. військовослужбовці – особи, які проходять військову службу.

Також суб'єктами цього злочину можуть виступати військовозобов'язані під час проходження ними навчальних (чи перевірних) або спеціальних зборів. Разом з тим, всі вищезазначені особи за певних умов можуть бути суб'єктом злочину, передбаченого ст. 264 КК «Недбале зберігання вогнепальної зброї або бойових припасів». Так, наприклад, якщо військовослужбовець порушує правила зберігання особистої мисливської вогнепальної зброї, що спричиняє загибель людей або інші тяжкі наслідки, то відповідальність повинна наставати саме за ст. 264 КК, яка є загальною нормою по відношенню до ст. 414 КК.

Стаття 414 КК має три частини, у яких передбачаються кваліфіковані та особливо кваліфіковані ознаки аналізованого злочину залежно від суспільно небезпечних наслідків. Порушення правил поведження зі зброєю, а також із боєприпасами, вибуховими, іншими речовинами і предметами, що становлять підвищену небезпеку для оточення, а так само з радіоактивними матеріалами,

якщо це заподіяло потерпілому тілесні ушкодження або створило небезпеку для довкілля, – карається службовим обмеженням на строк до двох років або триманням у дисциплінарному батальйоні на той самий строк, або позбавленням волі на строк до трьох років (ч. 1 ст. 414 КК). Це ж діяння, що заподіяло тілесні ушкодження кільком особам або смерть потерпілого, – карається позбавленням волі на строк від двох до десяти років (ч. 2 ст. 414 КК). У випадку ж спричинення загибелі кількох осіб чи інших тяжких наслідків – позбавленням волі на строк від трьох до дванадцяти років (ч. 3 ст. 414 КК). Тобто критерії диференціації відповідальності і, відповідно, покарання у ст. 414 КК є іншими, ніж у загальних нормах про злочини проти життя, здоров'я, власності, а також у ст.ст. 264, 267 КК.

На нашу думку, необережне створення небезпеки для життя людей або настання інших тяжких наслідків при порушенні правил поведінки з вогнепальною зброєю, бойовими припасами, вибуховими пристроями або вибуховими речовинами не становить такого ступеня суспільної небезпеки, який потребує встановлення кримінальної відповідальності. Для запобігання вчиненню таких діянь достатньо більш оперативних заходів дисциплінарної та адміністративної відповідальності.

Також вважаємо, що широке використання у законодавстві так званих оціночних понять, зокрема, «інші тяжкі наслідки», не сприяє однозначному тлумаченню кримінально-правових норм і, відповідно, їх однаковому застосуванню, що у кінцевому рахунку може сприяти проявам корупції у діяльності правоохоронних органів та судів.

Крім того, передбачення тривалих строків позбавлення волі за аналізований злочин не сприятиме, на наш погляд, досягненню такої мети покарання як виправлення засуджених і, відповідно, запобігання вчиненню нових злочинів засудженими. Тому ми є прихильниками встановлення максимального строку позбавлення волі за це діяння до 7 років.

УДК 37.013.73

Васильченко Р.В., кандидат філософських наук, старший викладач кафедри соціальних та правових дисциплін Національної академії Національної гвардії України

СВІТОГЛЯДНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ У ДОБУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ЯК ДІЙСНІСТЬ І ТЕОРЕТИЧНА ПРОБЛЕМА

Процеси глобалізації прискорюють виникнення нового способу організації соціального життя, що у теоретичному плані призводить до формування нового

ідеально типового світоглядного конструкту, а саме: планетарного світогляду. Але важливо усвідомлювати, що цей новий світогляд є не емпіричним феноменом, а саме ідеально типовим конструктом, в якому фіксуються універсальні ідеї, цінності, ідеали, норми, принципи діяльності та життєдіяльності, які стосуються спільної долі людства. Реальне функціонування цього конструкту відбувається відповідно до діалектики загального, особливого та одиничного через представленість його змістовних складових у світогляді індивідів і соціальних груп, у їх світовідношенні і діяльнісних формах духовного, практичного і духовно-практичного освоєння світу. Виникнення цього нового світоглядного конструкту ускладнює діалектику загальнолюдського, національного та індивідуального в оцінно-пояснювальній, орієнтаційно-інтегративній та мотиваційно-спонукальній підсистемах світогляду на всіх рівнях його суб'єктної представленості і вимагає врахування цих змін у формах організації освіти і виховання у добу глобалізації.

Загально визнаною ознакою нової глобальної світоцілісності є феноменологічне стиснення світу в цілому і швидке зростання усвідомлення цього явища. Теоретики глобалізації (М. Вотерс, Е. Гіденс, Р. Робертсон та інші) наголошують, що завдяки глобалізації територіальність перестає бути принципом організації соціального і культурного життя, а соціальні практики звільняються від локальних прив'язок і вільно перетинають просторові межі. Глобалізований світ, як це влучно виразив у назві своєї книги, виданої ще у 1990 році, Коедзіму Оме, стає «світом без кордонів».

У світоглядній площині «світ без кордонів» трансформується у світ без визначених ціннісно-сміслових горизонтів. Ця невизначеність, з одного боку, зумовлюється тим, що ціннісно-сміслові горизонти життєвого світу особистості розмиваються внаслідок підсилення усіх форм її мобільності – територіальної, професійної, культурної, національної, сімейної тощо. З іншого боку, ці горизонти розмиваються із середини внаслідок виникнення мультикультурного суспільства, коли в одному соціальному просторі починають співіснувати, активно взаємодіючи і конкуруючі, взаємопроникаючі й конфліктуючі, різні культури.

Крім того, в екстериторіальному світі людина не тільки втрачає визначені ціннісно-сміслові горизонти, але і втрачає своє визначене місце у світі. Місце проживання вже не виступає для особистості ані емоційною, ані раціональною цінністю, що втримує, прив'язує її до певного населеного пункту, регіону, країни. Вона стає бездомною, безпритульною, перетворюється на людину на прогулянці – без усталених особистісних і етосних взаємозв'язків, а відтак і без усталених зобов'язань і відповідальності. Людина стає «новим пілігримом» – мандрівником без значущої мети. Усе це надзвичайно загострює проблему особистісної

ідентифікації. Перед людиною постає дуже складне світоглядне завдання – знайти своє місце в новому світі, при цьому не втративши себе як особистість.

Отже, глобалізація надзвичайно загострює проблему ідентичності. Можна навіть припустити, що дискурс ідентичності приходить у сучасній філософії на зміну дискурсу світогляду, оскільки у цій новій дискурсивній площині по-суті ставляться і вирішуються ті питання, які були предметом осмислення у філософії світогляду.

УДК 159.9

Васищев В.С., старший викладач кафедри військового навчання та виховання факультету №4 (гуманітарного) Національної академії Національної гвардії України, підполковник

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК УСПІШНОСТІ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ОФІЦЕРІВ НГУ ТА ПОДРУЖНИМИ ВЗАЄМИНАМИ

Національна гвардія України (НГУ) є новим та специфічним військовим формуванням з правоохоронними функціями, яке призначено для виконання завдань із захисту та охорони життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави від злочинних та інших протиправних посягань, охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки, а також у взаємодії з правоохоронними органами - із забезпечення державної безпеки і захисту державного кордону, припинення терористичної діяльності, діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), терористичних організацій, організованих груп та злочинних організацій. Ефективне функціонування цього формування обумовлюється професіоналізмом як рядового складу, так і командирського (офіцерського) корпусу. Мова йдеться про професіоналізм командира, його успішність як спеціаліста та професіонала своєї справи.

Вивчення практики діяльності військ свідчить, що офіцери НГУ виконують свої функціональні обов'язки у складних фізичних і психологічних умовах, під впливом багатьох психотравмуючих факторів. Сучасні науковці в галузі екстремальної психології (О.П. Євсюков, А.С. Куфлієвський, Д.В. Лебедев, О.В. Тімченко) відмічають негативний вплив проблем в сімейних стосунках на психоемоційні стани особистості, одним із найвагоміших стрес-факторів, який обумовлює негативне ставлення офіцерів до виконання своїх професійних обов'язків, і як результат, байдужість до професійного росту, професійної успішності. Сім'я в усі часи була основою суспільства, осередком формування особистості, одним із основних виховних інститутів. Вона має визначальний вплив як на формування психіки дитини та підлітка, так і на забезпечення

психологічного добробуту дорослих. Здорові подружні стосунки виступають джерелом емоційного і фізичного благополуччя, відчуття упевненості і оптимізму. В свою чергу дисгармонія подружніх взаємин викликає підвищення конфліктності особистості, що приводить до негативних наслідків у всіх сферах життєдіяльності, в тому числі і професійній діяльності.

Аналіз керівних документів діяльності силових структур України свідчить, що на сьогоднішній день як в Національній гвардії України, так і інших силових структурах, недостатньо розроблені механізми урахування взаємозв'язку успішності у професійній діяльності та подружніми взаєминами.

Актуальність даної проблеми, недостатня її розробленість, перспективи розвитку та необхідність практичного використання обумовило потребу проведення теоретичного (а на перспективу і емпіричного) дослідження взаємозв'язку успішності у професійній діяльності офіцерів НГУ та подружніми взаєминами. Результати проведеного дослідження дозволили сформулювати наступні висновки:

1. Самореалізація суб'єкта військової діяльності (офіцера НГУ) може бути представлена як активне вираження власної індивідуальності як значимої й потрібної для себе та інших (самовираження), само здійснення (реалізація своїх потенцій), самоутвердження, самостійність (здатність до планування, регулювання цілеспрямованості власної діяльності, до рефлексії та саморефлексії), свобода й творчість (здатність до автономної поведінки, саморегуляції й між суб'єктної взаємодії), самоосвіта, самовиховання, впевненість в собі, послідовність в досягненні цілей, уміння відстоювати свої права тощо;

2. Успішність професійної діяльності – це точка на векторі між об'єктивними чинниками (вимогами, нормами, обмеженнями, що висувуються певною професією) та суб'єктивними (тими, якими володіє особистість, а саме здібності, індивідуально-психологічні властивості, мотивація, самооцінка тощо);

3. Психологічними проблемами у подружніх взаєминах можуть бути результатом дисбалансу в системі таких компонентів як наявність стійких подружніх почуттів (любов, симпатія і повага один до одного); наявність між подружжям взаєморозуміння, емоційної і духовної єдності; суб'єктивне відчуття щастя, подружня сумісність характерів, смаків, інтересів, ціннісної орієнтації; дольова узгодженість подружжя в реалізації шлюбно-сімейних функцій; психічне і фізичне здоров'я подружжя; задоволеність статевими стосунками; наявність в родині дітей та спільність поглядів на їх виховання; певний рівень матеріального благополуччя;

4. Професійна діяльність офіцера, а саме її успішність знаходиться у взаємозв'язку не тільки з особливостями та умовами службово-бойової діяльності, а і з можливими життєвими проблемами, в тому числі і проблемами у подружніх взаєминах.

УДК 32.019.5

Ващенко І.В., кандидат історичних наук, доцент, начальник кафедри військового навчання та виховання факультету №4 (гуманітарного) Національної академії Національної гвардії України, полковник; **Губа А.В.**, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри соціально-правових дисциплін і менеджменту Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди

ІНФОРМАЦІЯ – ОСНОВНИЙ ВИД ЗБРОЇ ХХІ СТОЛІТТЯ

Проблеми, які ми розглядаємо являються складними. Однозначної відповіді на них ніхто не дасть. Навіть серед науковців й досі відбуваються дискусії щодо природи інформації. Але перед тим, як розкрити що таке інформація, її роль та значення, зроблю зауваження. Сьогодні деякі політики стверджують, що Україна програла інформаційну війну з Російською Федерацією. Україна, дійсно, переживає важкий період своєї історії. Це так, але стверджувати, що війна програна – буде помилково

Ми повинні чітко усвідомлювати, що воєнна безпека закладається і знищується думкою. Тому, по-перше, не повинно бути панічних слів та думок щодо поразки. По-друге, своєю поразкою ми розчаруємо весь світ, який покладає на нас великі надії. Сьогодні світове міжнародне співтовариство знаходиться перед глобальними загрозами людства, яких раніше не існувало, ніхто не може запропонувати ефективну модель порятунку, ні ООН, ні розвинені країни.

Тому як стверджують, окремі науковці порятунок може бути від тих народів, які зберегли свій духовний потенціал і спроможні покаятись, очиститись та запропонувати людству нову модель розвитку.

Інформація є самим цінним ресурсом розвитку людства її умовна поділяють на природну і штучну. Природна впливає на нас, але не залежить від нас. Штучна залежить від нас та створюється людиною. Отже, інформація це результат відображення руху об'єктів матеріального світу, яка визначає цілеспрямовані властивості матерії.

Існує сім основних видів зброї виходячи із сили її враження: концептуальна; хронологічна; ідеологічна; економічна; геноциду; фізичного ураження; інформаційна.

До інформаційної зброї можна віднести п'ять груп засобів, які можуть бути застосовані для деструктивних (дезорієнтуючих, дезінформуючих, дезорганізуючих, дестабілізуючих, руйнуючих, пригнічуючих) інформаційних впливів на змістовні компоненти систем управління: засоби масової інформації і агітаційно-пропагандистські засоби; психотронні засоби; електронні засоби; електронно-обчислювальні засоби; лінгвістичні засоби; психотропні засоби.

Особливо небезпечна інформаційна зброя для органів державної влади,

Секція 4. Актуальні проблеми морально-психологічного забезпечення службово-бойової діяльності Національної гвардії України

управління військами, фінансами, економікою країни, а також вплив на індивідуальну та колективну поведінку людей.

Психічна деградація суспільства в найближчому майбутньому стане цілком реальною у випадку, якщо державні керівники не проаналізують світові тенденції свідомості і не зроблять відповідні конструктивні висновки. Якщо держава не буде спостерігати пасивно за зростанням деструктивних сил проводити заходи щодо захисту інтелекту особистості кожного громадянина. Зробивши цей захист ми зможемо запобігти можливості психотронної війни.

Основними загрозами інформаційно-психологічній безпеці є:

- блокування на неусвідомлюваному рівні свободи волевиявлення людини, штучне прищеплення їй синдрому залежності;
- розробка, створення і застосування спеціальних технічних і програмних засобів для деструктивного впливу на психіку людини;
- маніпулювання громадською свідомістю з використанням спеціальних засобів впливу;
- руйнування єдиного інформаційного і духовного простору України, традицій суспільства і суспільної моралі.

Все частіше висловлюється думка, що в третьому тисячолітті лідерство у світі буде визначатися здебільшого не економічним потенціалом держави, а його здатністю контролювати інформаційні процеси.

Інформація стала найбільш високоліквідним товаром - вартість інформації та її своєчасної доставки в потрібне місце зростає дуже швидко.

Отже історичний досвід війн та конфліктів показав, що будь-яка нова сфера діяльності людини перетворюється в сферу збройного протистояння, такою зброєю сьогодні стала інформація, вона є поштовхом до інформаційних війн. Світ не стоїть на місці, технічний прогрес озброює сучасну людину не лише новими засобами виробництва, але й засобами знищення, як самого себе, так і оточуючих. Сьогодні людство досягло такого прогресу, що контролювати деякі глобальні явища стало неможливим, наприклад: екологічна зброя може штучно створювати урагани, цунамі.

Інформатизація суспільства вже призвела до багатьох незворотних процесів, які негативно впливають на суспільне життя, знищують духовність людини, її свідомість, такий темп розвитку сучасності може призвести до деградації людей, до нездатності мислити, відчувати, проявляти емоції, тобто перетворить людей на машини.

Якщо ми вірно будемо розуміти всю важливість інформаційних проблем, то вже сьогодні будемо рухатися у напрямку їх подолання, адже інформаційна зброя здатна знищити найважливіше, що є у людини – її свідомість. Ми повинні працювати над створенням таких механізмів, які б змогли обмежити сферу дії насильства та розвивати серед курсантів відчуття відповідальності за власні вчинки.

УДК 37.011

Возбранний А.А., магістр денної форми навчання Національної академії Національної гвардії України, капітан; **Ковальчук І.М.**, магістр денної форми навчання Національної академії Національної гвардії України, капітан

ОСОБЛИВОСТІ ІДЕОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ОСОБОВОГО СКЛАДУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

На початку ХХІ століття у світі відбуваються кардинальні трансформації, що супроводжуються зміною геополітичних конфігурацій. На тлі посилення загроз і зростання нестабільності у світі постають нові виклики міжнародній безпеці. Спостерігається небезпечна тенденція перегляду національних кордонів поза нормами міжнародного права. Застосування сили і погрози силою знову стали практикою міжнародних відносин, у тому числі в Європі. З огляду на це, потрібно сказати, що Україна як невід'ємний учасник міжнародних відносин та європейська країна, безпосередньо залучена у потік складних, багаторівневих, широкомасштабних процесів глобальної політики. Ці процеси потрібно розуміти, як джерела умов, що впливають на формування політики держави, як в середині, так і на міжнародній арені. Природа цих умов є динамічною, несталою, такою, що потребує від держави належної рефлексії та виважених, але не менш рішучих кроків в процесі свого становлення і розвитку.

Саме за таких умов, однією із основних складових політики держави виступає її ідеологічна складова, як засіб згуртування та консолідації суспільства на загальнолюдських та притаманних лише українському народові цінностях, традиціях, звичаях тощо.

На практиці реалізація ідеологічної складової здійснюється в багатьох напрямках. Одним з них є напрямок військово-ідеологічної підготовки військовослужбовців, зокрема Національної гвардії України. Цей напрямок обумовлюється високим ступенем суспільної значимості виконуваних ними завдань та глибиною включеності кожного військовослужбовця в життя держави. Особливо, з огляду на події, що відбуваються сьогодні в Україні.

Ідеологічна підготовка у Національній гвардії України проводиться з метою:

- надання навчально-виховному процесу ідейних засад та цільової спрямованості;
- підтримання високого морального духу особового складу та морально-психологічної стійкості;
- виховання у військовослужбовців почуття особистої відповідальності за захист Вітчизни, розуміння засад державної політики та заходів, що здійснюються в інтересах забезпечення національної безпеки та оборони;
- формування в особового складу національно-патріотичних цінностей, ідей вірності Конституції України, Військовій присязі, бойовим традиціям, гордості за належність до Збройних Сил України.

Основним змістом ідеологічної підготовки є цілеспрямована діяльність органів військового управління, командирів, штабів, органів по роботі з особовим складом (з виховної та соціально-психологічної роботи) усіх рівнів щодо формування у військовослужбовців світоглядних ідеалів, цінностей та орієнтирів, високих морально-психологічних і бойових якостей в інтересах ефективного виконання військового обов'язку та визначених завдань.

Основні завдання ідеологічної підготовки:

- роз'яснення засад державної зовнішньої та внутрішньої політики;
- формування в особового складу свідомого розуміння державної політики у військовій сфері, виховання патріотизму та особистої відповідальності за захист Вітчизни;
- роз'яснення місця і ролі Національної гвардії України у забезпеченні обороноздатності держави з урахуванням історичного досвіду та сучасних викликів і загроз, специфіки визначених завдань за призначенням;
- формування у військовослужбовців персональної відповідальності за дотримання положень Конституції України, законів України, наказів командирів (начальників), підтримання бойової готовності та виконання навчально-бойових завдань;
- вивчення норм міжнародного гуманітарного права.

Отже, ми побачили, що ідеологічна підготовка особового складу Національної гвардії України виступає, як цілісна система цілеспрямованих, організованих заходів з метою формування у нього високих моральних, професійних та ділових якостей, глибокого усвідомлення та розуміння важливості своєї діяльності, відданості та свідомого ставлення до військового обов'язку, любові до народу та Батьківщини. Тому, першочерговим завданням та обов'язком, на шляху зміцнення нашої держави та Національної гвардії України зокрема, постає кропітка праця кожного командира, начальника, а особливо офіцера по роботі з особовим складом над належним забезпеченням ідеологічної підготовки.

УДК [159.9.07+351.74]:17.022.1

Воробйова І.В., кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник, старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії морально-психологічного супроводження службово-бойової діяльності Національної гвардії України науково-дослідного центру службово-бойової діяльності Національної гвардії України Національної академії Національної гвардії України

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ДІЯЛЬНОСТІ ЩОДО ОПТИМІЗАЦІЇ ІМІДЖУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Процес побудови іміджу повинен відбуватися постійно, імідж – дуже плинна категорія, не здатна без перманентного підживлення створювати атмосферу

*VII Науково-практична конференція Національної академії Національної гвардії України
31 березня 2016 р., м. Харків*

позитиву навколо носія іміджу (людини, групи людей або організації). Ця діяльність має бути безперервною, змінюються лише бюджетні ліміти, організаційні кадрові ресурси, матеріально-технічна база та умови (соціальні, політичні), за яких проходить процес побудови іміджу або оптимізації існуючого.

Цілеспрямованій діяльності щодо створення чи оптимізації іміджу має передувати виявлення «проблеми іміджу»: розбіжності між ідеальним і фактично існуючим образом. Оскільки імідж створюється з цілком визначеними цілями, у суб'єкта його оптимізації і корекції виникає необхідність, по-перше, формування цільового образу, що описує яким повинен бути результативний імідж і, по-друге, визначення того, які параметри реального іміджу слід коригувати для досягнення поставленої мети.

Ефективна діяльність щодо оптимізації іміджу військовослужбовця Національної гвардії України (НГУ) повинна бути організована на основі психологічної структури іміджу і динаміки його формування, виходити з конкретної мети іміджу у вигляді ідеального уявлення результатів цієї діяльності – цільового образу, враховувати механізми формування іміджу і включати напрямки роботи щодо його оптимізації.

Програма оптимізації іміджу військовослужбовців НГУ повинна мати такі основні напрямки діяльності: I. підвищення інформованості населення про діяльність НГУ, зміцнення взаємодії з громадськістю, підвищення правової свідомості і культури населення; II. подолання негативних явищ у службово-бойовій діяльності, протидія небажаним «корекціям» іміджу з боку зацікавлених протидіючих сторін, підвищення соціальної орієнтованості діяльності НГУ, укріплення кадрового потенціалу, досягнення відповідності професійних і особистих якостей військовослужбовців очікуванням громадян, міжнародним стандартам.

Реалізація запропонованих напрямків забезпечить:

- витіснення із громадської думки негативних уявлень щодо військовослужбовців та НГУ в цілому, правильне розуміння суспільством завдань НГУ як структури, що захищає життя, права, свободи та інтереси не лише державної, політичної і бізнес-еліти суспільства, а, перш за все, пересічного громадянина;

- досягнення лояльності і довіри населення до НГУ, патріотичне виховання населення, підвищення правової свідомості громадян, їх готовності брати участь у вирішенні правоохоронних проблем, що сприятиме ефективному виконанню військовослужбовцями НГУ службово-бойових завдань, популяризація професії військовослужбовця НГУ;

- закріплення в свідомості громадян образу військовослужбовця НГУ як представника закону і справжнього захисника життя, прав, свобод і законних інтересів простих громадян; як професіонала, людини, що займає активну професійну та соціальну позицію, є ввічливою, порядною, освіченою та благородною;

- поліпшення суспільного та міжнародного іміджу НГУ як структури, що стоїть на варті демократії та прав людини.

УДК 1:316.4

Гегечкорі О.В., доцент, доцент кафедри соціальних та правових дисциплін Національної академії Національної гвардії України

ВПЛИВ НА ПОЛІТИЧНУ СТАБІЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ДЕРЖАВНО-ЦЕРКОВНИХ ВІДНОСИН

Здійснено аналіз сучасних державно-церковних відносин в Україні та основних аспектів їх еволюції. Дається оцінка їх впливу на політичну стабільність суспільства.

Великого значення для майбутнього України набуває характер відносин між людьми різних світоглядних орієнтацій, у тому числі між віруючими і невіруючими, між різними релігійними організаціями і державою з її законодавчою і виконавчою владою, між державою і невіруючими. Правовою основою попередження і розв'язання всіх цих проблем у сучасному українському суспільстві може бути додержання принципу свободи совісті.

Мета статі - розглянути сучасне розуміння свободи совісті як конституційно-правової категорії, її законодавче забезпечення в Україні. Як свідчить аналіз сучасної наукової і навчальної літератури всебічний аналіз цієї проблеми і насамперед питання державно-церковних відносин причин невиконання діючого законодавства про свободу совісті у повному обсязі ще не здійснено.

У загальному вигляді принцип свободи совісті означає визнання права людини сповідувати будь-яку релігію або не сповідувати ніякої, відправляти релігійні культи або дотримуватися атеїстичного світогляду. Тобто питання про свободу совісті означає постановку питання щодо духовної свободи людини, можливості існування для індивіда такої сфери духовного життя, куди не вправі втручатися ніяка влада, ніякі громадські організації. Реалізація принципу свободи совісті означає визнання необхідності встановлення у соціальній взаємодії, у міжособистісних взаємовідносинах і відносинах з владою принципу толерантності.

Предметом розгляду є один з аспектів свободи совісті – її конституційно-правовий зміст. У цьому значенні свобода совісті розглядається як сукупність правових норм і реальних гарантій, що регулюють і визначають розвиток зв'язаних з релігією суспільних відносин. Згідно з Конституцією України свобода совісті - це право сповідувати будь-яку релігію або не сповідувати ніякої, безперешкодно відправляти одноособово чи колективно релігійні культи і ритуальні обряди, вести релігійну діяльність. Стаття 35 Конституції закріплює відокремлення церкви і релігійних організацій від держави, та школи від церкви, проголошенням положення про те, що жодна релігія не може бути визнана державою як обов'язкова. Це конституційне визначення є основним

змістовним елементом інституту свободи совісті, виступає найвищою юридичною силою. Вона надає рівні можливості щодо реалізації власних духовних потреб і віруючим і невіруючим.

Однак відокремлення церкви і релігійних організацій від держави не означає, що їх діяльність залишається поза увагою держави. Законодавство чітко визначає, на яких підставах і в яких випадках у судовому порядку обмежується і припиняється діяльність релігійних організацій, врегульовує випадки, коли і на яких підставах священнослужителі, релігійні проповідники, наставники й інші представники зарубіжних організацій, які є іноземними громадянами і тимчасово перебувають в Україні, можуть займатися проповіданням релігійних віровчень, виконанням релігійних обрядів чи іншою канонічною діяльністю, регламентує користування майном, яке є власністю держави, громадських організацій або громадян.

З цього приводу можна зробити висновок про те, що з прийняттям законів були створені необхідні правові умови для розбудови церковно-державних відносин в Україні. Однак прийняття відповідних законів з необхідністю потребує їх суворого додержання і виконання. На жаль, можна констатувати непоодинокі факти порушення діючого законодавства. Мова йде про порушення законів у питаннях щодо відокремлення церкви від держави, про підтримку певними політичними силами тих чи інших релігійних конфесій. На нашу думку, головною причиною цих негативних явищ є вкрай висока політизація релігійного життя в українському суспільстві. При цьому, якщо політики у своїй підтримці тих чи інших релігійних організацій сподіваються на отримання так необхідного їм виборчого електорату за рахунок віруючих, то представники церкви - на підвищення за допомогою політичних сил своєї ролі як у суспільстві, так і у житті окремої людини.

На наше переконання, саме занадто політизація релігійного життя в Україні заважає разом з тим подоланню розколу між українськими православними церквами, розв'язанню суперечностей між православними й греко-католиками, а також більш ефективному виконанню релігією своїх функцій, у тому числі культурно-виховної функції.

Аналіз сучасної релігійної ситуації в Україні показує, що за наявності доброї волі церков та політичної волі і мудрості державної влади, за умов додержання чинного законодавства, певного дистанціювання держави від проблем внутрішньоцерковного життя і складних міжконфесійних відносин можливо сприяти суспільній стабільності і злагоді, підвищити морально-гуманістичний потенціал релігій і церков у вихованні населення.

УДК 32.019.5

Говоруха В.В., кандидат наук з державного управління, доцент, заслужений працівник освіти України, професор кафедри військового навчання та виховання факультету №4 (гуманітарного) Національної академії Національної гвардії України

ОЦІНКА СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ СИТУАЦІЇ В ДЕРЖАВІ В УМОВАХ РОЗВ'ЯЗАННЯ РОСІЙСЬКОЮ ФЕДЕРАЦІЄЮ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ ПРОТИ УКРАЇНИ

Глобалізація, розвиток глобального інформаційного простору і технологій, специфіка соціальних, економічних та політичних умов розвитку сучасного світового співтовариства впливають на характер та особливості ведення сучасних війн і збройних конфліктів.

Новим засобом ведення збройної боротьби стала гібридна війна, як прагнення однієї країни нав'язати іншій свою політичну волю шляхом комплексу заходів політичного, економічного, інформаційного і власне воєнного характеру – без оголошення війни відповідно до норм міжнародного права.

Країною, яка активно використовує інструменти гібридної війни, є Росія – російські фахівці з приходом до влади В.Путіна розробили нову концепцію такої війни та застосували її на практиці. На жаль "гібридна війна" проти України триває досі якій не видно якогось завершення.

Базові складові російської стратегії і тактики сучасної гібридної війни були остаточно сформульовані у 2013 році начальником генерального штабу збройних сил Російської Федерації В. Герасимовим у концепції, яку делікатно назвали «невоєнні методи при вирішенні міждержавних конфліктів».

Головною особливістю гібридної війни є те, що «вона ведеться не так за контроль над територіями, як за управління умами і емоціями».

Серед ключових складових російської концепції зазначено збільшення ролі невійськових методів тиску на противника, насамперед за допомогою політичних (дипломатичних), інформаційних і економічних елементів.

Інформаційна складова визначалася як важлива основа діяльності на всіх етапах конфлікту від його підготовки і до пост конфліктного періоду. Особлива увага приділялась «асиметричним заходам», до яких були віднесені: підтримка внутрішньої опозиції і сепаратистів у країні – об'єкти гібридної війни, а також різке збільшення цілеспрямованого інформаційного впливу на населення країни – об'єкту гібридної агресії для чого потрібна масштабна присутність у її інформаційному просторі. Об'єктом інформаційних маніпуляцій було як населення самої путінської Росії, так і інших країн на пострадянському просторі, особливо Україна – в силу значущості для відновлення російської імперії і як майбутня

жертва гібридної агресії. Були на той час вже й жертви перших російських гібридних війн на пострадянському просторі – Молдова та Грузія.

Етап інформаційної агресії іноді може бути розтягнуті на роки і десятиліття. Класичним прикладом тому є агресія Росії проти України. Вона готувалася практично ще з кінця 1990-х років. Типовими ознаками її були газові та торговельні війни, намагання захопити стратегічні підприємства поширити вплив російських ЗМІ, тиск на політичне керівництво в питаннях захисту прав російськомовного населення і штучно створюваних утисків російської мови, просування елементів російської культури, засилля російських агентури у органах влади і у бізнесі, розпалення сепаратистських настроїв серед національних меншин. Саме на цьому етапі відбувалося закладання конкретних масових психологічних установок, які у момент переходу конфлікту до відкритої фази, використовують для послаблення сторони, проти якої здійснюється агресія.

Російська Федерація гібридною війною кинула безпрецедентний виклик Українській державі. Той факт, що Україна вистояла с початку несподіваної агресії, після анексії Криму і під час розгойдування Донбасу і до стану «напівзамороженого» військового конфлікту, свідчить про потужний внутрішній потенціал нашої держави, її життєздатність. Усупереч численним кремлівським спекуляціям і брехні соціально-політична ситуація всередині країни не несе загрози українській державності.

УДК 355.1: [004:327.88]

Гозуватенко Г.О., кандидат історичних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії (військово-історичних досліджень) Наукового центру Сухопутних військ Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного

ЧІТКЕ ВИЗНАЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ МІШЕНІ – ЗАПОРУКА ПЕРЕМОГИ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ ВІЙНІ

Інформаційна війна – це не що інше, як явні і приховані цілеспрямовані інформаційні дії однієї системи на іншу з метою отримання певного виграшу в матеріальній та інших сферах впливу.

Ті системи, що зазнають зміни при інформаційній дії, надалі називатимемо інформаційними самонавчальними системами (ІСС). Людина, народ, держава є класичними прикладами ІСС.

Інформаційна зброя дасть максимальний ефект тільки тоді, коли вона застосовується по найуразливіших від неї частинах ІСС. Найбільшою інформаційною вразливістю володіють ті системи, які більш чутливі до вхідної

інформації – це системи прийняття рішень, управління. Зазначимо, що поняття інформаційна мішень – це безліч елементів інформаційної системи, які належать або здатних належати сфері управління, і що мають потенційні ресурси для перепрограмування на досягнення цілей, невластивих даній системі.

Щоб підвищити уразливість противника, слід максимально розширити його інформаційну мішень, тобто підштовхнути його на включення в мішень якомога більше рівноправних елементів, причому бажано відкрити доступ в сферу управління таким елементам, які легко піддаються перепрограмуванню і зовнішньому управлінню.

Змусити противника змінити свою поведінку можна за допомогою явних і прихованих, зовнішніх і внутрішніх інформаційних загроз.

Причини зовнішніх загроз у разі цілеспрямованої інформаційної дії (у разі інформаційної війни) приховані в боротьбі конкуруючих інформаційних систем за загальні ресурси, що забезпечують системі допустимий режим існування.

Причини внутрішніх загроз – в появі усередині системи безлічі елементів, підструктур, для яких звичний режим функціонування став, з огляду на ряд обставин, неприпустимим.

Прихована загроза – це неусвідомлювані системою в режимі реального часу вхідні дані, що погрожують її безпеці.

У інформаційній війні найбільший пріоритет надається прихованим загрозам, оскільки саме вони дозволяють створювати внутрішні загрози і цілеспрямовано управляти системою із зовні. Інформаційну самонавчальну систему назовемо тотально керованою, а поведінку повністю прогнозованою на інтервалі часу $[t_0, t_1]$, при умові, коли відомий алгоритм інформаційної дії, яка в свою чергу дозволяє привести систему в будь-який момент часу $t [t_0, t_1]$ до потрібного результату (дії).

Чи можливо і з якою точністю спрогнозувати поведінку ІСС в умовах непередбачуваності її вхідних даних? Відповідь на це питання і є в кожному окремому випадку конкретним результатом інформаційного моделювання поведінки конкретної системи. Потужністю і якістю подібних моделей оцінюються «інформаційні м'язи» будь-якої ІСС. Основними вихідними даними для вирішення задачі по прогнозуванню поведінки ІСС в умовах інформаційного зовнішнього управління є інформація про неї та її мета.

На закінчення підкреслимо, що інформаційна війна – це війна алгоритмів і технологій, війна, в якій пересікаються саме структури систем, як носіїв знань. На сучасному етапі, коли базові знання людства закумуляовані в рамках різних сучасних цивілізацій, інформаційна війна втілює собою війну цивілізацій за місце під сонцем в умовах ресурсів, які невпинно скорочуються.

УДК 355:316.35

Голота А.А., науковий співробітник НДЛ №21 Наукового центру Повітряних Сил Харківського університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба

ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬК В СУЧАСНИХ УМОВАХ ВЕДЕННЯ ЗБРОЙНОЇ БОРОТЬБИ

Морально-психологічне забезпечення (МПЗ) підготовки та ведення бойових дій – один із основних видів всебічного забезпечення військ (сил), метою якого є формування та підтримка морально-психологічного стану (МПС) особового складу, його бойових та психологічних якостей, необхідних для успішного виконання бойових завдань. За будь-яких обставин і умов бойових дій морально-психологічне забезпечення повинне проводитись комплексно, безперервно, цілеспрямовано, і чим складніша та напруженіша обстановка, тим активніше.

Ефективне проведення МПЗ передбачає своєчасне, професійне, цілеспрямоване використання всіх наявних засобів для попередження негативних змін МПС, перерозподіл зусиль та посилення впливу на певних напрямках роботи.

На підставі аналізу теоретичної бази МПЗ, експертних висновків науковців, викладачів, учасників бойових дій пропонується перелік факторів, які безпосередньо впливають на якість (ефективність) МПЗ в сучасних умовах ведення збройної боротьби:

1. Стан суспільних відносин у країні, ступень свідомості народу, його готовність виступити на захист своєї Батьківщини; відношення військовослужбовців до воєнної політики держави, розуміння справедливих цілей збройної боротьби; рівень професійної підготовки військовослужбовців, рівень озброєння та бойової техніки.

2. Наявність державної системи доведення до свідомості військовослужбовців політичних рішень керівництва держави, підтримки державами світу справедливого характеру збройної боротьби, впровадження у війська спеціальних засобів зв'язку для передачі важливої державної інформації.

3. Хід використання науково-технічних досягнень у військових цілях, стан виробництва та модернізації бойової техніки та озброєння, оперативність направлення засобів боротьби до війська.

4. Наявність та якість системи підготовки та перепідготовки військових та цивільних фахівців, функціонально орієнтованих на організацію та здійснення МПЗ військ, забезпечення їх належного професійного рівня, повне укомплектування відповідних посад у структурах МПЗ.

5. Якість проведення морально-психологічної підготовки особового складу в ході польотів, бойових стрільб, навчальних тренувань, командно-штабних навчань, у спеціальних навчальних центрах психологічної підготовки; подолання невміння багатьох командирів підрозділів спрогнозувати поведінку особового складу в екстремальних умовах та адекватно реагувати на її зміни.

6. Хід вдосконалення та суттєвого оновлення матеріально-технічної бази МПЗ; наявність спеціальних підрозділів інформаційно-психологічної боротьби, проведення психологічних операцій; оснащення структур МПЗ сучасними засобами космічного зв'язку, безпілотними літальними апаратами, потужною гучномовною технікою, агітаційним артилерійськими снарядами; стан доставки друкованої продукції до передових рубежів дислокації військ.

7. Своєчасне прийняття законів соціально-правового захисту військовослужбовців та членів їх сімей, опрацювання системи матеріальної мотивації особового складу для продовження служби за контрактом.

8. Належна взаємодія цивільних та військових засобів масової інформації в умовах ведення збройної боротьби; недопущення розповсюдження інформації, що знижує морально-психологічний стан військовослужбовців та наносить шкоду бойовому застосуванню військових формувань.

УДК 351

Гудімов О.О., курсант 4-го року навчання факультету підготовки фахівців для Національної гвардії України ННІ № 3 Національної академії внутрішніх справ

ПРОБЛЕМИ КОНФЛІКТНИХ СИТУАЦІЙ У ВІЙСЬКОВИХ КОЛЕКТИВАХ

"...без пристрастей і протиріч немає життя, немає поезії. Аби тільки в цих пристрастях і протиріччях була би розумність і людяність, і їхні результати вели би людини до його мети"

В.Г. Белінський

Дана наукова робота присвячується вивченню педагогічних ситуацій і конфліктів, що стають бар'єрами для ефективного педагогічного спілкування.

Актуальність даної проблематики обумовлена постійним інтересом психологів і педагогів (Виготський Л.С., Макаренко А.С. і інші) до вивчення причин виникнення конфліктів у педагогічній взаємодії офіцера й військовослужбовців, до пошуку ефективних способів їхнього подолання.

Предметом дійсної роботи є виявлення типових конфліктно-стресових ситуацій, їхня типологія і способи дозволу.

Метою роботи є аналіз подібних ситуацій у психолого-педагогічному аспекті, що передбачає рішення наступних конкретних задач:

- 1) виявлення характеристик педагогічного спілкування з погляду соціально-педагогічної взаємодії;
- 2) визначення типології конфліктів при навчанні військовослужбовців;
- 3) характеристика типових проблемних ситуацій і рекомендації їхнього вирішення.

У моменти суспільних катаклізмів ми усі відзначаємо наростання жорстокості, заздрості, нетерпимості один до одного. Це зв'язано зі зникненням у результаті так названої перебудови системи заборон, виховання, строгого дотримання законів, що приводить до прояву низинних інстинктів і до всездозволеності, агресивності. Агресивність – перешкода при формуванні відносин, моралі, суспільній діяльності людей. Адміністративними мірами дану проблему не вирішити.

Для цього офіцеру треба добре опанувати уміннями і навичками попередження і вирішення конфліктних ситуацій, тому що проблема взаємодії учасників педагогічного процесу здобуває усе велику гостроту для підрозділів НГУ.

У численних публікаціях про проблеми сучасної Національної гвардії України часто відзначається, що головне її лихо – це відсутність у офіцера інтересу до особистості військовослужбовця, небажання і невміння пізнати його внутрішній світ, звідси і конфлікти між офіцерами й військовослужбовцями. У цьому насамперед виявляється не стільки небажання офіцерів, скільки їхнє невміння, беспорядність у розв'язанні багатьох конфліктів.

Утворення як соціокультурна технологія є не тільки джерелом інтелектуального багатства, але і могутнім фактором регулювання і гуманізації суспільної практики і міжособистісних відносин. Педагогічна дійсність, однак, породжує безліч протиріч і конфліктних ситуацій, вихід з яких вимагає спеціальної підготовки офіцера як педагога.

Установлено, що оскільки в основі конфлікту часто лежить протиріччя, підлегле визначеним закономірностям, військові не повинні “боятися” конфліктів, а, розуміючи природу їхнього виникнення, використовувати конкретні механізми впливу для успішного їхнього дозволу в різноманітних педагогічних ситуаціях.

Розуміння причин виникнення конфліктів і успішне використання механізмів керування ними можливі тільки при наявності в майбутніх соціальних педагогів знань і умінь відповідних особистісних якостей, знань і умінь.

Показано, що процес формування практичної готовності офіцерів до вирішення конфліктів серед солдатів носить індивідуально-творчий, поетапно і системно організований характер.

УДК 159.9.07

Гура С.О., кандидат педагогічних наук, викладач кафедри психології діяльності в особливих умовах Національного університету цивільного захисту України;
Попова Т.О., студентка 4 курсу Національного університету цивільного захисту України

ОСОБЛИВОСТІ КОМУНІКАТИВНИХ ЯКОСТЕЙ КУРСАНТІВ: ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ

У комплексі заходів щодо вдосконалення професійної підготовки співробітників ДСНС важлива роль відводиться ВНЗ. На формування особистості фахівця впливають різні чинники процес професійної підготовки, зміна соціального статусу курсанта в період оволодіння професією, специфіка вимог, що пред'являються в період навчання і ін.

Методологічні підходи та теоретичні розробки в даному напрямку розглядаються в дослідженнях філософів, психологів і педагогів, які ведуть свою роботу в галузі вивчення особистості.

Спираючись на проаналізовані підходи до аналізу діяльності, в психологічній структурі діяльності співробітника при ліквідації надзвичайної ситуації можна виділити дві сторони зовнішню (виконавчу) і внутрішню (психологічну).

Цю професію можна назвати «комунікативною» професією, оскільки спілкування тісно вплетена в контекст практичної діяльності. Це професія, успіх якої значною мірою залежить від комунікативної компетентності працівника ДСНС – компетентності в міжособистісному взаємодії, міжособистісному спілкуванні, міжособистісному сприйнятті.

Крім того, інтенсифікація соціальних зв'язків, розширення поля спілкування, пов'язані з цим психічні перевантаження створюють напруженість в процесі спілкування. Високий же рівень комунікативної компетентності робить фахівця більш підготовленим та захищеним в умовах інтенсивного міжособистісного спілкування.

Комунікативна компетентність – це вміння встановлювати та підтримувати необхідні контакти з іншими людьми, певну сукупність знань, умінь і навичок, що забезпечують ефективне спілкування. Вона передбачає вміння змінювати глибину та коло спілкування, розуміти та бути зрозумілим для партнера по спілкуванню. Головні відмінності у комунікативній поведінці пов'язані не стільки зі статевими відмінностями, а й з соціальними характеристиками гендеру. Найбільш достовірні відмінності виявлені у побудові комунікативної стратегії чоловіків і жінок і використанні мовних засобі, щодо комунікативної активності та «зрозумілості» (логіки) дані досить суперечливі. Однак на сучасному етапі виникла необхідність більш глибоко з використанням якісних методів вивчати особливості комунікацій у різних соціальних ситуаціях і різних за статтю партнерів, оскільки

дотримування традиційних гендерних стереотипів призводить до конфліктного неефективного спілкування. Важливо виявити універсальні якості (з чоловічих та жіночих моделей комунікації) успішного спілкування та навчити батьків виховати їх у людині, не порушуючи унікальність її гендерної соціалізації.

Оскільки курсантське середовище уявляє собою особливу соціальну групу, було проведено дослідження комунікативних якостей серед курсантів НУЦЗУ, що належать до різних гендерів. Для цього були використані наступні методики: опитувальник С. Бем, тест комунікативних вмінь Міхельсона та Методика діагностики комунікативної соціальної компетентності (КСК).

Виходячи з аналізу наукової літератури можливо зробити висновок, що вивчення комунікативних якості курсантів вимагає глибоких методологічних розробок і практичного застосування нових інноваційних методик формування комунікативних здібностей курсантів за гендерної зумовленості.

УДК 316.485

Давиденко М.О., молодший науковий співробітник Національної академії Служби безпеки України, старший лейтенант

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ЩОДО ВЗАЄМОДІЇ З РЕЛІГІЙНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ РЕЛІГІЙНОМУ ЕКСТРЕМІЗМУ

Під взаємодією правоохоронних органів та релігійних організацій у сфері протидії релігійному екстремізму слід розуміти спільну погоджену діяльність, направлену на здійснення комплексу заходів з виявлення, профілактики, попередження та припинення різноманітних форм релігійного екстремізму, розкриття та розслідування злочинів, скоєних на релігійних мотивах, а також дії вищевказаних суб'єктів з недопущення виникнення релігійних конфліктів та формування релігійної толерантності у суспільстві.

Основними формами взаємодії правоохоронних органів та релігійних організацій є: безпосередня взаємодія та інформаційний обмін.

Удосконалення діяльності військових формувань та правоохоронних органів МВС України, СБ України, прокуратури України щодо взаємодії з релігійними організаціями має включати:

1. Розробку і впровадження на всіх рівнях управління правоохоронними органами найбільш ефективних організаційних структур з протидії проявам релігійного радикалізму та екстремізму.

2. Перерозподіл між СБ України та підрозділами органів внутрішніх справ, прокуратурою України як по «вертикалі» так і по «горизонталі» задач і функцій з метою усунення дублювання дій спрямованих на протидію релігійному екстремізму.

3. Розробка і впровадження нововведень в організаційні та тактичні заходи протидії релігійним конфліктам, в основі яких може перебувати позитивний досвід зарубіжних країн стосовно сучасних умов в Україні.

Умовами ефективної діяльності органів правоохоронних органів щодо взаємодії з релігійними організаціями є:

- формування налагодженої правової і фінансової баз підрозділів правоохоронних органів України з протидії радикалізації настроїв у релігійному середовищі;
- дієве і своєчасне міжвідомче координування діяльності правоохоронних органів, спрямоване не тільки на припинення релігійних конфліктів, а й їх попередження;
- підготовка і реалізація програм сприяння громадськості, державним структурам, які займаються протидією радикалізації настроїв у релігійному середовищі;
- планування та розробка політики взаємодії релігійних організацій із засобами масової інформації щодо висвітлення екстремістських протиправних дій і проведених оперативно-профілактичних заходів;
- залучення релігійних організацій та правоохоронних структур до участі в роботі, спрямованій на підвищення правової культури, правосвідомості та громадянської відповідальності населення;
- взаємодія з релігійними організаціями в проведенні профілактичної роботи з неповнолітніми членами молодіжних об'єднань, в діяльності яких вбачаються ознаки релігійного екстремізму, з метою запобігання релігійної екстремістської діяльності та соціальної адаптації членів таких організацій;
- організація роботи з традиційними та нетрадиційними релігійними організаціями через проведення прес-конференцій, круглих столів, відкритих міжвідомчих нарад, форумів із залученням ЗМІ, лекцій у вищих навчальних закладах, що сприятиме попередження поширення ідей релігійного радикалізму у соціумі.

УДК 159.9:612.825.58

Дворецький В.П., кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальновійськових дисциплін та фізичної підготовки факультету підготовки фахівців для Національної гвардії України навчально-наукового інституту №3 Національної академії внутрішніх справ, підполковник; **Андрусенко С.І.**, старший викладач кафедри загальновійськових дисциплін та фізичної підготовки факультету підготовки фахівців для Національної гвардії України навчально-наукового інституту №3 Національної академії внутрішніх справ, підполковник

НАПРЯМИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ УЧАСНИКІВ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ

З кожної війни суспільство виходить по-різному. Війна відбивається на психіці та поведінці людей, які брали в ній безпосередню участь, які після

повернення в мирне життя перебувають в стані конфлікту з рештою суспільства, яке їх не сприймає. Часто відбувається розчарування в тих цінностях, за які людина воювала, оскільки особистісні цінності не збігаються з цінностями післявоєнного суспільства. Відсутність спеціальних медико-психологічних заходів щодо відновлення травмованої психіки призводить до хронічного перебігу психічних розладів.

Термін «психологічна реабілітація» найбільш точно відображає процес і результати діяльності військового психолога щодо надання допомоги в процесі соціально-психологічної адаптації. Це допомога особистості на всіх етапах формування нової системи значущих відносин: від виникнення первинного розладу свідомості до формування позитивних значущих відносин особистості до себе і свого майбутнього життя.

Програма реабілітації передбачає лікувальні та психологічні заходи, спрямовані на попередження розвитку патологічних процесів, що призводять до порушення соціальних зв'язків, професійної та особистісної дезінтеграції, алкоголізму, наркоманії, суїцидів. Вона передбачає фармакологічну, групову та індивідуальну терапію.

Психологічна реабілітація учасників АТО сприяє успішній адаптації до нових умов життя й повинна включати декілька напрямів:

1. Діагностика синдрому соціально-психологічної дезадаптації на підставі результатів психодіагностики індивідуальних особливостей.

2. Психологічне консультування, що здійснюється під час індивідуальних бесід з щирим проявом розуміння проблем осіб, які пережили трагічні події.

3. Психологічна корекція – діяльність щодо виправлення тих особливостей психічного розвитку, які не відповідають моделі оптимальної поведінки й терапевтична допомога тим військовослужбовцям, у яких відзначаються різко виражені депресія, алкоголізм, девіантна поведінка тощо.

4. Опанування методами саморегуляції.

5. Психологічні тренінги з метою підвищення адаптивності й особистісного розвитку.

6. Допомога в професійному самовизначенні, профорієнтація.

Соціальна реабілітація отримала в останні роки широкого визнання. На наш погляд, основними напрямками реабілітації учасників антитерористичної операції в Україні, які стали інвалідами під час виконання службово-бойових завдань, повинні бути: відновлювальні медичні заходи, професійну орієнтацію, навчання сприяння в працевлаштуванні, виробничу адаптацію; соціально-психологічну і соціокультурну реабілітацію, соціально-побутову адаптацію тощо.

Соціальна реабілітація інвалідів важлива не тільки сама по собі. Вона важлива як засіб інтеграції осіб з обмеженими можливостями до соціуму, як механізм створення рівних можливостей інвалідам, для того щоб бути соціально затребуваними.

УДК 378.02:372.8

Дияк В.В., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки та соціально-економічних дисциплін Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНА ПІДГОТОВКА ПЕРСОНАЛУ ПРИКОРДОННОГО ВІДОМСТВА ВІДПОВІДНО ДО ВИМОГ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Процеси пов'язані зі зміною соціально-економічних і політичних координат розвитку України в результаті революції гідності та військової агресії, потребують якісно нових підходів щодо охорони та захисту державного кордону, які визначено у вересневій редакції 2015 року «Стратегії національної безпеки України». Остання координує реформування ДПСУ, що знайшло своє відображення у «Стратегії розвитку Державної прикордонної служби України».

Сучасні світові тенденції провокують на державному кордоні України загрози, які мають комплексний характер, що зумовлено ускладненням процесу протиборства і залежністю від параметрів загроз в інших сферах, а саме в соціальній, політичній та економічній. Відповідно, адекватно вирішувати ці загрози в сучасних умовах можуть лише фахівці, у яких сформовані не тільки професійні вміння та навички, але й якісно новий тип соціально-гуманітарного мислення.

У цьому контексті, виникає необхідність створення якісно нового концепту соціально-гуманітарної підготовки. В його основі слід покласти, на нашу думку, необхідність формування таких компетентностей: соціальних та економічних, які б не вступали в суперечність із професійними, і стали б інтегрованою цілісністю із останніми. Включити у концепт умови, що необхідні для створення такої національної самосвідомості, яка б виключала можливість співіснування її з колишньою, пострадянською. Іншими словами, нові соціальні компетентності повинні з необхідністю заперечувати посттоталітарну амбівалентність (паралельна орієнтація особистості на цінності, що взаємовиключають одна одну). Водночас забезпечувати посилення ідеологічної складової з метою виявлення антидержавницьких тенденцій і настроїв. Вищезазначене є гуманітарним фундаментом реалізації «Стратегії розвитку Державної прикордонної служби України», на якісно новому рівні, що забезпечить підвищення якості професійної підготовки.

Безперечним є той факт, що у вирішенні завдань морально-естетичного виховання курсантів важливе значення має соціально-гуманітарна підготовка. Вона полягає в тому, щоб забезпечувати курсантів потрібними знаннями, розвивати їхні навчальні здібності, уміння і навички, задовольняти пізнавальні

інтереси та потреби, створювати умови для отримання актуальної інформації з питань сучасної політики, права, етики, культурології, психології, педагогіки та ін. Великий обсяг інформації, який отримують курсанти, призводить до необхідності надавати перевагу засвоєнню саме тієї, яка, із їхньої точки зору, матиме практичне призначення.

Отже, соціально-гуманітарна підготовка є тією необхідною складовою, що забезпечить реалізацію одного з напрямків «Стратегії розвитку Державної прикордонної служби України».

УДК 351.74 : 342.922

Долгополова М.М., кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри тактико-спеціальної підготовки факультету №2 Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ЩОДО ПИТАННЯ ОСНОВНИХ ФОРМ ВЗАЄМОДІЇ МІЖ СПІВРОБІТНИКАМИ МВС ТА ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

На сучасному етапі розвитку України, здійснення важливих економічних і демократичних реформ, особливу значимість набуває забезпечення безпеки особистості, суспільства і держави. У цьому зв'язку все більша увага приділяється силам охорони правопорядку. МВС, як центральний орган виконавчої влади, в межах своїх повноважень, зобов'язано всіма можливими правовими методами захищати інтереси особистості, суспільства і держави, конституційні права і свободи громадян від злочинних та інших протиправних посягань.

З метою забезпечення цих завдань МВС України вживає комплексних заходів, спрямованих на покращення криміногенної ситуації у державі, боротьбу зі злочинністю на пріоритетних напрямках та щодо її різновидів, взаємодіючи при цьому з іншими органами державної влади, місцевого самоврядування і громадськістю.

Під взаємодією між співробітниками МВС та військовослужбовцями Національної гвардії України слід розуміти певну форму зв'язків суб'єктів однієї системи, за допомогою якої вони надійно функціонують, взаємно доповнюючи один одного, створюють умови для завчасного виявлення, попередження і припинення злочинів та правопорушень з використанням ресурсів один одного.

Основними формами взаємодії між співробітниками МВС та військовослужбовцями Національної гвардії України у сфері охорони громадського порядку слід вважати:

1. Проведення спільних засідань, оперативних нарад керівників, їх структурних підрозділів з метою розгляду найбільш актуальних проблем,

прийняття узгоджених рішень щодо реалізації державної політики у галузі охорони громадського порядку і забезпечення громадської безпеки.

2. Розробку та реалізацію спільних планів, програм з питань охорони громадського порядку та боротьби із злочинністю.

3. Видання спільних нормативних актів, регламентуючих порядок взаємодії під час здійснення заходів з охорони громадського порядку.

4. Створення спільних робочих груп для вивчення окремих проблем охорони громадського порядку та розробки пропозицій щодо їх вирішення.

5. Надання комплексної практичної допомоги підпорядкованим підрозділам у реалізації правових актів, програм з охорони громадського порядку та злочинності, виконання спільних рішень колегій та оперативних нарад МВС України, удосконалення форм взаємодії між їхніми підрозділами на місцях.

6. Підготовку та подання до органів влади інформацій про стан охорони громадського порядку та боротьби зі злочинністю у громадських місцях, пропозицій про заходи щодо її поліпшення.

Слід зазначити, що подальший розвиток взаємодії між співробітниками МВС та військовослужбовцями Національної гвардії України має відбуватися у контексті розбудови сил охорони правопорядку, передбачати можливість імплементації міжнародних правоохоронних стандартів забезпечення прав і свобод людини, а також враховувати позитивний національний досвід виконання спільних завдань з охорони громадського порядку і боротьби зі злочинністю.

УДК 351

Досяк М.Д., курсант 4-го року навчання факультету підготовки фахівців для Національної гвардії України ННІ № 3 Національної академії внутрішніх справ

ВПЛИВ ДУХОВЕНСТВА НА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ КУРСАНТА, ЯК МАЙБУТНЬОГО ОФІЦЕРА

Духовний світ військовослужбовців є надзвичайно важливою темою на сьогоднішній день. А тому потрібно звернути особливу увагу на духовний розвиток курсантів як майбутніх офіцерів.

Духовний розвиток є невід'ємною частиною у житті кожного громадянина, не залежно від статусу, ролі чи віросповідання. Ставлення до релігії формується насамперед з раннього віку, батьками або тими людьми, які відіграють важливу роль у нашому житті. Духовний розвиток особистості виховує моральні цінності та суспільні відносини у соціумі. Релігія та духовенство закріплює у особистості тільки добрі та позитивні якості, що допомагають виховувати гідних поваги офіцерів з курсантів.

Щоб забезпечити належне виховання та розвиток духовної сторони кожного з курсантів, були створені на території навчальних закладах для підготовки курсантів НГУ, релігійні храми або їх представництва, що забезпечують потребу військовослужбовців у духовному розвитку. Завдяки співпраці військовослужбовців та настоятелів храмів, у курсантів з'являється інтерес до духовного та культурного життя суспільства. Проводяться бесіди, виїзди, богослужіння та настанови настоятелів, що позитивно впливають на формування особистості майбутнього офіцера.

Для духовного збагачення курсантів факультету підготовки фахівців для Національної гвардії України проводяться наступні основні заходи:

- у святкові дні проводяться богослужіння у храмі Петра і Павла на території інституту, які мають змогу відвідувати курсанти;
- проводяться зустрічі, бесіди курсантів з настоятелем храму;
- на всіх урочистостях присутній настоятель храму, який проводить один із релігійних обрядів – освячення усіх присутніх;
- організовуються виїзди, екскурсії до культурних та релігійних місць.

Комплекс цих заходів забезпечує належний духовний розвиток курсантів, що дає змогу сформуванню особистості офіцера.

За період навчання офіцери мали можливість не тільки задовольнити свої духовні потреби, а й збагатити свої знання стосовно духовного життя. Що дало можливість використовувати свої знання не тільки в побуті а й в службовій діяльності.

Офіцери в побуті підтримують релігійні традиції під час святкування релігійних свят, в дотриманні божих заповідей, і інших релігійних заходів. Свої знання передають дітям та дотримуються традицій в сімейному колі.

В службовій діяльності офіцерів ротної та батальйонної ланки, питання духовного важливе значення. Щоб краще зрозуміти кожного військовослужбовця, потрібно звернути увагу на їх духовний світ, їх віросповідання та ставлення до релігії в цілому.

З цією метою командири взводів та заступники командирів рот по роботі з особовим складом ведуть журнали індивідуального вивчення особового складу, де записують релігійні погляди солдатів, оскільки відомо що не в кожній релігії дозволяється брати в руки зброю.

Щоб забезпечити духовні потреби військовослужбовців у в/ч створено релігійні представництва або побудовані храми, куди офіцери запрошують священників для зустрічі з військовослужбовцями.

В підрозділах де відсутні такі представництва, в народознавчих світлицях створено релігійні кутки, де знаходяться ікони та релігійна література.

Всі ці заходи та багато інших дають можливість оптимально забезпечити духовний світ військовослужбовців та особистого розвитку.

УДК 323.2:342.724

Дручек О.В., кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри загально-правових та психологічних дисциплін факультету підготовки фахівців для підрозділів Національної гвардії України ННІ №3 Національної академії внутрішніх справ

ДО ПИТАННЯ ПРО ПРЕВЕНЦІЮ ПРАКТИК ЕТНІЧНОГО ПРОФАЙЛІНГУ У ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

Сучасні тенденції зростаючої поліетнізації та поширення екстремістських течій в Європі та Україні висувають до правоохоронних органів, зокрема, до Національної гвардії України, вимогу дотримання високих стандартів толерантності під час виконання ними завдань з охорони громадського порядку, захисту та охорони життя, прав, свобод і законних інтересів громадян. Водночас, співробітники Національної поліції України, військовослужбовці НГУ є невід'ємною складовою соціуму, носіями титульної ментальності, тому у їх свідомості у тій чи іншій мірі віддзеркалюються притаманні перехідному суспільству вади, маргінальні соціальні настрої, расові та міжетнічні упередження. Проблемою, яка наразі має значний науковий та практичний інтерес, є організація ефективної системи превенції етнічного профайлінгу у діяльності правоохоронних органів. Ми стоїмо на позиції чіткого відмежування понять поведінкового (кримінального) профайлінгу, тобто прийнятної і законної практики поліції, згідно якої визначений набір характеристик (профілів) використовується для пошуку та затримання особи, що вчинила злочин та/або для виявлення осіб, які вірогідно мають відношення до злочинної діяльності, від етнічного(расового) профайлінгу, тобто будь-якої дії, вчиненої представником влади відносно особи або групи осіб з метою забезпечення безпеки або громадського порядку, яка базується на її фактичному або уявному членстві в групі, визначеної за расовою ознакою, кольором шкіри, етнічним чи національним походженням, або релігією без фактичних підстав чи обґрунтованої підозри, що призвело до нерівного поводження з цією особою або групою. Останній є абсолютно неприпустимим у демократичному суспільстві, і його заборону встановлено на рівні міжнародних угод та в національному законодавстві. Узагальнення досліджень проблематики етнічного профайлінгу в діяльності ОВС дозволило виділити такі його форми: прив'язка і формулювання завдань з охорони громадського порядку з урахуванням етнічного чинника; використання практики нецільової перевірки документів, здійснення «відпрацювань» серед представників певної етнічної групи; небажання кваліфікувати злочини, скоєні на ґрунті міжнаціональної нетерпимості; ігнорування звернень представників певного етносу до правоохоронних органів, грубе поводження з ними; підтримка угруповань,

радикально налаштованих до певного етносу тощо. Причинами, які обумовлюють вибіркоче ставлення працівників ОВС при виконанні ними службових обов'язків до різних груп населення, на нашу думку є: низький рівень правової та професійної культури; незнання законодавства; відсутність навичок толерантного спілкування; некоректна постановка завдань при здійсненні заходів з охорони громадського порядку; неправильне розуміння задач та шляхів їх вирішення, зокрема, заходами оперативного реагування; схильність до силових способів дії на шкоду примирливим; психологічна невідповідність співробітників до подолання стереотипу іншого, чужого; корупційна складова, зокрема, у роботі правоохоронних органів з маргіналами, іноземцями, мігрантами, особами без громадянства.

У якості найбільш ефективних засобів превенції етнічного профайлінгу у діяльності правоохоронних органів вважаємо за необхідне: прийняти рамковий закон про заборону дискримінації, у якому визначити та закріпити заборону етнічного профайлінгу у діяльності правоохоронних органів; здійснювати підготовку працівників поліції та військовослужбовців НГУ з питань прав людини, включаючи право на свободу від будь-яких форм дискримінації та заборону етнічного профайлінгу; посилити відповідальність працівників правоохоронних органів за будь-які практики етнічного профайлінгу чи расової нетолерантності; забезпечувати ефективне розслідування будь-яких випадків дискримінації чи неправомірних дій поліції та НГУ на ґрунті етнічної, расової та національної неприязні.

УДК 351.862(477)

Дурач В.М., начальник кафедри управління повсякденною діяльністю військ та тилового забезпечення Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, підполковник юстиції; **Худа Л.Н.**, доцент кафедри управління повсякденною діяльністю військ та тилового забезпечення Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ ДЛЯ ФАХОВОГО ЗРОСТАННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Аналізуючи правовий статус військовослужбовців Національної гвардії України, доцільно звернути увагу на те, що на них як і на будь-яких військовослужбовців поширюються вимоги Статутів Збройних Сил України, а як на громадян нашої держави поширюються положення статей 21, 22, 24, 68 Конституції України.

Основоположним принципом правового статусу військовослужбовця є непорушність його статусу людини і громадянина. "Ніхто не вправі обмежувати

Секція 4. Актуальні проблеми морально-психологічного забезпечення службово-бойової діяльності Національної гвардії України

військовослужбовців у правах і свободах, визначених законодавством України", – визначає ст. 2 Закону України "Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей" (надалі Закон № 766-XIV).

Військовослужбовці нібито мають рівне з іншими громадянами України право на виїзд за кордон у порядку, встановленому ст. 8 Закону № 766-XIV. Проте відповідно до ст. 17 Закону України "Про Збройні Сили України" військовослужбовці можуть бути обмежені у свободі пересування. Насамперед ці обмеження можуть спіткати військовослужбовців, навіть при виїзді за кордон на навчання, чи для вивчення закордонного досвіду матеріально-технічного забезпечення військ. Згідно з ч. 1 ст. 53 Конституції України кожен має право на освіту. У п. 1 рішення Конституційного Суду України від 04.03.2004 року №5-рп/2004 (справа про доступність і безоплатність освіти) зазначено, що доступність освіти як конституційна гарантія реалізації права на освіту на принципах рівності, визначених у ст. 24 Конституції України. Згідно зі ст. 13 Закону № 766-XIV військовослужбовці мають право на навчання. Так, військовослужбовцям, які прийняті на військову службу за контрактом осіб офіцерського складу після здобуття базової або повної вищої освіти за державним замовленням, дозволяється навчатися в інших вищих навчальних закладах без відриву від служби після проходження ними строку служби, який дорівнює часу їхнього навчання для здобуття попередньої вищої освіти. Усім військовослужбовцям, крім військовослужбовців строкової військової служби, дозволяється навчатися в інших вищих навчальних закладах без відриву від служби в порядку, визначеному відповідними положеннями про проходження військової служби. Але основним порушенням права військовослужбовців на освіту є звуження його змісту в тому вигляді, як його закріплено в Конституції та Законі № 766-XIV, нормами відповідного Положення про проходження громадянами України військової служби в Збройних Силах України, затвердженого Указом Президента від 10.12.2008 року №1153/2008, дія якого поширена на військовослужбовців Національної гвардії України Указом Президента України від 28.03.2014 року № 347/2014.

Очевидно, що між конституційною нормою де військовослужбовець "має право на освіту" чи нормою Закону № 766-XIV де військовослужбовцю "дозволяється навчатися" і нормою Положення про проходження громадянами України військової служби "з дозволу командира" є суттєва різниця.

Таким чином, при прийнятті командирами рішень стосовно підлеглих пріоритет повинен віддаватись нормі Конституції України та вищезгаданого Закону України, що мають юридичну силу вищу за Положення про проходження громадянами України військової служби.

УДК 343.337.4

Євтушенко І.В., аспірант кафедри тактико-спеціальної підготовки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

РОЛЬ ТА МІСЦЕ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА У ВРЕГУЛЮВАННІ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ НА ПІВДЕННОМУ СХОДІ УКРАЇНИ

Сьогоднішні бойові дії в Донецькій та Луганській областях України (так названий Південний Схід) яскраво доводять тезу, що історія розвитку людства завжди супроводжуються війнами, та це ніяк не змінити застосовуючи пацифічні погляди. За таких умов завжди в першу чергу з'являються жертви серед цивільного населення, а також військовослужбовців.

Наразі зазначені бойові дії як в засобах масової інформації, так і виступах урядових та політичних лідерів формулюються як: гібридна війна, війна з зовнішнім агресором, зовнішня агресія, внутрішня війна, воєнні дії, збройний конфлікт, внутрішній збройний конфлікт, антитерористична операція та навіть громадянська війна та ін. трактування.

Однак як би не називали ці бойові дії, на наш погляд зовнішній агресор однозначно присутній, та вони відповідно до основних принципів міжнародного права та положень Статуту ООН є збройним конфліктом.

Міжнародне право припускає можливість правомірного застосування збройних сил в умовах самозахисту від агресії, застосування збройних сил ООН, реалізація права на самовизначення, якщо мирні засоби вичерпані. А отже, наразі проведення антитерористичної операції силами охорони правопорядку України знаходиться в правовому полі міжнародного права.

Згідно з положеннями Женевських конвенцій 1949 р. збройними конфліктами неміжнародного характеру є збройні конфлікти, що відбуваються на території будь-якої держави між її збройними силами чи іншими організованими збройними групами, які, знаходячись під відповідальним командуванням, здійснюють такий контроль над частиною її території, який дозволяє їм здійснювати безперервні й узгоджені військові дії. Відповідно до міжнародного права, держави не повинні втручатися у внутрішні конфлікти на території іншої держави. В цьому наразі в Україні і є проблема, що поки збройний конфлікт на Південному Сході України не визнано міжнародним, відповідно до вимог міжнародного права, інші держави не повинні втручатися у цей збройний конфлікт.

Наразі підтримкою міжнародної спільноти є тільки спеціально-моніторингова цивільна місія (СММ) ОБСЄ. Ця організація і повинна контролювати дотримання основних вимог міжнародного права, основні з яких полягають у заборонені таких методів ведення війни: застосовувати заборонені види зброї, боєприпасів; вбивати чи ранили ворога, який склав зброю; оголошувати тому, хто обороняється, що пощади не буде; незаконно використовувати парламентарський прапор чи прапор

держави, що не бере участі в конфлікті, прапор чи знаки Червоного Хреста тощо; примушувати громадян ворожої держави брати участь у бойових діях проти своєї держави; геноцид під час війни; взяття заручників; бомбардування незахищених міст; інші дії. Як доводять факти, ці вимоги в зоні проведення антитерористичної операції постійно порушуються. Однак завданням СММ ОБСЄ є тільки моніторинг, цивільні спостерігачі СММ ОБСЄ ніяк не можуть вплинути на дотримання вимог міжнародного права.

Таким чином, можливо констатувати, що міжнародне право повинно виконуватися під час врегулювання збройного конфлікту на Південному Сході України (тобто має головне «місце»), а головна його «роль» – унеможливлення загибелі та поранень серед цивільного населення та зменшення втрат військових формувань.

Додамо, що на наш погляд, дотримання вимог міжнародного права у врегулюванні збройного конфлікту в Україні можливо тільки за активної позиції та участі наддержавних міжнародних безпекових організацій.

УДК 37.035.7:81'21

Єрмоменко І.В., старший викладач кафедри філології, перекладу та мовної комунікації факультету №4 (гуманітарного) Національної академії Національної гвардії України; **Радванська Т.І.**, викладач кафедри філології, перекладу та мовної комунікації факультету №4 (гуманітарного) Національної академії Національної гвардії України

КОРПОРАТИВНА КУЛЬТУРА УСТАНОВИ ЯК ЕЛЕМЕНТ ВНУТРІШНЬОГО ІМІДЖУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ

Сьогодні ніхто не стане підвергати сумніву факт політичної, економічної і культурної інтеграції, що відбувається в процесі глобалізації в сучасному світі. Країни і народи активно взаємодіють і співпрацюють у всіх сферах життя, чи то політика, економіка або культура, на різних рівнях – від особистого спілкування до міжнародних зустрічей, використовуючи останні досягнення інформаційних технологій. Важливість створення позитивного іміджу не викликає сумнівів. Імідж Національної гвардії України зумовлює ставлення цивільних до діяльності цієї правоохоронної структури та сил охорони правопорядку взагалі. Саме імідж допомагає ідентифікувати військових та визначити результати їх діяльності. Завданням дослідників стає вивчення типу корпоративної культури окремої організації, щоб зрозуміти, як вона функціонує, як впливає на своїх членів, а вони, в свою чергу, на неї. Тому аналіз внутрішнього іміджу корпоративної культури є необхідним й перспективним напрямом наукового дослідження.

Мета дослідження – виявити корпоративну культуру установи як елемент внутрішнього іміджу Національної гвардії.

Під іміджем розуміється цілісний, якісно визначений образ певного об'єкту, стійко існуючий та відтворюваний в масовій і/чи індивідуальній свідомості. Імідж виникає та коректується як результат сприймання інформації, що надходить із зовнішнього середовища про певний об'єкт через сітку діючих стереотипів. Психологічність іміджу підкреслюється тим, що імідж визначається як особливий вид психічного образу-уявлення, яке характеризується програмованим емоційним відображенням певних бажаних характеристик людини (об'єкта), що проявляються в зовнішньому представленні, поведінці, спілкуванні.

Імідж НГУ зумовлює ставлення цивільних до діяльності цієї правоохоронної структури та сил охорони правопорядку взагалі. Саме імідж допомагає ідентифікувати військових та визначити результати їх діяльності.

Внутрішній імідж – ставлення до компанії (організації) її персоналу і керівників. Внутрішній імідж також впливає на сприйняття компанії суспільством.

Внутрішній імідж компанії зумовлюється:

- рівнем організації та координації взаємодії великої кількості людей, спрямованої на досягнення спільних цілей;
- характером взаємовідносин менеджменту і працівників, кадровою політикою компанії;
- истемою навчання і тренінгів співробітників;
- програмою стимулювання і заохочення працівників.

Корпоративна культура – це сукупність цінностей, правил, звичаїв, традицій, норм етики бізнесу та управління, які не закріплені законодавством, але надзвичайно важливі для успішної діяльності підприємства. Важливим елементом корпоративної культури є внутрішній емоційний клімат організації.

Таким чином, неможливо переоцінити роль корпоративної культури як елементу внутрішнього іміджу в організації. Внутрішній імідж об'єднує людей в рамках єдиної корпоративної культури і дозволяє краще, ніж щось інше, судити про корпоративну культуру компанії зі сторони.

УДК 159.923:351.746.1

Єрмоменко Д.Ю., ад'юнкт Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, майор

ВІДНОВЛЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СТІЙКОСТІ ПРИКОРДОННИКІВ ПІСЛЯ БОЙОВИХ ЗІТКНЕНЬ НА ДЕРЖАВНОМУ КОРДОНІ

Поряд з економічними, політичними та соціальними наслідками для суспільства, будь-яка війна має і психологічні наслідки для кожного окремо, а військовослужбовців зокрема. Оскільки, особливістю військового протистояння на Сході України є не стільки захоплення територій, скільки завоювання та

маніпулювання розумом як військовослужбовців різних силових структур, так і цивільного населення, нехтування всіма етичними нормами, зневажливе ставлення до людського життя, виправдання будь-яких засобів боротьби й інших заборонених прийомів (терор, бандитизм, руйнування інфраструктури населених пунктів тощо), то діапазон впливу негативних чинників на військовослужбовця надзвичайно широкий. При цьому не менш негативний вплив мають і наслідки бойових зіткнень на державному кордоні, що впливають не тільки на психофізичне здоров'я прикордонників, але й на їх психологічну врівноваженість, світогляд, стабільність ціннісних орієнтацій тощо.

Військові психологи дедалі частіше акцентують увагу на негативному впливі бойових ситуацій на психіку прикордонників. Зважаючи на те, що більшість учасників бойових дій психологічно нездатні самостійно повернутися в систему соціальних зв'язків і норм мирного життя, виникає потреба у психологічній реабілітації, що спрямована на відновлення їхнього психічного здоров'я.

Тому, на сьогодні, найважливішими завданнями військових психологів є відновлення психологічної стійкості прикордонників, що перебували у зоні проведення антитерористичної операції.

УДК 351.74

Жбанчик А.В., кандидат юридичних наук, доцент кафедри тактико-спеціальної підготовки факультету №2 Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ПРО ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПРАВОВОЇ ОСНОВИ ВЗАЄМОДІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ З НАЦІОНАЛЬНОЮ ГВАРДІЄЮ УКРАЇНИ У СФЕРІ ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ

Прагнення України інтегруватися у світову спільноту як рівноправного учасника економічних та соціальних процесів і подальше її становлення як правової держави пов'язані із забезпеченням громадського порядку, який відповідав би вимогам сучасності, забезпечував би фізичним та юридичним особам реалізацію прав і законних інтересів, створював би умови для сприйняття України як держави з гідними умовами для життя її громадян і осіб, котрі перебувають на її території. Варто звернути увагу й на певну специфіку правового статусу підрозділів Національної поліції та НГ України, що у сфері охорони громадського порядку виявляється у відмінностях щодо: характеру їх діяльності, завданнях, які покладаються на ці органи, способах організації їх виконання, засобах, що використовуються у процесі охорони громадського

порядку.

Правова основа взаємодії підрозділів Національної поліції та НГ України розвивається під впливом багатьох факторів суспільного життя: економічних, політичних, соціально-психологічних та ін. Під правовою основою взаємодії підрозділів Національної поліції та НГ України у сфері охорони громадського порядку пропонується розуміти сукупність нормативно-правових актів, якими регулюється їхня спільна діяльність у процесі виявлення, припинення та запобігання правопорушенням і злочинам, виконання інших завдань, які детерміновані станом оперативної обстановки.

Аналіз законів, які визначають загальні засади функціонування підрозділів Національної поліції та НГ України, свідчить, що в них визначено: статус підрозділів Національної поліції та НГ України, як підрозділів єдиної системи; особливості реалізації їхніх повноважень у звичайних та особливих умовах; безпосередньо загальні засади їх взаємодії. Вивчення правової основи діяльності вищезазначених органів дозволяє зробити висновок про ряд прогалин щодо регулювання взаємодії підрозділів Національної поліції та НГ України у сфері охорони громадського порядку: неузгодженість норм, що визначають спільну діяльність цих суб'єктів у сфері охорони громадського порядку; відсутність підстав залучення підрозділів Національної поліції військовослужбовців НГ України до охорони громадського порядку; відсутність норми щодо розмежування повноважень підрозділів Національної поліції та НГ України при виконанні завдань з охорони громадського порядку; відсутність норми про особливості взаємодії цих підрозділів ОВС за умов надзвичайного стану. Закони України, які є правовою основою діяльності підрозділів Національної поліції та НГ України, демонструють що в них зберігається тенденція щодо загального визначення можливості їхньої спільної діяльності за допомогою категорій «беруть участь», «разом здійснюють заходи», «залучають», «взаємодіють», «сприяють», «надають допомогу» при врегулюванні суспільних відносин за звичайних умов і конкретизації підстав та повноважень за умов надзвичайних правових режимів (надзвичайного стану, військового стану, зони надзвичайної екологічної ситуації, антитерористичної діяльності). Таким чином, беручи до уваги значну кількість нормативно-правових актів, що містять норми, які регулюють взаємодію підрозділів Національної поліції та НГ України у сфері охорони громадського порядку, слід наголосити, на необхідності прийняття єдиного нормативно-правового акту, який би врегулював усі питання спільної діяльності цих підрозділів органів внутрішніх справ.

УДК 159:316.6

Журавльов В.В., кандидат психологічних наук, доцент, докторант Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, полковник

КОНЦЕПТУАЛЬНА СУТНІСТЬ МОДЕЛІ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ ДО ПРОФЕСІЙНО-УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИКІВ ОРГАНІВ ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ

Процес підготовки до професійно-управлінської діяльності (далі – ПУД) керівників органів охорони державного кордону (далі – ООДК) в умовах сьогодення, викликає дискусії серед науковців і фахівців.

Слід зазначити, що рівень ПУД керівників ООДК потребує створення цілісної моделі системи підготовки для регулювання змін в аспекті психологічного підходу. Зазначається, що зміни – це трансформації, що відбуваються у внутрішньому середовищі організації і спрямовуються на покращення взаємодії із соціальним оточенням. Саме під цим кутом зору варто розглядати підготовку керівників ООДК. Тому, для нашого дослідження суттєве значення має сутність моделі системи підготовки до ПУД. Вона включає наступні складові:

1. **Цільова складова.** Мета – здійснити організаційні зміни у процесі професійно-управлінської діяльності керівників ООДК, які передбачають концептуальні напрями підготовки: рівень базової підготовки, рівень фахової підготовки, професійний рівень підготовки.

2. **Теоретико-методологічна складова підготовки до професійно-управлінської діяльності.** Складові компоненти підготовки: психологічна грамотність, психологічна компетентність, організаційна культура.

3. **Змістовно-технологічна складова.** Система тренінгової підготовки.

4. **Результативна складова.** Результат психологічної готовності керівників ООДК до професійно-управлінської діяльності.

Особливу увагу необхідно звернути на змістовно-технологічну складову моделі системи. Під час тренінгових занять, як показала практика, представники групи можуть виражати емоції, почуття, проявляти активність або не проявляти її у розв'язанні власних і групових ситуацій. У будь-якому випадку можна констатувати факт набуття кожним членом групи особистого досвіду, процес розвитку особистості керівника в інтересах організації. Це означає, що ми отримали *тренінговий ефект* в результаті якого людина не зможе жити, як раніше, оскільки з'явився новий досвід (особистий, професійний). Він може проявити себе через великий проміжок часу. Прогнозування в даному випадку неможливе. Тому, модель системи підготовки

керівників ООДК до ПУД повинна бути постійною складовою професійної діяльності/підготовки на протязі всієї служби керівним складом.

Зміст тренінгової підготовки необхідно уявляти у вигляді окремих взаємопов'язаних тренінгових модулів. Особливість реалізації тренінгової підготовки полягає в тому, що тренер дозволяє групі самостійно здійснити моніторинг запропонованої проблеми з метою визначення підходу/стратегії для його проведення:

- 1) Тренінг як своєрідна форма дресури.
- 2) Тренінг як тренування.
- 3) Тренінг як форма активного навчання.
- 4) Тренінг як метод створення умов для саморозкриття учасників і самостійного пошуку ними способів вирішення власних психологічних проблем.

Запровадження моделі системи підготовки до ПУД керівників ООДК буде результативним, якщо передбачити реалізацію отриманих результатів: в кадрових переміщеннях (по вертикалі/горизонталі); формування управлінських команд з метою якісного введення актуальних змін в ПУД, долати опір змінам зі сторони співробітників, протистояти зовнішнім негативним психологічним чинникам впливу на організацію.

УДК 159.9

Захарчук А.В., курсант 3-го року навчання факультету підготовки фахівців для Національної гвардії України ННІ № 3 Національної академії внутрішніх справ

ВИКОРИСТАННЯ ВІЗУАЛЬНОЇ ПСИХОДІАГНОСТИКИ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ БРЕХНІ ЛЮДИНИ

Основним видом вивчення особистості у роботі психолога, а у нашому випадку визначення брехні людини – є спостереження.

Спостереження за виявами психічної активності і станами суб'єктів дослідження збагатили психологію величезним обсягом інформації про внутрішнє життя людини.

Спостереження - метод вивчення психічних особливостей індивідів на основі фіксації проявів їх поведінки.

У науковій практиці виокремлюють обсерваційний метод (спостереження), що полягає у поєднанні спостереження і самоспостереження (інтроспекції). Передумовами його є пасивність суб'єкта пізнання (відмова від втручання у досліджувані процеси для збереження природності їх перебігу); безпосередність сприйняття (спостерігається те" що відбувається "тут-і-зараз").

Візуальна психодіагностика – це здатність визначати особливості психології

людини за зовнішніми ознаками.

Основний принцип, на якому базується дана система, полягає в наступному: психіка людини спроектована на його фізичне тіло, однак, на відміну від психіки, яку не видно, фізичне тіло ми бачимо відразу, що майже не контролюється у процесі спілкуванні чи в конкретній діяльності і відображається у невербальному засобі спілкування (міміка, пантоміміка, кінетика) які міцно закріплені на рівні підсвідомості людини. Подивившись на фізичне тіло, проаналізувавши ті чи інші параметри, ми можемо зробити висновки щодо психічного стану людини та брехні.

Міміка – головний показник почуттів. Найлегше розпізнаються позитивні емоції – щастя, любов і подив. Важко сприймаються, як правило, негативні емоції – печаль, гнів і огида. Зазвичай емоції асоціюються з мімікою наступним чином: здивування, відкритий рот, страх, гнів, відраза, печаль, щастя.

Говорячи неправду, людина підсвідомо переживає, тому дуже часто в такі моменти можна спостерігати невідповідність між тим, що він говорить, і як він говорить. Нервуючи, ваш співрозмовник буде шукати для себе щось відволікає, щоб заспокоїтися. Це є захистний механізм психіки. Наприклад, буде поправляти волосся, комір, смикати край одягу, перебирати гудзики на кофті, почне збирати якісь речі, наводити порядок, можливо, розпочне поправляти взуття.

Обманюючи, людина закривається від вас, це може проявлятися в відвернутих від вас долонях, стислих в кулак руках або переплетених пальцями. Нещирість видає і те, що співрозмовник несвідомо прикриває область паху, ніби захищаючись.

Під час розмови брехун може часто змінювати своє положення, соватися на стільці, ходити по кімнаті, зупиняючись, він буде частіше спиратися на які-небудь предмети, як би шукаючи опору для себе. Якщо обстановка дозволяє, кажучи неправду, ваш співрозмовник може розташовувати між вами якісь речі, наприклад, стілець, таким чином він відгороджується від вас.

Під час обману людина активно жестикулює, дуже часто розмахує руками, проводить по обличчю, шиї, стосується мочки вух, кінчика носа, періодично прикриває під час розмови рот, а можливо, постійно тримає руку біля рота або горла. Найчастіше приймає закриту позу, ховає руки в кишені, або за спину, варто, впираючись на одну ногу, або притуляється до предметів інтер'єру, зі схрещеними руками і/або ногами. Уникає наближатися до співрозмовника, навпаки, може стояти, відхилившись назад, як би поспішаючи піти.

Хвилювання може видавати невгамовна тремтіння в колінах. Говорячи неправду, співрозмовник може часто покашливать, облизувати губи, так як від переживання у нього пересихає в роті.

Бажаючи здаватися щирим, ваш співрозмовник буде часто посміхатися, сміятися, що іноді може бути недоречно. Видавати брехня може звичка співрозмовника покусувати під час розмови губи або нігті.

УДК 159.9

Злотніков А.Л., кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник, завідувач НДЛ №21 Наукового центру Повітряних Сил Харківського університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба; **Приходько Д.П.**, кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології та педагогіки Харківського університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, підполковник

**УДОСКОНАЛЕНА МЕТОДИКА ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ
МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ (З УРАХУВАННЯМ ДОСВІДУ АТО)**

У Харківському університеті Повітряних Сил на даний час проводиться ряд науково-дослідних робіт спрямованих на удосконалення морально-психологічного забезпечення (МПЗ) військ. Такими роботами є «Підтримка», «Адаптація» та «Ефес». Результатом цих робіт є розробка методичних рекомендацій по вивченню морально-психологічного стану (МПС) військовослужбовців в умовах військових частин, підрозділів у зоні проведення АТО та створення програмного забезпечення.

Для оцінювання сформованості МПС рекомендовано використовувати групу спеціально підібраних експертів. У складі експертної групи мають бути офіцери, які добре знають досліджуваних військовослужбовців, є успішними фахівцями, компетентні у сфері морально-психологічного забезпечення діяльності військ, зацікавлені у об'єктивному оцінюванні рівня психологічної підготовленості особового складу та добре розуміють сутність оцінюваних характеристик.

У загальному вигляді алгоритм оцінювання МПС військовослужбовців повинен включати в себе наступні елементи.

1. Підготовка до проведення оцінювання:

– ознайомлення посадових осіб – організаторів оцінювання з методикою його проведення, аналіз наявних кадрових ресурсів та матеріальних засобів для здійснення оцінювання, прийняття мір по всебічному забезпеченню цього процесу, погодження взаємодії посадових осіб;

2. Проведення оцінювання МПС військовослужбовців (підрозділів):

– проведення психологами психодіагностичних процедур з використанням тестових методик (підбір, апробація, перевірка валідності яких була проведена в ході виконання вказаних раніше науково-дослідних роботах), оброблення та інтерпретація результатів оцінювання;

– оцінювання іншими членами експертної групи рівнів сформованості компонентів МПС за допомогою підготовлених бланків (рекомендовано МОУ);

– порівняння психологами інформації отриманої від інших експертів з результатами спеціалізованого психологічного дослідження, а також узагальнення діагностичного матеріалу та підрахунок значень показників сформованості компонентів МПС і комплексного показника ефективності психологічної підготовки;

– обговорення результатів оцінювання на засіданні експертної групи та їх колегіальне затвердження.

3. Подальше використання результатів оцінювання.

Висновки:

По-перше, на відміну від нині існуючих методів оцінювання МПС наведений спрямований на моніторинг саме результативності, що є найбільш значимим.

По-друге, удосконалена методика поєднує аналіз як суб'єктивної так і об'єктивної інформації про об'єкт МПЗ, тому претендує на більш повну достовірність результатів оцінювання.

По-третє, певна спрощеність процедури оцінювання полегшує її використання офіцерами-практиками в умовах військових частин, підрозділів у зоні проведення АТО.

По-четверте, процедуру визначення показників ефективності МПЗ можна оптимізувати. Одним з найбільш значимих шляхів оптимізації процедури оцінювання є можливість використання автоматизованого психодіагностичного комплексу, який розробляється фахівцями ХУПС. Це дозволить за короткий час обробляти значний масив первинних даних, отриманих при застосуванні відібраних психодіагностичних методик, та підвищуючи достовірність результатів, зменшити навантаження на психолога щодо їх інтерпретації.

УДК: 37.013.2

Іщенко С.О., начальник факультету № 4 (гуманітарного) Національної академії Національної гвардії України, полковник; **Товма М.І.**, кандидат психологічних наук, доцент, заступник начальника Національної академії Національної гвардії України по роботі з особовим складом, полковник

**ФОРМУВАННЯ У КУРСАНТІВ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ,
НАВИЧОК УПРАВЛІННЯ ВІЙСЬКОВИМИ КОЛЕКТИВАМИ
ТА ЗМІЦНЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

Зміни, що відбуваються в соціальній, економічній, політичній сферах країни, супроводжуються реформуванням системи Національної гвардії України, діяльність якої спрямована на захист та охорону життя, прав, свобод і законних

інтересів громадян, суспільства і держави від злочинних протиправних посягань. Складність завдань висуває сьогодні високі вимоги до майбутніх офіцерів щодо формування у них лідерських якостей, навичок управління військовими колективами та зміцнення військової дисципліни

У результаті теоретичного аналізу вітчизняної та зарубіжної психолого-педагогічної літератури встановлено, що проблеми лідерської діяльності вивчалися з позицій декількох основних підходів: біологізаторського, суб'єктивно-психологічного, функціонально-ситуаційного, особистісно-діяльнісного, соціально-психологічного, системно-діяльнісного і системно-структурного. Лідерські здібності особистості є системним сполученням загальних і спеціальних індивідуально-психологічних особливостей суб'єкта, що обумовлюють його готовність до лідерської діяльності та є необхідною умовою успішності керівника-лідера. Під лідерськими здібностями офіцера слід розуміти психологічні особливості індивіда, що дають йому можливість успішно спрямовувати дії та поведінку особового складу підлеглого підрозділу відповідно до своїх намірів.

Лідерські вміння містять наступні складові: *організаторські* (уміння згуртувати колектив); *комунікативні* (уміння звертатись до іншої людини); *перцептивні* (уміння сприймати розуміти, оцінювати себе та інших); *прогностичні* (уміння передбачати поведінку іншої людини); *креативні* (уміння виявляти оригінальні ідеї); саморегуляції (уміння зберігати рівновагу між внутрішнім станом та зовнішніми обставинами). Набуття курсантами перерахованих лідерських умінь буде сприяти якісному виконанню у майбутньому своїх функціональних обов'язків.

Результати проведеного обстеження дозволили нам визначити оптимальний рівень сформованості властивостей особистості курсанта, що є необхідним для здійснення організаційних повноважень як керівника підрозділу та на його основі розробити стандарт розвитку лідерських здібностей. Даний стандарт, на наш погляд, може бути використаний як основний орієнтир для психодіагностики і формування лідерських здібностей у майбутніх керівників – курсантів вищих військових навчальних закладів.

Критеріями сформованості лідерських здібностей майбутнього командирів підрозділів НГУ є: високий рівень вольової організації особистості; високий рівень сили нервових процесів збудження і гальмування, дуже високий рівень рухливості нервових процесів і нервово-психічної стійкості; інтелект, що відповідає високому рівню, середньому рівню, рівню “доброї норми”; високий рівень розвитку специфічних якостей особистості (психологічної впливовості, комунікативної компетентності, психологічної проникливості, схильності до лідерства).

УДК 37.011

Іллюк О.О., старший викладач кафедри військового навчання та виховання факультету №4 (гуманітарного) Національної академії Національної гвардії України;
Квіткін П.В., кандидат філософських наук, професор, професор кафедри філософії Харківського університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба

СИСТЕМА НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ОСОБОВОГО СКЛАДУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Сутність і зміст українського патріотизму та його витоки із природної закономірності розвитку української нації.

Ідеологічні, соціально-психологічні та нормативно-правові основи національно-патріотичного виховання.

Соціально-психологічний та ідеологічний рівні патріотичної свідомості.

Зовнішні та внутрішні умови формування патріотизму у військовослужбовців.

Система національно-патріотичного виховання як цілеспрямована, самокерована цілісність закономірно пов'язаних між собою компонентів.

Зв'язок національно-патріотичного виховання з іншими напрямками роботи з особовим складом.

Держава як важливіший інститут з організації та функціонування всієї системи національно-патріотичного виховання.

Цілі, завдання та характеристики функціонування системи національно-патріотичного виховання військовослужбовців.

Вимоги до національно-патріотичне виховання особового складу.

Класифікація форм та методів військово-патріотичного виховання військовослужбовців.

Основні напрямки вдосконалення змісту та організації національно-патріотичного виховання.

Критерії оцінювання результатів функціонування системи національно-патріотичного виховання особового складу.

Роль та значення органів по роботі з особовим складом у здійсненні національно-патріотичного виховання у частинах і підрозділах Національної гвардії України.

Висновки: Національно-патріотичне виховання – це комплекс військових, організаційних, політичних, правових, інформаційно-пропагандистських, культурно-просвітницьких заходів що здійснюються органами державної влади, командирами, штабами, органами по роботі з особовим складом і службами щодо формування в особового складу стійких національних переконань, державницької та політичної свідомості, почуття відданості українському народу та свідомого виконання військового обов'язку.

Система національно-патріотичного виховання включає цільовий, емоційно-

мотиваційний, змістовний, процесуальний, контрольний-регулювальний, і результативний компоненти, які тісно пов'язані та взаємодіють між собою.

Наполегливе і цілеспрямоване здійснення національно-патріотичного виховання є важливим чинником досягнення та підтримання в особового складу високого *морального духу*, необхідного для успішного виконання службово-бойових завдань в умовах мирного і воєнного часу.

УДК 159.9

Ільїна Ю.Ю., кандидат біологічних наук, доцент кафедри психології діяльності в особливих умовах Національного університету цивільного захисту України

ДО ПИТАННЯ ЩОДО ПІДТРИМКИ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Проблема психічного здоров'я військовослужбовців, які беруть участь в сучасних локальних війнах і збройних конфліктах, є на сьогоднішній день однією з найбільш актуальних, а психолого-психіатричні наслідки бойової психічної травми (БПТ), особливо в контексті медико-реабілітаційних завдань, – зона взаємного наукового і практичного інтересів як цивільних, так і військових фахівців.

Поряд з природними, «нормальними» психологічними реакціями тривоги і страху без ознак дисфункції психічної діяльності в умовах інтенсивних бойових дій, досить часто виникають транзиторні психічні розлади – гострі реакції на стрес, що мають картину змішаних і мінливих симптомів депресії, тривоги, гніву, розпачу, ажитації, гіперактивності або загальмованості на фоні явищ оглушення, деякого звуження поля свідомості, нездатності адекватно реагувати на зовнішні стимули, іноді з наступною частковою або повною амнезією. Розвиток гострих стресових реакцій серед особового складу негативно позначається на рівні боєздатності військ і нерідко створює додаткову загрозу життя для самого військового або його товаришів. Оскільки жоден із симптомів дистресу не переважає тривало і всі вони припиняються швидко (від декількох годин до двох-трьох днів), синдромологічна оцінка стану уражених по суті неможлива. Проте наявність таких симптомів вже вимагає проведення невідкладних психокорекційних заходів, зважаючи на небезпеку розвитку більш тривалих і менш оборотних неспецифічних, а далі – і нозоспецифічних стресових розладів.

У бойовій обстановці головні причини психологічного стресу-загроза життю та відповідальність за виконання завдання, недостатність і невизначеність, що надходить, дефіцит часу при прийнятті рішень та здійсненні бойових дій, невідповідність рівня професійних навичок вимогам, що пред'являються умовами бою до особистості, психологічна невідповідність до виконання конкретного завдання, невпевненість у надійності зброї, відсутність довіри до командування,

фактори ізоляції (при діях у відриві від основних сил, знаходження в ізольованих укриттях) і т.д.

«Бойові рефлексії» не здавалися чимось незвичайним, поки людина знаходилася в районі воєнних дій. Але повертаючись додому, потрапляє у таке середовище, де подібні рефлексії виробляють, щонайменше, дивне враження. Тисячу разів, і побічно, безліччю різних способів людині вказували, що час припинити вести себе як на війні. Але ніхто не пояснив, яким чином це зробити. За розповідями багатьох ветеранів, повернення додому було не менше, а то й більш важким, ніж військові переживання: не з ким було поговорити по душах, ніде не відчувалося повної безпеки, і легше було придушувати емоції, ніж дозволити їм вирватися назовні, з ризиком втратити контроль. У такій ситуації психічна напруга довгий час не знаходить собі виходу.

Наше припущення про те, що в учасників бойових дій спостерігатимуться зміни в структурі ідентичності, відзначатиметься зрушення у бік «індивідуально-особистісних» та «базисних» блоків знайшло своє підтвердження.

Нами розроблена психокорекційна програма, що сприяє зниженню кризи соціальної ідентичності та підвищенню рівня самоповаги. Використаний тренінг може бути рекомендований до реалізації в медичних закладах при роботі практичних психологів та медичного персоналу з демобілізованими учасниками бойових дій.

УДК 355:316.35

Калагін Ю.А., доктор соціологічних наук, професор, професор кафедри психології та педагогіки Харківського університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, полковник

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ ЦИВІЛЬНО-ВІЙСЬКОВОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В ОПЕРАЦІЯХ НЕВОЄННОГО ТИПУ

Проблеми цивільно-військового співробітництва із середини ХХ століття є предметом наукових досліджень на особистісному та інституціональному рівнях. На особистісному рівні основний напрямок досліджень зосереджений на питаннях структури моделі особистості військовослужбовця, яка визначається напрямками трансформації воєнного професіоналізму.

Вважається, що одна з перших концепцій воєнного професіоналізму була розроблена американським дослідником М. Яновицем, у середині минулого століття. Він припускав, що трансформація воєнного професіоналізму має лінійний характер та розгортається у напрямку від моделі воїна-лідера, яка є характерною для ведення воєнної операції до моделі воїна-менеджера, яка є характерною для ведення невоєнної операції. Запропонована концепція М. Яновиця підверглася конструктивній критиці з боку науковців, які

обґрунтовували інші напрямки трансформації воєнного професіоналізму, але аналіз реальних бойових дій підтвердив об'єктивний характер концепції М. Яновиця. Кількість операцій невоєнного типу постійно зростає, особливо у другій половині ХХ століття та на початку ХХІ століття.

Сучасні дослідження воєнного професіоналізму розгорнулися навколо запропонованих М. Яновицем та Ч. Москсом варіантів характеру трансформації воєнного професіоналізму. Спільним для різних підходів до визначення структурних трансформацій воєнного професіоналізму є розуміння складу його структури – обов'язкової наявності воєнного та гуманітарного елементу в структурі моделі військовослужбовця. Вона передбачає «об'єднання солдата та миротворця (гуманітарія) в одній людині».

На інституційному рівні дослідження цивільно-військового співробітництва зосереджені на питаннях ролі та місця інституції у структурі збройних сил. В цьому напрямку успішно працює професор Харківського національного університету внутрішніх справ І. Рущенко. Він визначає війну як систему нетрадиційних та традиційних силових дій, що передбачає ведення воєнних та невоєнних операцій. Інноваційним є обґрунтування ролі та місця нетрадиційних силових дій. «Нетрадиційні (або не типові для «звичайних» війн) елементи тут є не доповненням до збройної агресії, а відіграють роль рівноправної складової чи навіть виступають як провідна система». Тому, інституції цивільно-військового співробітництва надається дуже важлива роль, в деяких випадках провідна.

Таким чином, відповідно до обраного методологічного підходу дослідження щодо аналізу цивільно-військового співробітництва в операціях невоєнного типу досліджується тип моделі військовослужбовця такий, що «об'єднує солдата та миротворця (гуманітарія) в одній людині», діяльність якого може реалізуватися як в операціях невоєнного типу так і воєнного типу. Успіх в операціях невоєнного типу не поступається значенням успіху в операціях воєнного типу, а в окремих ситуаціях його перебільшує.

УДК 811.112

Карпенко Н.А., кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри філології, перекладу та мовної комунікації факультету №4 (гуманітарного) Національної академії Національної гвардії України

ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ СПІЛКУВАННЯ У ВІЙСЬКОВІЙ СФЕРІ

Сучасний світ є результатом постійних змін у сферах життєдіяльності людини, що стосуються міжособистісних стосунків, стосунків між людьми у професійній діяльності, пошуку місця, статусу та ролі жінки в суспільстві та ін.

Попри посилену увагу науковців до терміна *гендер* проблема гендерних особливостей спілкування в професійній сфері, а більше того у сфері військовій,

залишається малодослідженою й такою, що її розробка є нагальною потребою сучасного суспільства, оскільки відсутність конфліктів та комфортний мікроклімат у колективі є запорукою ефективного функціонування кожного соціального інституту.

Загалом сучасне бачення жінки тяжіє до гендерної симетрії, що полягає в можливості та бажанні займати посаду, що її за встановленими стереотипами в суспільстві можуть займати винятково чоловіки, та реалізовувати свій потенціал на рівні із ними. Цю тенденцію простежуємо і у військовій сфері. На сьогодні більша кількість жінок виявляє бажання вступати до вищих навчальних закладів військового профілю, а жінці надають право бути повноправним та конкурентоспроможним суб'єктом військової діяльності.

Проте варто зауважити, що попри ці зміни і прагнення до відсутності субординації та гендерної дискримінації неможливо нівелювати статеві відмінності чоловіків та жінок, які зумовлюють вибір мовних засобів спілкування в професійній сфері. Як відомо, мовлення чоловіків різниться як на рівні фонетичному (темп, висота голосу, інтонація і под.), так і на лексичному, що виявляється у вживанні слів, які становлять певні шари мови. Разом із тим жінки, перебуваючи в переважно чоловічому колективі, мають уникати властивих їх стилю експресивності та емоційності з метою створення та підтримання здорового морально-психологічного стану колективу. Таким чином, мовлення чоловіків та жінок має відповідати максимам ввічливості та тактовності з урахуванням гендерного чиннику – чоловіки та жінки військовослужбовці мають брати до уваги, що вибір мовних засобів у присутності протилежної статі має зумовлюватися відповідними нормами мовної поведінки кожної з них.

Отже, гендерний аспект спілкування жінок та чоловіків військовослужбовців є одним із таких, що потребують ретельної уваги вчених у відповідному напрямку. Розробка проблеми та пошук ефективних засобів та способів, тактик та стратегій міжособистісного спілкування в професійній діяльності сприятиме створенню, підтриманню та покращенню мікроклімату в колективі та продуктивній діяльності працівників.

УДК 37.015.3

Коба О.В., кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри загальновійськових дисциплін та фізичної підготовки факультету підготовки фахівців для підрозділів Національної гвардії України ННІ №3 Національної академії внутрішніх справ

ОСНОВНІ СКЛАДОВІ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО ВИХОВАННЯ ОСОБОВОГО СКЛАДУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ, ЯКІ ВИКОНУЮТЬ СЛУЖБОВІ ЗАВДАННЯ

Формування духовності особового складу Національної гвардії України повинно

передбачати: інтеграцію знань про цінності духовної культури, розвиток духовного світу людини, збагачення духовних потреб, розширення досвіду духовного пізнання на основі активізації духовно-практичної діяльності та прагнення до духовного самовдосконалення. Сам процес формування духовності особового складу Національної гвардії України, на нашу думку, охоплює: конструювання ситуацій службових завдань, придбання нового досвіду; штучне вітворення бойових дій у польових умовах, максимально наближених до реальних місць бойових зіткнень, здатного здійснити певний передбачуваний виховний вплив, інтеграцію внутрішніх та зовнішніх умов розвитку, цілеспрямоване стимулювання дії факторів розвитку особистості. Оскільки головною сферою соціальної активності особового складу Національної гвардії України є навчання, тож саме у ставленні до нього, в оцінці значення набутих знань, культурі читання спеціальної літератури, прагненні до успіхів у професійному зростанні найбільш виразно виявляється рівень розвитку духовності, якого досягнув фахівець. Допомогти йому з максимальною ефективністю використати роки навчання у ВНЗ для «сходження» до вершин духовності та морально-психологічного забезпечення зможе сукупність принципів: *аксіологічного* (розуміння людини як найвищої цінності, орієнтація на духовність як одну з визначальних характеристик цінності); *особистісно орієнтованого* (урахування закономірностей природного та соціокультурного розвитку особистості, організація освітнього процесу в контексті культури цивілізації та певного народу); *діяльнісного* (задоволення інтересів та потреб особового складу Національної гвардії України у різних видах духовно-практичної діяльності, стимулювання людини до самостійного духовного пошуку).

Зауважимо, що дотримання вказаних принципів не втрачає актуальності на кожному з етапів формування духовності та морально-психологічного забезпечення особового складу Національної гвардії України, а саме: *когнітивно-рефлексивному* (розширення знань про духовне підґрунтя певної фахової дисципліни), *ціннісно-смісловому* (осмислення особливостей розвитку власного духовного «Я» у процесі інтеріоризації набутих від педагога духовних знань); *діялісно-трансляційному* (формування оцінювального ставлення до явищ навколишньої дійсності, реалізація прагнення самостійної духовно-практичної діяльності, екстеріоризація набутого досвіду духовного пізнання). Подібна взаємодія емоційно-когнітивних процесів та ціннісно-сміслового поля людини у просторі внутрішнього «Я» дає змогу ефективно вирішувати завдання становлення цілісної духовної особистості.

Причому корисними у формуванні духовності особового складу Національної гвардії України можуть стати як традиційні, так й інноваційні форми аудиторної, позааудиторної та самостійної діяльності (лекції, бесіди, брифінги, дискусії, конференції, участь у розробленні різноманітних культурних проектів або моделюванні заданих ситуацій). Зауважимо, що серед усіх освітніх дисциплін незалежно від фахового спрямування безперечними лідерами у процесі формування морально-психологічного стану особового складу Національної гвардії України слід визнати культурологічні дисципліни, психологічні та виховну роботу яку

проводять кваліфіковані психологи. Адже саме культура фокусує систему ціннісних уявлень людини, переводячи її таким чином в якісно інший спосіб буття – більш осмислений та впорядкований. У цьому контексті ціннісний зміст культурологічних дисциплін полягає в їх здатності забезпечити особовий склад Національної гвардії України сукупністю знань про смисли і значення культури та уявленнями про ціннісне ставлення до навколишнього світу; збагатити їх культурні потреби та стимулювати до духовно-практичної діяльності. Крім того, оскільки одним із найефективніших шляхів впливу на внутрішній світ особистості є навколишнє середовище, забезпечити таке «оточення» яке здатне підвищувати морально-психологічний стан бійця даже підчас виконання завдань в зоні проведення антитерористичних операцій.

УДК: 364.048.4 : 355.23

Сподар Я.Б., заступник командувача Національної гвардії України (по роботі з особовим складом), генерал-майор; **Колесніченко О.С.**, кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник, начальник науково-дослідної лабораторії морально-психологічного супроводження службово-бойової діяльності Національної гвардії України науково-дослідного центру Національної академії Національної гвардії України, майор; **Товма М.І.**, кандидат психологічних наук, доцент, заступник начальника Національної академії Національної гвардії України по роботі з особовим складом, полковник

ДИНАМІКА ОСОБИСТІСНИХ ЗМІН ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ, УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ В ПОСТТРАВМАТИЧНИЙ ПЕРІОД

В умовах проведення антитерористичної операції (далі АТО) зіткнення значущих психологічних відносин з несумісною гострою стресовою ситуацією, що стала тим зовнішнім чинником, які змінюються через внутрішні психобіологічні характеристики особистості, у вигляді її конституційно-біологічних основ, створюють умови для трансформації непатологічних психологічних переживань в патологічні та, далі, в пограничні психічні розлади.

Вплив тривалих і надсильних психотравмуючих ситуацій призводить до деформації особистісних структур появи деяких загальних характерологічних змін, які у подальшому проходять кілька *етапів* у своєму розвитку:

Перший етап – формування комплексу нажитих особистісних змін або «комбатантної акцентуації», що включає такі риси: емоційна нестійкість, запальність, дратівливість, тривожність, настороженість, підвищена вразливість, недовірливість до навколишнього світу, вибірковість і складність у встановленні міжособистісних контактів зі скороченням їх, загострене почуття справедливості, збереження актуальності психотравматичні переживань, максималізм у судженнях і вчинках, схильність до реакцій протесту.

Другий етап – маніфестація або «комбатантна психопатизація» проявляється у наступних явищах: дратівливість виражається у частих спалахах гніву і агресії з руйнівними діями озлобленість призводить до антисоціальних дій у вигляді антигромадської поведінки кримінальних епізодів грубої соціальної дезадаптації масивної алкоголізації.

Третій етап визначається першочерговою виразністю особистісних змін і впливом найближчого соціального оточення і має два напрямки: 1) зворотній розвиток – поступове згладжування характерологічних відхилень, зменшення вживання алкоголю; 2) формування власне психопатологічних синдромів, серед яких домінують афективні синдроми.

Комбатантна акцентуація формується шляхом нашарування на індивідуальні ознаки акцентуації довоєнного періоду нових характерологічних рис, набутих в результаті специфічного впливу бойового стресу, що призводить до виникнення внутрішньо-особистісного конфлікту між соціально-моральною позицією, яка склалася в умовах бойових дій, і неприйняттям її суспільством в мирний час. Бойова трансформація особистісних змін відбувається значно швидше в часі, ніж формування акцентуації в мирний час.

В умовах тривалої участі в АТО у військовослужбовців закріплюються риси хронічної тривожності й імпульсивності. Посилюється дефіцит інтрапсихічної переробки та вербалізації бойових вражень, підвищується готовність до виникнення дифузних, тяжких переживань і диссоціативних станів, до наподободібних коливань вітального тону з «тривимірними» (туга, злість, страх) розладами настрою. Нашарування дефензивно-епілептоїдних змін особистості, фіксація ситуаційно-імпульсивних форм реагування на загрозливі стимули призводять до своєрідної нажитий психопатизації військовослужбовців і обумовлюють їх соціально-психологічну дезадаптацію в умовах мирного життя. І якщо в мирному житті нажиті особистісні дисгармонії або крайові психопатії формуються під впливом несприятливих зовнішніх факторів роками, то в бойових умовах для цього достатньо 6-8 місяців.

УДК 159.9:355/351.74

Колесніченко О.С., кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник, начальник науково-дослідної лабораторії морально-психологічного супроводження службово-бойової діяльності Національної гвардії України Науково-дослідного центру службово-бойової діяльності Національної гвардії України Національної академії Національної гвардії України; **Воробйова І.В.**, кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник, старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії морально-психологічного супроводження службово-бойової діяльності Національної гвардії України науково-дослідного центру службово-

бойової діяльності Національної гвардії України Національної академії Національної гвардії України; **Мацегора Я.В.**, кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник, старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії морально-психологічного супроводження службово-бойової діяльності Національної гвардії України науково-дослідного центру службово-бойової діяльності Національної гвардії України Національної академії Національної гвардії України; **Юр'єва Н.В.**, кандидат психологічних наук, науковий співробітник науково-дослідної лабораторії морально-психологічного супроводження службово-бойової діяльності Національної гвардії України науково-дослідного центру службово-бойової діяльності Національної гвардії України Національної академії Національної гвардії України; **Горелишев С.А.**, кандидат технічних наук, доцент, старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії забезпечення службово-бойової діяльності Національної гвардії України науково-дослідного центру службово-бойової діяльності Національної гвардії України Національної академії Національної гвардії України

МОЖЛИВОСТІ АВТОМАТИЗАЦІЇ ДІАГНОСТИКИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ДО РИЗИКУ У ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Використання сучасних інформаційних технологій відкриває психологам доступ до нових можливостей: підвищення ефективності роботи за рахунок швидкості обробки даних тестування; підвищення «чистоти» експерименту за рахунок збільшення точності реєстрації результатів і виключення помилок обробки вихідних даних; поширення досвіду роботи психологів вищої кваліфікації; систематичне накопичення, зберігання і передача мережевими каналами великих масивів інформації.

Співробітниками НДЦ службово-бойової діяльності НГ України Національної академії НГ України створено автоматизований психодіагностичний комплекс «Готовність до ризику», в основу якого покладено власні ґрунтовні емпіричні дослідження, що дозволили визначити структуру психологічної готовності до ризику військовослужбовців НГ України і підібрати адекватний психодіагностичний інструментарій, а саме:

1) «Здатність до вольових дій» – здатність особистості до швидкої вольової мобілізації своїх ресурсів задля ефективного виконання професійних завдань службово-бойової діяльності («Вольові якості особистості» М.В. Чумаков, «Локус контролю» (модифікація О.Ю. Ксенофонтової);

2) «Взаємодопомога товаришів» – здатність покладатися на товаришів, довіряти їм власне життя в загрозованих ситуаціях, розраховувати на допомогу та порозуміння (методика інтерперсональної діагностики міжособистісної поведінки, «Шкала фашизму» Т. Адорно, Є. Френкель-Брунвік, Д. Левінсон, Р. Сенфорд);

3) «Професійна компетентність» – здатність військовослужбовця ефективно

застосовувати сукупність набутих знань, умінь, навичок та досвіду в професійній діяльності, вміння вирішувати професійні проблеми, самостійно приймати рішення, а також прагнення до підвищення своєї професійної компетентності та виховування власного патріотичного ставлення до своєї служби в лавах НГ України (тест-опитувальник особистісної зрілості Ю.З. Гільбуха);

4) «Розумна обережність» – здатність військовослужбовця, враховуючи невизначеність майбутніх наслідків дій в умовах загрози, наважуватись на таку діяльність, і намагатись знизити її ризиконебезпечність, тобто діяти так, щоб якнайбільше унеможливити потрапляння в ситуацію неминучої небезпеки (опитувальник «Особистісні чинники прийняття рішень», методика «Здатність самоврядування» Н.М. Пейсахова);

5) Загальний блок («Стиль саморегуляції поведінки» В.І. Моросанової, 16-факторний опитувальник Р. Кеттелла та опитувальник «Ситуативне дослідження страху» О.Ф. Чернавського).

У комплексі передбачено використання такої статистичної процедури, найбільш часто вживаної в дослідженнях з психології професійної діяльності, як складання рівнянь регресії – для узагальнення результатів і прогнозування готовності до ризику військовослужбовців різних категорій у ході службово-бойової діяльності.

УДК 32.001:351.741

Комісаров О.Г., доктор юридичних наук, професор, начальник кафедри тактико-спеціальної підготовки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ОСНОВНІ ПОВНОВАЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ У РАЗІ ОГОЛОШЕННЯ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО (НАДЗВИЧАЙНОГО) СТАНУ ТА У ЗОНІ НАДЗВИЧАЙНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ СИТУАЦІЇ

Повноваження Національної поліції (далі – поліції) під час надзвичайного або воєнного стану у найзагальнішому вигляді регулюються Резолюцією №690 (1979) Парламентської асамблеї Ради Європи «Декларація про поліцію», згідно якої: поліцейський продовжує виконувати свої завдання охорони громадян і майна під час війни і ворожої окупації в інтересах громадянського населення. Тому він не має статусу «учасника військових дій» і до нього не відносяться положення Третьої Женевської конвенції від 12.08.1949, що стосується поводження з військовополоненими.

При настанні умов згідно із Законом України «Про правовий режим воєнного стану», може бути тимчасово введено воєнний стан як особливий правовий

режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень.

За рішенням Ради національної безпеки і оборони України, введеним у дію в установленому порядку указом Президента України, утворені відповідно до законів України військові формування залучаються разом із правоохоронними органами до вирішення завдань, пов'язаних із запровадженням і здійсненням заходів правового режиму воєнного стану, згідно з їх призначенням та специфікою діяльності. У свою чергу надзвичайний стан покладає на них додаткові обов'язки.

У разі введення надзвичайного стану з підстав, передбачених ст. 4 Закону України «Про правовий режим надзвичайного стану», додатково можуть бути вжиті заходи відповідно до ст. ст. 17, 18 Закону України «Про правовий режим надзвичайного стану» та інші заходи, передбачені законодавством.

При введенні режиму воєнного або надзвичайного стану поліція забезпечує охорону публічного порядку, виконання посадовими особами і громадянами вимог встановлених цими режимами в межах своєї компетенції; вживає адміністративних заходів до порушників вимог режимів.

У разі введення режимів воєнного або надзвичайного стану, поліцейські можуть виконувати такі завдання:

- а) здійснювати патрулювання вулиць та інших громадських місць;
- б) здійснювати перевірку документів і громадян, а в необхідних випадках проведення поверхневої перевірки та особистого огляду, огляду речей, транспортних засобів, багажу і вантажів;
- в) охороняти об'єкти, що забезпечують життєдіяльність населення;
- г) вживати заходів до недопущення проведення заборонених зборів, мітингів, вуличних походів і демонстрацій, а також видовищних, спортивних та інших масових заходів та страйків;
- д) надавати допомогу місцевим органам державної влади у проведенні тимчасового виселення людей з місць, небезпечних для проживання;
- е) забезпечувати додержання громадянами правил комендантської години та інші.

УДК 323.3

Кондратюк-Антонова Т.В., кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри загально-правових та психологічних дисциплін факультету підготовки фахівців для Національної гвардії України ННІ №3 Національної академії внутрішніх справ

МОРАЛЬНО-ЕТИЧНІ ВИМОГИ ДІЯЛЬНОСТІ НГУ В УМОВАХ КРИЗОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ

На сьогоднішній день склалась доволі парадоксальна ситуація, коли серед керівних документів, що забезпечують діяльність НГУ (Закон України «Про Національну гвардію України», «Концепція виховної роботи у Збройних Силах та інших військових формуваннях України» тощо), немає чітких приписів щодо морально-етичних вимог діяльності НГУ. У зв'язку з реформуванням правоохоронних органів якимось поза увагою залишилась така важлива складова професійної діяльності НГУ, як морально-етичні правила поведінки, професійна етика, культура спілкування, які викликані до життя новими реаліями і допомогли б створити новий імідж нової правоохоронної структури.

Сьогодні ми проживаємо етап кризової ситуації, яка спричиняє певні складнощі в соціальному просторі. Діяльність підрозділів НГУ також розгортається в межах цієї кризової площини. Криза являє собою гостру форму прояву протиріч, пов'язану з порушенням соціальної стабільності з перервою у функціонуванні певної соціальної системи. Її сутнісними компонентами є: раптовість, недостатність інформації, ескалація подій, втрата контролю, зростання втручання зовнішніх сил, паніка; швидкість настання, нетривалість або, навпаки, тривалість, глибина впливу, а також брак інформації, нагнітання ситуації, блокування роботи; несподіваність, загроза, дефіцит часу на реакцію. Тобто в загальному значенні поняття «криза» застосовується до будь-якого різкого переходу, до будь-яких неочікуваних змін, що сприймаються як порушення існуючої системи. Головні етичні проблеми, що постають перед будь-якою організацією, як стверджують експерти, в умовах кризи: відповідальність, відкритість, правдивість, піклування. Розкриваючи сутність відповідальності як етичної категорії, можна стверджувати, що вона зводиться до основаних на моралі обов'язків людей дотримуватись етичних та моральних кодексів, стандартів і традицій перед іншими людьми. Бути відповідальним за свої дії, брати відповідальність на себе вважається етичним, а намагання уникнути відповідальності – неетичною поведінкою. Серед експертів з комунікації існує думка, що організації можуть реагувати на кризу ефективніше, якщо готові взяти на себе відповідальність за соціально-негативні дії, визнати причини кризи, у разі реальної вини — вибачитися і виправити кризову ситуацію. І, навпаки, при найбільш сконцентрованій громадській увазі,

особливо на ранніх стадіях кризи, організації, які заперечують проблеми та свою вину, можуть загострити і зруйнувати відносини з громадськістю, свою репутацію. Під відкритістю розуміється готовність організації обговорювати кризу з громадськістю та відповідати на її запити, ділитися інформацією, а не завзято приховувати її. Протягом кризи громадськість очікує, що організація надасть правдиву інформацію про події, що відбулися, а також про подальший розвиток ситуації. Якщо організація не відповідає цим потребам, вона може втратити довіру громадськості. Тому організації, які діють відкрито під час кризи, краще підготовлені до її врегулювання. Правдивість передбачає надання організацією об'єктивної інформації, необхідної для обґрунтованого вибору. На думку дослідників, будь-яка неправда етично сумнівна, оскільки обмежує свободу тієї людини, котру ошукують. Надзвичайно важливою в умовах соціальної кризи є проблема піклування організації про учасників, котрі постраждали від кризи. Громадськість очікує, що організація допоможе постраждалим, захистить їх і відповість за втрати й ушкодження. Тому організації, для яких пріоритетами в здійсненні кризової комунікації є повага до гідності особистості та врахування інтересів суспільства, мають високі шанси ефективно подолати кризу. Від ефективності цих кроків залежатимуть підтримка та довіра до організації в контексті її подальшого функціонування. На думку автора, нагальною потребою в діяльності НГУ в умовах кризової комунікації сьогодення є прийняття нового Етичного кодексу, Кодексу честі військовослужбовців НГУ, морально-етичних правил поведінки, професійної етики, правил культури спілкування, які б стали фундаментом сучасної службово-бойової діяльності НГУ та сприяли б підвищенню її іміджу в очах громадськості.

УДК 378.14:004

Костікова І.І., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії і практики англійської мови Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

ЕЛЕКТРОННЕ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ – ШЛЯХ ІНТЕГРАЦІЇ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ОСВІТИ

На нашу думку, електронне навчання покликане стати базовою технологією сучасної освітньої системи. Досвід показує, що спроби трансформувати традиційні методології навчання для теоретичного супроводу електронного навчання виявляються малоефективними. Термін «електронне навчання» поступово витісняє терміни «програмоване навчання», «комп'ютерне

навчання», стає синонім термінам «дистанційне навчання», «віртуальне навчання». В зарубіжній електронній педагогіці існує кілька визначень поняття «електронне навчання». Наведемо деякі з тлумачень.

М. Розенберг термін «електронне навчання» тлумачить як використання Інтернет-технологій для надання широкого спектра рішень, що забезпечують підвищення знань та продуктивності праці; e-Learning ґрунтується на основних принципах: робота здійснюється мережею; доставка навчального змісту кінцевому користувачу здійснюється за допомогою комп'ютера з використанням стандартних Інтернет-технологій.

А. Розетт визначає «електронне навчання» як навчання, зміст якого знаходиться на сервері або на комп'ютері, що підключений до мережі Інтернет (World Wide Web).

Згідно з визначенням англійських дослідників з Кембріджського університету, коледжу Трінті (Cambridge Trinity College) (<http://www.tcd.ie/CLT/elearning/definition.htm>), електронне навчання може бути розглянуте як підтримка процесу навчання з використанням інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), що розвиваються або застосовуються.

Інші зарубіжні вчені (наприклад, У. Хортон і К. Хортон) розглядають електронне навчання як: а) процес формального і неформального навчання, коли навчальні заняття і події проводяться з використанням електронних засобів інформації (Інтернет, інтранет, екстранет, CD-ROM, відеозапис, телебачення, мобільні телефони, кишенькові персональні комп'ютери тощо), б) феномен, що охоплює широкий спектр середовищ, додатків, таких як мережеве навчання, віртуальні аудиторії і цифрова спільна робота; в) навчання з використанням web- та Інтернет-технологій для навчання.

У своєму дослідженні Ф. Медрітцер аналізує визначення електронного навчання. Воно використовується як синонім навчання та викладання на базі технологій та ідентифікується як одна з нових галузей. Перехід від технологічного дослідження до дослідження, заснованого на педагогіці, можна спостерігати в галузі дистанційного навчання. Електронне навчання розглядається як процес навчання, так і процес вивчення.

Фахівці ЮНЕСКО вважають, що електронне навчання – це навчання за допомогою Інтернет і мультимедіа. Дійсно, електронне навчання – широкий набір процесів, що забезпечують: навчання, побудоване на використанні web-технологій; навчання, побудоване з використанням персонального комп'ютера, віртуальних класних кімнат; засоби організації взаємодії користувачів мережею; електронне навчання включає в себе «постачання» навчального змісту через Інтернет, аудіо- і відеозапис, супутникове мовлення, інтерактивне телебачення і CD-ROM. Таке навчання охоплює весь спектр дій, починаючи від підтримки процесу навчання, до постачання навчального змісту слухачам.

Таким чином, об'єктивний процес змін у вищій освіті сприяє необхідності розробки електронної педагогіки як науки. На наше глибоке переконання, це дозволить вивести педагогічну науку в середовищі електронного навчання на якісно новий рівень.

УДК 159.9

Кравченко О.В., кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри військового навчання та виховання факультету №4 (гуманітарного) Національної академії національної гвардії України; **Тробюк Н.Ю.**, викладач кафедри військового навчання та виховання Національної академії національної гвардії України факультету №4 (гуманітарного), лейтенант

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Підготовка військових кадрів у сучасних умовах вимагає від керівного і викладацького складу військового навчального закладу підвищення якості освітнього процесу. У впровадженні нових перспективних форм навчання основний акцент робиться на використання інформаційних технологій з використанням нових розробок, різних форм і способів надання інформації, що сприятиме більшій ефективності навчального процесу.

Метою нашої статті є проаналізувати використання інформаційних технологій в навчальному процесі військовослужбовців, визначити переваги та недоліки їх застосування.

Використання нових інформаційних технологій зміщує акценти з мети освіти, спонукає змінювати обсяг, склад, структурування навчального матеріалу, що вивчається, орієнтує на формування повноцінного теоретичного мислення, того хто навчається, на розвиток засобів сучасної комунікації, обмін результатами інформаційної роботи.

У сучасних умовах революційних змін вимагає й система навчання у військовій сфері. Тобто актуальність даного питання має місце у сучасному освітньому військовому середовищі, адже нині якісне викладання дисциплін не може здійснюватися без використання засобів і можливостей, які надають комп'ютерні технології та Інтернет. Вони дають змогу викладачу краще подати матеріал, зробити його більш цікавим, швидко перевірити знання військовослужбовців та підвищити їхній інтерес до навчання.

Як правило, під технологією навчання розуміють спосіб реалізації змісту навчання, передбаченого навчальними програмами, який являє собою систему

форм, методів і засобів навчання, що забезпечує досягнення поставлених дидактичних цілей.

Основними завданнями нових інформаційних технологій навчання є розробка інтерактивних середовищ управління процесом пізнавальної діяльності та доступу до сучасних інформаційно-освітніх ресурсів (мультимедіа підручники та підручники, створені на основі гіпертексту, різних баз даних тощо).

Узагальнюючи результати різноманітних досліджень, можна виділити такі недоліки використання інформаційних технологій в освіті: втрачається «живе спілкування» з педагогом; ефект «віртуалізації свідомості», коли звужується діапазон сприйнятої інформації, що потім ускладнює адаптацію у суспільстві; комп'ютер, як засіб навчання, не може забезпечити всі види діяльності, що дозволяють особистості різнобічно розвиватися; контроль знань обмежений лише кількома формами – тестами або програмованими опитуваннями; робота з комп'ютером розвиває, в основному, логічне мислення, пригнічуючи інший його вид, пов'язаний з образністю, емоційністю.

Незважаючи на стрімкий розвиток та впровадження ІКТ в освітню галузь, нещодавні дослідження виявили, що як викладачі-початківці, так і досвідчені викладачі не мають належної підготовки щодо ефективного використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі. Зазвичай не враховується, що окрім звичайної мети заняття, заняття з комп'ютерною підтримкою має технологічну мету: навчання новому методу навчальної діяльності, використання конкретної комп'ютерної програми.

УДК 159.9

Куфлієвський А.С., кандидат психологічних наук, доцент, начальник соціально-психологічного факультету Національного університету цивільного захисту України, полковник служби цивільного захисту

ПІДГОТОВКА ПЕРСОНАЛУ В СИСТЕМІ ДСНС УКРАЇНИ

Стихійні лиха, природні та техногенні катастрофи, аварії, створюють ситуації, небезпечні для життя, здоров'я й благополуччя значних груп населення. На цивільне населення і рятувальників, що знаходяться в екстремальних умовах, поряд з різними вражаючими факторами діють і психотравмуючі обставини, що представляють собою зазвичай комплекс надсильних подразників, що викликають порушення психічної діяльності у вигляді так званих реактивних (психогенних) станів. Психогенний вплив екстремальних умов складається не тільки з безпосередньої загрози життю людини, але й опосередкованої, пов'язаної з очікуванням її реалізації. До

теперішнього часу немає загальноприйнятої концепції, що дозволяє пояснити причини, що викликають стійкі порушення психічного і соматичного здоров'я більшості осіб, які зазнали впливу різних факторів екстремальних ситуацій, але безперечним залишається одне – психологічні особливості особистості відіграють важливу роль у формуванні різноманітних психічних і соматичних порушень. Оцінюючи травмуючий вплив різних несприятливих факторів на психічну діяльність людини, слід відрізнити не патологічні психоемоційні (певною мірою фізіологічні) реакції людей на екстремальну ситуацію та патологічні стани – психогенії (реактивні стани).

В даний час психогенії в екстремальних ситуаціях прийнято розділяти на невротичні реакції і стани (неврози), реактивні психози та афективно-шокові реакції. Аналіз психічних станів рятувальників, які виконували службові обов'язки в екстремальних умовах при значних психоемоційних навантаженнях, викликаних наявністю реальної вітальної загрози, дозволяє стверджувати, що вплив психогенних факторів такої загрози викликає негативні зміни в структурі особистісних характеристик та психічний стан працівників. Переживання тривоги є відчуттям безпредметною загрози і носить ірраціональний характер, тоді як реакцією на конкретну, реальну небезпеку є страх. Перенесені психотравмуючі впливи, спричинені участю в умовах вітальної загрози, не проходять безслідно для психічного стану учасників. У переважної більшості рятувальників рівень задовільною адаптованості до впливу факторів реальної вітальної загрози не досягається, а ефективність діяльності в подібних умовах визначається рівнем психічних і фізіологічних резервів. Отже, «ціною» ефективності професійної діяльності в екстремальних умовах є виснаження функціональних резервів організму, а також значна астенизація і психопатизація особистості. В подібних умовах рано чи пізно має відбутися зрив адаптації. При жорсткому і тривалій дії психогенних чинників, а також при відсутності заходів профілактики етап психічної переадаптації змінюється етапом нестійкої психічної діяльності.

Таким чином, аналіз динаміки психологічних особливостей особистості в процесі адаптації до екстремальних умов діяльності і впливу психогенних факторів вітальної загрози свідчить про те, що зміна структури психологічних характеристик в основному носить негативний характер. При цьому чим більше тривалість психоемоційних навантажень і більш інтенсивний вплив психогенних чинників реальної загрози, тим швидше виснажуються резерви організму і спостерігаються більш тяжкі наслідки для психічного стану рятувальників. Тому запорукою гарної професійної адаптації є конституціонально-особистісні властивості обстежуваних у контексті вимог, що пред'являються специфікою професійної діяльності.

УДК 159.9

Кучеренко Н.С., асистент, Українська інженерно-педагогічна академія

РОЗРОБКА СИСТЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ТЕХНІЧНОГО ПРОФІЛЮ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Необхідність наукової розробки системи психологічного забезпечення службово-бойової підготовки майбутніх офіцерів технічного профілю обумовлюється практичними запитами та потребами Національної гвардії України, яка проходить процес реформування, що в свою чергу потребує вдосконалення навчально-виховного процесу підготовки офіцерів. Теоретична розробка та обґрунтування даної проблеми, виявлення психологічних резервів, напрямків оптимізації підготовки фахівця, прогнозування успішності їх діяльності є необхідною умовою підвищення ефективності виконання професійних функцій в особливих та екстремальних умовах.

У зв'язку з чим нами було проведено дослідження котре дозволило побудувати систему психологічного забезпечення службово-бойової підготовки майбутніх офіцерів технічного профілю Національної гвардії України, яка включає наступні структурні компоненти:

1-етап – Вивчення сучасної специфіки професійної діяльності офіцерів технічного профілю – загальної нормативно-правової та нормативної документації, котра регламентує службово-бойову діяльність та службово-бойову підготовку, навчально-методичної та іншої документації, яка пов'язана з організацією та проведенням освітнього процесу.

2-етап – Визначення вимог до професійної діяльності офіцера технічного профілю - включає корегування або розробку структурної психологічної моделі професійної діяльності офіцера технічного профілю НГ України

3-етап – Обґрунтування вимог до професійно-психологічного відбору майбутніх офіцерів технічного профілю НГ України – включає визначення рівня розвитку професійно важливих якостей особистості майбутнього офіцера технічного профілю його спеціальних здібностей, а також прогнозування успішності професійного навчання у спеціалізованому ВУЗі.

4-етап – Професійно-психологічна підготовка майбутніх офіцерів технічного профілю – включає формування професійної мотивації, професійних знань, умінь, навичок, спрямованості на технічну діяльність, установок на службово-бойову діяльність, прогнозування успішності службово-бойової підготовки.

5-етап – Психологічне супроводження службово-бойової підготовки майбутніх офіцерів технічного профілю – включає комплексну розробку спеціальних психологічних тренінгових програм розвитку необхідного рівня професійно важливих якостей майбутніх офіцерів технічного профілю в

процесі професійного навчання та при необхідності їх корекцію в процесі професійної підготовки для подальшого успішного виконання ними професійної діяльності в звичайних, особливих і екстремальних умовах

6-етап – Психологічне прогнозування успішності виконання майбутніми офіцерами технічного профілю професійної діяльності – включає визначення відповідності службово-бойової підготовки до вимог реальної професійної діяльності, створення математичної моделі на основі проведення регресійного аналізу отриманої інформації

7-етап – Контроль ефективності системи психологічного забезпечення службово-бойової підготовки – одержання відповідної інформації про дієвість системи психологічного забезпечення

УДК 159.923 : 351.746.1

Лазоренко О.В., кандидат психологічних наук, старший викладач кафедри тактики прикордонної служби Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, підполковник

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРИКОРДОННИКІВ ДО БОЙОВОГО ЗІТКНЕННЯ

Сучасні умови захисту недоторканності кордонів України все частіше вимагають від особового складу Державної прикордонної служби України наявності вмінь адекватно діяти в умовах бойового зіткнення.

Бій є найбільш складною формою оперативно-службової діяльності. Бойове зіткнення динамічне, швидкоплинне за часом, характеризується швидкою зміною обстановки, може супроводжуватись озброєним вторгненням на територію України військових підрозділів, диверсійно-розвідувальних груп противника і бандитських формувань.

Аналіз наукових досліджень та практика прикордонної служби свідчать, що у період підготовки персоналу до бойового зіткнення важливе місце в процесі психологічної підготовки прикордонників посідають такі заходи:

1. Повне і чітке доведення обстановки, особливостей району майбутніх дій, даних про ймовірного противника, його озброєння та тактики дій. При цьому важливим для формування позитивної мотивації є переконання в справедливості мети ведення дій і правомірності своєї участі.

2. Формування складу прикордонних нарядів та груп (елементів бойового порядку) з урахуванням досвіду дій прикордонників, рівнів психологічної готовності персоналу, видів зброї, знання місцевості тощо. На цьому етапі важливим є ретельне відпрацьовування взаємодії між складом наряду (групи) і

розподіл обов'язків при розігруванні різноманітних ситуацій. Це дасть можливість підвищити впевненість у собі та в своїй зброї, зміцнити віру в успіх майбутньої дії, посилити почуття згуртованості і підтримки в колективі, перешкодити виникненню негативних психічних станів.

3. Запобігання впливу чуток (поширення дезінформації). Значний вплив чуток у стані очікування пояснюється підвищеною тривожністю, невідомою небезпекою та прагненням до самозбереження. Як відзначають дослідники, які вивчали характер впливу обстановки, що потребує використання зброї, на психіку військовослужбовця, умови очікування та перебування в однорідному колективі підвищують сприйнятливості особистості до навіювання: зростають імпульсивність, дратівливість, нездатність до міркувань і типового сприйняття, з'являється підвищена тактильна чутливість. Отже, виникає потреба вести мову про прийоми, що надають можливість знижувати рівень навіюваності військовослужбовців.

4. Удосконалення навичок та навчання методам самопомоги шляхом регуляції психічних станів, як то: релаксація та концентрація; самонавіювання.

5. Прогнозування психогенних втрат серед особового складу. Хоча деякі військові психологи вважають, що в теперішній час не існує валідних і надійних методик прогнозування психологічних втрат у бойовій обстановці, разом із тим можна використовувати декілька методичних засобів, застосування яких у комплексі може дати загальне, приблизне уявлення про обсяг майбутніх психологічних утрат.

Проведення зазначеної вище роботи покликано мобілізувати прикордонників на усунення допущених недоліків, подальше вдосконалення прикордонної майстерності, зміцнення дисципліни, підвищення пильності в охороні державного кордону.

УДК 351.74

Лесь О.О., інспектор патрульної служби м. Харкова; **Корнієнко В.В.**, кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри криміналістики, судової медицини та психіатрії Харківського національного університету внутрішніх справ

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ ПРАЦІВНИКІВ НОВОЇ ПАТРУЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ТА ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Сучасний стан публічної безпеки зумовлений переживанням країною чи не найтяжчих часів від моменту здобуття нею незалежності. Почастішали випадки масових заворушень, порушень громадського порядку та інших заходів, які

порушують прийняті суспільством норми та правила поведінки. Тому вважаємо надзвичайно актуальним розглянути деякі особливості взаємодії працівників нової патрульної поліції та працівників Національної гвардії України. Дві надзвичайно молоді служби (2014 та 2015 років), але сформовані на базі надзвичайно сильних та важливих структур.

Аналізуючи Закон України «Про Національну поліцію» та Закон України «Про Національну гвардію України» можна сказати що обидва підрозділи входять до системи Міністерства внутрішніх справ України та мають дуже схожі завдання, такі як: захист Конституційного ладу, служити суспільству шляхом забезпечення охорони життя, прав і свобод людини, законних інтересів держави та суспільства в цілому, забезпечення публічної безпеки і порядку, охорони громадського порядку та протидія злочинності. Але не дивлячись на спільні завдання та нормативно-правову базу цих структур, у кожній є свої завдання та компетенції.

Головним об'єднуючим фактором Національної гвардії України (НГУ) та патрульної поліції, насамперед, є забезпечення громадської безпеки та охорони громадського порядку під час проведення зборів, мітингів, походів, демонстрацій та інших масових заходів, що створюють небезпеку для життя та здоров'я громадян. НГУ є провідним суб'єктом у здійсненні заходів щодо припинення групових порушень громадського порядку. За наявності масових заворушень особливе значення для поліцейських, НГУ та інших сил має обрання стратегії і тактики придушення безпорядків.

З огляду на невеликий досвід діяльності цих служб, хотілося б розглянути деякі рекомендації щодо покращення взаємодії НГУ та ПП:

1) нагальною потребою є перегляд існуючих та розробка нових планів проведення спільних відпрацювань (заходів) щодо забезпечення правопорядку під час проведення різних заходів за участю значної кількості людей; відпрацювати спільні дії щодо припинення масових безпорядків, порушень громадського порядку та дій у надзвичайних ситуаціях;

2) було б дуже корисним організувати на постійній основі проведення спільних занять з тактики дій, вогневої підготовки та першої медичної допомоги; здійснювати постійний обмін здобутими навичками та досвідом у тих чи інших ситуаціях;

3) доцільно також оновити нормативно-правову базу щодо координації та взаємодії підрозділів Національної гвардії України та Національної поліції з урахуванням вимог сьогодення;

4) постійно здійснювати науково-практичні дослідження, систематизувати та аналізувати накопичений матеріал, досліджувати проблеми та досягнення співпраці даних служб, готувати методичні рекомендації щодо співпраці у цьому напрямку;

5) проводити різного роду змагання з вогневої та бойової підготовки, тактиці ведення дій, спортивній та розумово-аналітичній діяльності.

УДК 81'26

Лисичкіна І.О., кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри філології, перекладу та мовної комунікації факультету №4 (гуманітарного) Національної академії Національної гвардії України; **Лисичкіна О.О.**, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри фонетики та граматики факультету №4 (гуманітарного) Національної академії Національної гвардії України

ПРАГМАТИКА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Термін «стратегічні комунікації» набув популярності в останньому десятиріччі і пов'язаний з різними цілеспрямованими видами комунікативної діяльності в сфері PR, маркетингу, дипломатії, політики, соціології тощо.

Мета цього дослідження полягає в окресленні основних прагматичних особливостей ефективного дискурсу стратегічних комунікацій Національної гвардії України.

У широкому сенсі під стратегічними комунікаціями НГУ розуміємо цілеспрямовану комунікацію, здійснювану комунікантом у публічній сфері від імені НГУ задля досягнення визначених цілей частіше іміджеформувального характеру.

Важливим чинником успішності стратегічних комунікацій НГУ є імідж цієї військової організації з правоохоронними функціями – соціальний образ НГУ, сформованим на основі уявлень, стереотипів, інформації, що надходить ззовні. Імідж НГУ задає тональність дискурсу її стратегічних комунікацій, сприяє реалізації певних цілей.

У роботі в інформаційному середовищі НГУ необхідно пам'ятати, що в основі стратегічних комунікацій лежить повідомлення, причому генерування ефективних повідомлень, адресованих стратегічно важливим адресатам, постає важливим чинником успішності комунікації. Таке повідомлення має 6 визначених функцій: сприяти, інформувати, спонукати, змушувати, домовлятися, вирішувати проблему. На підставі цих функцій виділяють відповідні комунікативні стратегії, домінуючими з яких постають інформативна та спонукальна. Ефективність тієї чи іншої стратегії залежить від адресата повідомлення. Специфіка тої чи іншої аудиторії зумовлює використання різних комунікативних технік і прийомів.

Отже, дискурс стратегічних комунікацій НГУ передбачає створення низки

різноманітних повідомлень з однієї тематики для різних контекстів та різних адресатів замість одного універсального інваріантного повідомлення. Однак, такі повідомлення є узгодженими, когерентними й підсилюють одне одного.

Дискурс стратегічних комунікацій НГУ спирається на систему цінностей адресата, наприклад: безпека, справедливість, процвітання, свобода, а кожне повідомлення має фрейм, у якому вербалізуються відповідні концепти. Важливими характеристиками дискурсу стратегічних комунікацій є візуалізація та метафоризація.

Таким чином, дискурс стратегічних комунікацій НГУ має характеризуватися ретельним плануванням, значним впливом екстралінгвістичних чинників, фреймовою будовою взаємопов'язаних повідомлень, у яких вербалізуються основні концепти, пов'язані із системою цінностей адресата та загальноприйнятими цінностями суспільства. Перспективу подальших розвідок вбачаємо в систематизації дискурсивних особливостей ефективних стратегічних комунікацій НГУ.

УДК [159.9.07+351.74]:616.895

Мацегора Я.В., кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник, старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії морально-психологічного супроводження службово-бойової діяльності Національної гвардії України науково-дослідного центру службово-бойової діяльності Національної гвардії України Національної академії Національної гвардії України

ОСОБЛИВОСТІ ЦІННІСНОЇ СФЕРИ У ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ З ОЗНАКАМИ ПТСР

За даними вітчизняних і світових досліджень одним із наслідків участі в бойових діях є виникнення дисонансу в ціннісній сфері. Ієрархія особистісних цінностей зазнає значних змін внаслідок не лише дії екстремальних факторів, але й в результаті формування в екстремальних умовах унікальної системи цінностей, що забезпечують виживання в цих складних умовах (наприклад, цінність життя, довіра товаришу, взаємодопомога). При поверненні до нормальних умов життєдіяльності гостро виникає проблема невідповідності внутрішньої системи ціннісних орієнтацій навколишній реальності.

Американський психотерапевт Б. Колодзін довів, що допомога учасникам бойових дій має полягати у корекції не стільки їх поведінки, скільки внутрішньої рушійної сили – деформованої внаслідок стресу ціннісної сфери військовослужбовця.

В пілотажному дослідженні проведеному науково-дослідною лабораторією

МПССБДНГУ взяли участь 362 військовослужбовця-учасника бойових дій. За результатами «Опитувальника травматичного стресу для діагностики психологічних наслідків» (І.О. Котенев) було визначено, що у 37 (10,22%) військовослужбовців є ознаки ПТСР, у 325 (89,78%) ПТСР не діагностовано.

Для визначення особливостей термінальних цінностей цих військовослужбовців було використано методу «Ціннісні орієнтації» М. Рокіча. Отримані результати показали, що у військовослужбовців, які мають ознаки ПТСР, структура термінальних цінностей є досить подібною до тієї, що визначена у військовослужбовців, у яких ПТСР не діагностовано ($r_s=0,88$, $p\leq 0,01$). Це є досить позитивною ознакою, що свідчить про зворотність змін у ціннісній сфері учасників бойових дій, які мають негативні психологічні наслідки травматичного стресу, при відповідній психореабілітаційній роботі з ними. Зазначимо, що у військовослужбовців з ознаками ПТСР перші три позиції в структурі термінальних цінностей займають: «здоров'я» ($5,08\pm 4,66$), «матеріально забезпечене життя» ($6,03\pm 3,92$), «наявність хороших і вірних друзів» ($6,41\pm 3,52$). У військовослужбовців-учасників бойових дій, у яких виявлено ознаки ПТСР, найбільш важливими є: «здоров'я» ($3,93\pm 4,13$), «любов (як духовна і фізична близькість з коханою людиною)» ($5,68\pm 4,07$), «щасливе сімейне життя» ($6,46\pm 5,27$).

Крім того, у військовослужбовців, які мають ознаки ПТСР, визначено значно більш високі середні значення рангів за такими термінальними цінностями, як «матеріально забезпечене життя» ($6,03\pm 3,92$, $p\leq 0,05$), «активне діяльне життя» ($7,11\pm 5,34$, $p\leq 0,1$) та «суспільне покликання» ($9,65\pm 3,48$, $p\leq 0,1$). Військовослужбовці без ознак ПТСР значущо більш високо цінують «любов» ($5,68\pm 4,07$, $p\leq 0,05$).

Проведене дослідження показало, що учасники бойових дій з ознаками ПТСР виявилися «вирваними» значними соціальними подіями зі свого близького, родинного оточення, що спричинило дисонанс у їх ціннісній сфері. Не безпідставно високо цінуючи свій внесок у захист батьківщини, після повернення з зони проведення АТО вони виявилися більш зосередженими на очікуванні відповідної зворотної реакції від суспільства, інтереси, якого вони захищали, ніж на відновленні родинних зв'язків, на цінуванні надаваної близькими емоційної підтримки. Крім того, набуті в зоні проведення АТО критичність і закритість, як характеристики соціальної взаємодії, стали значною перешкодою у відновленні соціальних зв'язків, в тому числі і з близькими людьми. Зрозуміло, що військовослужбовці-учасники бойових дій, які взагалі не мають підтримки близьких людей, складають групу ризику розвитку ПТСР.

УДК 351.75

Мацюк В.В., кандидат юридичних наук, начальник курсу Інституту підготовки юридичних кадрів для Служби безпеки України Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»; **Бєлай С.В.**, кандидат військових наук, старший науковий співробітник, докторант докторантури та ад'юнктури Національної академії Національної гвардії України

ДО ПИТАННЯ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВИХ ЗАСАД ВЗАЄМОДІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ТА СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ ПІД ЧАС РЕАГУВАННЯ НА НАДЗВИЧАЙНІ СИТУАЦІЇ СОЦІАЛЬНОГО ХАРАКТЕРУ

Останні кризові події в світі призводили до виникнення надзвичайних ситуацій соціального характеру, на жаль ці негативні явища не минули й Українську державу. Складна суспільна та геополітична обстановка обумовили проведення антитерористичної операції на Південному Сході України. За таких умов питання удосконалення службово-бойової діяльності сил охорони правопорядку набувають особливої актуальності. Для того, щоб успішно виконувати поставлені службово-бойові завдання, зазначеним суб'єктам необхідно виконувати спільні заздалегідь погоджені дії.

Служба безпеки України (СБУ), як головний координуючий суб'єкт забезпечення національної безпеки України, зобов'язана всіма можливими правовими методами запобігати виникненню подібних надзвичайних ситуацій. Наразі частини та підрозділи Національної гвардії України (НГУ) проходять процес становлення, відповідно недостатньою та неповною є існуюча нормативно-правова база. Тактичні засади взаємодії НГУ з іншими силовими структурами також потребують вдосконалення. Необхідність вдосконалення взаємодії НГУ та СБУ у надзвичайних ситуаціях соціального характеру зумовлені як браком нової правової бази такої взаємодії, так і практичними потребами діяльності цих військових формувань.

З метою визначення стану правового забезпечення взаємодії НГУ та СБУ під час реагування на надзвичайні ситуації соціального характеру проведено експертне опитування серед 507 військовослужбовців, що проходили службу у Національній академії Національної гвардії України, військових частинах НГУ № 3028, 3008, 1241, 2250, 3066 та Інституті підготовки юридичних кадрів для Служби безпеки України Національного університету «Юридична академія України ім. Я. Мудрого» і мали практичний досвід виконання службово-бойових завдань у надзвичайних ситуаціях соціального характеру. За результатами анкетування 81% респондентів вважають, що наразі необхідно вдосконалити нормативно-правовий механізм взаємодії НГУ та СБУ у надзвичайних ситуаціях соціального характеру.

Норми права і принципи права, об'єктивовані в нормативно-правових актах, є основою правового регулювання взаємодії СБУ та НГУ в умовах надзвичайних ситуацій соціального характеру, оскільки саме зі сформульованих у них правил поведінки починається правовий вплив на соціальні відносини.

Таким чином за результатами проведення дослідження можливо зазначити, що основні заходи з удосконалення правових засад взаємодії СБУ та НГУ в умовах надзвичайних ситуацій соціального характеру можливо розділити на три групи:

1) розроблення правових засад взаємодії СБУ та НГУ під час реагування на надзвичайні ситуації соціального характеру;

2) розвиток організаційних засад взаємодії частин і підрозділів СБУ та НГУ у ході реагування на надзвичайні ситуації соціального характеру;

3) удосконалення тактичних засад взаємодії підрозділів СБУ та НГУ під час реагування на надзвичайні ситуації соціального характеру.

Цим трьом групам, що визначають основні заходи з удосконалення правових засад взаємодії СБУ та НГУ доречно приділити увагу в наукових розвідках.

УДК 378.048.2:378.14

Медвідь М.М., доктор економічних наук, старший науковий співробітник, заступник начальника навчально-методичного центру – начальник відділу методичного забезпечення навчального процесу Національної академії Національної гвардії України, підполковник; **Павлов Я.В.**, старший науковий співробітник науково-дослідного центру службово-бойової діяльності Національної гвардії України Національної академії Національної гвардії України, майор

ПІДХІД ДО ВИЗНАЧЕННЯ УМОВ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УСПІШНОЇ МИРОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Відповідно до нормативно-правових актів представники військових формувань та правоохоронних органів виконують службово-бойові завдання у міжнародних миротворчих операціях. За результатами проведених опитувань цих категорій осіб встановлено наявність загрози виникнення конфліктів між військовослужбовцями – представниками різних держав-учасниць Організації Об'єднаних Націй (ООН). Ці загрози за певних умов можуть перерости у небезпеку. Дане явище особливо небезпечне під час виконання службово-бойових завдань і може призвести до таких наслідків, як: невиконання службово-бойових завдань; втрата особового складу миротворчого підрозділу; зниження довіри до місії та до держав-учасниць, від яких сформовані миротворчі підрозділи; депортація особового складу миротворчих підрозділів.

У контексті визначеної методології формування і розвитку людських ресурсів для використання у службово-бойовій діяльності авторами запропоновано науково-методичний підхід до визначення компетенцій та умов для формування відповідних компетентностей успішної миротворчої діяльності.

Розглянемо етапи запропонованого науково-методичного підходу.

Етап 1. Визначення переліку компетенцій миротворчої діяльності правоохоронців і військовослужбовців. За результатами проведеного аналізу можна дійти висновку, що компетенції правоохоронців і військовослужбовців у миротворчих місцях різняться і це необхідно враховувати у їх професійній підготовці.

Етап 2. Визначення переліку необхідних компетентностей у правоохоронців для успішної їх миротворчої діяльності. Суб'єктами реалізації визначених етапів науково-методичного підходу є вищі військові навчальні заклади та вищі навчальні заклади системи МВС України. Перелік необхідних компетентностей успішної миротворчої діяльності правоохоронців формують, виходячи із визначених компетенцій. За наявності компетентностей успішної миротворчої діяльності правоохоронців можна визначити дисципліни для підготовки майбутніх миротворців.

Етап 3. Визначення умов для формування компетентностей у правоохоронців для їх успішної миротворчої діяльності. З попереднього етапу дізнаємося про вимоги до кваліфікації майбутнього миротворця. Відповідно відобразимо модель стимулювання до миротворчої діяльності через системи професійної підготовки та освіти. Формування необхідних компетентностей через системи професійної підготовки та освіти дає змогу правоохоронцю (військовослужбовцю) збільшити розмір своїх матеріальних доходів. Розглянемо періоди його професійного зростання.

Період 1. Формування необхідних компетентностей для організації службово-бойової діяльності. Суб'єктами формування необхідних компетентностей є вищі військові навчальні заклади та вищі навчальні заклади системи МВС України. У цьому періоді стимулювання правоохоронця (військовослужбовця) до формування необхідних компетентностей для організації службово-бойової діяльності проявляється у можливості збільшити свої доходи у наступному періоді.

Період 2. Удосконалювання необхідних компетентностей для організації службово-бойової діяльності. Суб'єктом удосконалювання необхідних компетентностей є військові частини, підрозділи органів внутрішніх справ. Удосконалювання необхідних компетентностей для організації службово-бойової діяльності стимулюється різницею у розмірах посадових окладів, окладів за військові звання, надбавок, доплат, винагород, які мають постійний характер, а також премій.

Період 3. Формування додаткових компетентностей, необхідних для успішної миротворчої діяльності. Суб'єктами формування додаткових компетентностей є також вищі військові навчальні заклади та вищі навчальні заклади системи МВС

України. У цьому періоді стимулювання правоохоронця (військовослужбовця) до формування необхідних компетентностей для миротворчої діяльності проявляється у можливості збільшити свої доходи у наступному періоді.

Період 4. Удосконалювання додаткових компетентностей, необхідних для успішної миротворчої діяльності. Суб'єктами формування додаткових компетентностей є саме миротворчі підрозділи.

Третій період є не що інше, як «післядипломна освіта – спеціалізоване вдосконалення освіти та професійної підготовки особи шляхом поглиблення, розширення та оновлення її професійних знань, умінь та навичок (*тобто компетентностей*) або отримання іншої професії, спеціальності на основі здобутого раніше освітнього рівня та практичного досвіду».

У компетенціях миротворців-правоохоронців відображуються оперативно-тактичні та інші управлінські аспекти службово-бойової діяльності, і тому доцільно післядипломну освіту реалізовувати як навчання за освітнім рівнем «магістр». Таку підготовку доцільно здійснювати у Національній академії Національної гвардії України зі спеціальності «Державна безпека» за спеціалізацією «Миротворча діяльність».

УДК 378.046

Мельник Ю.Б., кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри військового навчання та виховання факультету №4 (гуманітарного) Національної академії Національної гвардії України

ЩОДО ІДЕЇ ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОГРАМОВАНОГО НАВЧАННЯ У ВНЗ

Концепція програмованого навчання почала розвиватися в 40-50 роках у США, а згодом у Європі. Вона дала поштовх до розвитку теорії і практики складних навчальних систем, технологій навчання. Пізніше на ідеї програмування в навчанні виникло блокове та модульне навчання. Сьогодні в Україні програмоване навчання вже традиційно використовується у ВНЗ медичного, фармацевтичного профілю, студенти яких складають ліцензійні інтегровані іспити «Крок 1», «Крок 2»..., які довели свою ефективність у підготовці майбутніх фахівців цих галузей.

Однак зазначимо, що історія виникнення програмованого навчання пов'язана із підготовкою військовослужбовців. Зокрема в 1942 р. у США перед військовими постала проблема масової, швидкої та якісної підготовки молодших офіцерів. У зв'язку з цим психологам та педагогам було поставлено завдання – розробити нові форми та методи підготовки військовослужбовців.

Що й було реалізовано. Новий вид навчання назвали – програмоване.

Фундаментальною ідеєю програмованого навчання є формування структури, змісту і обсягу навчального матеріалу на основі елементів інформації. *Елементи інформації* – це логічно закінчені частки навчальної інформації з окремої теми. Всі елементи інформації розміщуються в чіткій послідовності відповідно до логіки змісту навчальних питань.

Розглянемо на прикладі, як програмоване навчання має впроваджуватися у ВВНЗ. Якщо курсант виконав навчальні дії, які спрямовані на засвоєння елемента інформації, йому пропонується завдання, на яке він має дати відповідь. Це завдання має відповідати тільки цьому елементу інформації.

Звертаємо увагу, що курсанту необхідно обиратися серед декількох варіантів відповідей, з яких лише один правильний. Якщо він обрав правильну відповідь, він допускається до засвоєння наступного елемента інформації. Якщо відповідь неправильна, йому необхідно продовжувати працювати над цим елементом шляхом звернення до таких джерел інформації як підручник, додаткова література, електронний ресурс. Лише після повторної правильної відповіді, курсант може приступити до засвоєння наступного елемента інформації.

Дії курсанта щодо засвоєння елемента інформації називають – *кроком*. Через це програмоване навчання за своєю суттю – *покрокове навчання*.

Програмоване (покрокове) навчання, ми розуміємо, як різновид навчальної діяльності, що базується на засвоєнні об'єктом навчання логічно і змістовно завершених елементів інформації за розробленим алгоритмом пізнавальних дій, який складається з послідовних етапів зі здійсненням контролю або самоконтролю на кожному з них, поки не відбудеться опанування одиницею знань або дій.

Алгоритм складається з трьох частин: 1) доза інформації про предмет, який вивчається; 2) завдання операції щодо роботи з інформацією та її засвоєння; 3) контрольні завдання і вказівки про повтор або перехід до наступного етапу.

Отже, вивчення навчальної програми складається з таких основних процесів: доведення інформації до курсантів – лекція, розповідь, демонстрування; самостійного осмислення цієї інформації (самостійне повторення, з'ясування, запам'ятовування, розв'язання практичних задач, вироблення практичних навичок); контролю ступеня засвоєння цієї інформації.

Програмоване навчання здійснюється на основі навчальної програми, яка має такий вигляд: *Крок*, зміст елемента інформації, питання, відповідь, наступна одиниця знань або дія.

Сьогодні в теорії та практиці програмованого навчання виокремились два, відносно самостійних, підходи – лінійний та розгалужений.

Лінійний підхід характеризується тим, що матеріал, який вивчається, поділяється на невеликі «порції», які загальнодоступні для засвоєння і

закінчуються кількома контрольними запитаннями. В основі створення та використання лінійного програмування в навчальному процесі є: розподіл навчального матеріалу на дрібні «порції»; активізація діяльності об'єктів навчання, шляхом вказівок, інструкцій, що і як робити; негайна оцінка відповіді або дії; індивідуалізація темпу і змісту навчання.

Розгалужений підхід (за Н. Краудер) характеризується тим, що матеріал, вивчається логічно завершеними і великими блоками для того, щоб об'єкти навчання могли глибоко і всебічно проаналізувати зміст навчального матеріалу, а також свою відповідь під час виконання контрольного завдання. Відмінність цього підходу від попереднього в тому, що курсанти мають вибирати правильну відповідь у контрольному завданні з набору відповідей, де є окрім правильної, ще й неповні та невірні відповіді, які мають системні помилки. Залежно від помилки курсанту дається пояснення та додаткове завдання.

Кожний з цих підходів має як переваги (індивідуалізація навчання, організація самостійної роботи та ін.), так і недоліки (відгадування відповідей, відсутність цілісного і системного уявлення про матеріал, який вивчається тощо). З метою подолання недоліків цих підходів розроблено *змішане програмування*, яке є їх комбінацією. На сучасному етапі практично використовується змішаний варіант програмування.

Таким чином, програмоване навчання враховує індивідуальні особливості кожного курсанта, відкриває великі можливості для здійснення диференціації навчання, забезпечує активізацію навчального процесу через самостійне опрацювання матеріалу, сприяє ефективності підготовки майбутніх офіцерів. Перспективним, на нашу думку, є розробка програмованих посібників для організації самостійної роботи курсантів із засвоєння нового матеріалу, використання комп'ютерної техніки як для вивчення ними нового навчального матеріалу, так і самоконтролю, програмованих форм перевірки та контролю.

УДК 373.3-051:378.046-021.68

Мельничук Ю.П., ад'юнкт Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, підполковник

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ РЕФЛЕКСИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ-ПРИКОРДОННИКІВ

Проблема професійного розвитку та неперервної самоосвіти та самовдосконалення майбутніх фахівців в Україні набула актуальності у зв'язку з кардинальними трансформаціями мінливого сучасного суспільства, появи нових демократичних умов, що забезпечують зміни в національній системі освіти.

*VII Науково-практична конференція Національної академії Національної гвардії України
31 березня 2016 р., м. Харків*

З-поміж соціальних інститутів, що переживають трансформаційні процеси, на особливу увагу заслуговує правоохоронна система, зокрема Державна прикордонна служба України. Актуальним є формування компетентних фахівців прикордонного відомства, здатних якісно та конструктивно розв'язувати професійні завдання, сумлінно їх виконувати.

Відповідно до існуючих вимог щодо підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників, вони повинні бути підготовлені до виконання професійних обов'язків, виховної й освітньої, соціальної і культурної роботи, організаційно-управлінської діяльності, спортивної і рекреативної діяльності. Отже, майбутній офіцер-прикордонник повинне оволодіти компетентністю в зазначених видах діяльності.

Дослідження опублікованих матеріалів щодо явища рефлексії свідчить про те, що вона є необхідною тоді, коли людина відчуває труднощі і їх потрібно подолати. Професійна рефлексія пов'язана з характерними особливостями змісту професійної діяльності, з особистим життєвим досвідом та спрямована на власну діяльність та діяльність колективу.

Стосовно професійної діяльності офіцерів-прикордонників професійна рефлексія характеризується усвідомленням власного професійного (оперативно-службового або оперативно-тактичного досвіду), формуванням критеріїв успішності власної професійної діяльності, аналізом змін, що мають місце у сучасному суспільстві.

Стосовно змісту професійної підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників, професійна рефлексія виражається в організації та плануванні освітнього і самоосвітнього процесу, обранні стратегії та методів організації, корекції мети та засобів самоосвітньої та освітньої діяльності.

Отже, з метою забезпечення ефективної професійної підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників, необхідно формувати в них рефлексивну компетентність. Недостатньо мати знання про рефлексію і рефлексивні уміння. Необхідною є рефлексивна компетентність, яка забезпечує ефективне вирішення нестандартних ситуацій професійної (оперативно-службової та оперативно-тактичної) діяльності.

Загалом, варто зазначити, що рефлексивна компетентність допомагає професійному становленню особистості офіцера-прикордонника. Умовою успішного оволодіння професійною діяльністю є формування системи професійно важливих якостей. Водночас деякі вчені-дослідники зауважують, що вміння використовувати рефлексію – головна професійна якість фахівця, оскільки вона є основним феноменом активності особистості та механізмом її самоорганізації та регуляції взаємодії людини у суспільстві.

Отже, рефлексивна компетентність майбутнього офіцера-прикордонника – це його професійна якість, що дозволяє ефективно здійснювати рефлексивні

процеси, реалізовувати рефлексивні здібності, підвищити творчість у професійній діяльності, індивідуальний розвиток та впливає на становлення особистості як професіонала.

УДК 811.111'276

Михайлова О.Г., кандидат філологічних наук, доцент, завідувача кафедри фонетики та граматики факультету №4 (гуманітарного) Національної академії Національної гвардії України

НАПРЯМИ ДОСЛІДЖЕННЯ КОМУНІКАТИВНИХ КУЛЬТУР

Подаються напрями дослідження комунікативних культур, які дозволять встановити особливості мовної взаємодії військовослужбовців Національної гвардії із комунікативними культурами України.

Напрями й аспекти дослідження комунікативних культур залежать від того, яка база покладена у розуміння самого поняття комунікативної культури. Існують два основних підходи до розуміння терміну комунікативна культура. Перший – розуміння комунікативної культури як комплексу отриманих знань та сформованих умінь в галузі міжособистісного спілкування. Другий підхід до розуміння поняття комунікативної культури передбачає визначення її як сукупності норм і правил суспільства у межах певної людської спільноти (національної, соціальної, професійної тощо).

З цієї точки зору можна виділити декілька можливих напрямів дослідження комунікативних культур. Перший напрямок – це класифікація комунікативних культур. Притаманна комунікативній культурі різноманітність проявів, її здатність виконувати різні функції, а також її взаємодія з різними компонентами суспільства породжують необхідність у типології комунікативних культур. Типологія – це науковий метод, що дозволяє систематизувати культури (зокрема комунікативні) за спільністю якихось ознак. За такого підходу типологія комунікативних культур дозволяє виділити й класифікувати різні групи культур для їхнього більш повного вивчення, порівняння та опису.

Другий напрямок – виявлення спільних ознак різних комунікативних культур, але перш за все – специфічних ознак тієї або іншої комунікативної культури. Такий підхід дозволяє передбачити успіх або невдачу комунікації представників різних комунікативних культур з метою забезпечення найбільш комфортних умов для досягнення мети комунікації. Для нашого дослідження найкориснішим буде виявлення особливостей комунікативної культури військових, оскільки правоохоронні структури, до яких належить Національна гвардія, представляють військову субкультуру, а, відповідно, й військову комунікативну культуру.

Наступним аспектом цього дослідження має бути з'ясування впливу національної комунікативної культури на професійну, зокрема військову, тобто національно-специфічних особливостей військової комунікації. Логічним для закінчення дослідження військової комунікативної культури буде з'ясування особливостей комунікативної культури військових України. У цьому аспекті буде поєднано загальний та національно-специфічний підхід до вивчення професійної комунікативної культури. Продовженням цього напрямку є виявлення особливостей другої сторони комунікації, а саме – особливостей національних культур України та їхньої мовно-комунікативної специфіки. Важливо також дослідити проблему локалізації різних комунікативних культур в межах однієї мовної особистості, тобто прояви різних видів комунікативних культур (національної, професійної, гендерної, вікової тощо) в одній людині, яка водночас є представником різних комунікативних культур.

Третій напрям – виявлення правил і принципів комунікації представників різних комунікативних культур. Основним аспектом цього напрямку є визначення міжкультурної компетентності військовослужбовців як запоруки успішної діяльності в сучасних соціальних умовах. Необхідним є визначення змісту міжкультурної компетенції військовослужбовця. Наступний крок – це створення програми формування міжкультурної компетенції військовослужбовців за допомогою міжкультурного тренінгу і надання рекомендацій щодо основ мовної взаємодії правоохоронців із комунікативними культурами України.

УДК 378.046

Міршук О.Є., старший викладач кафедри військового навчання та виховання факультету №4 (гуманітарного) Національної академії Національної гвардії України, майор

АЛГОРИТМІЗАЦІЯ ОЦІНЮВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАГІСТРІВ ВІЙСЬКОВО-СОЦІАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Одним із нагальних питань поліпшення якості підготовки фахівців в умовах вищого військового навчального закладу є удосконалення процедур оцінювання їх професійної компетентності. Розглянемо цю проблему на прикладі оцінювання спеціальної педагогічної компетентності. Для цього необхідно вирішити такі завдання:

1. Визначити принципи і процедури вимірювання якості педагогічної підготовки магістрів військово-соціального управління.

2. Створити алгоритм оцінювання педагогічної компетентності слухачів магістратури як складової моніторингу навчального процесу в магістратурі ВВНЗ.

3. Розробити та науково обґрунтувати інструментарій для проведення оцінювання педагогічної підготовки магістрів військово-соціального управління.

4. Запропонувати підходи до інтерпретації результатів вимірювання педагогічної підготовки магістрів військово-соціального управління.

Відповідно об'єктом оцінювання виступає навчальний процес у ВВНЗ, предметом оцінювання – сформованість спеціальної педагогічної компетентності у слухачів магістратури ВВНЗ.

Вимірювання результатів процесу формування педагогічної компетентності випускників магістратури ВВНЗ базується на принципах, які знайшли своє відображення в класичній роботі В. Аванесова. Це принципи: об'єктивності; зв'язку контролю з освітою, навчанням і вихованням; справедливості і гласності; науковості і ефективності; систематичності і всебічності. В. Аванесов вказує, що принцип об'єктивності націлює на мінімізацію суб'єктивних впливів в процесі педагогічних вимірювань і педагогічного оцінювання. Реалізація цього принципу передбачає декілька шляхів (формування колегіальної оцінки, використання стандартних тестових програм і технічних засобів, використання психологічного впливу тощо). В процесі роботи ми надавали перевагу тестовим методам забезпечення об'єктивності вимірювань.

Нижче наведено розроблений нами алгоритм оцінювання педагогічної компетентності магістрів військово-соціального управління в процесі професійної підготовки, в якому показано співвідношення видів роботи, їх періодичності з функціями вимірювання та інструментарієм вимірювання, а саме:

– *вхідне діагностування* (на початку навчання, функція діагностична, тестування, анкетування, есе);

– *поточні вимірювання*, 1 блок навчальних предметів (після закінчення блоку певних навчальних дисциплін, функції діагностична, навчальна, стимулюючо-виховна, тестування, есе, виконання практичних робіт);

– *проведення проміжного підсумкового контролю*, після засвоєння 50% кредитів (після закінчення першої половини навчання в магістратурі, функції контролююча, стимулюючо-виховна, тестування);

– *поточні вимірювання*, 2 блок навчальних предметів (після закінчення блоку певних навчальних дисциплін, функції діагностична, навчальна, стимулюючо-виховна, тестування, есе, виконання практичних робіт);

– *вимірювання результатів практичної складової формування спеціальної педагогічної компетентності* (після завершення педагогічної практики, функція контролююча, есе, виконання практичних робіт);

– *вихідний підсумковий комплексний контроль* (наприкінці навчання, функція контролююча, тестування).

В наведеному алгоритмі зроблена спроба з'ясувати відповідність певних видів роботи в межах контрольної-оцінювального етапу підготовки магістрів військово-соціального управління функціям педагогічних вимірювань: діагностичній, навчальній, організаційній і виховній. Ці функції пересікаються з загальновідомими функціями контролю: контролюючою, навчальною, діагностичною, стимулюючою, розвивальною, виховною, управлінською, колекційною, планування. Аналізуючи співвідношення цих двох груп функцій слід висловити точку зору, що функції педагогічних вимірювань повинні бути доповнені контролюючою функцією. Виховна ж функція оцінювання має в тому числі і стимулюючий характер для слухача.

Запропонований алгоритм може бути застосований в процесі побудови оцінної моделі вимірювання будь-якої спеціальної компетентності магістра в умовах вищого військового навчального закладу.

УДК 355. 233. 23

Непіпенко Л.П., кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри соціальних та правових дисциплін Національної академії Національної гвардії України

ПОЛІТИКО-КУЛЬТУРНА СКЛАДОВА МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ОФІЦЕРА У ВВНЗ

Очевидною та актуальною є проблема морально-психологічного забезпечення процесу підготовки майбутнього офіцера у ВВНЗ, готовності кожного військовослужбовця до виконання завдань за призначенням. Було б наївним припускати, що сама людина, без спеціальної професійної уваги до неї, здатна демонструвати вищі прояви свого духу, тим паче – в умовах сучасної збройної боротьби.

Саме людський фактор, соціальні, духовні, морально-психологічні начала в людині були і залишається вирішальною силою у військовій справі. Війну починають і виграють не військова техніка і постачання, ні мапи та місцевість, а людина. Сформувати і максимально реалізувати невичерпні духовні й психологічні можливості військовослужбовця, захистити від негативного і деморалізуючого впливу пропаганди супротивника, мобілізувати особовий склад на вирішення службово-бойових завдань можна тільки через продуману систему морально-психологічного забезпечення.

Загальними завданнями морально-психологічного забезпечення процесу підготовки майбутнього офіцера у нашому ВВНЗ є формування розуміння необхідності й суспільного значення військової служби, виховання поваги до

Секція 4. Актуальні проблеми морально-психологічного забезпечення службово-бойової діяльності Національної гвардії України

Конституції, законів країни, до воїнського статуту, гордості за приналежність до Національної гвардії України; формування відповідної системи духовних та моральних цінностей, правил, норм, принципів і мотивів поведінки, здатності протистояти інформаційно-психологічному впливу з боку інших держав, що переслідують ворожі щодо України цілі і т.п.

Одним з головних напрямів і видів діяльності з досягнення цих завдань є комплекс проблем, пов'язаних з формуванням світогляду військовослужбовців, їхніх життєвих і військово-професійних настанов, позицій та ціннісних орієнтацій тощо. У межах цього напрямку вирішуються, перш за все, завдання всебічного виховання майбутніх офіцерів – політико-культурного, правового, історико-патріотичного, морального, естетичного, військового і т.п., що знайшло відображення у «Стратегії національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016-2020 роки», затвердженій Указом Президента України 13 жовтня 2015 р. №580/2015. Звідси найважливішою проблемою морально-психологічного забезпечення процесу підготовки майбутнього офіцера у ВВНЗ є його ідейний зміст, формування високої національно-патріотичної свідомості, почуття відданості своїй державі. Будь-яка держава має свою державну політику та інтереси. Армія й силові структури як державні інститути виступають засобом та інструментом саме такої політики. Тому їх неможливо деполітизувати.

Роль і значення політичної культури як важливого чинника морально-психологічного забезпечення процесу підготовки майбутнього офіцера у ВВНЗ полягає в тому, що вона, насамперед, спрямована на формування відповідної сучасним реаліям політичної, правової, історичної свідомості, ціннісних політичних орієнтацій і настанов, на розкриття творчого потенціалу особи, на розвиток у неї системного, логічно стрункого, пізнавально-активного та критичного мислення. Звідси навчально-виховний процес через впровадження навчальних дисциплін духовно-морального спрямування як основи формування особистості має бути зорієнтований на формування у військовослужбовця наступних головних політико-культурних якостей: національно-культурної ідентичності, національно-патріотичного світогляду, почуття відданості своїй державі; ідей зміцнення української державності як консолідуючого чинника розвитку суспільства; почуття гордості за свою країну, її народ, його історію та культуру; освіченість у питаннях регламентації суспільно-політичного життя сучасної України; повага до державної символіки України; додержання Конституції України, усвідомлення своїх політичних прав; уміння протистояти зарубіжним і внутрішнім інформаційним потокам, які поширюють антиукраїнські та антидержавні настанови, пропагують насилля та жорстокість, витісняють національно-культурні надбання; готовність виконувати службові обов'язки на благо всього українського суспільства, а не заради його окремої частини, об'єднання, громади, партії; лицарське ставлення до хворих і поранених, цивільного населення, повага до будь-якої людини незалежно

від її соціального становища, освітнього рівня, расової чи релігійної належності, громадянства, політичних та інших переконань, віку, статі; гордість за приналежність до лав Національної гвардії України; застосування сили тільки як надзвичайного заходу для досягнення законної мети тощо.

УДК 323.2:342.724

Новікова К.М., викладач кафедри загально-правових та психологічних дисциплін факультету підготовки фахівців для підрозділів Національної гвардії України ННІ № 3 Національної академії внутрішніх справ

ДО ПИТАННЯ ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ ПРОФЕСІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ВІДБОРУ ФАХІВЦІВ ДЛЯ СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Сучасні суспільно-політичні, економічні, військові події, що відбуваються в Україні, вимагають екстреної мобілізації фахової компетентності, внутрішніх ресурсів, психологічної стійкості від фахівців в різних галузях, особливо від працівників правоохоронних органів, зокрема, Національної гвардії України. Для успішного виконання поставлених завдань військовослужбовці НГУ повинні мати високі морально-психологічні, бойові, військово-професійні, фізичні якості, а саме: високу психологічну стійкість до впливу професійних стресів, розвинуті навички саморегуляції, швидкість протікання психічних пізнавальних процесів, стійку систему життєвих цінностей. Тому питання організації ефективного професійно-психологічного відбору військовослужбовців НГУ, співробітників Національної поліції України в умовах перехідного етапу в державі є наразі актуальним та таким, що потребує подальшого вдосконалення та розвитку.

Професійно-психологічний відбір являє собою комплекс заходів, що сприяють раціональному розподілу військовослужбовців НГУ за військово-обліковими спеціальностями та забезпечує відповідність психологічних якостей фахівців вимогам військово-професійної діяльності, що здійснюється в особливих та екстремальних умовах.

Доцільність і необхідність професійно-психологічного відбору обумовлена існуванням стійких індивідуальних відмінностей між людьми, які можуть бути настільки значними, що деякі військовослужбовці, не дивлячись на достатнє здоров'я і активне прагнення опанувати певною діяльністю, фактично не можуть досягти необхідного мінімуму професійної майстерності. Вони не тільки значно довше за інших і з великими труднощами опановують професійною діяльністю, але й виконують службові завдання з меншою ефективністю, частіше припускаються помилок і прорахунків, вони більш за інших схильні до професійного вигорання, невротично-депресивних розладів, а за умови участі у бойових діях найменш

стійкі до виникнення посттравматичног остресового розладу, який з часом може набувати патологічних проявів.

Сучасна система ОВС при вирішенні завдань комплектування військових частин і підрозділів, а також підготовки фахівців НГУ активно використовує можливості професійного психологічного відбору. Але аналіз практичного досвіду роботи фахівців свідчить про те, що під час психодіагностики такі чинники, як: несприятливі умови проведення психодіагностичного обстеження, незадовільний психоемоційний стан обстежуваного, бажання показати себе з кращого боку, занадто високий контроль поведінки, обмеження в часі та недотримання рекомендацій психолога по роботі з данною особистістю заважають виявленню та реалізації в практичній діяльності індивідуально-психологічних професійноважливих якостей особистості, які необхідно враховувати при розподілі за військово-обліковими спеціальностями та які дозволять їй успішно опанувати і виконувати певний вид професійної діяльності в екстремальних умовах.

У якості найбільш ефективних засобів професійно-психологічног овідбору у діяльності правоохоронних органів вважаємо за необхідне: використання сучасних підходів до організації та проведення заходів професійно-психологічного відбору військовослужбовців; виконання рекомендацій психологів командуванням щодо оптимального виду діяльності стосовно кожного кандидата; дотримання індивідуального підходу до особистості.

Професійний психологічний відбір є ефективним лише у поєднанні з відпрацьованою системою заходів із навчання та виховання особового складу. Таким чином, професійний психологічний відбір – важливий компонент забезпечення високої ефективності особового складу у виконання функціональних обов’язків в екстремальних умовах.

УДК 159.9

Овсяннікова Я.О., кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник, старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії екстремальної та кризової психології Національного університету цивільного захисту України

ЗАЛУЧЕННЯ РОДИННИХ ЗВ’ЯЗКІВ У ПРОЦЕС РЕАДАПТАЦІЇ ДО МИРНОГО ЖИТТЯ СПЕЦІАЛІСТА ЕКСТРЕМАЛЬНОГО ПРОФІЛЮ ДІЯЛЬНОСТІ ПІСЛЯ ВИКОНАННЯ НИМ ЗАВДАНЬ ЗА ПРИЗНАЧЕННЯМ

Перебування в зоні локального військового конфлікту відноситься до тієї екстремальної ситуації, коли людина постійно перебуває в найсильнішому психоемоційному стресі, долаючи його вольовими зусиллями. Внаслідок чого

майже у всіх учасників локального військового конфлікту неминуче в тій чи іншій мірі спостерігаються зміни у фізичному і психічному стані.

Спеціалісти екстремального профілю діяльності, які виконували свої професійні завдання в зоні ведення бойових дій, вже ніколи не будуть тими людьми, якими були колись. Адже людина, що потрапила до зони локального військового конфлікту, змінює свої пріоритети і моделі поведінки швидко і кардинально, а їх зворотня заміна може розтягнутися на довгі роки.

Повернувшись додому до своїх рідних і близьких, після виконання ними завдань за призначенням, військовослужбовці, в більшості випадків, починають поводитися інакше. Так наприклад, стають агресивними, запальними, будь-яка побутова дрібниця може вивести їх з рівноваги, можуть проявлятися і неадекватні стилі поведінки, які перенесені з війни в мирний час або, навпаки, військовослужбовці замикаються в собі, стають абсолютно байдужим до подій навколо. Природно, що таким людям потрібна кваліфікована допомога як з боку медиків, так і з боку психологів, психотерапевтів. При проведенні психологічної реабілітації військовослужбовців може застосовуватися тілесно-орієнтована терапія, арттерапія, когнітивно-поведінкова і психодинамічна терапія та ін. Також повинні проводитися і індивідуальні бесіди з учасниками локальних військових конфліктів, в ході яких необхідно зорієнтувати їх в проблемах, які виникають в процесі реадaptaції до звичайних умов життєдіяльності. Дуже важливо, щоб військовослужбовці відчули розуміння і побачили готовність допомогти їм не тільки з боку фахівців, але і з боку близьких, рідних людей. Оскільки, саме сім'я виступає одним з головних чинників успішної реадaptaції військовослужбовця. Тому з членами сім'ї повинні проводитися консультації про те, в якому стані знаходиться їх близька людина і про необхідність надання йому психологічної підтримки в цей складний для нього період. Близькі люди своїми діями, своєю турботою і любов'ю повинні допомогти знайти душевну рівновагу і комфорт військовослужбовцю. У процесі спілкування рідні люди повинні надати можливість військовослужбовцю висловити все наболіле, проявляючи зацікавленість до його розповіді. Військовослужбовцю важливо чути від рідних людей слова, в яких є співчуття, які підбадьорюють і вселяють надію і віру в майбутнє. Родина повинна щиро проявляти розуміння і терпіння до виникаючих проблем у близької людини, яка пережила найсильніший психоемоційний стрес. Відсутність такого розуміння і терпіння з боку близьких може привести часом до трагічних наслідків.

На сьогоднішній день вже з упевненістю можна сказати, що, ті спеціалісти екстремального профілю діяльності, які виконували свої професійні завдання в зоні локального військового конфлікту ще довго відчуватимуть негативний вплив стрес-факторів на своєму здоров'ї. І тільки спільна взаємодія

кваліфікованих спеціалістів з різних галузей та підтримка рідних, близьких людей допоможе військовослужбовцям зняти гостроту переживань і адаптуватися до звичайного життя.

УДК 378.148:355.34

Павленко Р.В., старший викладач кафедри соціальних та правових дисциплін Національної академії Національної гвардії України, підполковник

РОЗВИТОК МОРАЛЬНО-ВОЛЬОВИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ КОМАНДИРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ТА СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Розвиток морально-вольових якостей у курсантів Національної академії Національної гвардії України як і інших психічних процесів відбувається в процесі навчання та службової діяльності. Рівень розвитку вольової сфери майбутнього військового керівника як особистості залежить від сформованості таких стійких факторів як моральна стійкість, світогляд, рівень самокерування та самоорганізації особистості. Високий рівень сформованості морально-вольових якостей визначають емоційно-вольову стійкість людини до негативного зовнішнього або внутрішнього впливу, зберігає ефективну діяльність у екстремальних умовах діяльності. Тому і у випускника правоохоронного вузу повинні бути сформовані як загально вольові якості притаманні йому як військовій людині так і морально-вольові якості які потрібні при виконанні службових обов'язків.

Розвиток та удосконалення морально-вольових якостей відбувається у процесі формування особистості під впливом усієї системи життя та діяльності людини. Вихідними теоретичними положеннями, що визначають значення волі у формуванні морально-вольових якостей та які повинні бути враховані в процесі професійної підготовки майбутніх командирів є:

- воля формується у процесі життя та діяльності людини;
- розвивається під впливом виховання та самовиховання, є особистим надбанням;
- воля є регулятор поведінки людини виконуючи три взаємопов'язані функції: збуджувальну, гальмівну і контрольну;
- способи здійснення вольових актів індивідуальні завдяки впливу мотивів та індивідуально-психологічних особливостей людини;
- вольові акти набуваючи у поведінці людини стійкості перетворюються на характерні вольові якості;
- кожна особистість має власний набір вольових та морально-вольових якостей,

рівень розвитку яких визначає силу або слабкість її вольової сфери, - дії та вчинки людини залежать від рівня сформованості вольових та особливо морально-вольових якостей.

Взявши за основу ці теоретичні положення розкриємо місце та значення морально-вольових якостей у формуванні особистості майбутнього командира. Формування морально-вольових якостей це педагогічно організований поетапний процес, кожний з яких представлений взаємоузгодженою сукупністю завдань, факторів, форм та методів наслідком яких є відповідний результат. Розвиток морально-вольових якостей майбутнього командира Національної гвардії України повинно відбуватися в рамках моралі. Відсутність при формуванні морально-вольових якостей врахування загально людських принципів моралі, кращих національних традицій українського народу призводить до утворення впертої та егоїстичної людини. Зміст морального виховання складають загальнолюдські та національні морально-духовні цінності. Моральне виховання передбачає формування у курсантів: почуття вірності Військовій присязі та Батьківщині; виховання гордості за службу та належність до Національної гвардії України; вірності бойовим традиціям українського війська і Бойовому прапору; чесності; розвинення почуттів власної гідності та благородства. Увесь навчальний процес у правоохоронному навчальному закладі повинен бути прикладом високо моральних стосунків між викладачем та тими хто навчається, командиром та підлеглим, військовим колективом та окремим курсантом, між курсантами у взводі та відділенні. Особливу роль у формуванні морально-вольових якостей курсанта відіграє активізація та закріплення позитивних мотивів діяльності та оптимальних способів подолання труднощів.

Формування морально-вольових якостей здійснюється ефективніше коли офіцери, викладачі, курсанти розуміють значення та сутність цих якостей, шляхи їх розвитку. З цією метою доцільно організовувати проведення занять з вивчення значення морально-вольових якостей для успішного управління підрозділом, а також основних напрямків формування морально-вольових якостей. Проаналізувавши рівень сформованості морально-вольових якостей у курсанта можливо визначити ступінь їх розвитку та використовуючи індивідуальний підхід визначити загальні напрямки їх вдосконалення. Щоб сформувати відповідні морально-вольові якості, потрібно ставити тих, хто навчається, в умови, які потребують прояву таких якостей, а у процесі їх розвитку необхідно враховувати збільшення вимогливості й відповідне заохочення. Таким чином під час професійної підготовки повинно бути забезпечено загальний розвиток волі та спеціалізований розвиток вольових і морально-вольових якостей майбутніх командирів Національній гвардії України.

УДК 81'3074

Павлова О.О., доцент кафедри філології, перекладу та мовної комунікації факультету №4 (гуманітарного) Національної академії Національної гвардії України; Монастирська Л.В., старший викладач кафедри філології, перекладу та мовної комунікації факультету №4 (гуманітарного) Національної академії Національної гвардії України

КОМУНІКАТИВНА ОСОБИСТІТЬ УКРАЇНСЬКОГО ПРАВООХОРОНЦЯ: ЕТАЛОННА МОДЕЛЬ

Сучасний соціальний контекст зумовлює низку вимог до комунікативної підготовки офіцерів. У нашу добу має сформуватися новий тип мовної особистості правоохоронця – тип, який має комунікативну компетентність у широкому смислі цього слова, що включає і знання, і вміння, і навички спілкування в будь-яких ситуаціях.

Формування комунікативної компетентності має базуватися на ґрунтовній теоретичній базі, створенні вичерпних уявлень про два феномена: по-перше, еталонну модель мовної особистості правоохоронця, по-друге, – про реально існуючий тип, а точніше, типи. Знання про еталонну модель будуть слугувати тим ідеалом, до якого має прагнути кожен правоохоронець; знання про реальні типи допоможуть створити технології формування та корекції мовної поведінки.

З огляду на важливість соціальних функцій спілкування, їх галузеву специфіку актуальність теми, що стосується комунікації у сфері правоохоронної діяльності, формування мовної особистості військового України, є безсумнівною.

Мовна особистість – сукупність здатностей і характеристик людини, що зумовлюють створення і сприйняття нею мовних творів (текстів), які відрізняються ступенем структурно-мовної складності, глибиною і точністю відображення дійсності та певною цільовою спрямованістю. Згідно з точкою зору Караулова Ю.Н., модель мовної особистості є трьохмірною і являє собою ієрархію трьох рівнів: (0) – вербально-семантичного (асоціативно-семантичного), (I) – тезаурусного (лінгвокогнітивного), (II) – мотиваційного (мотиваційно-прагматичного), які є взаємопов'язаними.

Аналіз теоретичних джерел та текстів художніх творів дозволив відтворити еталонну модель мовної особистості українського офіцера. Вона логічно впливає із еталонної моделі особистості в цілому – не мовної. Ідеальна модель військового правоохоронця представлена такими рисами: *сильний, мужній, сміливий, здатний і готовий завжди захистити слабшого, інтелектуальний, кмітливий, який вміє миттєво орієнтуватися в обстановці і приймати адекватні рішення, відповідальний, з великим почуттям обов'язку, рішучий, цілеспрямований, зважений у діях, компетентний у правовій сфері, патріотичний, глибоко порядний, благородний,*

чесний, гуманний, великодушний, ввічливий, освічений, комунікабельний, галантний, лідер.

Реальна комунікативна особистість військовослужбовця України є як мінімум білінгвом, оскільки вільно володіє державною мовою і російською. Проте в неофіційному спілкуванні одна з мов є пріоритетною, що залежить від регіону, в якому проживає сім'я військовослужбовця. Як правило військовослужбовці говорять чітко, ясно, лаконічно. Їхня мова рідко буває образною, проте у здійсненні мовного впливу вони не скупляться на порівняння. Мовна поведінка в різних типах дискурсу, в яких бере участь комунікативна особистість українського правоохоронця, частіше визначається вимогами та настановами Статуту.

Ми усвідомлюємо, що в реальному житті не існує єдиного типового образу комунікативної особистості військовослужбовця, тому питання про реальні варіанти комунікативних особистостей розглядаємо як перспективу дослідження теми.

УДК 159.9: 378

Пархоменко О.О., науковий співробітник науково-дослідної лабораторії службово-бойового застосування Національної гвардії України науково-дослідного центру Національної академії Національної гвардії України, майор

КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ПІДРОЗДІЛІВ З ОХОРОНИ АТОМНИХ ЕЛЕКТРОСТАНЦІЙ З РІЗНИМ РІВНЕМ ПРОФЕСІЙНОЇ УСПІШНОСТІ

Одним з найважливіших завдань, які виконують військовослужбовці Національної гвардії України, є охорона та оборона особливо важливих об'єктів України. Військовослужбовці здійснюють охорону та оборону атомних електростанцій різноманітними способами. Серед яких найрозповсюдженими є контроль периметру та забезпечення контрольно-перепускного режиму об'єкту. Перепускний режим є одним з ключових моментів в організації системи безпеки об'єкта будь-якої складності. Організація перепускного режиму відрізняється певною складністю. Оскільки, механізм її здійснення ґрунтується на застосуванні заборон і обмежень щодо суб'єктів, що перетинають кордони охоронюваних об'єктів, для забезпечення інтересів підприємства. Успіх забезпечення контрольно-перепускного режиму та виконання службових обов'язків напряду залежать від комунікативних здібностей військовослужбовців, а саме неагресивного та безконфліктного спілкування із персоналом та відвідувачами атомних станцій.

У зв'язку з цим, актуальним є вивчення впливу комунікативної компетентності у військовослужбовців підрозділів з охорони атомних електростанцій Національної Гвардії України на їх професійну успішність. Визначені в результаті такого

вивчення закономірності можуть бути використані для оптимізації професійного психологічного відбору та для вдосконалення професійної психологічної підготовки військовослужбовців зазначених підрозділів.

З метою визначення особливостей комунікативної компетенції у військовослужбовців підрозділів охорони атомних електростанцій з різним рівнем ефективності професійної діяльності було дослідження у якому взяли участь 392 військовослужбовці. Відповідно до мети дослідження цю вибірку було розділено на три групи за рівнями професійної успішності військовослужбовців: з високим, середнім та низьким рівнем професійної успішності діяльності. Для визначення рівня професійної успішності військовослужбовців використовувалась експертна оцінка за спеціально розробленою автором анкетною. У якості експертів виступали командування частин з охорони атомних електростанцій, командири підрозділів, офіцери виховних структур, кадрові працівники. При проведенні дослідження використовувався опитувальник визначення інтегральних форм комунікативної агресивності В.В. Бойка.

Проведене дослідження показало, що:

- для військовослужбовців підрозділів охорони атомних електростанцій характерним є низький рівень комунікативної агресивності;
- успішність професійної діяльності військовослужбовців, які здійснюють охорону атомних електростанцій, залежить від того наскільки вони приймають і контролюють свою агресивність, від того наскільки вони здатні використовувати власну агресивність для самообілізації, ефективної, цілеспрямованої та швидкої протидії;
- на відміну від високо успішних військовослужбовців середньо успішні менш здатні приймати свою агресивність та використовувати її для швидкої самообілізації і завершення акту протидії; низько успішні – гірше здатні контролювати свою агресивність, можуть захоплюватися нею.

УДК 378.048.2:378.14

Пашенко А.О., магістр денної форми навчання Національної академії Національної гвардії України, майор; **Данилюк І.М.**, магістр денної форми навчання Національної академії Національної гвардії України, майор

МЕТОДИКА ПСИХОЛОГІЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ З БОЙОВОЇ ПІДГОТОВКИ ПІДРОЗДІЛІВ СПЕЦІАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Моделювання як метод психологічного дослідження діяльності (насамперед мислення і уява). Розкриття моделювання як дослідницького методу передбачає і посилення на інші його аспекти, оскільки застосування методу неможливе без

створення відповідних моделей, а дослідницький процес за допомогою цього методу оснований на здатності військовослужбовця до абстрагування.

Існують два основні види моделювання: структурно-функціональне і функціонально-структурне. Під час структурно-функціонального моделювання метою є виявлення структури окремої системи за її зовнішньою поведінкою, для чого обирають або конструюють аналог (у цьому і полягає моделювання) – іншу систему, що володіє подібною поведінкою. Така поведінка дає змогу дійти висновку про подібність структур. Цей вид моделювання – основний під час проведення занять з бойової підготовки особового складу підрозділів спеціального призначення.

Отже, модель заміняє досліджуваний об'єкт, будучи посередником між ним і дослідником. Таке заміщення можливе, якщо між моделлю і реальністю, що нею представляється, існує певна відповідність, тобто модель – певною мірою аналог об'єкта, що вивчається.

Особливості моделювання у військовій сфері визначені об'єктом і предметом психологічного дослідження. Оскільки основний об'єкт дослідження – військовослужбовець, то всі прийоми її вивчення мають бути направлені на подолання психотравмуючих станів під час екстремальних ситуацій. Звужують поле моделювання взаємодії дослідника з досліджуваним військовослужбовцем або підрозділом.

Психологічне моделювання – створення спеціальних умов, що спричиняють появу відповідних до завдань навчання реакцій, дій або взаємин носіїв психіки військовослужбовця.

Дослідник залежно від предмета і завдань дослідження створює для об'єкта, що вивчається, специфічну психогенну ситуацію, унаслідок чого моделюється його поведінка у формі діяльності і спілкування.

Зіставляючи початкові умови психогенної ситуації з параметрами поведінки військовослужбовця, одержують непрямі дані про організацію і роботу психіки, які можуть бути використані для її вивчення і моделювання, та виявляють кореляційні, причинно-наслідкові, а іноді й функціональні зв'язки між психогенними діями і особливостями поведінки, що дає підстави для виведення психологічних закономірностей. А також можна розробляти ефективні прийоми впливу на людей із метою надання їм психологічної допомоги.

Психологічне моделювання має такі особливості:

- природність об'єкта і предмета дослідження ;
- штучність умов дослідження (експериментальна лабораторія, діагностичний центр, психотерапевтичний кабінет тощо);
- застосування моделювальних засобів: методичної допомоги (інструкцій, анкет, стимульного матеріалу), технічних пристроїв (експонуючого устаткування, вимірювальної апаратури);
- цілеспрямованість дій на об'єкт;

- екстремальність дій;
- програмування процедури дій (від мінімуму регламентації при вільній бесіді до максимуму при експерименті);
- реєстрація чинників впливу (ситуаційних та процедурних) і відповідних реакцій військовослужбовця.

УДК 159.9.019:377.35

Пелепейченко Л.М., доктор філологічних наук, професор, професор кафедри філології, перекладу та мовної комунікації факультету №4 (гуманітарного) Національної академії Національної гвардії України

КОНЦЕПЦІЯ СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Проблема здійснення стратегічних комунікацій Національною гвардією України (НГУ) поставлена під впливом соціальних умов, що склалися на сьогодні. Увага до неї зумовлена не тільки гібридною війною, а й низкою інших факторів, у результаті яких доводиться констатувати втрату почуття патріотизму в деякій частині наших громадян, стрімке погіршення іміджу силових структур України і багато інших негативних явищ. Проте в нашу добу відбувається оновлення підходів до діяльності в усіх сферах, в тому числі і в діяльності силових інститутів. Уже сам факт створення Національної гвардії свідчить про позитивні зміни. І сьогодні особливо важливо не тільки завоювати довіру громадськості до НГУ, а й підтримати позитивні зрушення в межах названого силового інституту. Отже, **актуальність** нашого дослідження зумовлена необхідністю створення соціальних умов, які сприяють виконанню НГУ службово-бойових завдань на користь народу України.

Мета роботи – обґрунтувати основні положення концепції стратегічних комунікацій Національної гвардії України.

Термін *стратегічні комунікації*, що вже давно утвердився в менеджменті, останні 10 років набув поширення в інших галузях соціальної сфери, передусім в урядових організаціях США, а пізніше – в діяльності НАТО.

Стратегічні комунікації НГУ інтерпретуємо як сукупність заходів, видів і форм комунікативної діяльності, спрямованих на досягнення ключових цілей діяльності названого силового інституту, які визначаються особливостями соціальних умов України.

Розроблення концепції стратегічних комунікацій НГУ передбачає такі етапи: 1) аналіз соціальних умов діяльності і виявлення перешкод у розв'язанні службово-бойових завдань; 2) визначення ключових цілей діяльності;

3) обґрунтування напрямів комунікативної діяльності за кожною із цілей; 4) аналіз цільових аудиторій; 5) розроблення конкретних комунікативних заходів для кожної із цільових аудиторій. Не ставлячи за мету детально характеризувати соціальні умови діяльності, назовемо ключові цілі НГУ.

Одна з них – корекція іміджу НГУ, формування довіри та позитивного ставлення до НГУ з боку пересічних громадян. Ще одна ключова мета – формування патріотизму у пересічних громадян, а також у офіцерів і військовослужбовців, призваних до рядів української Армії. Необхідність досягнення цієї мети пояснюємо тим, що патріотично налаштовані громадяни не будуть перешкоджати діяльності своїх силових структур, а від патріотизму самих військовослужбовців у кінцевому результаті залежить успішність будь-якої діяльності. Важливою ключовою метою є формування вміння протидіяти викликам інформаційної війни, зокрема російської інформаційної агресії. Необхідність роботи в цьому напрямі пояснюємо тим, що ворожий інформаційний вплив може виявитися настільки згубним, що закреслити всі позитивні надбання.

Отже, корекція іміджу силових структур України, виховання патріотизму, формування вміння розпізнавати негативний вплив інформаційної війни і протидіяти йому вважаємо основними цілями в моделюванні стратегічних комунікацій НГУ. Кожна із поданих цілей може бути досягнута за умови ретельно продуманого комунікативного впливу на громадськість, ЗМІ, підрозділи силових структур в цілому і кожного військовослужбовця зокрема.

У перспективі маємо обґрунтувати конкретні комунікативні заходи за кожною із ключових цілей.

УДК [159.9:355.1] (477)

Пенькова Н.Є., старший викладач кафедри військового навчання та виховання факультету №4 (гуманітарного) Національної академії Національної гвардії України; **Панфілов О.Ю.**, доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін ХІФ УДУФМТ

**ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЦІЛЬОВОЇ
ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ
ДО СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
У ПРОЦЕСІ ПРОВЕДЕННЯ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ**

Стан психологічної готовності особистості до діяльності розуміється як складне утворення, яке має динамічну структуру, між компонентами існують

функціональні залежності. Існує два основних підходи до визначення змісту та структури психологічної готовності до діяльності: функціональний та особистісний. У межах функціонального підходу психологічна готовність трактується як певний стан психічних функцій, що забезпечує високий рівень досягнень під час виконання діяльності, він передбачає вивчення психологічної готовності як певного стану особистості. З погляду прихильників особистісного підходу психологічна готовність розглядається як результат підготовки до певної діяльності, вона є стійким, багатоаспектним, ієрархізованим утворенням особистості, яке містить низку компонентів, адекватних вимогам, змісту та умовам діяльності.

Психологічну готовність до діяльності в екстремальних умовах доцільно поділяти на ситуаційну (оперативну) та довготривалу готовність. Ситуативна готовність є динамічним, цілісним станом особистості, це внутрішня налаштованість на певну поведінку, мобілізованість усіх сил на активні та доцільні дії, її виникнення й оформлення визначаються розумінням задачі, усвідомленням відповідальності, бажанням досягнути успіху в професійній діяльності. Довготривала психологічна готовність є стійкою системою професійно важливих якостей особистості, до якої відносяться позитивне ставлення до професії, організованість уважність, самовладання, отриманий досвід, знання, вміння, навички, які необхідні для успішної професійної діяльності в різних, у тому числі, екстремальних ситуаціях.

Аналіз психологічних особливостей СБД військовослужбовців НГУ під час проведення АТО дозволив виявити загальні принципи й ознаки, що органічно сполучаються і характерні для даного виду діяльності. Загальною ознакою СБД є її екстремальний характер, для неї характерними є ведення бойових дій у складних метеорологічних та побутових умовах, значні психоемоційні навантаження та висока ймовірність виникнення реальної загрози для життя та здоров'я особового складу у зв'язку з високою інтенсивністю бойових дій, що безпосередньо позначаються на якості виконання СБЗ, психічному стані військовослужбовців, психологічній готовності особистості до такої діяльності. Все ускладнюється раптовою зміною умов виконання СБЗ, оперативним прийняттям вірних рішень та можливою кримінальною відповідальністю за їх наслідки, порушенням звичного режиму діяльності та відпочинку особового складу та ін.

Цільова психологічна готовність до дій в умовах проведення АТО виникає за умови сформованості необхідних мотивів, установок, а також наявності професійного досвіду. Особливо важливою є роль таких компонентів, як «мотивація обов'язку» і «професійна витривалість». Проведене експертне оцінювання дозволило виявити, що до числа професійно важливих якостей військовослужбовців НГУ, необхідних для розвитку їх цільової психологічної готовності до СБД у процесі проведення АТО, відносяться: професійна увага та

спостереження (навички розподілу уваги на об'єктах СБД та її переключення); професійна пам'ять (розвиток навичок швидкого запам'ятовування, якісного збереження та ефективного упізнання інформації, що має службовий інтерес); професійне мислення (навички оцінювання оперативної обстановки та службової ситуації, аналіз актуальної і потенційної загрози). Психологічними та психофізіологічними якостями особистості військовослужбовця НГУ, що негативно впливають на успішність виконання СБЗ в умовах проведення АТО, є: відсутність чітких мотиваційних установок СБД в умовах АТО; невміння регулювати свій фізичний і психологічний стан; легкість порушення діяльності при необхідності виконувати СБЗ в умовах дефіциту часу, дії перешкод і несприятливих чинників; підвищена емоційно-вольова нестійкість; нестійка концентрація уваги, уповільнене її перемикавання і розподіл; уповільненість і імпульсивність сенсорно-моторної координації дій; зниження здатності оперувати просторово-часовими уявленнями й іншими психофізіологічними якостями, які в екстремальних ситуаціях сковують дії військовослужбовця НГУ.

УДК 378.147:355.232

Петрачков О.В., кандидат педагогічних наук, доцент, начальник навчально-наукового центру фізичної підготовки та спортивно-оздоровчих технологій Національного університету оборони України імені Івана Черняховського, полковник

ПІДГОТОВКА ВІЙСЬКОВОГО ФАХІВЦЯ ДО БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАСОБАМИ СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

На цей час актуальним стає питання підготовки військового професіонала до бойової діяльності, яка часто проходить в особливих та екстремальних умовах військової служби. Особливостями фізичної готовності військовослужбовців під час підготовки до бойових дій є: спрямованість спеціальної фізичної підготовки на підвищення адаптаційних можливостей організму військових фахівців до кліматично-географічних умов району ведення бойових дій; удосконалення індивідуальних фізичних якостей і військово-прикладних навичок прискороного пересування, подолання штучних та водних перешкод, рукопашного бою, метання гранат з різних положень на точність і дальність; виконання спеціальних прийомів і дій у складі підрозділів, в екіпіруванні зі зброєю на фоні великих фізичних навантажень; формування сміливості та психологічної стійкості до бойових дій шляхом моделювання бойової

обстановки під час виконання фізичних вправ.

Під час проведення загальних форм фізичної підготовки рекомендується застосовувати вправи: для розвитку сили і силової витривалості – підтягування і підйом силою на перекладині, комплексна силова вправа, вправи з гирею, згинання та розгинання рук в упорі на гімнастичних снарядах, а також з використанням природних засобів; для розвитку швидко-силової витривалості – біг на 400 м, човниковий біг 4x100 м та 6x100 м з автоматом, перенесення партнера на відстань 30-50 м; для розвитку загальної витривалості – біг на 3-10 км по пересіченій місцевості, марш-кидки і лижні гонки на 5 та 10 км, плавання на 50-100 м в обмундируванні зі зброєю; для розвитку навичок подолання перешкод – загальна та спеціальна контрольна вправа на смузі перешкод зі зброєю і навчальної стрільби після виконання, біг з подоланням перешкод у складі підрозділу на 1100 та 3100 м, біг на 3000 м з перешкодами, подолання водних перешкод за допомогою штучних засобів; для формування психологічної стійкості до дій в рукопашному бою – рукопашні поєдинки проти одного, двох противників, виконання прийомів рукопашного бою за умовами бойової ситуації. Практичні заняття з рукопашного бою стали основою психологічної і, звичайно, фізичної готовності військовослужбовців до бойових дій. Рукопашний бій в поєднанні з вищезазначеними видами підготовки виступає потужним засобом формування прикладних навичок ведення бою з противником. За чотири доби до планованих бойових дій заняття з фізичної підготовки з високими фізичними навантаженнями припиняються.

Аналіз бойових дій в зоні проведення АТО показав, що для самої малої війни необхідно готувати не тільки армію взагалі, а готувати до цього треба конкретних людей, забезпечувати їх ефективними в певній ситуації зброєю і бойовою технікою, готувати до напружених фізичних навантажень. В сучасних умовах, під час ведення бою в містах, селищах, в умовах обмеженого застосування важкого озброєння і техніки, змінюється і тактика дій особового складу. Важливого значення набувають грамотні дії малими підрозділами (парами, трійками).

Усе вищезазначене свідчить про необхідність здійснення подальших досліджень у напрямку розробки нового змісту програм підготовки військових фахівців, нормативів фізичної підготовки, перегляду форм, засобів застосування найбільш ефективних методик, способів організації процесу фізичного вдосконалення військового професіонала з урахуванням військової спеціальності та досвіду проведення АТО.

УДК 796.078, 796.07

Пилипець О.В., начальник кафедри-начальник фізичної підготовки та спорту Національної академії Національної гвардії України; **Хацаюк О.В.**, Заслужений тренер України, суддя НК з боротьби самбо, старший викладач кафедри фізичної підготовки та спорту Національної академії Національної гвардії України, підполковник

РОЛЬ ФІЗИЧНОГО СТАНУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЇХ ГОТОВНОСТІ ДО БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Ключові слова: фізична підготовка, військовослужбовці, фізичний стан, бойова готовність

Важливе значення фізичного стану військовослужбовців Національної гвардії України (НГУ) в структурі їх боєготовності впливає з наукового розуміння сутності людської особистості, ґрунтується на аналізі необхідності різних фізичних властивостей військовослужбовців для успішного ведення ними бойових дій. Відповідно до наукових уявлень людська особистість являє собою діалектично суперечливу єдність, особливого роду сплав різних властивостей, що відображають біосоціальну природу людини.

Як відомо, особистість людини є продуктом, з одного боку, його природної організації, а з іншого-умов, які оточують людину протягом усього життя. Закони, що керують тілесним і духовним буттям людини-це два класи законів, які ми можемо відокремлювати один від іншого в нашому уявленні, зовсім не в дійсності. Тому різні фізичні здібності і в цілому фізична організація людей є невід'ємною частиною людської особистості.

Значення показників фізичного стану в структурі людської особистості проявляється в трьох основних аспектах. По-перше, від рівня розвитку тих чи інших фізичних властивостей людини в значній мірі залежить його загальна працездатність. По-друге, фізичні особливості людей, впливаючи на результативність продуктивної чи іншої діяльності, надають певний вплив на їх психічні властивості і навіть на їх світогляд. По-третє фізична організація людей обумовлює і їх спосіб життя в цілому.

З усього цього впливає, що в структурі особистості військовослужбовців поряд з духовними та іншими якостями важливу роль відіграють різноманітні показники їх фізичного стану. Це в повній мірі відноситься і до боєготовності військовослужбовців НГУ, що являє собою своєрідний біосоціальний стан їх особистості, що відповідає вимогам певної військово-професійної діяльності.

Велике значення фізичних параметрів особистості військовослужбовців для успішного виконання різних бойових завдань було науково доведено ще в

минулому столітті. У багатьох прогресивних громадських і військових діячів це не викликало ніяких сумнівів. Необхідність доброго фізичного стану військовослужбовців особливо наочно проявилася в роки Великої Вітчизняної війни, війни в Афганістані.

До теперішнього часу накопичені численні результати експериментальних наукових досліджень, свідчать про те, що різні фізичні властивості є невід'ємними складовими боездатності військовослужбовців НГУ та інших військових формувань.

Так, наприклад, встановлено, що добре фізично підготовлені солдати і сержанти мотострілецьких підрозділів в звичайних умовах виконують дії, пов'язані з маневром на полі бою, майже на 20% швидше, ніж слабо підготовлені солдати. В ході наступу під впливом навантажень і напруг ця різниця різко збільшується і досягає 35% та більше. Добре фізично підготовлені військовослужбовці артилерійських підрозділів по швидкості, точності і швидкості дій по ураженню цілей значно перевершують фізично слабо підготовлених військовослужбовців. Їхня перевага у виконанні різних військово-професійних прийомів відзначається в навчальній обстановці і помітно зростає під впливом навантажень, напруг, випробовувань в умовах, які наближені до бойових.

Рівень фізичної підготовленості істотно позначається на боездатності танкістів та водіїв бойових і транспортних машин. Добре фізично підготовлені танкісти значно швидше, ніж слабо фізично підготовлені, виконують прийоми, пов'язані з веденням вогню. При багатоденних діях в наступі перші в основному зберігають швидкість і точність ведення вогню з танка, а другі знижують свої показники майже в два рази. В ході багатоденних дій в наступі відзначається значна перевага відмінно фізично підготовлених танкістів в точності водіння танків по встановленій трасі.

Експериментальні дані показують також, що високий рівень фізичної підготовленості дозволяє водіям автомобілів не тільки швидше виконувати дії, пов'язані з обслуговуванням машини, але і більш ефективно, швидко і точно управляти машиною в складних умовах.

Від фізичного стану льотчиків в чималому ступені залежить ефективність повітряної стрільби та використання ними різноманітних сучасних засобів компенсації.

Таким чином, велике значення різних показників фізичного стану військовослужбовців в структурі готовності до бойової діяльності не підлягає сумнівам. Фізичний розвиток, функціональний стан організму і фізична підготовленість військовослужбовців позитивно впливають на чимало параметрів боездатності особового складу, істотно позначаються на загальній ефективності військово-професійної діяльності.

Бойова готовність військовослужбовців – це цілісне утворення, що характеризується тісним взаємозв'язком і взаємозумовленістю всіх своїх сторін,

тому виділення окремих параметрів даного явища в специфічні готовності носить в значній мірі умовний характер. Однак це дозволяє чіткіше уявити сутність і структуру системи бойового вдосконалення частин та підрозділів НГУ та ЗС України.

Бойове удосконалення частин та підрозділів НГУ спрямоване на формування та підтримку на необхідному рівні якісного стану кожного військовослужбовця, а також бойової злагодженості військових колективів. У ньому, відповідно до структури боєготовності особового складу, об'єктивно виділяються специфічні сторони, які переважно забезпечують відповідні компоненти індивідуальної готовності військовослужбовців до бойової діяльності (морально-психологічне, військово-спеціальне, психічне і фізичне вдосконалення частин та підрозділів НГУ).

Повсякденний процес бойового удосконалення військовослужбовців НГУ у військових частинах і підрозділах часто іменується навчально-бойовою діяльністю. Навчально-бойова діяльність НГУ в мирний час включає: бойову підготовку, виконання певних бойових задач (несення бойового чергування, здійснення служби у варті тощо) догляд за озброєнням і бойовою технікою; ранкову фізичну зарядку; спортивну роботу та інші заходи, відповідно до розпорядку дня військових частин НГУ.

Для більшості військових частин НГУ основний зміст навчально-бойової діяльності становить бойова підготовка військовослужбовців, яка головним чином включає навчальні заняття з різних предметів бойової підготовки, а також тактичні навчання. Одним з основних предметів бойової підготовки військ є фізична підготовка, яка представлена у вигляді навчально-тренувальних занять з різних розділів фізичної підготовки, спрямованих на фізичне вдосконалення військовослужбовців.

УДК 37.01377

Піскорська Г.О., викладач кафедри управління повсякденною діяльністю військ та тилового забезпечення Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ У ОФІЦЕРІВ МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ЯКОСТЕЙ, НЕОБХІДНИХ ДЛЯ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТА УСПІШНОГО ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ У ВІЙСЬКОВИХ КОЛЕКТИВАХ

Сучасний стан розвитку українського суспільства характеризується глобальними змінами, пов'язаними серед іншого і з проведенням антитерористичної операції на сході країни, що супроводжуються серйозними протиріччями у всіх соціальних

сферах. Все частіше спостерігається ріст взаємної нетерпимості і неприязні. Виникають численні конфлікти в процесі спілкування між людьми, в тому числі і в професійних колективах. Не оминула ця проблема і збройні формування нашої держави. Складність та невирішеність соціально-побутових питань, політичних і духовних процесів, зростання нервової напруженості та тривожності обстановки, інформаційного тиску, на жаль, призвели до помітного збільшення кількості конфліктів у військових колективах, конфлікти стали атрибутом взаємодій, взаємовідносин військовослужбовців.

Зростання кількості конфліктів помітно впливають на соціально-психологічний клімат військового колективу, позначаються на якості бойової підготовки і, зрештою, впливають на бойову готовність підрозділу. Тому для успішного керівництва підлеглими командирів необхідно розуміти суть виникаючих конфліктів, причин їх появи, характер впливу на військовий колектив, знати способи врегулювання типових конфліктів, мати достатній педагогічно-психологічний рівень підготовки, щоб знайти оптимальні шляхи попередження та конструктивного вирішення конфліктів.

Формування високого рівня загальної та конфліктної культури офіцерів повинно починатись ще з вищих військових навчальних закладів. Саме у ВВНЗ повинні закладатись основи позитивного відношення до конфлікту як способу вирішення протиріч, психологічна стійкість, формуватись уміння своєчасного і позитивного врегулювання конфліктних ситуацій і трансформування їх у можливість самовдосконалення і оптимізації взаємовідносин з оточуючими людьми. Формування у офіцера знань щодо причин виникнення типових конфліктів, умов їх профілактики, а також в збалансованості самооцінки та зовнішньої оцінки є ще одними необхідними умовами, які сприятимуть зниженню рівня конфліктності у військових колективах.

При вирішенні конфліктів офіцеру головне постаратися знизити інтенсивність негативних емоцій, пережитих по відношенню до опонента. Тому, щоб приступити до вирішення конфлікту, необхідно знизити або хоча б намітити тенденцію до пом'якшення негативного ставлення конфліктуючих одне до одного. Щоб розв'язати конфлікт, офіцеру-керівнику необхідно бути максимально об'єктивним. Тільки тоді можна правильно оцінити отриману інформацію та отримати позитивні результати.

Таким чином, офіцерам-керівникам слід пам'ятати про те, що на конфліктах вчаться не тільки їх учасники, але й ті, хто є свідком вирішення конфлікту. Вони роблять свої висновки. Про зміст цих висновків офіцер-керівник повинен дбати не менше, ніж про конструктивне вирішення конфлікту. Разом з тим офіцер-керівник повинен пам'ятати про те, що попередити виникнення конфлікту зазвичай легше, ніж вирішити його.

УДК 159.922.7

Побідаш А.Ю., кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник, начальник відділення впровадження психотренінгових технологій науково-дослідної лабораторії екстремальної та кризової психології Національного університету цивільного захисту України, майор служби цивільного захисту

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕРОРИСТИЧНОГО ПОЛОНУ

Головне в умовах полону – не само по собі насильство над захопленими, а вироблений психологічний ефект – залякування, створення масового психозу в середовищі полонених. В цілому це соціальна ситуація, що тримає всіх у страху і постійному напруженні. У фізичному плані – це постійна загроза життю і здоров'ю. У соціальному плані – деструкція взаємодії між полоненими. У психологічному плані результат такої ситуації – втрата впевненості в завтрашньому дні, хаотизація свідомості, ірраціональний стан психіки, деструкція звичної, нормативної «регуляторної» поведінки.

Форми насильства, що застосовуються по відношенню до полонених:

- фізичне насильство (позбавлення життя, завдання тілесних ушкоджень, позбавлення або істотне обмеження свободи пересування);
- майнове насильство (здійснюється шляхом посягання на особисте майно);
- морально- психологічне насильство (шантаж, погрози тощо).

Невід'ємним наслідком морально-психологічного насильства є залякування та погрози.

Методи здійснення залякування і підпорядкування волі полонених є дуже різноманітними і залежать, в першу чергу, від того, з яким саме видом формування доводиться стикатися захопленому у полон.

Методів впливу на полонених, можна згрупувати за різними ознаками:

а) фізичне (насильство); б) економічне; в) морально-психологічне.

- за видами впливу: а) паралізація діяльності (захоплені в полон цілі та неушкоджені, але виконувати свої професійні функції не можуть або відмовляються, що може статися в результаті їх ізоляції або залякування); б) зміна спрямованості діяльності; в) знищення (вбивство) захоплених у полон.

- за способами впливу на полонених: а) залякування; б) тиск; в) провокування до дії або бездіяльності.

Проте кінцева мета всіх цих методів – примус (вчинення потрібних терористам дій для досягнення своєї мети).

Захоплення у полон сприймається як несподівана подія, яка має травматичний і залякуючий характер. Можна виділити наступні фактори, що впливають на рівень «травмування» полонених в умовах полону:

- ✓ несподіваність події;

- ✓ кількість жертв;
- ✓ ступінь жорстокої поведінки терористів «під час» і «після» захоплення у полон;
- ✓ ступінь соціальної і фізичної незахищеності полонених;
- ✓ несподіванка у виборі терористами, з числа захоплених у полон, потенційних жертв і об'єктів для знущань;
- ✓ відповідність вимог терористів і мотивів їх поведінки соціальним нормам полоненого, який перебуває у полоні.

Таким чином, на поведінку полоненого впливають вроджені і набуті психологічні особливості (темперамент, задатки, характер), стійкі мотиви поведінки (сформовані стереотипи, виховання), його соціальний статус тощо.

УДК 378.096

Повар О.В., викладач кафедри загальновійськових дисциплін та фізичної підготовки факультету підготовки фахівців для Національної гвардії України Національної академії внутрішніх справ

КРИТЕРІЇ ТА ПОКАЗНИКИ СФОРМОВАНOSTІ ОРГАНІЗАТОРСЬКИХ НАВИЧОК У МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ НГУ МВС УКРАЇНИ

Заключним етапом вивчення, як окремої навчальної дисципліни, так і всього навчання в цілому виступає підсумкова оцінка рівня сформованості умінь і навичок. Для реалізації цієї мети, а також для отримання найбільшої об'єктивності й точності, повинні бути вироблені критерії оцінки.

У силу різноманітності і специфіки навчальних дисциплін єдині критерії оцінки сформованості організаторських навичок в умовах ВНЗ МВС можливо розробити для дисциплін, що мають між предметні зв'язки.

Визначення рівня сформованості організаторських навичок представляє собою діагностичну діяльність – процес визначення викладачем одного стану в якому може знаходитися об'єкт оцінки. Під оцінкою розуміється також і підсумок, результат діагностичної діяльності.

Оцінка як діяльність по своїй суті є процесом і результатом вимірювання. Разом з тим, оцінюючи сформованість організаторських навичок у курсантів, викладач не володіє тією інформацією, яка дозволила йому вибрати одиницю міри і «накласти» її на ту величину, що вимірюється. Тому визначення якості сформованості наявних у курсанта організаторських навичок здійснюється не за допомогою заходів, а за допомогою шкали балів або рангового ряду. Якістю сформованості навичок у процесі їх оцінки служить сукупність простих ознак, які характеризують підготовленість курсанта. Педагог, спостерігаючи за навчально-службовою діяльністю курсанта, виявляє ознаки даної групи і за

Секція 4. Актуальні проблеми морально-психологічного забезпечення службово-бойової діяльності Національної гвардії України

допомогою кількісного та якісного аналізу може дати узагальнену оцінку їх сформованості.

Ознаки сформованості організаторських навичок у курсантів ВНЗ МВС

	1 курс		2 курс		3 курс		4 курс	
	поч.	кін.	поч.	кін.	поч.	кін.	поч.	кін.
Напрямок активності								
- на себе	80	67	66	61	57	45	42	38
- на іншого	15	22	15	25	19	24	21	41
- на групу, колектив	5	11	19	14	23	31	37	21
Дані КОС (на поч., кін. навч. року)	1	2	3	4	3	4	5	5
Дисциплінованість (за навч. рік)	82%	73%	75%	81%	87%	82%	91%	97%
Тип підпорядкування (за навч. рік)								
- свідомий	12%	19%	17%	24%	44%	47%	46%	47%
- пасивний	67%	67%	70%	64%	51%	49%	51%	51%
- вимушений	21%	14%	13%	12%	5%	4%	3%	2%
Соціальна активність (за навч. рік)								
- кількість розпочатих справ	4	11	7	12	12	14	8	7
- кількість реалізованих справ	4	9	7	7	2	1	0	0
- кількість співучастей	3	5	4	5	8	11	8	5

Оцінка, як результат контрольно-діагностичної діяльності викладача, являє собою уявне відображення стану сформованості навичок оцінюваного, виражене символічно – цифрою або словом. Така оцінка можлива лише для безлічі подібних явищ, яким різною мірою властива якість, що оцінюється. При цьому фіксуються або зміни в знаннях одного курсанта, або зіставляються результати відповідей багатьох. Виявлені рівні порівнюються між собою за допомогою шкали оцінок які можуть включати в себе будь-яку кількість балів. Кількість балів в шкалі визначається практичною необхідністю, залежить від природи вимірюваної якості і повинна враховувати оптимальну для сприйняття межу помітних рівнів.

Головною умовою успішного формування організаторських навичок є знання результатів і розуміння помилок в процесі здійснення дій. Без цього успішне вироблення навичок сильно утруднюється, а нерідко і зовсім неможливе. Узагальнюючи наведені думки, необхідно відмітити, що організаторські навички, як і вся система підготовки курсантів, можуть бути оцінені з різних сторін і по різним показникам. У зв'язку з цим для об'єктивної оцінки

ефективності організаторських навичок необхідно виявити сукупність таких показників, які дозволять охарактеризувати основні якості з їхнього боку. Разом з тим система критеріїв має бути уніфікованою, тобто ті показники, що входять до неї, не повинні допускати протиріччя по відношенню один до одного, а повинні бути пов'язані між собою таким чином, щоб могли служити вихідними по відношенню до більш загальних критеріїв.

УДК 35.071.1

Покайчук В.Я., кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри тактико-спеціальної підготовки факультету №2 Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ; **Кузнецов О.І.**, старший викладач кафедри спеціальної, фізичної та вогневої підготовки Херсонського факультету Одеського державного університету внутрішніх справ

СИСТЕМА СИЛ ОХОРОНИ ПРАВОПОРЯДКУ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

В умовах поглиблення економічної кризи, дезінтеграційних процесів, що дестабілюють державний устрій, посилення протиріч між інтересами різних соціальних груп та верств населення створюються передумови для виникнення кризових ситуацій соціально, воєнного, техногенного та природного характеру, що загострюють оперативну обстановку, в якій доводиться діяти силам охорони правопорядку вирішуючи при цьому відповідні завдання по підтриманню публічної безпеки і порядку. Постають додаткові задачі, різко зростає обсяг роботи, виникає необхідність особливої організації управління.

Ці фактори разом із незадовільним станом системи забезпечення національної безпеки перешкоджають розв'язанню нагальних проблем суспільного розвитку, породжують політичну радикалізацію, призводять до зростання екстремістських настроїв і рухів, що у стратегічній перспективі може створити реальну загрозу національному суверенітету і територіальній цілісності України.

Загострення проблеми забезпечення національної безпеки України у її основних сферах, що зумовлено появою нових і збільшенням рівня традиційних зовнішніх загроз національним інтересам, корупція, правовий нігілізм, організована злочинність, незаконна міграція, соціально-економічна та політична нестабільність, протистояння різних гілок влади. Саме ці загрози найбільш деструктивно впливають на національну безпеку. Їх нейтралізація згідно з чинним законодавством покладається в основному на сили охорони правопорядку. Водночас їх діяльність регулюється законодавчими актами, які

неповно враховують специфіку умов надзвичайних ситуацій певної генези. Це обумовлено, насамперед, відсутністю належного науково-методичного забезпечення такої діяльності, недостатньою організацією та координацією наукових досліджень у правоохоронній сфері, не сформованістю відповідної галузі науки та її системного функціонування, яка передбачає міждисциплінарну інтеграцію окремих напрямків у систему наук з проблем національної безпеки.

Обов'язковою передумовою належного захисту національних інтересів і протидії названим загрозам є створення та ефективного функціонування системи забезпечення національної безпеки.

Аксіомою, на наш погляд, є і те, що у цій системі провідну роль відіграють сили охорони правопорядку.

У зв'язку з цим актуалізується питання створення державної системи сил охорони правопорядку – сукупність органів управління, сил і засобів центральних та місцевих органів виконавчої влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, які забезпечують реалізацію державної політики у сфері забезпечення національної безпеки, яка би на національному рівні забезпечила реалізацію державної політики у сфері національної безпеки у мирний час та в особливий період.

Зазначені питання додатково актуалізуються із реформуванням МВС України, головного органу у системі центральних органів виконавчої влади, (який спрямовує та координує діяльність: Національної поліції України; Національної гвардії України; Державної прикордонної служби України; Державної служби України з надзвичайних ситуацій; Державної міграційної служби України), що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері захисту прав і свобод людини та громадянина, власності, інтересів суспільства та держави від злочинних і кримінально протиправних посягань, боротьби із злочинністю, виявлення кримінальних правопорушень, охорони громадського порядку, забезпечення громадської безпеки, безпеки дорожнього руху, а також забезпечує формування державної політики у сфері захисту державного кордону та охорони суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні, у сферах цивільного захисту, в тому числі запобігання виникненню надзвичайних ситуацій, захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій та ліквідації надзвичайних ситуацій, міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів.

УДК 303.01:159.947.5:355.23:351.746.1

Полюк В.С., кандидат педагогічних наук, доцент, начальник кафедри транспортних засобів та спеціальної техніки Національної академії Державної прикордонної служби України, полковник

МОТИВАЦІЙНА СФЕРА У СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

Реалізація принципів і завдань вищої військової школи припускає не лише зміну змісту, форм і методів навчальної діяльності майбутніх фахівців, але і не менш радикальне перетворення діяльності викладача, перегляду традиційних підходів, існуючих в освітньому процесі.

Система мотивів, які виконують функцію спонукання, спрямування і регулювання діяльності, утворює мотиваційну сферу особистості. Мотиваційна сфера представлена:

- зовнішніми мотивами, які фактично спонукають до діяльності;
- внутрішніми мотивами, які сформовані, але не виявляються в діяльності.

Зауважимо, проте, що мотиваційна сфера людини динамічна, мотивація може посилюватися або послаблюватися.

У мотиваційній сфері вирізняють три зони мотивації:

центральна зона, у межах якої незадоволені потреби, виступають у формі головних мотивів і зумовлюють активну, напружену діяльність особистості;

зона мотивації, яка пов'язана з потребами, що постійно і легко задовольняються, значущість їх часто особистістю недооцінюється, однак їхня втрата одразу ж виявляє високу особистісну цінність;

зона мотивації, в основі якої лежать потреби, для задоволення яких на цей період не існує можливостей і вони не можуть викликати адекватної їм діяльності та можуть викликати лише деприваційний стан.

Управління освітньою діяльністю майбутніх фахівців повинно виходити з врахуванням особливостей цих сфер мотивації. Зокрема, зовнішнє стимулювання на різних етапах освітньої діяльності може змінювати їхню змістовну частину.

На відміну від мотивування у цивільній трудовій діяльності, у службовій діяльності прикордонного відомства вектор її формування дещо має інше спрямування і свою скалярну величину. Якщо для цивільної трудової діяльності зростає роль матеріального стимулювання і мотиви отримання винагороди за якісно виконану роботу є найважливішим каталізатором, здатним суттєво підвищити трудову активність, то для державних службовців, якими є прикордонники, цей фактор менш значущий через стале матеріальне забезпечення.

Дослідники феномену формування мотивації, яка сприятиме певної поведінки виокремлюють низку вагомих та впливових мотивів з урахуванням специфіки

службової діяльності персоналу правоохоронних структур та військовослужбовців: широкі суспільні мотиви, мотиви прямої військово-професійної діяльності, мотиви особистісної відповідальності, мотиви – стимули (негативні), мотиви – стимули (позитивні), мотиви особистісного самоствердження, мотиви наслідування та мотиви військово-професійного самовиховання. Взагалі науковці виокремлюють три способи формування мотивації: нормативна, примусова та мотивація стимулювання.

Перші два способи мотивації є прямими, тому що припускають безпосередній вплив на людину, третій спосіб – стимулювання – непрямий, оскільки в його основі лежить вплив зовнішніх факторів – стимулів.

Для прикордонного відомства на етапі професійної підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників та у процесі їхньої службової діяльності використовуються всі з перелічених способів. Але найбільш активно застосовуються нематеріальні способи мотивування. Це пов'язано з сформованою системою управління усього відомства.

УДК 32.019.5

Приступа Т.І., кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри філології, перекладу та мовної комунікації факультету №4 (гуманітарного) Національної академії Національної гвардії України

ДРУГА СВІТОВА І СУЧАСНА ІНФОРМАЦІЙНА ВІЙНА

Однією з складових гібридної війни є війна інформаційна, яка ведеться не за території, а за душі, розум, серця. Вона ведеться країною агресором у кількох напрямках, серед яких виокремлюють такі: кібератаки на електронні мережі урядових, військових, фінансово-економічних інститутів та персональні сайти впливових публічних осіб; прямі вливання фейкових повідомлень про події в країні, проти якої ведеться війна; розповсюдження негативно забарвленої інформації, яка викривлює та спотворює імідж держави та народу цієї країни; пропаганда політичних, культурних, національних цінностей країни-агресора через масову культуру, фільми, музику; створення та фінансова підтримка ніби то міжнародних, поза політичних культурних проєктів.

Серед цілей інформаційної війни, з одного боку, – послабити почуття патріотизму, належності до власної країни, вселяти недовіру до уряду країни та сумніви щодо його спроможності виконувати свої обов'язки, знецінити історію, культуру власного народу. З іншого боку, пропаганда агресора спрямована на формування міфів про його велич, особливу історичну місію та привабливість.

Однією з провідних тем проросійської пропаганди є друга світова війна. Російські

медійні канали містять величезну кількість документальних та художніх фільмів про цю війну, в яких вона представлена полярно: акценти зроблені на злочинах германських нацистів та на героїчній боротьбі радянського (читай російського) народу проти них. Такий спрощений погляд призводить до того, що, нацизм представлено не як одна з форм тоталітарного режиму (іншим втіленням якого на той час був комунізм), а суто національне явище, в основі якого лежать положення про виключність певної нації.

Іншим наслідком такого спрощеного підходу є нівелювання внеску інших країн, етносів, національних чи соціальних груп у боротьбу проти нацизму. В результаті єдиним законним переможцем і відповідно спадкоємцем перемоги виступає російський народ. У цю відшліфовану матрицю боротьби добра із зла транслюються пропагандистські меседжі про те, що Україна це псевдодержава, в якій відбувається відродження нацистських ідей та порушення громадських прав і свобод.

Інформаційна війна, яку Російська Федерація веде проти України, ускладнюється тим, що, по-перше, України – багатонаціональна країна, для великої кількості її населення російська мова є рідною або мовою повсякденного вживання. По-друге, упродовж радянського та пострадянського періодів відбувалося кероване формування історичної пам'яті, в якій провідна роль була віддана російському етносу.

Адекватна протидія інформаційній війні – великий виклик для України, оскільки наш народ буде демократичну вільну державу і вдаватись до тоталітарних методів боротьби з пропагандою значило б знецінити усі зусилля й жертви, на які пішов наш народ заради європейського вектора розвитку.

У цих умовах значно зростає роль освіти. Вона повинна починатися з самого раннього етапу і навчати дітей, підлітків, молодь критично сприймати інформацію в мас-медіа, робити аналіз повідомлень і текстів, зіставляти, виявляти розбіжності й суперечності, відрізняти правду від брехні. Розвиток критичного мислення – це те, на чому повинні сфокусувати свою увагу робітники освіти.

З іншого боку необхідно інтенсифікувати дискусії щодо тоталітаризму, викривати його анти-людську злочинну природу, засуджувати будь-які форми його прояву.

УДК 378.147

Приходько В.С., кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української та іноземних мов Харківської державної академії фізичної культури

ПРОЕКТНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЯК СКЛАДОВА ЇХ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Поняття «проектна компетентність» в контексті сучасної освітньої парадигми є складним особистісним утворенням. З одного боку, це пов'язано з проблемою

розуміння понять компетентності, проектування в науковому знанні, з іншого, – з проблемою визначення психологічних умов розвитку проектної компетентності як суб'єктної характеристики майбутнього фахівця. У зв'язку із цим особливої уваги заслуговує розгляд і визначення змістовних аспектів проектної компетентності як засобу, що дозволяє досягти позитивних результатів у процесі творення якісно нового рівня освіти.

На користь необхідності опанування проектної компетентності в науково-методичній літературі наводиться достатньо аргументів. По-перше, проектування є різновидом проблемно-розвиваючого навчання; по-друге, проектування визначає нове, сучасне, інноваційне обличчя будь-якого навчального закладу, і, по-третє, проектування змінює тип мислення учасників проекту, наближаючи його до потреб соціуму.

Формування проектної компетентності майбутніх фахівців дозволяє долати інформаційний дисбаланс освіти, який полягає в тому, що майбутні фахівці в основному пізнають світ через тексти, які містять чужі свідчення про нього, оперують термінами, які не завжди набувають особистісного сенсу.

Особистість формується та розвивається, насамперед, у діяльності та спілкуванні, умови для яких створюють саме проектні методи навчання, що охоплюють всі галузі професійної діяльності – науково-дослідну, проектну, виховну, освітню та управлінську – в їх складних взаємозв'язках.

Безперечно, процес формування проектної компетентності є особисто значущим та вважається успішним, якщо особистість:

- усвідомлює цінність і сенс власного існування, інших людей, живих істот;
- володіє базовими основами культури на рівні загальнокультурної компетентності;
- досягає в одній або декількох предметних галузях методологічної компетентності як рівня освіченості;
- вміє встановлювати успішні соціальні комунікації;
- досягає рівня соціалізації, що забезпечує автономну життєдіяльність;
- здатна розробити технологію досягнення цілей, прогнозувати результати, коригувати власну діяльність;
- володіє способами орієнтації на ринку праці й послуг, самопрезентацією професійних здібностей;
- усвідомлює необхідність неперервної самоосвіти, саморозвитку.

Такий комплексний підхід до розуміння проектної компетентності дозволяє ідентифікувати процес її формування як розвиток проектних пізнавальних навичок майбутніх фахівців, вмінь самостійно конструювати свої знання, досвід успішної орієнтації в інформаційному просторі, розвиток критичного мислення та визначати її концептуальні засади.

Отже, проектну компетентність ми розуміємо як інтегративну характеристику суб'єкта діяльності, що виражається у здатності й готовності майбутнього фахівця

до самостійної теоретичної та практичної діяльності щодо розроблення проектів та впровадження їх в навчальний процес. Вважаємо, що основою формування проектної компетентності майбутніх фахівців є розробка проектів та їх впровадження в навчальний виховний процес, якому сприяє використання методу проектів.

УДК 159.9

Сподар Я.Б., заступник командувача Національної гвардії України (по роботі з особовим складом), генерал-майор; **Приходько І.І.**, доктор психологічних наук, професор, начальник науково-дослідного центру Національної академії Національної гвардії України, полковник; **Тімченко О.В.**, доктор психологічних наук, професор, провідний науковий співробітник науково-дослідного центру Національної академії Національної гвардії України

ВДОСКОНАЛЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ З УРАХУВАННЯМ ДОСВІДУ ПРОВЕДЕННЯ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ

Протягом 2014-2015 рр. військовослужбовці НГУ приймають безпосередню участь у проведенні антитерористичної операції (АТО) на Сході України. У зв'язку з цим, проблема психологічної захищеності особового складу є актуальною тому, що заходи психологічного супроводу бойових дій, підтримки психологічних аспектів життєстійкості особового складу, їх опірності професійному стресу, що виникає в умовах проведення АТО, виявилися недостатніми.

Для підвищення ефективності заходів морально-психологічного забезпечення та психологічного супроводу СБД військовослужбовців НГУ, які приймають участь в АТО, своєчасно були видано накази Командувача НГУ, в яких визначена певна система заходів психологічної роботи, які виконуються на трьох етапах виконання СБЗ: підготовчий (перед відбуттям у район виконання СБЗ), безпосереднє виконання СБЗ, завершальний (після виконання СБЗ при поверненні у пункт постійної дислокації). На кожному з цих етапів на кожному посадову особу було покладено проведення певних заходів морально-психологічного супроводу СБД особового складу.

Також згідно цих документів регламентовано створення єдиного пункту психологічної допомоги, уточнено та розширено завдання для усіх суб'єктів морально-психологічного забезпечення СБД військовослужбовців, а також заходи психологічного супроводу СБД особового складу на другому та третьому етапах виконання СБЗ в умовах проведення АТО (надання екстреної психологічної допомоги, психологічна реабілітація та відновлення психічних та

фізичних резервів у військовослужбовців НГУ).

Однак вищеперераховані організаційно-методичні та практичні заходи морально-психологічного забезпечення СБД військовослужбовців під час проведення АТО дозволили не повністю знизити короткочасні та санітарні психогенні втрати, зменшити негативний вплив бойової психічної травми на особовий склад, а також знизити кількість виникнення ПТСР у зв'язку з недосконалою організаційно-штатною структурою психологічної служби НГУ.

З урахуванням набутого досвіду участі в АТО, а також збільшення кількості психогенних розладів та аутоагресивної поведінки у військовослужбовців після виконання СБД в АТО доцільно розширити штат психологічної служби за рахунок введення інструкторів психології (військовослужбовці військової служби за контрактом з психологічною освітою) у кожний батальйон військової частини НГУ. За питаннями проведення психологічної роботи інструктори підпорядковуються старшому офіцеру-психологу (начальнику психологічної служби) військової частини, з'єднання, з питань служби – відповідному командирі (начальнику). Основні завдання, які повинні виконувати інструктори з психології, це *практичне проведення заходів* з професійно-психологічної підготовки з урахуванням специфіки та умов виконання завдань служби у військової частині, психологічне інформування та освіта (психоедукація) під час проведення заходів бойової підготовки, психологічної підтримки та допомоги під час виконання СБД в екстремальних умовах, виявлення осіб з ознаками гострих стресових розладів (бойової психічної травми).

УДК 378.004

Радзіковський С.А., науковий співробітник науково-дослідної лабораторії (стандартизації підготовки військ) науково-дослідного відділу (підготовки військ) Наукового центру Сухопутних військ Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕС ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ СУХОПУТНИХ ВІЙСЬК

В умовах протидії російській агресії євроінтеграційний курс України актуалізує проблему адаптації військової освіти до відповідних стандартів НАТО, за якими основоположною метою навчального закладу повинна стати якісна підготовка випускників до майбутньої професійної діяльності. Саме це завдання з фахової підготовки майбутніх офіцерів наполегливо вирішується у Національній академії сухопутних військ (НАСВ), де інформаційні технології

докорінно змінили підходи до організації навчально-виховного процесу.

Однією з ознак сьогодення є зростання необхідності умінь постійно самостійно поповнювати знання, здобувати їх і застосовувати у практичній діяльності. Слід зазначити, що майбутній офіцер, отримавши навички роботи зі спеціальним програмним забезпеченням, опанувавши знаннями з дисциплін професійної спрямованості, зобов'язаний вміти: оцінювати оперативну обстановку, яка склалась в ході виконання навчально-бойових завдань, проводити необхідні тактичні розрахунки; приймати доцільні рішення на організацію бойових дій у різних умовах обстановки; ставити завдання підпорядкованим силам і засобам; твердо здійснювати управління підрозділом в ході виконання поставлених завдань тощо. Тобто офіцер повинен ще з курсантської лави мати сформовані знання та володіти відповідними навичками.

Поява таких технологій, як гіпертекст, використання у комп'ютерних програмах звуків і графіки, застосування графіки, відео в режимі реального часу, надання можливості здійснювати моделювання бою, використання електронних підручників забезпечило активне впровадження інформаційних технологій в освітній процес підготовки майбутніх офіцерів. Сьогодні мультимедійна техніка дозволяє інтегрувати різні засоби представлення інформації – текст, статичну та динамічну графіку, аудіо та відео в єдиний комплекс. Такий підхід суттєво підвищує результативність навчально-виховного процесу. Аналіз наукових доробок вітчизняних і закордонних вчених щодо використання програмних засобів на основі мультимедійних комплексів у навчальному процесі дає підстави стверджувати, що їх застосування суттєво сприяє інтенсифікації навчального процесу, оптимальному поєднанню провідної ролі викладача й групових та індивідуальних способів організації навчання курсантів.

Серед інформаційних технологій, які найбільш ефективно використовуються в ході навчально-виховного процесу підготовки курсантів у НАСВ, слід відмітити наступні: мультимедійні системи (CD-sys), електронна пошта (e-mail), голосова електронна пошта (v-mail), електронний підручник, навчальний посібник (e-tbook), електронний бібліотечний каталог (e-libr), банк даних (db), локальні та розподільчі (глобальні) обчислювальні системи (LAN/WAN), автоматизована система адміністративних і навчально-методичних процесів “Деканат”.

Таким чином, впровадження інформаційних технологій до навчально-виховного процесу є вимогою часу. Разом з тим, ця діяльність не може дати стійких позитивних результатів, якщо не враховуватиме вимог і досягнень дидактики, психології, виховних аспектів, а також менталітету майбутніх офіцерів.

УДК 159.98:355.01+159.98:331.43

Самойленко О.О., ад'юнкт Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, підполковник

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ МОБІЛІЗОВАНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ДО ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ

Сьогодні в Україні, коли на сході країни ідуть бойові дії, надзвичайно актуальними стали питання формування психологічної готовності військовослужбовців, мобілізованих у підрозділи Державної прикордонної служби України (далі – ДПСУ) до ведення бойових дій.

Наразі безпосередні військовослужбовці-учасники бойових дій зазначають, що характерною особливістю бойових дій на сході України є недостатній рівень психологічної готовності мобілізованих військовослужбовців до такого виду діяльності, яка відбувається в умовах яскраво вираженої екстремальності бойових ситуацій; значущості, масштабності та тривалості їх ведення та негативних психічних станів, що переживаються в умовах постійної реальностізагрози для життя. Крім того, проблему формування психологічної готовності військовослужбовців до ведення бойових дій підготовки доречно розглядати з позиції того, що мобілізовані військовослужбовці несподівано для себе опиняються в бойових умовах. Елементи новизни присутні не лише в характері виконуваних завдань, але й в самих умовах.

Недостатня наукова розробленість проблеми формування психологічної готовності, пов'язана з особливими вимогами, що ставляться до ситуативних і довгострокових психічних станів мобілізованих військовослужбовців підрозділів ДПСУ до ведення бойових дій; необхідність вдосконалення форм та методів їх психологічної підготовки; потреба в теоретичному обґрунтуванні ефективних методів психологічної підготовки для виконання бойових завдань зумовили актуальність дослідження, завданням якого є обґрунтування основних напрямків формування психологічної готовності військовослужбовців мобілізованих підрозділів ДПСУ до ведення бойових дій.

Проблемою визначення концептуальних положень розвитку психологічної готовності військовослужбовців до здійснення службової діяльності в умовах бойових дій є відсутність єдиної теорії, що спроможна була б описати особливості психічної діяльності та поведінки людини у незвичайних, екстремальних, небезпечних та несумісних із життям умовах існування та праці.

У психологічних дослідженнях поняття психологічної готовності військовослужбовців ДПСУ до здійснення службової діяльності в умовах бойових дій являє собою процесуально-динамічні соціально-психологічні характеристики особистості і на сьогодні є недостатньо розробленими. Наразі, узагальнюючи

підходи та нароби сучасних дослідників до проблеми психологічної готовності військовослужбовців до здійснення службової діяльності в умовах бойових дій, слід зазначити, що науковців більше цікавить не скільки змістові аспекти готовності як психологічного феномену, скільки прикладний аспект проблеми його формування в умовах ведення сучасних війн.

УДК 800

Саунін Р.Д., кандидат юридичних наук, викладач кафедри тактичної підготовки військ факультету підготовки фахівців для підрозділів Національної гвардії України ННІ № 3 Національної академії внутрішніх справ

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПРОФЕСІЙНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ПРАВООХОРОНЦЯМИ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ

Проблеми семантичної характеристики професійної термінології правоохоронцями при перекладі досліджують вчені різних галузей наук.

Так, деякі науковці вважають що, структурна та семантична близькість перекладу до оригіналу підвищує універсальність заміщення оригінала перекладом. Вона також зменшує можливість непередбачених оригіналом інтерпретацій повідомлення, або, навпаки, “вичищення” з тексту перекладу тих можливих інтерпретацій, що несе в собі оригінал. Для адекватного відтворення вихідного терміну засобами української мови необхідно приділяти увагу його структурним та семантичним особливостям при перекладі. За структурною класифікацією більшість юридичних термінів є похідними та складними, що, на наш погляд, підтверджує та реалізує таку властивість лексичних одиниць юридичної термінології, як “компактна інформативність”. Отже, у процесі перекладу слід звертати увагу на значення суфіксів та префіксів, які є складовою “тіла” терміну, та семантичний зв’язок між компонентами складного терміну. Багатокомпонентні складні терміни викликають особливі труднощі при перекладі. Переклад складних термінів складається з двох основних процедур – аналітичної та синтетичної. Велику роль при перекладі словосполучень відіграє саме аналітичний етап – переклад окремих його компонентів. Характер відносин між його компонентами й визначає порядок та зміст перекладу складного терміну. Синтетичний етап перекладу передбачає вибудування компонентів в залежності від зазначених семантичних відносин і отримання остаточного варіанту перекладу терміну.

Необхідно зазначити що низка науковців приділяють увагу дослідженню такої категорії як переклад наукової термінології. Так існує слушна думка що, термін – це слово або словосполучення, яке служить для вираження поняття або назв предметів і прийняте в відповідній професійній сфері та вживане в особливих умовах. Термін як слово спеціальної сфери пізнання відображає результати досвіду і

практичної діяльності людини, фіксує професійно-наукові знання про властивості об'єкта, що детермінується. Через дефініцію термін розкриває суттєві ознаки і виражає спеціальне поняття у спеціальній сфері. Термін має своє «власне» інваріантне значення і виконує функцію семантичного диференціала у різних терміносистемах. Термін, як і загальноживане слово, володіє потужним структурно-семантичним потенціалом, а його словотвірна парадигма має подальшу перспективу дослідження. За морфолого-синтаксичною структурою виділяються два основні типи термінів: терміни-слова і терміни-словосполучення. Українська науково-технічна термінологія – автономна й відносно замкнена термінологія, що не позбавлена впливів загальноживаної мови та термінологій інших галузей. Семантична структура терміна-полісеманта, термінологічні синонімічні об'єднання, термінологічні антонімічні пари – це своєрідні мікросистеми із певними відношеннями, що виконують системоформувальну функцію в розвитку УНТТ. Систематизації науково-технічної термінології сприяє також і цілеспрямована термінотворчість у цій сфері, що яскраво відбито у термінологічних словниках. Семантичні відношення термінів установлюються в межах семантичних розрядів УНТТ (полісемія, синонімія, антонімія) і між ними (полісемія), терміни різних семантичних розрядів можуть бути омонімічними.

З іншого боку, деякі дослідники в галузі лексико-семантичної трансформації при перекладі вважають, що дослідження цього питання при перекладі є досить актуальним. Серед лексико – семантичних трансформацій, які відбуваються при перекладі виділяємо: просту конкретизацію, конкретизації із декомпресією, генералізацію та модуляцію.

Таким чином можемо прийти до висновку що, питання семантичної характеристики професійної термінології правоохоронцями при перекладі є недостатньо досліджені. Сучасна наука повинна відповісти на актуальні проблеми, які виникають при забезпеченні службово-бойової діяльності НГУ, у тому числі з питання, що досліджується.

УДК 1:355.1

Севрук І.І., кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри соціальних та правових дисциплін Національної академії Національної гвардії України

ВІЙСЬКОВО-ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ ОФЦЕРА НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Досвід проведення бойових дій під час АТО довів: екстремальні ситуації вимагають від військовиків в першу чергу морально-психологічної стійкості, відданості військовій присязі, переконаності у правомірності власних дій та дій

*VII Науково-практична конференція Національної академії Національної гвардії України
31 березня 2016 р., м. Харків*

підлеглих.

Офіцер Національної гвардії має проявити себе в першу чергу як військовий керівник, що здатний аналізувати складну соціальну ситуацію, приймати адекватне рішення з урахуванням національно-культурної, релігійної, соціально-політичної специфіки регіону та додержанням норм українського та міжнародного права. Це людина, для якої професійно необхідними стають сформований світогляд та громадянська позиція, стійкі моральні принципи та переконання. Поняття патріотизм, військовий обов'язок, дисципліна, честь, гідність, законність, правопорядок – для офіцера Національної гвардії мають перетворитися на зміст життя та виконуваних службово-бойових завдань.

Такого офіцера має *виховати, а не тільки навчити* Національна академія Національної гвардії України.

Якщо звернутись до вимог щодо офіцерських кадрів, які висуває міжнародна спільнота, країни-члени НАТО, то чітко фіксованими є три позиції. Офіцер – це громадянин, військовий професіонал, організатор-керівник. У «Типовому базисному плані підготовки командного складу в системі спеціальної військової освіти» зазначено: «Незалежно від ...посади, командир – кадровий сержант або офіцер – має проявити *прихильність військовій етиці, командні якості, приналежність військовій професії та відчувати себе громадянином*, що знаходиться на службі у своєї країни» (с. 6 даного документу).

Серед восьми основних характеристик командира, що називає даний документ – «обов'язок, честь, відданість, готовність служити своїй країні компетентність, колективізм, підпорядкування цивільній владі та взірцеві організаторські здібності», – шість виявляються характеристиками морально-етичного змісту, і лише по одній – на організаційні та власне військові характеристики.

Отже очевидним є принципове розуміння країнами, що мають значний позитивний досвід формування професійних збройних сил та підготовки висококваліфікованих військових кадрів, першочерговості формування військових професіоналів як таких, що мають «морально-етичну вищість» по зрівнянню з пересічними громадянами, що й дозволяє відповідально та якісно виконувати військово-професійний обов'язок.

Враховуючи ці завдання, типовий базисний навчальний план підготовки командного складу, пропонований фахівцями НАТО, містить на кожному етапі підготовки (сержантський склад, молодші офіцери, офіцери середньої ланки) відповідний блок з питань військово-професійної етики, що відповідає завданням формування компетенцій, необхідних кожному з рівнів, та в цілому, – формування корпоративної етики військовослужбовців. При цьому зберігається логіка поступового «наращування» складності та змістовності проблем військово-професійної етики при збереженні принципového положення: «питання етики ...утворюють основу військової професії та ведення воєнних дій» (с.7 даного документу).

В той же час, аналіз навчальних планів підготовки офіцерів у НА НГУ доводить: питанням військово-професійної етики, якщо йти за формальною ознакою наявності годин на заняття, приділяється вкрай недостатньо уваги – 3 години за усі роки навчання і то не всіх факультетах НА НГУ.

На наше глибоке переконання маємо принципово переглянути ставлення до гуманітарної складової підготовки офіцерів у НА НГУ. Дійсно, з одного боку, реалії АТО вимагають підвищувати увагу саме до військової складової процесу підготовки офіцерського складу (заняття з тактики, вивчення озброєння, техніки тощо). Але, з іншого, нехтування прищепленням саме морально-етичних цінностей військової професії виявляється надто коштовним: наслідки очевидні і у найближчій, і у віддаленій перспективі.

Процес прищеплення курсантам цінностей та норм військово-професійної етики у НА НГУ повинен мати системний характер, охоплюючи єдиною логікою усі роки підготовки. Він має реалізовуватися через взаємодію та взаємодоповнення принаймні двох складових. По-перше, усвідомлення змісту цінностей та норм військово-професійної діяльності через аудиторну роботу по вивченню військово-професійної етики відповідно до компетенцій кожного з рівнів підготовки. По-друге, – через різноманітні практики формування необхідних морально-етичних якостей майбутнього офіцера НГУ – через дію, вчинок. При цьому розмаїття можливих практик може (і має охопити) весь цикл життєдіяльності курсанта у НА НГУ – від повсякденної діяльності до несення служби.

Відповідні пропозиції щодо «наскрізного» вивчення дисциплін соціально-гуманітарного напрямку, зокрема військово-професійної етики, у вигляді розробленої робочої навчальної програми курсу «Соціогуманітарні основи військово-професійної діяльності», кафедра соціальних та правових дисциплін Національної академії Національної гвардії України найближчим часом пропонує увазі керівництва НА НГУ, відповідним структурним підрозділам та професорсько-викладацькому складу.

УДК 159.9

Селюкова Т.В., старший викладач кафедри психології діяльності в особливих умовах Національного університету цивільного захисту України

ОСОБЛИВОСТІ АГРЕСИВНОСТІ ТА КОНФЛІКТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ПРАЦІВНИКІВ ДСНСУ З РІЗНИМ РІВНЕМ ЛОКУСУ КОНТРОЛЮ

Розвиток нашої країни в сучасних умовах висуває на передній план проблеми, пов'язані з формуванням всебічно розвиненої особистості майбутнього працівника ДСНСУ. На ефективність виконання службових

обов'язків безпосередньо впливають такі характеристики як агресивність та конфліктність. Не останню роль набуває дослідження такого фундаментального утворення особистості як «локус контролю» (ЛК). Сутність ЛК визначається як поняття, що характеризує властивість особистості приписувати свої успіхи чи невдачі внутрішнім факторам, тобто власній діяльності (інтерналі), або зовнішнім факторам – випадку, інших людей і т.і. (екстернали). Відношення людини до своєї діяльності та умов праці, її екстернальність чи інтернальність, мають значний вплив на успішність діяльності та на ефективність її організації.

Дослідження проводилось на базі Національного університету цивільного захисту України. У якості респондентів виступили курсанти НУЦЗУ, у кількості 80 осіб. За допомогою методики визначення ЛК Дж. Роттера було сформовано дві групи досліджуваних з екстернальним та інтернальним типом локусу контролю. В дослідженні використовувались методики: «Особистісна агресивність і конфліктність» Є.П. Ільїна, стратегії поведінки в конфлікті К. Томаса, «Тест агресивності» Л.Г. Почєбут.

Встановлено достовірну різницю між групами за показником високого рівня агресивності ($p < 0,01$), тобто екстерналам більш властивий високий рівень агресивності, бо вони набагато сильніше піддаються соціальному впливу, залежать від думки оточуючих, але при цьому болісно реагують на оцінки власної особистості. При дослідженні форм прояву агресивності було виявлено достовірну різницю за шкалами «предметна агресія» ($p \leq 0,05$) та «самоагресія» ($p \leq 0,05$). Інтерналі більш схильні до прояву агресії на оточуючі предмети, агресія розглядається як ще один спосіб впливу на хід свого життя, наприклад, як на засіб досягнення бажаних цілей. Екстернали більш схильні до прояву самоагресії, яка може проявлятися у самозвинуваченнях, самоприниженні. Це, можливо, пов'язано з тим, що екстернали суб'єктивно завжди знаходяться в ситуаціях більшої невизначеності, ніж інтерналі, так як вони менш контролюють події свого життя і залишають все на хід обставин, випадків та ін.

При дослідженні конфліктності майбутніх працівників ДСНС було встановлено достовірну різницю між групами за шкалою «Запальність» ($p \leq 0,01$). Це свідчить про те, що екстернали більш запальні, схильні до гарячості, гнівливості. Легко, швидко переходять в сильне (зазвичай короткочасне) роздратування. Досліджувані з інтернальним ЛК отримали нижчі показники конфліктності. Це можна пояснити тим, що інтернал вважає, що його дії впливають на події, які відбуваються з ним, тобто відчуває відповідальність за все і шукає причини невдачі в собі, це веде до чуйності по відношенню до ситуації спілкування, зниження конфліктності.

Конфліктність характеризується спрямованістю реакцій в «гострій» ситуації. Саме тому ми дослідили особливості вибору стилю поведінки в конфлікті. Було виявлено вірогідні розбіжності за шкалами «суперництво» ($p \leq 0,05$) та

«пристосування» ($p \leq 0,05$). Переважаючим типом врегулювання конфліктів у інтерналів є «суперництво», тобто вони виявляють виняткову зацікавленість у досягненні власних цілей, як правило, за рахунок нав'язування іншій стороні пріоритетне для себе рішення. Дана стратегія найбільш ефективна в надзвичайних ситуаціях, коли потрібно негайно прийняти життєво важливе рішення. Переважаючим типом регулювання конфліктів у екстерналів є «пристосування», тобто вони спрямовані на відмову від боротьби. Ця стратегія не ефективна в умовах роботи в екстремальних чи надзвичайних ситуаціях.

УДК 316.614 – 057.36

Семенов С.С., кандидат філософських наук, доцент, заступник начальника кафедри соціальних та правових дисциплін Національної академії Національної гвардії України, полковник; **Громико О.В.**, кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри філософії Харківського університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, підполковник

КОРУПЦІЯ ТА НАСЛІДКИ ЇЇ ДЕСТРУКТИВНОГО ВПЛИВУ НА СЛУЖБОВУ ДІЯЛЬНІСТЬ

Як свідчать дані міжнародної організації Transparency International, за рівнем корумпованості наша держава перебуває на 142-му місці зі 175 країн, які підлягали аналізу. Даний чинник значно дестабілізує суспільне життя, ставить під загрозу основи конституційного ладу. Сьогодні в Україні оголошено великомасштабний наступ на корупцію.

Корупція – це більше тіньова форма будь-якої службової діяльності. Разом з тим вона є напрямком, проявом, елементом тіньової економіки (тіньових грошей, товарів та послуг) в названому виді діяльності.

Корупція має широке і багатоаспектне підґрунтя і може виникати на всіх можливих стиках економіки, політики, права, моралі тощо, тобто в місцях, де між ними, як правило, зав'язуються найбільші вузли суперечностей. Крім того їй в певній мірі сприяють і внутрішні неузгодженості, конфлікти, що мають місце в кожній окремій сфері суспільного буття і суспільної свідомості.

Сучасна суспільна практика, в тому числі і в Україні, знає багато різних корупційних схем, до яких причетні не тільки відповідальні працівники різних державних, муніципальних, приватних та інших структур і їхні клієнти, але й політичні діячі, високі урядовці і представники великого бізнесу.

Неможливо визначити конкретні шляхи і засоби, які можуть бути застосовані для подолання корупції, не здійснивши глибокий, всебічний аналіз її причин та видів, деталізацію існуючого тут стану справ, виокремлення загального та

особливого, головного та другорядного тощо.

Організація боротьби з корупцією – це дуже складний, достроковий і небезвитратний процес. Тому життя вимагає не розпорошувати сили, кошти і засоби, бачити навіть в змісті головних напрямків протикорупційної діяльності невідкладні завдання і такі, що можуть зачекати або для яких ще не створені чи „не дозріли” умови стосовно їх реалізації.

Якщо носієм корупційних проявів є службова особа, то перш за все на неї, на її діяльність необхідно спрямовувати весь спектр “наступальних” та “оздоровлюючих” заходів. Боротьба з корупцією – це не тільки викриття і покарання порушників закону. Це і значна профілактична, упереджувальна робота. Так, доки не буде вжито заходів щодо суттєвого збільшення розмірів заробітної плати у державному секторі, підняття її хоча б до рівня доходів менеджерів такого ж рангу, що зайняті у бізнесі, кардинальних зрушень на теренах боротьби з корупцією чекати не можливо.

Паралельно з підвищенням зарплати треба негайно зміцнити матеріально-технічну базу, кардинально переглянути структуру та функції місцевих органів виконавчої влади, ліквідувати в них галузеві економічні підрозділи. Серед інших невідкладних завдань – регламентування всіх бюрократичних процедур, упорядкування втручання чиновників у підприємницьку діяльність, забезпечення прозорості, відкритості, колегіальності в роботі посадовців з клієнтами, запровадження ефективного контролю за бюрократичним апаратом з боку громадськості, в тому числі методами систематичного анонімного опитування відвідувачів державних (муніципальних) установ на предмет безперешкодного і безоплатного вирішення їхніх питань.

Як свідчить аналіз, найбільше збоїв та збочень в механізмі боротьби з корупцією має організація практичної роботи, а якщо конкретно, то виконавська дисципліна та контроль за здійсненням наміченого. На всіх рівнях та напрямках протикорупційної діяльності в Україні, на жаль, поки що превалюють поверхова метушня, паперотворчість, популістські заяви тощо. Це обумовлюється, безперечно, тим, що нові керівники, які прийшли повсюдно до владних структур, мають слабку професійну підготовку. Дається взнаки і супротив старого бюрократичного апарату, якому, зазвичай, важко розлучатися з дармовою годівницею у вигляді хабарів та подарунків.

Присутність таких основних рис в змістовній частині корупції, як протиправність, кримінальний характер діянь, сприяння розвитку тіньової економіки та задоволення людьми меркантильних інтересів, очевидно, визначають сьогодні підвищену увагу до цього феномену з боку вітчизняної правознавчої та економічної науки. Між тим, зважаючи на аморальність корупційних проявів, спотворення (внаслідок їх глибини і масштабності в суспільстві) людської психології, підрив ними авторитету управлінських кадрів та загрозу, яку вони

несуть через тінізацію та криміналізацію не тільки економіки але й політики національній безпеці, є тут над чим працювати фахівцям в галузі політології, науки управління або менеджменту, соціальної психології, соціології тощо. Тільки спільними зусиллями науковці можуть внести вагомий доробок в розкриття “дійсного обличчя” корупції та в загальнодержавний механізм протидії їй, в злам “станового хребта” цього небезпечного асоціального явища.

УДК 159.95

Сергієнко Н.П., доцент, кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології діяльності в особливих умовах Національного університету цивільного захисту України

ВПЛИВ НЕГАТИВНИХ ПСИХІЧНИХ СТАНІВ НА УСПІШНІСТЬ КУРСАНТІВ НУЦЗУ

Актуальність. Психічні стани – це особлива категорія в психології, яка об'єднує велику групу психічних явищ, та є однією з основних складових, що входять до визначення психіки. Дослідження проблеми психічних станів особистості було і залишається актуальним для теоретичної та практичної психології, оскільки вони мають вагомий вплив на діяльність, поведінку, розвиток особистості впродовж всіх етапів онтогенезу.

Негативні психічні стани – це саме ті, які призводять до дезгармоній в особистісному розвитку, до помітних негативних зрушень у поведінці, в діяльності, у міжособистісних взаєминах. Вплив негативних психічних станів на діяльність призводить до зниження її продуктивності, ефективності, раціональності. Негативно позначаються такі стани на процесах спілкування та міжособистісної взаємодії, приводять також до порушення процесів емоційної саморегуляції, до підвищення збудливості, неврівноваженості, тривожності.

Проблему психічних станів та їх вплив на життєдіяльність людини досліджували багато вітчизняних та зарубіжних учених: В.М. Мясіщев, С.Л. Рубінштейн, М.Д. Левітовим, Є.П. Ільїн, Г.Б. Леонова, К.К. Платонов, В. Вундт, І.П. Павлов, К. Ізард та ін.

Для вирішення поставлених завдань використовувалися наступні методики: методика В.А. Жмурова «Диференціальна діагностика депресивних станів», методика діагностики ворожості (за шкалою Кука – Медлей). У дослідженні взяли участь курсанти та студенти п'ятого курсу соціально-психологічного факультету. Загальна кількість досліджуваних 38 осіб. За результатами успішності досліджувані були розділені на дві групи – група успішних та менш успішних.

Зробивши теоретичний аналіз психологічної літератури за темою роботи, та

провівши дослідження за вище вказаними методиками можна зробити **висновки**, що психічні стани являють собою цілісні характеристики психічної діяльності за певний період часу. Змінюючись, вони супроводжують життя людини в її відносинах з людьми, суспільством і т.д. Психічні стани людини характеризуються цілісністю, рухливістю і відносною стійкістю, взаємозв'язком з психічними процесами і властивостями особистості, індивідуальним своєрідністю і типовістю, крайнім різноманіттям, полярністю.

За результатами експериментального дослідження було виявлено, що для основної частини досліджуваних обох груп характерний низький рівень депресії. Цей стан часто коливається, швидко змінюється, залежить від зовнішніх обставин (від відвідин друга, подруги, телефонного дзвінка і тому подібне). Дослідження ворожості показало, що у респондентів обох груп переважає низький і середній рівні ворожості, цинізму і агресивності і відсутній високий рівень по всіх шкалах. Але результати дослідження вказують на те, що в групі менш успішних досліджуваних показники вищі ніж в групі успішних.

Таким чином, проблема психічних станів в навчанні має важливе практичне значення. Розуміння своїх психічних станів і уміння регулювати їх дозволяє особистості поліпшити ефективність учбової діяльності, уникнути безлічі стресогенних ситуацій, або принаймні, пом'якшити їх дії і вирішити їх з найменшими втратами для себе.

УДК 81'26

Сердюк І.В., викладач кафедри філології, перекладу та мовної комунікації факультету №4 (гуманітарного) Національної академії Національної гвардії України

КОМУНІКАТИВНИЙ АСПЕКТ ВІЙСЬКОВОГО ДИСКУРСУ

Військова діяльність відіграє важливу роль у житті сучасного суспільства. Мілітаризація суспільства, зумовлена процесами глобалізації, знайшла своє відображення у мові та, відповідно, у комунікації. У зв'язку з цим особливого значення набуває вивчення особливостей військового дискурсу.

Мета цього дослідження полягає в окресленні комунікативних особливостей військового дискурсу.

Військовий дискурс – це інституційний дискурс, який охоплює різні аспекти військової діяльності. Іншими словами, військовий дискурс – це мова, занурена у військове життя. Цьому виду дискурсу притаманні монологічність комунікації, апелювання до авторитету, переважання емоційної складової над раціональною, поділ на «своїх» та «чужих» тощо. Також характерним є широке

використання кліше, термінів та професіоналізмів, умовних скорочень, стереотипів, оцінної лексики та повторів.

Діяльність військовослужбовця здійснюється за статутом, що, безумовно, впливає на стратегії і тактики його мовної поведінки. Крім того, важливу роль у військовому дискурсі відіграють відносини між учасниками комунікації. Основою є поняття субординації, що відображає статусно-рольові відносини між комунікантами.

Військовому дискурсу притаманна чіткість та структурованість, що проявляється у різних аспектах військового життя – від розпорядку дня до постановки задач підлеглим та формулювання наказів, оформлення документації тощо.

Військовий дискурс можна розділити на дві складові частини – формальний та неформальний. До формально-військового дискурсу можна віднести: 1) публічні промови, інтерв'ю, прес-конференції та брифінги, що орієнтовані на широку аудиторію; 2) документацію (керівні документи, рапорти тощо) та науково-технічні матеріали, що пов'язані із діяльністю військ і військових установ; 3) спілкування із начальством, підлеглими та «цивільними».

Формальний військовий дискурс характеризується визначеними ролями учасників комунікації («начальник – підлеглий»), шаблонністю спілкування, стислістю, точністю та відсутністю двозначності висловлювань, а також широким використанням стратегій переконання та маніпулювання. До неформального військового дискурсу відносимо особистісне спілкування у військовій сфері, що характеризується використанням сленгу, гумору тощо. Слід зазначити, що таке спілкування можливе лише за умов відносно рівних статусно-рольових відносин між комунікантами.

Отже, комунікативний аспект є невід'ємною складовою сучасного військового дискурсу. Формування комунікативних навичок військовослужбовців Національної гвардії України є одним із першочергових завдань підготовки військовослужбовців, що стане запорукою ефективного виконання ними військово-службових завдань.

УДК 159.9

Середа Ю.І., кандидат психологічних наук, методист соціально-психологічного факультету Національного університету цивільного захисту України

СПЕЦИФІКА ПРОФЕСІЙНИХ ЗАВДАНЬ СЛУЖБИ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДСНС УКРАЇНИ

Різке прискорення темпу життя й поява за останнє сторіччя принципово нових ризиків і погроз, пов'язаних з техногенними й антропогенними факторами привели до істотних змін у способі життя багатьох людей, значна

частина яких виявилася нездатною ефективно адаптуватися до мінливих умов існування. Це привело до масового поширення різних негативних соціальних і психологічних явищ, у тому числі порушенням психічного життя й важким переживанням особистісних травм.

Професійна діяльність екстремального характеру висуває певні вимоги до психолога ДСНС України. Така професійна діяльність передбачає набір професійно важливих якостей, що дозволяє забезпечувати відповідальність, оскільки від неправильного рішення залежить психологічне здоров'я інших людей.

Психологічна робота в Державній службі України з надзвичайних ситуацій поєднує в собі комплекс діагностичних, інформаційно – аналітичних, прогностичних, супровідних і відновно – реабілітаційних заходів, спрямованих на формування та підтримання психологічної стійкості рятувальників до впливу різних чинників, властивих виконанню професійних завдань в повсякденних і екстремальних умовах. Крім того, важливе завдання спрямоване на психологічний захист населення в умовах надзвичайних ситуацій. Ефективність виконання завдання залежить від професіоналізму психолога.

Службою психологічного забезпечення ДСНС України здійснюється великий обсяг роботи і мають місце певні позитивні результати.

Психологи ДСНС України неодноразово доводили свою затребуваність під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій техногенного характеру: руйнування будинків, вибухів газу та військового арсеналу, трагедій на шахтах – м. Дніпропетровськ (2007 р.), м. Донецьк (2007 р.), м. Ізюм (2008 р.), м. Лозова (2008 р.), м. Євпаторія (2008 р.), м. Луганськ (2010 р.), м. Краснодар (2011 р.), м. Слов'янськ (2014 р.) тощо.

Разом з цим, в організації діяльності служби психологічного забезпечення мають місце проблеми і недоліки, що суттєво знижують ефективність проведених заходів і потребують невідкладного розв'язання, а саме:

- кількість існуючих посад не відповідає затвердженому нормативу робочого навантаження для фахівців служби психологічного забезпечення;
- соціально-психологічними дослідженнями не охоплюється 100% підпорядкованих підрозділів, або ж не забезпечується достатня кількість опитаних;
- недостатня ефективність індивідуальної психодіагностики в організації психопрофілактичної роботи.

Незважаючи на існуючі труднощі, робота практичних психологів ДСНС України допомагає створювати та підтримувати здоровий морально-психологічний клімат у колективах підрозділів, проводити та забезпечувати якісний відбір кандидатів на службу та до навчальних закладів системи ДСНС України, надавати екстрену психологічну допомогу населенню, що постраждало внаслідок надзвичайних ситуацій.

УДК 159.9:351.81 (043.3)

Середенко М.М., старший науковий співробітник Науково-дослідного відділу (підготовки військ) Наукового центру Сухопутних військ Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного; **Кізло Л.М.**, науковий співробітник Науково-дослідного відділу (підготовки військ) Наукового центру Сухопутних військ Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ОПЕРАЦІЙ НА СХОДІ УКРАЇНИ

Якщо проаналізувати історію воєнного мистецтва можна відмітити, що донедавна війни велися традиційними збройними засобами з використанням регулярних армій. Критерієм війни завжди вважалося застосування летальної зброї. Специфіка нинішніх війн полягає в тому, що вони ведуться не лише традиційними збройними засобами, а й нетрадиційними, зокрема політичними, економічними, інформаційними, ідеологічними, психологічними, гуманітарними, розвідувальними, які часто виявляються більш ефективними й руйнівними.

На сьогоднішній день аналіз воєнно-політичної обстановки на сході України показав, що проти нашої країни та її Збройних Сил з боку Російської Федерації (РФ) активно проводяться інформаційно-психологічні операції (ІПО), які складають єдину систему операцій зі взаємопов'язаними цілями, спрямованими на:

- підтримку політичних і воєнних рішень керівництва РФ на міжнародному рівні з боку населення РФ та підконтрольних російській владі територій;
- нівелювання та викривлення рішень воєнно-політичного керівництва України, порушення діяльності органів військового управління;
- зниження морально-психологічного стану особового складу ЗС та інших силових структур України (в тому числі добровольчих батальйонів);
- деморалізація населення України.

Для досягнення політичних цілей РФ та з метою дестабілізації обстановки на Сході України значне поширення отримали терористичні акції, котрі проводяться ДРГ не лише в зоні проведення АТО, а й в інших регіонах України. З метою залякування населення і зниження морально-психологічного стану особового складу сил АТО незаконні збройні формування використовують демонстраційні та провокаційні бойові дії, здійснюють низку інформаційно-психологічних акцій і дій, пов'язаних з приниженням авторитету воєнно-політичного керівництва та військових формувань України.

У результаті таких дій РФ Україна зіштовхнулася з перспективою затяжного воєнного конфлікту. Для того, щоб запобігти цьому, інформаційно-психологічні операції на Сході України мають здійснюватися в трьох напрямках:

– в зоні АТО – для формування поглядів про законність рішень і планів воєнно-політичного керівництва України на населення України, яке мешкає в зоні АТО, особовий склад сил залучених для проведення АТО, НЗФ та ЗС РФ, які перебувають в зоні АТО;

– внутрішня територія України – для демонстрації впевненості дій українського керівництва і формування у населення та тимчасово переміщених осіб поглядів на підтримку рішень керівництва України;

– іноземні держави, зокрема і РФ – для створення інформаційних умов позитивного сприйняття політики України.

УДК 811.111'276

Спільник Т.М., кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри фонетики та граматики факультету №4 (гуманітарного) Національної академії Національної гвардії України

ДО ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ НІМЕЦЬКИХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ДО СПІЛКУВАННЯ З ПРЕДСТАВНИКАМИ ІНОЗЕМНИХ КОМУНІКАТИВНИХ КУЛЬТУР

Виявлено особливості підготовки німецьких поліцейських до спілкування їх з представниками іноземних комунікативних культур.

В умовах міжкультурного спілкування незнання особливостей комунікативної поведінки представника чи представників іншої культури може призвести до виникнення конфлікту. Отже, для сил охорони правопорядку, які виконують свої професійні обов'язки, вступаючи в комунікацію з іноземцями, знання й розуміння національної специфіки комунікативної поведінки останніх є необхідними. Саме такі знання допоможуть правоохоронцеві запобігти конфлікту та витримати напруження.

У Німеччині кількість людей з міграційними коренями постійно зростає і разом з тим зростає також інтернаціоналізація кримінальності. Комунікація між німецькими поліцейськими та мігрантами часто визначається не стільки мовними проблемами, а більше міжкультурними розбіжностями. Це означає, що координація дій німецької поліції та мігрантів відбувається на фоні культурно-специфічних тлумачень, які суттєво відрізняються. Саме тому нерідко трапляється так, що непорозуміння та конфлікти, які виникають на основі цих непорозумінь, навряд чи можна уникнути. Зрозуміло, що ескалація конфлікту незалежно від того, буде застосована сила чи ні, нікого не влаштовує. Саме тому сили охорони правопорядку повинні зробити все, щоб запобігти конфлікту, спрямувати ситуацію в комунікативне русло.

Для того щоб німецькі поліцейські були готові до спілкування з іноземцями, для них організовують курси підвищення кваліфікації, семінари з навчання міжкультурної комунікації, тренінги, де за допомогою рольових ігор поліцейські відпрацьовують спілкування з представниками іноземних комунікативних культур. Темою семінарів є конфліктні ситуації, що виникають у повсякденній професійній діяльності поліцейських, коли вони вступають в комунікацію з іноземцями. На семінарах порушуються питання міграції, культурних розбіжностей, міжкультурної комунікації; обговорюється негативний досвід учасників семінару в поводженні з іноземними правопорушниками.

Крім того, на семінарах/тренінгах моделюються також ситуації, які можуть виникнути в практиці поліцейського в майбутньому. Таке моделювання ситуацій стимулює правоохоронців до критичних дискусій з огляду на можливі інтуїтивно розвинені альтернативні дії та на наслідки, які за певних обставин є непередбачуваними та незапланованими. У ході моделювання ситуації на тренінгах учасники дізнаються, які позитивні чи негативні реакції викликає їхня культурно-специфічна модель поведінки або як вони самі реагують на, так би мовити, чужу комунікативну поведінку.

Результат тренінгу повинен бути діяльнісним і корисним для повсякденної роботи німецької поліції. По закінченню тренінгу поліцейські повинні вміти правильно оцінити та тлумачити відповідні міжкультурні знаки, для того щоб успішно долати міжкультурні конфлікти.

УДК: 615.851

Стаднік А.В., кандидат медичних наук, доцент, доцент кафедри військового навчання та виховання факультету №4 (гуманітарного) Національної академії Національної гвардії України, полковник; **Круть П.П.**, кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри військової підготовки Харківського національного університету внутрішніх справ

ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ВПЛИВ, ЩО НЕГАТИВНО ДІЄ НА ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВО-БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ В ЗОНІ АТО ТА ЗАХОДИ ЩОДО ЙОГО ПРОТИДІЇ

Інформаційні виклики сьогодення стають дедалі агресивнішим та жорсткішими, Сучасна АТО дедалі більшою мірою стає спецоперацією на ураження та руйнування свідомості противника та консолідацію свідомості власного народу. На жаль, Україна стала об'єктом добре організованої інформаційної війни з боку Російської Федерації. Отже, саме зараз актуальним є питання виявлення

інформаційно-психологічного впливу (ІПВ) та протидії йому

На жаль, почастишали явища коли військовослужбовців Національної гвардії та Збройних сил України опиняються у ситуації дезінформованості, недовіри, страху, сильних нервових потрясінь, стресу саме внаслідок спрямованої дії засобів масової інформації на наші глибинні переживання. Дослідники виділяють: вербальний інформаційний вплив (в його основі лежать закономірності усвідомленого сприйняття інформації, саме її змісту) невербальний інформаційний вплив (сприйняття людиною інформації через підсвідомість) (Онищук М.І.). Чинниками, що зумовлюють негативний інформаційно-психологічний вплив на військовослужбовців Національної гвардії України та впливають моральний дух особового складу є: ідейний, економічний, політичний, соціально-психологічний, адміністративний (Іллюк О.О.).

На думку Камишанова О.О. психогенними чинниками, що впливають на ефективність службово-бойової діяльності військовослужбовців є: висока невизначеність оперативної обстановки, що змушує бути готовим до швидкої зміни наявного алгоритму діяльності; негативні установки на сприйняття громадян проживаючих у районі виконання службово-бойового завдання; афективні реакції військовослужбовців на будь-які негативні прояви з боку громадян у ході службово-бойової діяльності; дефіцит часу; раптовість; високий темп дій; небезпека.

Тому одним із важливих завдань військових психологів та офіцерів по роботі з особовим складом сьогодні є збереження внутрішнього світу особистості військовослужбовця, його психологічної рівноваги та захист від негативного та руйнівного інформаційного впливу.

Основними заходами протидії негативному інформаційно-психологічному впливу підрозділів НГУ є: прогнозування; запобігання; нейтралізація та ліквідація наслідків дії

Для протидії негативного інформаційно-психологічного впливу та збереження стану внутрішньої рівноваги в умовах потужних інформаційних атак ми бачимо доречним дотримання наступних принципів:

- активність (визначеність позицій при організації впливу);
- актуальність (використання актуальних проблем, головних питань життя, служби та бойовій підготовці);
- систематичність (постійний збір і аналіз інформації про морально-психологічний стан особового складу, здійсненням відповідної протидії);
- динамічність (оперативне реагуванням на зміну умов, подій та обстановки);
- дохідливість (використання простих і доступних аргументів, доказів та оцінок);
- емоційність (проведенням емоційно насичених заходів, використанням матеріалів, що впливають не лише на свідомість, але і на відчуття).

УДК 159.9.019:377.35

Старух В.О., викладач кафедри філології, перекладу та мовної комунікації факультету №4 (гуманітарного) Національної академії Національної гвардії України

КОМУНІКАТИВНИЙ АСПЕКТ ДІЯЛЬНОСТІ НАТО І НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Серед багатогранної діяльності НАТО важливе місце посідає комунікативний аспект, який номінується як стратегічні комунікації. Термін *стратегічні комунікації* охоплює сукупність комунікативних заходів, спрямованих на забезпечення комфортних умов для досягнення ключових цілей роботи альянсу. Практичний досвід названої міжнародної організації засвідчив, що для успішного виконання завдань щодо встановлення і підтримання миру недостатньо тільки атрибутів сили. Необхідним стає позитивний імідж і взаєморозуміння між представниками НАТО і аудиторією, з якою їм доводиться контактувати. Взаєморозуміння може бути досягнуте тільки завдяки чітко продуманій комунікації у різних напрямках з різними цільовими аудиторіями. Саме тому комплекс питань, що стосується стратегічних комунікацій, став на сьогодні першочерговим. З огляду на складні умови, що створилися в Україні, проблема стратегічних комунікацій Національної гвардії України є важливою, а її вирішення практично необхідним. Викладене свідчить про актуальність нашого дослідження.

Мета дослідження – окреслити основні функції концепції стратегічних комунікацій НАТО.

Комунікативний аспект відіграє важливу роль у будь-якій сфері діяльності соціуму. Під час комунікативного акту відбувається мовна взаємодія учасників, яка може мати на меті передачу інформації, обмін інформацією або мовний вплив. Беручи до уваги факт багатонаціональності НАТО, комунікація набуває міжкультурного характеру, що вимагає більш ретельного дослідження умов, за яких відбувається комунікація військових з місцевими жителями країни перебування або військовими іноземних країн.

Невдалий досвід перебування у Афганістані, неналежний рівень підтримки з боку місцевого населення підштовхнув НАТО до розробки концепції стратегічної комунікації, яка полягає у скоординованому та належному застосуванні комунікативної діяльності НАТО та його можливостей – національної дипломатії, зв'язків з громадськістю, зв'язків військових з громадськістю, інформаційних та психологічних операцій – для підтримки політики, операцій та діяльності співдружних країн, а також для сприяння досягненню цілей НАТО. Мета цієї концепції – донести до аудиторії зрозумілу, правдиву та доречну інформацію щодо дій організації та співдружних країн. Тобто, стратегічна комунікація спрямована на просування обраного курсу дій на цільову аудиторію у вигідному для його авторів ракурсі, формуючи при цьому сприятливе середовище для

проведення операцій.

На комунікативний процес має вплив також і особливості виховання військовослужбовців. Наприклад, соціально-педагогічне виховання військовослужбовців США полягає у розвитку високих військово-професійних якостей, виховання патріотизму, позитивної мотивації до служби, морально-етичних норм поведінки, організації здорового стилю життя і фізичного виховання. Крім того, приділяється увага формуванню групової згуртованості, впевненості та морально-психологічної стійкості до екстремальних факторів. Окремо велика увага приділяється формуванню гордості щодо належності до військ США, адже проводиться ретельна робота з формування високого іміджу військовослужбовця та пропаганда серед цивільних.

На відміну від НАТО, в Україні не існує концепції стратегічних комунікацій для силових інститутів, проте аналіз окресленої проблеми вже почався.

Перспективою дослідження вважаємо розроблення концепції стратегічних комунікацій Національної гвардії України на прикладі діяльності НАТО.

УДК 355

Стукаліна Н.Т., кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри управління повсякденною діяльністю військ та тилового забезпечення Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ОФЦЕРА НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В СИСТЕМІ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ

Стратегічними завданнями реформування військової освіти, виходячи із вимог Державної національної програми «Освіта» («Україна ХХІ століття») (далі – Програма), затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 03.11.1993 №896, є забезпечення державних потреб у висококваліфікованих, відданих справі захисту Батьківщини військових фахівців, всебічно та якісно підготовлених до військової служби; створення сучасної цілісної, науково обґрунтованої системи військової освіти України для ефективної підготовки військових фахівців; інтеграція діяльності військових науково-дослідних підрозділів і військових навчальних закладів. Серед основних напрямів реформування військової освіти Програма зазначає визначення потреб військових формувань України відповідно до воєнної доктрини держави у військових фахівців за професіями і кваліфікаційними рівнями, обсягів їх підготовки; удосконалення організації, форм і методів військово-патріотичного виховання військових фахівців та допризовників; використання досвіду бойової підготовки військ.

Військова освіта є складовою частиною загальнодержавної системи освіти.

Загальновідомо, що вона повинна забезпечувати відтворення інтелектуального потенціалу військової галузі та сприяти зміцненню обороноздатності держави відповідно до Конституції та законів України. Система військової освіти – необхідна і невід’ємна частина військової організації держави, яка забезпечує комплектування офіцерами Збройні Сили та інші військові формування України, у тому числі й Національну гвардію України. При підготовці фахівців для Національної гвардії України необхідно враховувати, що їм необхідно набути знання та практичні навички для виконання специфічних завдань, які стоять перед цим військовим формуванням.

В сучасних умовах розпалювання Росією збройного конфлікту в східних регіонах України та руйнування системи світової та регіональної безпеки і принципів міжнародного права зумовили, як зазначено у Воєнній доктрині України, перегляд та уточнення доктринальних положень щодо формування та реалізації воєнної політики України. В ході провадження освітньої діяльності вважаємо за необхідне аналізувати головні тенденції, що впливають із Воєнної доктрини та впливають на воєнно-політичну обстановку в регіоні довкола України.

Вищі військові навчальні заклади в сучасних умовах повинні виконувати основні завдання, які стоять перед вищим навчальним закладом, виходячи з вимог ст. 26 Закону України «Про вищу освіту»: формування особистості майбутнього офіцера шляхом патріотичного, правового, екологічного виховання, утвердження в учасників освітнього процесу моральних цінностей, соціальної активності, громадянської позиції та відповідальності, здорового способу життя, вміння вільно мислити та самоорганізовуватися в сучасних умовах; створення необхідних умов для реалізації учасниками освітнього процесу їхніх здібностей і талантів; збереження та примноження моральних, культурних, наукових цінностей і досягнень суспільства. А для успішної реалізації цих завдань потрібно застосовувати загальноприйнятту практику добору, розстановки і призначення науково-педагогічних працівників усіх рівні на конкурсній основі та створювати і забезпечувати систему соціального захисту і правових гарантій їхньої діяльності.

УДК 159.9

Тімченко В.О., аспірант науково-дослідної лабораторії екстремальної та кризової психології Національного університету цивільного захисту України

КЛАСИФІКАЦІЯ ПОВЕДІНКОВИХ ВАРІАНТІВ ДЕЗАДАПТАЦІЇ УЧАСНИКІВ АТО

Серед учасників АТО нами були виявлені та описані наступні поведінкові варіанти дезадаптації:

А. Тривожно-астенічний варіант. Такі військовослужбовці погано переносять

психічні перевантаження. Уже в перший період адаптації до особливих умов АТО у них порушується сон, апетит, знижується настрій, послаблюється концентрація уваги, спроможність до продуктивної діяльності.

Одним з істотних особливостей даного варіанту є виражена фіксація на власному здоров'ї із частковим відходом від дійсності і прикриттям скаргами соматичного плану. При несподіваних і інтенсивних емоційно-стресових впливах можуть виникати різкі декомпенсації невротичного характеру. Можливо виникнення реакції розгубленості в гострих моментах складної службово-бойової ситуації.

Б. Істеро-експресивний варіант. У складній службово-бойовій ситуації в таких працівників нерідко виникають стани від «бойової екзальтації» до неадекватної ажитованості. У вогневому контакті поведінка малопередбачувана, можливо невиконання наказу не тільки в силу прагнення виглядати «суворіше», але й внаслідок істероформного звуження сприйняття. У цілому працездатність невисока через особливості інфантильного мислення й афективної логіки. Особи цієї групи нерідко стають ініціаторами внутрішньогрупових конфліктів і різноманітних порушень дисципліни.

В. Псевдоініціативний варіант. З приводу і без приводу згадують події минулих бойових задач, оцінюючи нинішні події як значно більш спокійні і безпечні. У той же час, цілеспрямована активність знижена, здатність до планування продуктивних дій і ефективної діяльності невисокі. При найменших невдачах знижується самооцінка, виникає відчуття недостатності власних можливостей. У бойових контактах можуть виявляти нерішучість, сповільненість у діях, відсутність ініціативи, потребу в постійних указах.

Залучення їх до виконання самостійних завдань недоцільне й чревате негативними наслідками.

Г. Соціально-девіантний варіант. У складній службово-бойовій ситуації нерідко обговорюють накази, вступають у дебати з командирами (начальниками), легковажно користуються зброєю, схильні до демонстрації фізичної сили. Вкрай ненадійні в дисциплінарному плані, особливо в період тимчасової бездіяльності.

Добре діють тільки в умовах, що потребують особистої ініціативи, сміливості, рішучості, наступального характеру дій.

Д. Депресивно-тривожний варіант. У цій групі на фоні загальної втоми, млявості, втрати колишньої енергії й активності виступають прояви зниженого фону настрою з песимістичними судженнями, періодичною тривогою, занепокоєнням. Причому, найчастіше, такі працівники щиро не пов'язують їх із побоюваннями за власне життя й у більшості випадків пред'являють значну кількість загальносоматичних скарг. Ефективність виконання службових обов'язків знаходиться на низькому рівні. Бажано «розчиняти» їх при виконанні складних службово-бойових завдань серед активних, ініціативних і відповідальних військовослужбовців. Останні найчастіше опікають таких товаришів по службі.

У силу підвищеної чутливості в сприйнятті й гіпертрофованій оцінці небезпеки, при скороченні емоційних контактів із товаришами по службі й послабленні опіки, вони спроможні на неадекватні, невинуваті дії в скрутній бойовій ситуації.

УДК 159.9

Тімченко О.В., доктор психологічних наук, професор, провідний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії морально-психологічного супроводження службово-бойової діяльності Національної гвардії України науково-дослідного центру службово-бойової діяльності Національної гвардії України Національної академії Національної гвардії України

СИСТЕМА ПРОФЕСІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ СНАЙПЕРІВ США

Американські фахівці у процесі професійно-психологічної підготовки поліцейських снайперів активно застосовують методика «миттєвого занурення», ставлячи працівника в умови необхідності практично миттєвого рішення цілого комплексу пропонованих йому проблем аналітичного, оперативного, організаційного та бойового характеру.

Курс підготовки поліцейських снайперів у США має досить розгалужену структуру, основні компоненти якої ми спробуємо представити схематично: (1) *Школа поліцейських снайперів* (тривалість курсу: 5 днів. Здійснюється підготовка поліцейських снайперів для проведення відповідальних рятувальних операцій і операцій по стеженню, які вимагають уміння спостереження і маскуванню. Ця школа готує поліцейських без досвіду снайперської роботи. Увага акцентується на тактиці участі снайпера в спецопераціях, які проводяться правоохоронними органами держави, підвищенні влучності стрільби, снайперській техніці в умовах міста, майстерності бою в польових умовах, вивченні довідкової літератури, техніки спостереження і доповіді); (2) *Основна школа поліцейських снайперів* (тривалість курсу: 5 днів. Здійснюється навчання тактиці ведення снайперського бою на вищому рівні. Акцент поставлений на ураження рухомих цілей, цілей на невизначених відстанях, раптову стрільбу, стрільбу в умовах міста, в польових умовах, уміння переміщатися до точки призначення і розробляти плани операцій. Курсанти, які успішно закінчили цю програму, одержують снайперський інструкторський сертифікат і можливість надалі претендувати на певний клас майстерності); (3) *Антитерористична школа снайперів* (тривалість курсу: 15 днів. Здійснюється навчання снайперській тактиці дій в умовах проведення антитерористичних операцій (АТО). Акцентується увага на тактиці дій сучасних терористичних організацій, проводиться розбір попередніх АТО і участі в них

поліцейських снайперських груп, навчання ураженню рухомих цілей, цілей на невизначених відстанях, раптової стрільби, стрільби в умовах міста, в польових умовах, уміння переміщатися до точки призначення і розробляти плани операцій. Курсанти, які вже володіють інструкторським сертифікатом по загальному поводженню зі зброєю чи ж інструкторським сертифікатом по вогнепальній зброї, одержаним з власних регіональних учбових закладів, одержують снайперський інструкторський сертифікат про проходження навчання в антитерористичній школі снайперів); (4) *Курси підвищення кваліфікації «Снайперські операції в місті і аеропорті»* (тривалість курсу: 5 днів. Здійснюється підготовка поліцейських снайперів для участі у відповідальних рятувальних операціях, які можуть відбуватися в місті або аеропорті. Відпрацьовуються питання розміщення снайперських груп, ефект стрільби через скло, вивчаються конструкції різних транспортних засобів, можливі шляхи відходу терористів і т. ін. Окрім цього, проводиться учбова стрільба, яка включає ураження цілей на відстанях до 300 ярдів).

Вважаємо, що досвід підготовки поліцейських снайперів у США допоможе у розробці дієвої, сучасної, комплексної методики професійно-психологічної підготовки фахівців снайперських груп спеціальних підрозділів Національної гвардії України.

УДК:616.85-08:355.257.6

Тітков О.О., начальник медичної частини – начальник лазарету Національної академії Національної гвардії України, підполковник м/с

ПОПЕРЕДЖЕННЯ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ СЕРЕД ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Під девіантною (*лат. deviatio – відхилення*) поведінкою розуміються нестандартна поведінка, що відхиляється від норми. До неї відносяться: наркоманія (вживання наркотичних та сильнодіючих засобів), лудоманія (набуття залежності від азартних ігор), пияцтво та інші девіації, що характеризуються синдромом залежності.

Проведений аналіз літератури вказує, що до 20% молоді в крупних містах України пробувати «смак» наркотиків. Найчастіше це: паління препаратів коноплі, вживання «чифіру», лікарських засобів (димедрол, трамалгін, фармацевтичних препаратів типу «Колдакт»). Лудоманію мають до 2-3% населення України. Алкоголь регулярно вживають біля 10% молоді в Україні. Ситуація в зоні проведення АТО теж характеризується зловживанням військовослужбовцями алкоголем та сильнодіючими речовинами і значною кількістю травм, поранень та загибелі на цьому ґрунті.

Першими ознаками залежності, на нашу думку, є:

1. Зниження ролі соціальних, професійних, матеріальних і сімейних цінностей у своєму житті, погіршення відносин на роботі, у родині, із друзями.

2. Наростаюча брехливість та скритність.

3. Добування грошей для задоволення потреб незаконними способами (підробка, обман, крадіжка або розтрата), поява значних боргів або позичання грошей у великій кількості інших осіб.

4. Падіння інтересу до виконання службових обов'язків, навчання або до звичайних захоплень.

5. Невихід(часті запізнення) на службу.

6. Зміна настрою по незрозумілих причинах.

7. Вживання алкоголю (наркотиків), участь у грі в ситуаціях, коли виникають труднощі при виконанні своїх соціальних і професійних обов'язків.

8. Використання алкоголю (наркотиків), гри як засобу для того, щоб позбутися неприємних переживань.

Як правило це призводить до: крадіжок на роботі, появи значних боргів, розриву шлюбу, думок про самогубство та намагань покінчити із собою. В сучасних умовах проведення АТО для успішного виконання завдань покладених на Національну гвардію України необхідно посилити існуючі та розробити нові заходи психопрофілактики та психогігієни. Пропонуються наступні психопрофілактичні заходи, які необхідно впроваджувати в комплексі:

Первинна психопрофілактика:

1. Попередження призову у НГУ осіб з девіантною поведінкою: ретельне вивчення характеризуючих документів (службових характеристик з усіх місць навчання і роботи), обов'язкові співбесіди з членами родини, родичами, сусідами для отримання об'єктивної інформації про призовника, повторний моніторинг оточення, особливо в перший рік служби, проведення первинного та повторного тестувань (психофізіологічного та психопатологічного).

2. Психопрофілактичні заходи у військовому колективі: систематичне проведення бесід і консультацій по даній проблемі юристів, психологів, лікарів про причини і соціальні наслідки девіантної поведінки з усіма категоріями військовослужбовців. Звуження припустимих границь споживання та формування негативного відношення до алкоголю та наркотиків у самосвідомості військовослужбовців, формування установок на здоровий спосіб життя (підвищення ролі бойової та фізичної підготовки та ін.), розширення впливу традиційних релігійних конфесій щодо профілактики девіантної поведінки.

Вторинна психопрофілактика:

1. Робота із групою ризику: щорічне обов'язкове проходження диспансеризації з психопрофілактичним тестуванням, індивідуальний підхід у службовому навантаженні, проведення розслідування за участю психолога і психіатра

кожного випадку невиходу на службу, факту незаконного добування грошей, появи значних боргів у військовослужбовців.

2. Взяття на облік до групи посиленої психологічної уваги осіб: що мають погіршення відносин на службі, у родині, із друзями, прагнуть до розриву шлюбу, брехливих, скритних, що мають зміни настрою по незрозумілих причинах, знижений інтерес до виконання службових обов'язків, навчання або до звичайних захоплень, у яких падає якість виконання службових обов'язків, з'являються великі борги. При необхідності цих осіб направляти на обстеження до центрів психіатричної допомоги та психофізіологічного відбору і проходження військово-лікарської комісії.

УДК 378.016:81'243

Ткач П.Б., кандидат філологічних наук, доцент, професор кафедри філології, перекладу та мовної комунікації факультету №4 (гуманітарного) Національної академії Національної гвардії України

КОМУНІКАТИВНА ПІДГОТОВКА ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Перспектива інтеграції Національної гвардії України в Європейські та світові військові структури потребує підвищення вимог до іншомовної підготовки військових фахівців, як складової професійної підготовки офіцерів, впровадження у військову практику сучасних педагогічних технологій навчання. Адже Національна гвардія – це військовий і правоохоронний інститут, представники якого не лише наділені правом носити зброю, але й мають своїм завданням співпрацювати з цивільним населенням у випадку заворушень чи непорозумінь у тому числі під час міжнаціональних конфліктів.

Саме тому постає необхідність у підготовці фахівців, на яких покладатиметься важлива місія слугувати зв'язком між сторонами, що перебувають у конфлікті, і допомагати їм порозумітися або мати змогу самим вступити в дискусію з метою залагодити можливі негативні наслідки протистоянь. Такі фахівці не тільки зможуть спілкуватися з умовними супротивниками, а й виступатимуть «обличчям» військової структури, тим образом, який дозволить будь-якому громадянину почуватися захищеним і впевненим у власній безпеці. Це стосується й спілкування з представниками світової спільноти, адже процеси євроінтеграції, які набувають поширення в Україні у першу чергу стосуватимуться військових структур.

Зважаючи на викладене, можна сказати, що формування мовних компетенцій військовослужбовців Національної гвардії України є нагальним і надзвичайно важливим завданням. Це визначає **актуальність** розвідки.

Метою роботи є виявити засади комунікативної підготовки військовослужбовців Національної гвардії в умовах євроінтеграції.

У сучасній лінгвістиці пріоритетною є проблема формування мовної компетенції як провідного компонента в структурі загальної підготовки й розвитку особистості.

Рівень мовної компетенції значною мірою залежить від розуміння і поваги до своєї культури, на що також слід звернути увагу, адже завданням фахівців, що готують військовослужбовців світового рівня, необхідно в першу чергу показати рівень культури українського військовослужбовця. Таке завдання вимагає посилити викладання усіх дисциплін гуманітарного циклу, і в першу чергу приділити увагу вивченню рідної мови. Особливо проблемним видається питання культури мовлення та мовний етикет, яких, на жаль, не завжди дотримуються представники військових професій.

Таким чином, у плануванні роботи з формування комунікативної компетенції необхідно поставити за мету розвиток мовної, мовленнєвої, соціокультурної та соціолінгвістичної, дискурсивної та стратегічної компетенцій, керуючись вихідними положеннями, а саме: 1) розвиток усіх зазначених складників комунікативної компетенції має відбуватися в сукупності; 2) у процесі навчання мають використовуватися аудіо та відео матеріали, розроблені носіями мови; 3) толерантне ставлення до «чужого», відмінного світогляду і є першочерговим завданням при формуванні мовних компетенцій, що сприяють розумінню цінності, унікальності мови та культури кожного народу та водночас усвідомленню схожості ключових понять різних культур, визнанню полікультурності світу.

УДК 351.746.1

Топольницька Г.Ю., кандидат психологічних наук, доцент, старший викладач кафедри педагогіки та соціально-економічних дисциплін Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького

ДЕЯКІ АСПЕКТИ НЕТРАДИЦІЙНИХ МЕТОДІВ ВИКЛАДАННЯ ЕТИКИ У ВИЩОМУ ВІЙСЬКОВОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Сучасна гуманітарна освіта має потребу в розробці нових активних методів викладання, нових програм і методичних посібників, розроблених на основі наукових досліджень і практики роботи викладачів-науковців з філософських дисциплін. Метод навчання – досить складне, багатоякісне та багатовимірне педагогічне явище, в якому знаходять відображення об'єктивні закономірності, принципи, цілі, зміст і форми навчання. До традиційних методів зараховують

лекції, семінари, що включають написання й обговорення рефератів, самостійну роботу курсантів, консультації, заліки, іспити. Зазначені традиційні методи викладання є базою для передачі знань слухачам. Жодною мірою не відмовляючись від традиційних методів викладання у вищій школі, все частіше стали використовуватися нетрадиційні методи, оскільки вони більше активізують слухачів, розвивають їх індивідуальні здібності, ерудицію й уяву, сприяють діалогу між викладачем і курсантом, виявленню часом суперечливих проблем.

Традиційне навчання ґрунтується на перевазі репродуктивної діяльності курсантів та на досягненні ними чітко сформованих еталонів засвоєння. Такий підхід виходить з ефективності репродуктивної діяльності як самостійної цінності, орієнтує курсантів на стандартні навчальні процедури, ставить викладача в позицію оператора стандартних дидактичних матеріалів і засобів навчання. При цьому позиції викладача і курсантів у навчальному процесі залишаються особистісно-нейтральними, хоча й припускають позитивне емоційне ставлення один до одного.

До нетрадиційного навчання відносять методи: метод застосування тренінгових вправ, програмованого, проблемного й інтерактивного (комунікативного) навчання, метод навчальних дискусій, ігровий, лекція-провокація, лекція-діалог, проблемна лекція тощо. Нетрадиційні, пошукові методи виявляються досить продуктивними під час військово-професійного навчання. Вони дають можливість курсантам не тільки творчо засвоювати базові знання, але й опановувати ці знання одразу в контексті своєї професії. Ці методи наголошують на розвиток потенціалів навчання, виходять із самостійної цінності пошукової діяльності, ставлять педагога в позицію партнера по навчальному дослідженню, передбачають особистісну участь всіх осіб, які беруть участь у навчальному процесі, високу індивідуально-професійну готовність педагога до гнучкої, тактовної взаємодії з учнями, у якому відбувається розширення границь як безпосереднього досвіду, так і його осмислення курсантами. До основних принципів нестандартного заняття належать: відмова від шаблону в організації заняття, від рутини й формалізму в проведенні, максимальне залучення курсантів в активну діяльність на занятті, не розважальність, а цікавість і захоплення як основа емоційного тону заняття, підтримка альтернативності, множинності думок, розвиток функції спілкування на занятті як умова забезпечення взаєморозуміння, спонукання до дії, відчуття емоційного задоволення, “схована” (педагогічно доцільна) диференціація курсантів по навчальних можливостях, інтересах, здібностях, використання оцінки в якості формуючого (а не лише результативного інструмента).

УДК 81-13

Торяник К.Ю., старший викладач кафедри філології, перекладу та мовної комунікації факультету №4 (гуманітарного) Національної академії Національної гвардії України; **Мягка М.М.**, старший викладач кафедри філології, перекладу та мовної комунікації факультету №4 (гуманітарного) Національної академії Національної гвардії України

ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У ПРЕДСТАВНИКІВ НГУ ВІДПОВІДНО ДО СТАНДАРТИВ STANAG 6001

В сучасному українському суспільстві, орієнтованому на тісну співпрацю зі світовим суспільством, велика увага приділяється формуванню у спеціалістів різних сфер діяльності англомовної комунікативної компетенції на високому рівні. Важливою складовою успішної співпраці представників Національної гвардії України з представниками країн, які є членами та союзниками НАТО, задля виконання спільних завдань та участі у спільних військових місіях, є володіння спільною іноземною мовою. Угода про стандартизацію STANAG 6001, що визначає стандарти, дотримання яких є невід'ємним елементом будь-якої співпраці з НАТО, особливу увагу приділяє ї стандартам володіння мовами (англійською та французькою). Згідно STANAG 6001, рівні володіння навичками читання, говоріння, письма та мовлення цими мовами визначаються відповідним тестуванням, та можуть варіюватися від нульового (рівень відсутності навичок) до п'ятого (володіння іноземною мовою на рівні високоосвіченого носія мови).

Формування іншомовної комунікативної компетенції у військових різних родів військ досліджувалося такими науковцями, як Красник М.Я., Маслак Л.П., Чистовська І.П. та інші, але, специфіка формування у військовослужбовців Національної гвардії України англомовної комунікативної компетенції у відповідності до стандартів STANAG 6001 досі лишається недостатньо вивченою, що й зумовлює актуальність обраної теми.

Висококваліфікована та якісна співпраця представників Національної гвардії з представниками НАТО можлива лише за умови досягнення представниками НГУ високих рівнів у володінні іншомовною комунікативною компетенцією, не нижче 2 рівня – «функціонального», чи 3 рівня – «професійного».

Всі рівні англомовної, як і франкомовної, комунікативної компетенції визначаються трьома основними факторами: змістом, завданням та відповідністю або точністю і мають свої критерії оцінювання та вимоги до володіння ними, тобто дають змогу зрозуміти рівень сформованості англомовної комунікативної компетенції кожної окремої людини. Під цим мається на увазі, що отримується повна картина про те, які є знання у людини, в яких ситуаціях вони можуть бути застосовані, та що людина зможе сприйняти та репродукувати в цих ситуаціях використовуючи англійську мову.

Отже, використання подібних стандартів у процесі англomовного навчання представників Національної гвардії України значно полегшує підготовку високоякісного та досвідченого спеціаліста, оскільки чітко сформульовані вимоги та ретельно визначені критерії оволодіння іншомовними навичками та оцінювання рівня оволодіння ними, не лише дозволяють успішно формувати у курсантів та офіцерів Національної гвардії англomовну комунікативну компетенцію, але й дають змогу викладачу об'єктивно оцінювати набуті знання та чітко визначати рівень володіння іноземною мовою відповідно до стандартів STANAG 6001. Перспективою подальшого дослідження є розробка комплексу завдань та форм контролю рівня сформованості англomовної комунікативної компетенції у представників Національної гвардії України на занятті з іноземної мови.

УДК 37.011

Трошин Д.М., магістр денної форми навчання Національної академії Національної гвардії України, майор; **Сень Р.В.**, магістр денної форми навчання Національної академії Національної гвардії України, капітан

ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ ЗАСТУПНИКА КОМАНДИРА ЧАСТИНИ ПО РОБОТІ З ОСОБОВИМ СКЛАДОМ ЩОДО ФОРМУВАННЯ У ОСОБОВОГО СКЛАДУ ВИСОКОГО МОРАЛЬНОГО ДУХУ

Сучасний етап реформування військових формувань України характеризується помітними позитивними змінами в організаційно-штатній структурі військових частин, оснащенні їх новітніми зразками озброєння і техніки, удосконаленні професійної підготовки особового складу. Темпи і зміст цих змін визначаються особливостями тактики бойових дій наших підрозділів у ході антитерористичної операції (АТО) у Луганській і Донецькій областях України. Особлива увага зосереджується на відновленні *духовного потенціалу та ідеологічних засад* діяльності Національної гвардії України (НГУ).

Як основна умова дій захисників Української держави й успішної діяльності наших військових формувань дедалі частіше визначається моральний дух особового складу.

Важливою сферою діяльності військових керівників у сучасних умовах являється підтримання у підлеглих високого морального духу.

Очевидно, що саме моральний дух є важливим чинником і основним критерієм готовності особового складу до захисту своєї Батьківщини.

Моральний дух особового складу – це стійка сукупність ідейних переконань, політичної свідомості, соціальної захищеності та професіоналізму військовослужбовців, рівня розвитку військових колективів та адміністративної діяльності керівного складу, які системно і взаємозалежно формують внутрішню

готовність особового складу до виконання військового обов'язку, створюють оптимальні умови для виконання поставлених службово-бойових завдань і спонукають до дій.

Складниками морального духу є:

- *ідейний* (національні переконання, використання державної мови, державницька свідомість);
- *економічний* (фінансове, продовольче, речове, житлове забезпечення, службове навантаження);
- *політичний* (єдність влади, довіра до влади, розуміння та підтримання внутрішньої і зовнішньої політики держави);
- *соціально-психологічний* (сформованість військових колективів та розвиток у них соціально-психологічних явищ, таких, як громадська думка, колективний настрій, традиції, взаємовідносини);
- *адміністративний* (авторитетність командирів і начальників, професійна підготовленість особового складу, статутний порядок у частинах і підрозділах, успішність виконання службово-бойових завдань).

Для дослідження морального духу особового складу розроблена “Методика оцінювання морального духу особового складу”. Методика включає науково-теоретичне обґрунтування сутності і змісту морального духу, критерії, математичний апарат, алгоритм роботи посадових осіб щодо його оцінювання. Дослідження рівня морального духу особового складу передбачає опитування особового складу, опрацювання бланків респондентів, використання 100-бальної системи та чотирирівневої градації, інтерпретацію отриманих показників.

Залежно від отриманих показників *рівень морального духу особового складу (РМД) класифікується* як “високий”, “середній”, “низький”, “загрозливий”, зокрема: “високий”, якщо РМД [100...67,1]; “середній”, якщо РМД [67...50,1]; “низький”, якщо РМД [50...33,1]; “загрозливий”, якщо РМД [33...0].

“Високий” РМД – за рівнем морального духу особовий склад до виконання службово- бойових завдань *готовий повністю*, доцільно залучати на головних напрямках дій і у визначальних елементах бойового порядку.

“Середній” РМД – за рівнем морального духу особовий склад до виконання службово- бойових завдань *готовий обмежено*, доцільно залучати на другорядних напрямках дій і у відповідних елементах бойового порядку.

“Низький” РМД – за рівнем морального духу особовий склад до виконання службово- бойових завдань *не готовий*, доцільно залучати на допоміжних напрямках дій і в аналогічних елементах бойового порядку.

“Загрозливий” РМД – за рівнем морального духу особовий склад *деморалізований*, залучати до виконання службово-бойових завдань не рекомендується.

Основними напрямками роботи заступника командира частини по роботі з особовим складом щодо формування у особового складу високого морального духу є:

- відновлення ідеологічних засад діяльності НГУ як інституту держави, формування в особового складу стійких національних переконань, державницької свідомості, свідомого використання української мови;
- реальне поліпшення соціальної захищеності військовослужбовців, військових пенсіонерів та членів їх сімей;
- єдність та узгодження дій центральних органів державної влади (Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України), формування в особового складу довіри до влади, повсякденне роз'яснення військовослужбовцям зовнішньої і внутрішньої політики держави;
- згуртування особового складу навколо ідеї державотворення та цілеспрямоване формування у військових колективах соціально-психологічних явищ (громадської думки, колективного настрою, традицій, взаємовідносин);
- підвищення авторитету керівного складу з'єднань (частин, підрозділів), підтримання у військових частинах статутного порядку, удосконалення професійної майстерності особового складу;
- закріплення у статутних і функціональних обов'язках командирів та начальників усіх ланок військового управління положення про їх відповідальність за досягнення та підтримання високого *морального духу* підлеглих;
- посилення організаційної ролі органів по роботі з особовим складом у спільних зусиллях щодо формування в особового складу високого *морального духу*;
- застосування у навчальних закладах, з'єднаннях і військових частинах “Методики оцінювання морального духу особового складу”.

Враховуючи реалії сьогодення, в роботі заступника командира частини по роботі з особовим складом важливим вектором діяльності є формування у особового складу високого морального духу, як запоруки успішного виконання службово-бойових завдань щодо захисту конституційного ладу України, цілісності її території, забезпечення захисту та охорони життя, здоров'я, прав, свобод і законних інтересів громадян.

УДК 373.3-051:378.046-021.6

Тушко К.Ю., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки та соціально-економічних дисциплін Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького

РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

В сучасних умовах реалізації компетентнісного, особистісного та діяльнісного підходу спостерігається посилений інтерес до проблеми підготовки майбутніх фахівців. Особливої актуальності набуває професійна підготовка майбутніх

*VII Науково-практична конференція Національної академії Національної гвардії України
31 березня 2016 р., м. Харків*

офіцерів-прикордонників. Професійний потенціал офіцера-прикордонника – це здатність фахівця розв’язувати нові проблеми, що мають професійне та соціальне забарвлення.

Саме соціальний компонент є тим компонентом, яким повинен оволодіти офіцер-прикордонник, оскільки його професійна діяльність передбачає постійне спілкування з колегами, підлеглими, громадянами, які перетинають кордон держави.

В умовах реформування сучасної вищої освіти неабиякого значення набуває категорія «соціальна компетентність майбутнього фахівця».

Теоретичний аналіз наукових джерел щодо проблеми формування та розвитку соціальної компетентності майбутніх фахівців, свідчить про існування таких категорій як «соціальна компетентність», «соціально-психологічна компетентність», «соціально-професійна компетентність». Відповідні аспекти запропонованої проблеми відображено у наукових працях таких вчених як І. Єрмаков Л. Лепіхова, В. Масленникова, В. Слот, Л. Сохань, І. Ящук та ін.

Аналіз дисертаційних робіт, монографій і наукових статей дозволив нам дійти висновку, що зміст категорії «соціальна компетентність» інтегрує окремі філософські, соціальні, психологічні, педагогічні та культурологічні аспекти.

Не зважаючи на чималу кількість наукових досліджень, присвячених проблемам соціалізації особистості, ціннісних особистісних орієнтацій, соціальної ідентичності особистості, соціальної активності, самовизначенню, саморегуляції тощо, відсутнє вичерпне дослідження особливостей розвитку соціальної компетентності.

Дослідження опублікованих матеріалів свідчить про існування низки наукових праць, в яких соціальна компетентність виступає як різновид професійної компетентності майбутнього фахівця.

Нам імпонує саме такий підхід, оскільки соціальна компетентність майбутнього офіцера-прикордонника є інтегративною якістю, що поєднує знання, уміння та навички необхідні фахівцеві-професіоналу, а також досвід творчої діяльності та спроможність розв’язувати нестандартні професійні завдання.

Таким чином, можна вважати, що соціальна компетентність майбутнього офіцера-прикордонника є багатоаспектною характеристикою особистості, яка поєднує множинні та глибинні особливості існування в суспільстві.

Узагальнення результатів аналізу літератури з проблеми дослідження дозволило встановити існування інтересу до проблеми розвитку соціальної компетентності, відсутність вичерпних наукових досліджень, виокремити суттєві ознаки зазначеного виду компетентності.

УДК 159.9.316.6

Ушакова І.М., кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології діяльності в особливих умовах Національного університету цивільного захисту України

ОСНОВНІ ПРИЧИНИ КОНФЛІКТІВ У ВІЙСЬКОВИХ КОЛЕКТИВАХ

Конфлікт, як вважають психологи, – це зіткнення несумісних, протилежно спрямованих тенденцій у міжособистісних або міжгрупових стосунках.

Специфіка професійної діяльності, гендерні особливості та умови протікання служби лежать в основі специфіки протікання конфліктів у військових колективах. Специфічними є також і причини їх виникнення. Як правило, такі конфлікти можуть бути спровоковані цілим комплексом причин, серед яких виділяють об'єктивні і суб'єктивні (управлінські та психологічні). Розгляд об'єктивних причин конфліктів вказує як на найбільш вірогідні:

- Недостатню забезпеченість підрозділу всім необхідним для нормальної життєдіяльності і виконання бойових завдань.
- Порушення соціальної справедливості при розподілі матеріальних і духовних благ.
- Слабку розробленість правових шляхів вирішення міжособистісних суперечностей, що виникають у взаємовідносинах військовослужбовців.
- Складність і динамічність військової діяльності.
- Невідповідність нормативного (закріпленого статутом) характеру відносин військовослужбовців того типу відносин, які виникають в процесі службової діяльності.
- Складність соціальної і професійної адаптації командирів до своїх посадових статусів.

Серед суб'єктивних причин виникнення конфліктів виділяють управлінські та психологічні. До управлінських причин відносять:

- Прийняття необґрунтованих або помилкових рішень командирами;
- Зайву опіку старшими начальниками молодших у виконанні останніми своїх посадових обов'язків;
- Приблизну рівність начальників і підлеглих (наприклад, «офіцер-прапорщик», «сержант-солдат»);
- Недостатню професійну підготовку деяких військовослужбовців.

Як психологічні причини можна назвати:

- Нестатутні відносини;
- Недостатність культури спілкування, прояви грубості, нетактовності, інтолерантності;

- Прагнення командира затвердити свій авторитет за будь-яку ціну;
- Упереджене ставлення начальника до підлеглих;
- Складні горизонтальні взаємини між військовослужбовцями;
- Завищену самооцінку командира або окремих військовослужбовців;
- Прагнення стати лідером в колективі будь-якими шляхами;
- Негативізм в поведінці;
- Підвищену агресивність і дратівливість;
- Емоційну нестійкість, зайву тривогу, низьку самоповагу.

Аналізуючи причини виникнення конфліктних ситуацій в колективі, командир (начальник) може правильно організувати свою діяльність з профілактики конфліктних відносин, а також з їх вирішення.

УДК 159.9

Фалько С.А., кандидат історичних наук, доцент кафедри соціальних та правових дисциплін Національної академії Національної гвардії України

ВОЄННО-ІНСТРУКТОРСЬКІ МІСІЇ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

Розвиток державотворчих процесів в Україні можливий лише за умов шанобливого ставлення до використання історичного досвіду інших країн у цьому важливому для нашого народу питанні. Історичний досвід засвідчує, що вирішальну роль у забезпеченні існування будь якої держави відіграє армія. Тому одне з основних завдань, яке стоїть перед нашою державою – створення високопрофесійної та озброєної за сучасними світовими стандартами національної армії, яка відповідатиме характеру воєнних загроз і, водночас, не переобтяжуватиме економічно-господарські можливості країни. У контексті реформування Національної гвардії України, потрібно враховувати світові новації військової думки, та досвід минулого. У цьому питанні важливий фактор інструкторська діяльність військовослужбовців держав учасників військово-політичного союзу НАТО.

Мета доповіді: з'ясувати досвід минулого у складному процесі військово-інструкторської діяльності іноземних військових місій в азіатські країни у другій половині ХІХ ст., ХХ ст. з метою дослідження впливу діяльності офіцерів місій на реформи у збройних силах той, чи іншої країни.

Звертається увага на діяльність німецьких інструкторських місій у Османської імперії, Китаї та Японії. Розкривається, з використанням спеціальної воєнно-історичної літератури наслідки перетворень військ Туреччини, Японії, Китаю, Кореї та інших держав.

Видатний німецький офіцер генштабу у 1835 році в чині капітана здійснив подорож на схід, де на прохання султана Махмуда II залишився в якості військового радника. Брав участь в реформуванні і навчанні турецької армії. У 1858 році призначений начальником пруського (з 1871 – німецького) Генерального штабу.

Потрібно згадати, одним із засобів проникнення Німеччини в Туреччину – був продаж останньої зброї. Число гвинтівок, проданих Туреччині Німеччиною за 1885-1897 рр., дорівнювало 800 тис. Протягом 80-х і початку 90-х років турецьким військовим міністерством було замовлено Круппу знарядь і снарядів на 87 млн. франків, а у фірм Маузера і Круппа закуплено за 1889-1897 рр. зброї на 80 млн. марок. Головна причина закупок зброї в Німеччині була діяльність воєнно-інструкторських місії з Берліну.

З 1883 року, після зближення Німеччини з Османською імперією, Гольц перебуває на службі у османських султанів. Завідував військово-навчальними закладами. Приймавши Константинопольську військову школу з 450 слухачами, Гольц за 12 років збільшив їх число до 1700, а загальна кількість учнів у турецьких військово-навчальних закладах до 14 тисяч. Призначений в 1886 році помічником начальника турецького генштабу, Гольц створив закон про призов, перетворив комплектування армії. Потім він видав: правила призову; мобілізаційний статут; статут польової служби; статут внутрішньої служби; статут гарнізонної служби. Реорганізована Гольцем турецька армія перемогла у війні з Грецією 1897 року.

У грудні 1913 року на запрошення уряду в Константинополь прибула нова військова місія на чолі з Лиманом фон Сандерсом. Головним завданням Сандерса було підвищення боєздатності турецької армії і впливу Німеччини в турецьких збройних силах, щоб при нагоді використовувати їх для цілей Німеччини. У складі місії генерала Лимана фон Сандерса було три адмірала і близько 10 генералів, які були підвищені до звань турецьких генералів. Підсумок – залучення Туреччини до світової війни у 1914 р.

Японія в XIX ст. теж модернізувала свої війська за окремою державної програмою. Ця програма протягом підготовчого періоду і першої десятирічки здійснювалася при дуже успішному сприянні французької місії капітана Шануана в складі 10 офіцерів і 15 унтер-офіцерів. Міцним надбанням японських військ нового ладу стали успадковані французами прагнення до централізованого керівництва, плановість, прийоми штабної роботи, комплектування офіцерського корпусу. Були побудовані інтендантства, різні служби, організовані школи перепідготовки як офіцерів так і унтер-офіцерів, створені програми навчання японських військових.

У 1883 р. французька місія з політичних причин була замінена німецької місією підполковника Меккеля. Відповідно до цього французькі строювої і бойові статuti були замінені німецькими. Під його керівництвом почалася всебічна

реорганізація японської армії по німецьким зразком. У 1885 р. різко збільшився зростання поставок зброї з Німеччини до Японії. Завдання Меккеля обмежувалася створенням японської академії Генерального штабу, начальником якої він був призначений. Меккельта його офіцери читали німецькою мовою лекції з тактики і по військовій історії. Вища військова академія була створена в 1882 році за зразком Пруської військової академії за підтримки впливових пронимецьке налаштованих міністрів і військових. Для підготовки були найняті німецькі офіцери. Підкоряючись безпосередньо Генеральному штабу Японської Імператорської армії, академія спеціалізувалася в основному на навчанні тактиці, і розглядалася як вершина армійської системи освіти, необхідна для заняття штаб-офіцерських і генеральських посад. Навчання, як правило, націлене було на механічне запам'ятовування, з невеликим стимулюванням творчого мислення і дискусій серед слухачів. Наслідки посилення німецького впливу на японські збройні сили добре відомі: до початку ХХ ст. Японія була одним з найбільш підготовлених у військовому відношенні держав.

Використовуючи порівняльний спосіб дослідження розглядується особливості виконання службових обов'язків російських воєнних інструкторів в ХІХ ст. в Ірані, Кореї, Бухарі, Болгарії та Сербії.

Розкриваються зміст роботи американської військової місії у Кореї та на Філіппінах у ХХ ст. Радянської місії у Іраку та Афганістані.

Головним підсумком дослідження є висновок про вплив військових місій іноземних військ на модернізацію збройних сил держав де вони працювали, не тільки в плані закупівель зброї і прийняття системи навчання, а й в укоріненні культури управління, бойової підготовки та інших напрямів, навчання.

УДК 159.9

Фрейліх Є.В., курсант 3-го року навчання факультету підготовки фахівців для Національної гвардії України ННІ №3 Національної академії внутрішніх справ

ВИЗНАЧЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОСОБИСТОСТІ ЗА ДОПОМОГОЮ НУМЕРОЛОГІЇ

Потенціал особистості – здатність людини до примноження своїх внутрішніх можливостей, в першу чергу – здатність до розвитку. Потенціал особистості – можливість жити багатим внутрішнім життям і ефективно взаємодіяти з оточенням, бути продуктивним, ефективно впливати, успішно зростати і розвиватися.

В особистісний потенціал входить:

здоров'я психічне, душевне, особистісний і психологічний.
інтелект загальний і емоційний.

Те чи інше поєднання цих внутрішніх складові дають такі зовнішні показники, як внутрішня культура, внутрішня свобода, добровільна відповідальність, любов до людей, світу і собі, енергетика, навички і життєві стратегії, бачення перспектив.

Людина без особистісного потенціалу (з низьким потенціалом) – пустушка. Людина з високим особистісним потенціалом – перспективний людина, особистісно багата людина.

Види потенціалів особистості

Особистісний потенціал схожий на наші здібності.

"Він здатний?" – Взагалі він здатний, але не посидючий..." – Є люди більш здатні і немає, і у кожного з нас приватні здібності.

Так само, у кожного з нас є наш спільний, рухає нас по життю, потенціал життєвої енергії (у когось більше, у когось менше), і є приватні потенціали, зокрема потенціал до унікального розвитку та активного особистісного зростання.

Загальний потенціал життєвої енергії рухає нас по життю, забезпечуючи загальний розвиток і пасивний особистісний зростання: природне чергування етапів розвитку особистості від народження до старості, правильне проходження етапу дитинства, отрочтва, юності, молодості, зрілості, підготовка до старості. Потенціал до унікального розвитку та активного особистісного зростання проявляє себе найчастіше на етапі юності, молодості та зрілості, сприяючи більш успішному вирішенню життєвих завдань і відкриваючи більше багатство життєвих перспектив.

Всі вищезазначені складові психологічного потенціалу особистості не можна повною мірою визначити стандартизованими тестами, чи якимось іншими способами опитування.

Їх можна визначити додатковим методом (нетрадиційним) в психології, а саме за допомогою такої науки, як «Нумерологія».

Нумерологія – сукупність вірувань та практик, які приписують числам певні властивості в залежності від культурного чи історичного контексту. Нумерологія є так званою псевдонаукою.

Незважаючи на те, що нумерологія здобула велику популярність порівняно недавно, вона має досить давнє походження. Так, в древніх алфавітах (наприклад, в давньоєврейському) букви використовувалися для запису чисел, маючи тому числові значення.

Зараз неможливо точно встановити, коли саме зародилася нумерологія, з тієї причини, що в давнину (в Вавилоні, Індії, Єгипті, Греції та Римі) такої окремої галузі знання не було. У ті часи філософ і математик без проблем розуміли один одного і не мислили своєї науки відокремленими один від одного непроникними бар'єрами. Тому одні й ті ж вчені вивчали числа з точки зору і філософії, і математики. Платон, Аристотель вимагали від своїх учнів впевненого володіння математикою, а більшість математиків давнину були

добре знайомі з філософією свого часу.

Основні положення нинішнього варіанту західної нумерології були розроблені в VI столітті до н. е. давньогрецьким філософом і математиком Піфагором, який об'єднав математичні системи арабів, друїдів, фінікійців і єгиптян з науками про природу людини.

Піфагор народився близько 570 р. до н. е., багато подорожував по Єгипту, Нововавилонському царстві та іншим країнам і, повернувшись, заснував у південній Італії особливе філософське товариство. У цьому суспільстві, або піфагорівській школі, вивчалися науки, особливо арифметика, геометрія і астрономія, і були зроблені найважливіші відкриття. Піфагор відкрив, що чотири відомих у той час музичних інтервалу можна виразити в пропорції між цифрами 1 до 4. Якщо чотири ноти можуть бути виражені цифрами, вважав Піфагор, то, ймовірно, все суще також може бути виражене числами.

УДК 796.078, 796.07

Хацаюк О.В., Заслужений тренер України, суддя НК з боротьби самбо, старший викладач кафедри фізичної підготовки та спорту Національної академії Національної гвардії України, підполковник

ФІЗИЧНА ГОТОВНІСТЬ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ В СТРУКТУРІ БОЙОВОЇ ГОТОВНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Ключові слова: бойова готовність, фізична підготовка, фізична готовність, Національна гвардія України

У структурі бойової готовності Національної гвардії України виділяють три основних компоненти: готовність особового складу, готовність матеріально-технічних засобів, готовність організаційних форм.

Готовність особового складу головним чином визначається якісним станом всіх військовослужбовців, які входять до складу відповідних військових підрозділів. У той же час необхідно враховувати і ту обставину, що підрозділ, як і будь-який інший колектив, не тільки складається з окремих осіб, але й виражає суму тих зв'язків і відносин, в яких вони знаходяться один до одного. Тому готовність особового складу залежить також і від рівня його бойової злагодженості, бойової згуртованості, в основі яких лежить всебічна сумісність військовослужбовців.

Бойова злагодженість визначається ступенем тренуваності військовослужбовців у їх спільній діяльності, рівнем сформованості у них навичок колективних дій. Бойова згуртованість характеризується тісністю взаємин і глибиною взаєморозуміння військовослужбовців, наявністю взаємодопомоги між ними, єдністю їх прагнення до вирішення завдань, які стоять перед колективом.

Сумісність обумовлюється ідеологічною, моральною, психологічною, психофізіологічною відповідністю військовослужбовців один до одного, взаємним прийняттям різних звичок та поведінки. Все це являє собою бойову злагодженість.

В цілому готовність особового складу характеризується сукупністю індивідуальної готовності кожного військовослужбовця і необхідної бойової злагодженості військових підрозділів.

Готовність матеріально-технічних засобів визначається наявністю і відповідним станом особистої та колективної зброї, а також бойової техніки, майна та спорядження. Готовність організаційних форм визначається відповідністю штатної структури військових частин та підрозділів, завданням і умовам їх бойового застосування, відпрацьованістю необхідних управлінських і мобілізаційних заходів.

Ступінь значущості окремих складових в структурі бойової готовності військових частин і підрозділів Національної гвардії України (НГУ) не однакова. Вона обумовлюється специфікою їх бойового застосування в мирний та воєнний час (особливий період). При цьому завжди, в будь-яких умовах найважливіше значення має якісний стан особового складу НГУ, готовність військовослужбовців до вирішення специфічних завдань за призначенням.

Сучасна військова наука розглядає людину і військову техніку в їх діалектичній взаємообумовленості, виділяючи в той же час провідну роль людини. Якими би не були тактико-технічні характеристики зброї та бойової техніки, успішне вирішення завдань за призначенням на даний час можливе лише за наявності всебічно підготовлених військовослужбовців.

У відповідності до аналізу даних науково-методичної літератури даної спрямованості можна стверджувати, що боєздатність (бойовий стан) кожного військовослужбовця структурно складається з таких основних компонентів: морально-психологічного, військово-спеціального, психофізіологічного та фізичного стану.

Фізична готовність – це функціональні можливості, що дозволяють військовому фахівцю успішно виконувати бойові завдання. Вони можуть бути сформовані в процесі фізичної підготовки, індивідуального життя та успадковані.

У фізичної готовності, як і в інших компонентах бойової готовності військовослужбовців, можна виділити три елементи, при цьому під тілесною готовністю розуміється необхідний рівень розвитку морфологічних ознак військовослужбовців; під функціональною – відповідний функціональний стан організму військовослужбовців; під руховою – необхідний рівень розвитку рухових якостей військовослужбовців і необхідна ступінь сформованості у них рухових навичок. Дані елементи знаходяться в тісному взаємозв'язку, постійно впливаючи один на одного.

Важливо підкреслити, що боєготовність військовослужбовців може бути

забезпечена тільки при достатній підготовленості їх у всіх сферах. Жоден із елементів, навіть при максимальному ступені його розвитку, не здатний в сучасних умовах компенсувати низький рівень інших елементів бойової готовності. У зв'язку з цим не можна ні в якому разі применшувати або недооцінювати значення будь-якого з них, в тому числі і показників фізичної готовності військовослужбовців. Однак у військовій літературі нерідко готовність особового складу до бойової діяльності характеризується тільки в морально-психологічному відношенні або зводиться до бойової майстерності. Значення фізичної підготовленості військовослужбовців, а також фізичного розвитку і функціонального стану їх організму в забезпеченні боєздатності військових підрозділів в багатьох наукових публікаціях конкретизується, а іноді і ігнорується. На практиці це проявляється в явній недооцінці окремими командирами і начальниками значення фізичної підготовки в системі бойового вдосконалення частин та підрозділів НГУ. Разом з тим, багаторічний досвід бойової підготовки військових формувань, сучасні наукові дані переконливо свідчать про те, що в структурі бойової готовності особового складу НГУ поряд з іншими складовими особливу роль відіграють і показники фізичного стану військовослужбовців.

УДК 159

Христенко В.Є., кандидат психологічних наук, доцент, провідний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії екстремальної та кризової психології Національного університету цивільного захисту України

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВЗАЄМОДІЇ ПСИХОЛОГІВ СЛУЖБИ ПОРЯТКУ З ПСИХОЛОГАМИ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ В ОСЕРЕДКУ ТЕРОРИСТИЧНОГО АКТУ

Останнім часом наша країна постійно стикається з необхідністю протистояти різноманітним терористичним загрозам. Під час будь-якого терористичного акту жертвами стають випадкові люди, які в силу різноманітних причин «опинилися не в тому місці і не в той час».

Якщо є постраждалі, то персонал Служби порятунку організовує і надає необхідну допомогу тим, хто її потребує. Відповідно законів України, один з видів такої допомоги, а саме психологічну допомогу, надають фахівці психологічної служби Державної служби України з надзвичайних ситуацій, які в осередку лиха безпосередньо спілкуються з постраждалими.

Міжнародний досвід ліквідації наслідків саме терористичних актів свідчить про те, що дуже часто терористи фіксують результати своїх дій (проводять відео і фотозйомку, записують на диктофон і т.інш.). Проводити цю фіксацію

зручно, якщо посібник терористів знаходиться серед постраждалих, яких евакуювали з небезпечного місця. Тобто, дуже часто саме серед евакуйованих постраждалих і випадкових свідків знаходяться посібники терористів.

Поведінка цієї категорії людей дещо відрізняється від постраждалих чи випадкових свідків, які знаходяться у безпосередній близькості до місця подій. І саме психологи Служби порятунку, які проводять психологічну роботу в осередку подій, можуть допомогти правоохоронним органам визначити тих, хто може бути об'єктом їх професійного інтересу.

УДК 32.019.5

Черніченко М.Ю., магістр денної форми навчання Національної академії Національної гвардії України, майор; **Тимчишин С.І.**, магістр денної форми навчання Національної академії Національної гвардії України, капітан

ОРГАНІЗАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПРОТИДІЇ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ

На сьогодні у науковому світі остаточно ще не визначені єдині методологічні основи організації протидії інформаційно-психологічному впливу противника. Одні вчені поділяють усі методи протидії за їх спрямованістю на методи, які спрямовані на зміну психіки військовослужбовців, і на такі, що спрямовані на зміну об'єктивної реальності, умов діяльності військовослужбовців. Інші вчені умовно поділяють всі заходи протидії на профілактичні (випереджувальні) заходи і заходи з нейтралізації негативного інформаційно-психологічного впливу противника та умов бойової обстановки.

Разом із тим відомо, що однією з характерних світових тенденцій є випереджальний розвиток форм, способів, технологій і методик впливу на свідомість (підсвідомість), психологію й психічний стан людини у порівнянні з організацією протидії негативним, деструктивним психологічним впливом, інформаційно-психологічним захистом особистості і суспільства у цілому.

Найбільший негативний вплив на морально-психологічний стан особового складу при виконанні бойових завдань здійснюють такі фактори, як: небезпека, дискомфорт, відсутність бойового досвіду, негативне ставлення до цілей війни (збройного конфлікту), незадоволеність діями командування, соціально-побутові та духовні проблеми.

Головною метою протидії інформаційно-психологічному негативному впливу противника на особовий склад є інформаційно-психологічна протидія, контрпропаганда і досягнення інформаційно-психологічної переваги над противником.

Інформаційно-психологічна протидія об'єднує інформаційну, психологічну та духовну складові.

Інформаційна складова спрямована на заповнення інформаційного вакууму.

Психологічна складова здійснює позитивну психологічну підтримку військовослужбовців за безпосередньої участі командирів та психологів.

Духовна складова здійснюється за допомогою душпастирської і волонтерської роботи, спілкування з близькими.

Організація протидії інформаційно-психологічному впливу під час проведення антитерористичної операції та вироблення шляхів, способів протидії негативному інформаційному впливу на психіку (свідомість та підсвідомість) особового складу:

1. Визначаються морально-ціннісні установки особового складу і фактори бойової, соціально-політичної та психологічної обстановки, які можуть бути використані для інформаційно-психологічного впливу на особовий склад підрозділу.

2. Вивчаються сили та засоби ведення інформаційно-психологічних операцій противника (гучномовні станції, теле- і радіостанції і т.д.) і негайно вживаються заходи щодо їх глушення, знищення або придушення.

3. Своєчасно інформується особовий склад. Він знайомиться з методами дій сил і засобів інформаційно-психологічних операцій противника, за необхідності нейтралізуються канали розповсюдження чуток, дезінформації, страху і паніки.

4. Оперативно збираються і знищуються друковані та інші агітаційно-пропагандистські матеріали противника (листівки, буклети, газети, брошури, журнали, книги), радіоприймачі з фіксованою частотою, обмежується індивідуальне використання мобільних пристроїв, теле- і радіоприймачів.

5. Здійснюється суворий контроль за використанням інтернету.

6. Організовується індивідуальна робота з військовослужбовцями, які схильні до панічних настроїв, стресів, забезпечується висока пильність.

7. Виявляються неформальні лідери колективу (підрозділу, команди) та створюються із них групи військовослужбовців, які формують відповідні стереотипи про армію і найманців ворога, будуть носіями високого морально-психологічного стану колективу.

8. Організовується співпраця стосовно проведення заходів протидії інформаційно-психологічному впливу з державними та місцевими органами влади у регіоні перебування, правоохоронними органами, українськими патріотичними громадськими організаціями, у тому числі релігійними тощо.

Таким чином, протидіяти інформаційно-психологічному впливу ворога необхідно широкою пропагандою серед наших воїнів та населення України священного права Українського народу, як єдиного джерела і носія влади, на захист державного суверенітету, територіальної цілісності, єдиної державної мови та цивілізованого європейського вибору України.

УДК 159.9:316.35

Чистяков С.А., кандидат психологічних наук, доцент, начальник кафедри психології та морально-психологічного забезпечення Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, полковник

УПРАВЛІННЯ КОНФЛІКТАМИ У ВІЙСЬКОВИХ КОЛЕКТИВАХ ПРИКОРДОННОГО ВІДОМСТВА

В усіх сферах суспільного життя існують різноманітні конфлікти. Сучасні конфлікти характеризуються складністю щодо прогнозу розвитку та руйнівним наслідкам, сутністю, динамікою розвитку, шляхів розв'язання та управління ними. Ураховуючи вищеподане, конфлікти, все більше привертають увагу науковців.

Пріоритетне місце у дослідженні конфліктів займає психологія. Саме психологічні дослідження дали можливість створювати точні прогнози розвитку конфліктів. Сучасна психологія запропонувала методи усвідомленого управління конфліктами за допомогою простих механізмів, з метою уникнення ризикованої нестабільності. Як свідчить аналіз сучасної наукової психологічної літератури, нові можливості щодо управління конфліктами з'явилися завдяки контекстному підходу, який запропонував О. Вербицький. Особливістю цього підходу є опанування знання щодо управління конфліктами у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців.

На особливу увагу заслуговує проблема управління конфліктами у військових колективах. Специфіка професійної діяльності офіцерів-прикордонників полягає у тому, що взаємодія один з одним у таких колективах відбувається у процесі виконання завдань оперативно-службової діяльності, при спільній організації дозвілля тощо. Процес постійної взаємодії членів військового колективу офіцерів-прикордонників закономірно характеризується появою різних суперечностей.

Серед безлічі конфліктів, що виникають у військових колективах прикордонного відомства, варто відмітити соціальні, діяльнісні, організаційно-управлінські; у меншій мірі – структурно-ієрархічні та ціннісні. Об'єктивною основою конфлікту є незадоволення значної кількості військовослужбовців матеріальними, побутовими умовами, змістовним наповненням служби в конкретних підрозділах тощо. А також сукупність соціальних та психологічних відмінностей серед військовослужбовців, та структурні проблеми організації.

Суб'єктивними передумовами виникнення конфліктів є недостатня управлінська підготовка частини офіцерських кадрів з точки зору ефективного управління підрозділами у повсякденних умовах, недотримання прав військовослужбовців, порушення справедливості при організації службової та трудової діяльності, недостатній облік керівництвом соціальних характеристик підлеглих. Залежно від типу конфлікту, характерного для колективу прикордонного відомства, можна

виокремити такі умови запобігання конфліктів: виважена кадрова політика прикордонного відомства; високий рівень авторитету керівника відповідного прикордонного підрозділу; високий рівень організаційної культури прикордонного підрозділу; престиж професійної діяльності прикордонника та прикордонного відомства в цілому; сприятливий психологічний клімат.

Отже, керівнику прикордонного підрозділу необхідно контролювати поведінку персоналу, корегувати їх вчинки, заохочуючи до проявів порядності. Проте, сформована негативна установка може зберігатись певний час і особа може не усвідомлено відчувати антипатію до свого колишнього опонента, висловлювати про нього негативну думку. Тому керівнику прикордонного підрозділу слід створювати умови задля спільного досягнення успіху, отриманого спільними зусиллями колишніх опонентів, заохочувати їх взаємодію.

УДК 37.013.73

Чупрінова Н.Ю., кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри соціальних та правових дисциплін Національної академії Національної гвардії України

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ЯК ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМОК ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВИХ ФАХІВЦІВ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Сучасне постіндустріальне суспільство називають інформаційним, зважаючи на те, що інформація є головним ресурсом і товаром. Людина, яка живе у сучасному суспільстві, піддається впливові величезних потоків інформації, можливості осмислення якої не є безмежними.

На сьогодні компетентнісний підхід є втіленням інноваційної стратегії у освіті. Стає актуальним завданням навчально-виховного процесу ВВНЗО формування ключових компетентностей майбутнього військового професіонала, керівника та громадянина, спроможного здійснювати військово-професійну діяльність відповідно до вимог сучасного інформаційного суспільства та викликів сьогодення.

Ключові компетентності, які покликані забезпечити повноцінну підготовку військової молоді до професійної та громадської діяльності в умовах інформаційного суспільства, можна подати у вигляді двох груп, перша з яких формується багатьма навчальними дисциплінами з використанням їхніх специфічних особливостей, а друга – під час конструктивної суспільної діяльності.

До першої групи належать: компетентність у сфері самостійної пізнавальної діяльності, що полягає у засвоєнні способів отримання знання з різноманітних джерел соціальної інформації: філософських, правових, політичних тощо;

компетентність у сфері військово-професійної діяльності, що полягає у розкритті військових, правових, соціологічних, етико професійних аспектів службово-бойової діяльності; компетентність, що пов'язана з виникненням інформаційного суспільства та слугує філософсько-соціологічною характеристикою цього суспільства, розвиває здатність критично ставитися до інформації, що поширюються засобами масової інформації (особливо ця компетентність є актуальною в умовах сучасної гібридної війни).

До другої групи належать: компетентність у сфері громадсько-суспільної соціальної діяльності, що розвиває істотні елементи культури, сприяє розвитку здатності брати на себе відповідальність, брати участь у процесі прийняття рішень, мирно врегульовувати конфлікти, компетентність, що стосується службово-бойової діяльності та життя у багатокультурному та багатоконфесійному суспільстві.

Поняття компетентності включає широкий спектр соціальних, комунікативних вмінь, що ґрунтуються на знаннях, досвіді, цінностях, які формуються у процесі навчання та виховання. Відповідно компетентна особистість володіє не лише знаннями, професійними навичками, високими моральними якостями, але й уміє діяти адекватно у відповідних ситуаціях, застосовуючи ці знання на практиці і брати на себе відповідальність за результати своєї діяльності.

Компетентнісний підхід створює нові можливості для освітньо-виховної системи у ВВНЗО, а саме: росту варіативності та особистісної орієнтації; посилення у змісті і формах організації навчально-виховного процесу діяльнісного компонента, практичної орієнтації військової освіти; забезпечення цілісності уявлення майбутніх військових фахівців про світ, посилення інтегративного підходу до організації навчального процесу; формування широкої інформаційної культури курсантської молоді.

УДК 342.9

Чуриков Д.С., викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки факультету №2 Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОБІГУ ЗБРОЇ (НА ПРИКЛАДІ СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ)

Реалізація прагнень України щодо вступу у світові товариства, а також міжнародного визнання як правової держави, актуалізує питання щодо приведення українського законодавства до міжнародних стандартів, і одним із важливих питань даної діяльності стає можливість самостійного захисту громадянином своїх прав,

свобод, власності. Так, відповідно до ч. 3 ст. 27 Конституції України кожен має право захищати своє життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань. Громадянам для реалізації даного права надане право на купівлю, зберігання, носіння та застосування спеціальних засобів самооборони, а також зброї.

На нашу думку, необхідно звернутися до досвіду правового регулювання обігу зброї у США як держави, де існує багатий досвід такого регулювання, а також створені механізми захисту прав людини.

Аналізуючи законодавство зарубіжних держав, яке регулює обіг зброї та практику його застосування, можна визначити, що реалізація права громадян на озброєну самооборону і право власності громадян на зброю – це питання, які стають актуальними сьогодні для всього світу. Так, як негативні приклади володіння зброєю можливо навести наступні випадки: 4 квітня чоловік розпочав стрілянину у окрузі північний Голівуд у Лос-Анджелесі в США, чотири чоловіки загинули, один одержав поранення; 23 березня шестеро дітей загинули, ще семеро одержали поранення у результаті різанини, улаштованої невідомим в одній зі шкіл на сході Китаю; 14 лютого був затриманий житель міста Назарова Красноярського краю, який вистрілив з мисливської рушниці у результаті 13-літня дівчинка одержала поранення, від яких померла в лікарні, а юнак був поранений у плече; 6 лютого 2010 року група збройних людей у місті Масатлан відкрила вогонь з автоматичної зброї. У результаті загинули шість чоловік; 20 січня жертвами стрілянини, в американському штаті Вірджинія, стали вісім чоловік.

Аналіз закордонного досвіду правового регулювання обігу зброї як засобів самооборони слід розпочати із виникнення права на зброю.

Так у США, а саме у другій поправці Конституції США прямо закріплено право громадян на володіння зброєю. У точному перекладі друга поправка Конституції США проголошує: "Оскільки для безпеки вільної держави необхідна добре організована поліція, право народу зберігати і носити зброю не підлягає обмеженням".

Зміни до Конституції США, а саме серед інших і друга поправка, були внесені у 1789 року, а вступила в дію друга поправка лише в 1791 році. Слід зазначити, що Конституція США є, мабуть, єдиним основним законом держави, в якому прямо передбачено право громадян на володіння зброєю.

Так існують різні точки зору щодо історичні умови, які сприяли встановленню в США вільного права на володіння зброєю. На нашу думку, слід погодитися, що головною умовою виникнення вільного права на володіння зброєю стосується самої історії утворення Сполучених Штатів. Тобто, коли приймали Білль про права, Сполучені Штати тільки що виникли. Був необхідний такий захист, який розповсюджується на окрему особу, коли її деякі права – право на життя, свободу, гідність, на володіння власністю – вважаються невід'ємними і особа могла

реально їх захищати. Друга поправка якраз і надавала реальний механізм для захисту життя і власності окремої особи. Так, під час дебатів на тему ратифікації другої поправки Джеймс Медісон заявив, що американці можуть не боятися свавілля з боку федеральної влади тому, що "озброєні, і це вигідно відрізняє їх положення від положення багатьох інших народів...".

Аналіз подальшого розвитку законодавства США щодо правового регулювання обігу зброї дозволяє зробити узагальнення щодо обмеження обігу зброї.

Так, у 1968 р. прийнятий федеральний закон "Про контроль за зброєю", що встановив обмеження на продаж зброї деяким категоріям осіб: які скоїли злочин; наркомани; іноземці, що нелегально в'їхали в країну.

В 1976 р., у окрузі Колумбія, був прийнятий закон, що заборонив придбання, продаж, передачу іншим особам, володіння ручною вогнепальною зброєю (пістолетами) всім цивільним особам округу, за винятком жителів округу, що вже мають таку особисту зброю, зареєстровану по всіх правилах.

З метою боротьби із тероризмом в 1988 р. були внесені поправки до раніше прийнятого федерального закону 1968 року. Серед поправок і доповнень слід відмітити наступні: про визнання незаконним виробництва, збірки, ввезення, зберігання і торгівлі неметалічною зброєю, яка не може бути виявлене встановленими стандартними методами і не має при цьому спеціального вкраплення сірчистої барії або іншого хімічного елемента що дозволяє виявляти його за допомогою рентгенівської апаратури.

До 1987 року тільки у Вермонті можна було носити зброю без спеціального дозволу. Сьогодні половина населення США, включаючи 60 % власників пістолетів і револьверів, проживає в штатах, де дозволено приховане носіння зброї.

У 1990 р. після застосування вогнепальної зброї щодо мирного населення в результаті якого було вбито одну людину і поранено п'ятеро в США знову почалися обговорення з питання посилення контролю за вогнепальною зброєю. На розгляд Конгресу був винесений законопроект, в якому передбачалося встановлення відстрочення продажу вогнепальної зброї, необхідного для наведення довідок про покупця. Не видаватиметься дозвіл на придбання зброї особам, що мають судимість, і психічно хворим людям.

Як відзначають дослідники питання контролю обігу зброї в США: "Результати проведеного в 1989 р. опитування громадської думки показали, що 78 % опитаних схвалюють реєстрацію вогнепальної зброї федеральною владою, 20 % – проти цього, а 2 % – утримуються від конкретних пропозицій".

У 1991 р. Конгрес схвалив законопроект Брейді, що встановлював додаткові обмеження на продаж вогнепальної зброї в країні. Даним законом надавався термін у сім днів поліції для перевірки особи власника, який бажає придбати зброю. Якщо за цей час не буде виявлено яких-небудь причин, що перешкоджають продажу, він зможе придбати зброю. Тобто, у США існує база

даних осіб, які притягалися до кримінальної відповідальності відповідно до якої і проводиться перевірка.

У 1994 році законом "Про контроль над насильницькою злочинністю" в США було заборонено виробництво, продаж і зберігання 19 видів напівавтоматичної зброї (необхідно відмітити, що раніше адміністрацією Д. Буша була накладена заборона на імпорт автоматичної зброї). За статистичними даними, в результаті вказаних обмежень злочинне використання цих видів зброї вже в 1995 р. в США знизилося на 20 відсотків.

Підсумовуючи вищевикладене, можливо зробити узагальнення, що в Сполучених Штатах Америки багато уваги приділялося саме контролю за обігом зброї, але, в той же час, і забезпечувалося право громадян на володіння вогнепальною зброєю як засобами самооборони. Як визначено вище, протягом останнього часу в США вводилися заходи щодо посилення контролю за обігом зброї саме перед купівлею зброї. Однак, не варто забувати, що в наслідок того, що всі американці розуміють можливість збройного опору з'являється відповідна повага до правил володіння, носіння, застосування зброї. Відповідно до ефективно діючого законодавства у громадян США протягом довгого періоду виховувалась правова культура, культура поведінки зі зброєю, механізм забезпечення прав людини, що стало для них невід'ємною частиною способу життя, значно дисциплінувала суспільство.

УДК 323.2

Шапортова Н.І., кандидат юридичних наук, професор кафедри загально-правових та психологічних дисциплін факультету підготовки фахівців для Національної гвардії України ННІ №3 Національної академії внутрішніх справ

ВИКОНАННЯ НАКАЗУ АБО РОЗПОРЯДЖЕННЯ ЯК ОБСТАВИНА, ЩО ВИКЛЮЧАЄ ЗЛОЧИННІСТЬ ДІЯННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Під **обставинами, що виключають злочинність діяння**, слід розуміти передбачені Кримінальним кодексом України (надалі КК) зовнішньо подібні зі злочинами соціально прийнятні та правомірні вчинки, які здійснені за певних умов і не визнаються злочинами у зв'язку з тим, що були спрямовані на захист правоохоронюваних інтересів особи, суспільства чи держави.

Дія чи бездіяльність особи, що заподіяли шкоду правоохоронюваним інтересам, не є злочином, якщо вони були вчинені на виконання законного наказу або розпорядження. Зміст закону полягає в тому, що відповідальності підлягає не особа, що спричинила шкоду, внаслідок виконання наказу чи

розпорядження, а особа, що видала наказ або розпорядження.

Наказ - це видана в належній формі відповідною особою в межах її компетенції офіційна обов'язкова вимога виконати чи не виконати підлеглому якісь дії. У деяких випадках невиконання наказу тягне кримінальну відповідальність (ст. 403 «Невиконання наказу» КК України).

Кримінальне право (ч. 2 ст. 41 КК України) визначає, що **наказ або розпорядження буде законним за таких умов**: вони мають бути видані відповідною особою в належному порядку в межах її компетенції; наказ чи розпорядження мають не суперечити чинному законодавству та не порушувати конституційних прав і свобод людини та громадянина.

Виконання наказу, згідно з чинним законодавством, буде законним за таких умов: виконавцем наказу чи розпорядження може бути лише особа, підлегла особі, що видала наказ чи розпорядження; наказ або розпорядження, належним чином видані, є обов'язковими для виконавця; виконання наказу чи розпорядження не завдало шкоди правоохоронюваним інтересам; наказ або розпорядження не повинно бути заздалегідь незаконним для виконавця.

Явна незаконність наказу чи розпорядження означає, що виконавець знає про їх явно незаконний, злочинний характер або має знати про це на підставі покладених на нього юридичних обов'язків (наказ застосовувати зброю під час припинення несанкціонованого мітингу).

Особа, що відмовилася виконати явно злочинний наказ або розпорядження, не підлягає кримінальній відповідальності. Особа, що виконала явно злочинний наказ чи розпорядження, за діяння, вчинені на виконання такого наказу або розпорядження, підлягає кримінальній відповідальності на загальних підставах, як і керівник, чие волевиявлення вона виконала. Особа, що знає про злочинність наказу чи розпорядження, однак виконує його внаслідок примусу, підлягає кримінальній відповідальності за правилами, передбаченими ст. 40 КК України.

Якщо особа не усвідомлювала та не могла усвідомити злочинного характеру наказу чи розпорядження, то відповідальності підлягає тільки особа, що видала злочинний наказ чи розпорядження. Водночас вчинення злочину внаслідок порушення умов правомірності виконання наказу або розпорядження може бути визнано обставиною, що пом'якшує покарання.

Що стосується військовослужбовців НГУ, то виконання їх службових обов'язків чітко регламентується Законом України „Про Національну Гвардію України”, Положенням про проходження служби рядовим і начальницьким складом органів внутрішніх справ, Статутами, іншими нормативними актами. В них, зокрема, акцентується увага на безумовному дотриманні військовослужбовцями НГУ законних вимог своїх начальників.

Отже, співробітники Національної гвардії України повинні виконувати свої службові обов'язки, в тому числі і застосовувати вогнепальну зброю, спеціальні

засобі, заходи фізичного впливу, відповідно до вимог нормативних актів, що регламентують таке виконання. В протилежному випадку для них може наставати кримінальна відповідальність за відповідною статтею Кримінального кодексу України.

УДК 614.8

Шевченко Р.І., кандидат технічних наук, старший науковий співробітник, докторант Національного університету цивільного захисту України, полковник служби цивільного захисту

**ДО ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ
ГАЛУЗЕВИХ СИСТЕМ МОНІТОРИНГУ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ
СОЦІАЛЬНОГО ТА ВОЄННОГО ХАРАКТЕРУ**

В раніше проведених авторських дослідженнях, переконливо доведено, що безпосереднім предметом аналізу системи моніторингу надзвичайних ситуацій є природно-техногенно-соціальні системи різного рівня складності. В той же час правовий регламент розгалужує сфери функціонального застосування, а саме: єдиної системи моніторингу надзвичайних ситуацій – як системи контролю за станом природно-техногенної складової на чолі (загальний координатор) з Державною службою України з питань надзвичайних ситуацій, та об'єднана система моніторингу джерел соціальних надзвичайних ситуацій (соціального стресу) суспільства, до складу якої входять як державні функціональні підсистеми СБУ, МВС, МО, НГУ, місцевих органів влади, так і громадські інституції (як-то, наприклад, соціальна група «Рейтинг» тощо), які за своїми правами та можливостями проводять соціальні дослідження, як окремих складових, так і загальних показників стану «благополуччя» суспільства.

Зрозуміло, що дані системи моніторингу пов'язані як нормативно, так і функціонально, втім всебічно ці зв'язки на цей час не досліджені, а відтак аналіз взаємодії та розробка дієвих рекомендацій щодо її поліпшення є нагальним та актуальним завданням, з урахуванням зовнішніх та внутрішніх викликів до українського суспільства викликів сьогодення.

З погляду основного завдання системи моніторингу надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру необхідно проаналізувати вплив двох складових інформаційно-функціональної схеми, а саме: 1) нерегламентованого впливу від взаємодії джерел надзвичайних ситуацій соціальної та природно-техногенної складової; 2) регламентованого обміну інформації в рамках функціональної визначеності відповідних елементів загальнодержавної системи моніторингу.

Найбільшу складність виявляє безумовно перша складова. Існуючою функціональною схемою державного моніторингу надзвичайних ситуацій висунуто досить не аргументоване припущення щодо відсутності нерегламентованих інформаційних зв'язків (потоків) між зазначеними системами моніторингу, а від так вплив соціальної складової на формування інформаційного потоку щодо динаміки зміни природно-техногенної складової майже не розглядається. Від так сталою схемою моніторингу надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру фільтрація та компенсування різких змін соціальних впливів не передбачено ні концептуально, ні на функціональному рівні. Аналогічним чином, здебільш, проявляється і зворотній процес, а саме завчасне врахування можливого впливу природних та техногенних аварій та надзвичайних ситуацій на погіршення стану соціальної напруги суспільства, особливо в зонах та під час воєнних дій.

Як вихід – пропонується провести комплексні дослідження з аналізу взаємовпливу відповідних систем моніторингу з урахуванням сучасних соціальних трансформацій, та розробити рекомендацій щодо побудови інформаційно-функціональної схеми (системи комунікативних фільтрів різного призначення) щодо максимального компенсування негативного впливу інформаційних потоків нерегламентованого характеру на функціональну стійкість, як систем моніторингу надзвичайних ситуацій різної природи виникнення, так і систем прийняття подальших управлінських рішень.

УДК 159.9

Широбоков Ю.М., кандидат психологічних наук, доцент, начальник кафедри психології та педагогіки Харківського університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, полковник

ОСОБЛИВОСТІ ВСТАНОВЛЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО КОНТАКТУ ЗІ ЗВІЛЬНЕНИМИ З ПОЛОНУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ В УМОВАХ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ

Події, які відбуваються на сході України, викликають відповідні зміни в різних сферах професійної діяльності військовослужбовців, підрозділів та частин. Після подій в містах Іловайськ та Дебальцеве дуже гостро стоїть проблема планового відведення підрозділів і частин з оточення в зоні антитерористичної операції (АТО). Великого значення набувають аспекти реабілітації військовослужбовців та представників інших силових структур після звільнення з полону. Особливо гостро постають питання встановлення психологічного контакту зі звільненими з полону військовослужбовцями в зоні антитерористичної операції.

Психологічний контакт розглядається сучасною наукою як поетапний

психологічний процес із певними особливостями прояву на кожному з етапів. Процес встановлення психологічного контакту, на думку Ю. Чуфаровського та А. Губіна, проходить три послідовні стадії. Стадія взаємного оцінювання, на якій відбувається зовнішнє оцінювання співрозмовниками один одного, формується перше враження. На стадії взаємної зацікавленості з'являється більше емоцій та поступово зменшується дистанція між тими, хто спілкується. Остання стадія відокремлення в діяду характеризується проявами емоційної близькості, довіри та рівнопартнерських відносин.

У дослідженнях Л. Філонова визначено п'ять послідовних стадій встановлення психологічного контакту: 1) зняття психологічних бар'єрів; 2) знаходження спільних інтересів; 3) визначення принципів спілкування; 4) виявлення якостей, небезпечних для спілкування; 5) адаптація до партнера і встановлення контакту.

Проведене власне дослідження встановлення психологічного контакту зі звільненими з полону військовослужбовцями безпосередньо в зоні АТО дало можливість виокремити наступні особливості:

По-перше наявність фази передконтакту, тобто перша презентація відношення до полонених з боку держави, Збройних Сил та самого психолога. В ході дослідження визначено, що у випадку коли з військовослужбовцями, яких звільнено з полону першим спілкувався військовий психолог ефективність психологічної допомоги більш висока.

По-друге, психологічний контакт з тими, хто звільнений з полону більш міцний коли психолог супроводжує цих осіб із зони АТО до місця постійної дислокації військової частини. В цих умовах звільнені військовослужбовці не сприймають нашу бойову охорону як подальше продовження полону, що створює умови наближення до контакту, яку так само можна розглядати як окрему фазу.

По-третє фаза фінального контакту саме протікає в ситуації, яку військовослужбовці звільнені з полону сприймають як безпечну, а саме комфортні умови перебування, близькість до дому, наявність, крім психолога, родичів, близьких та представників духовенства.

По-четверте наявність фази постконтакту, для військовослужбовця звільненого з полону важливо відчувати, що спілкування з психологом це приєднання до системи реабілітації, в якій він може отримати психологічну допомогу у будь-якому місці, особисто та разом із сім'єю, від цього фахівця, або від іншого тощо.

Таким чином, в умовах антитерористичної операції можна визначити певні особливості встановлення психологічного контакту зі звільненими з полону військовослужбовцями до яких можна віднести фази: передконтакту, наближення, фінального контакту та постконтакту.

УДК 811.111:378.147.091.33

Щербина В.В., кандидат філологічних наук, доцент кафедри філології, перекладу та мовної комунікації факультету №4 (гуманітарного) Національної академії Національної гвардії України

ДІЛОВА ГРА ЯК ЗАСІБ ВИХОВАННЯ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ

Проблема мовної ситуації є основною в організації сучасного процесу навчання іноземної мови. Важливою складовою будь-якої мовної ситуації є суб'єкт навчання та його ставлення до створеної ситуації. У навчальному процесі можна використовувати як природні, так і спеціально створені або штучні мовні ситуації. Однією з таких ситуацій є ділова гра.

Відомо, що ефективність навчання іноземній мові залежить від співвідношення його теоретичної та практичної спрямованості. Характер цього співвідношення визначається методами, які привалюють на заняттях. Одним з таких інноваційних методів, що забезпечують формування мовленнєвих навичок та вмінь та розвивають так зване «відчуття мови», є рольова гра. Деякі лінгвісти вважають ділову гру різновидом рольової гри. Інші наголошують на тому, що ділова гра є специфічною методикою та вирізняють її від більш звичної рольової гри. Більшість з лінгвістів згодна з тим фактом, що дуже важко чітко визначити різницю між цими двома методами навчання. Обидва види гри зазвичай організовані на основі комунікативних ситуацій, які надають курсантам можливість засвоювати іншомовний матеріал та демонструвати свої вміння. Ділові ігри є більш структурованими та містять різноманітні компоненти інших методів навчання.

Ділова гра – засіб створення сприятливого середовища для іншомовного спілкування. Вона не тільки реалізує вихід надлишкової енергії, але й допомагає учасникам процесу проявити себе як особистість. Ділові ігри на заняттях з іноземної мови дозволяють курсантам перевірити свої можливості у колективній діяльності та виявити себе. Правильно організовані ділові ігри дозволяють обмінюватися думками, ідеями, допомагати один одному. Під час гри курсанти можуть практикувати навички говоріння без хвилювання та страху, виявляти ініціативу та розвивати лідерські якості, необхідні майбутньому командирі. Варіативність навчальних методів та прийомів, невимущена комунікативна обстановка, насиченість спілкування, спрямованого на кожен особистість, дозволяють курсантам розширювати мовну, мовленнєву та соціокультурну компетенцію та збагачувати свій життєвий досвід.

УДК 159.9

Щербина І.Є., здобувач науково-дослідної лабораторії екстремальної та кризової психології Національного університету цивільного захисту України

ДЕЯКІ ПІДХОДИ ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СУМІСНОСТІ ФАХІВЦІВ ТАКТИЧНОГО ПОЖЕЖНО-РЯТУВАЛЬНОГО ПІДРОЗДІЛУ ОПЕРАТИВНО-РЯТУВАЛЬНОЇ СЛУЖБИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА РІВНЯ ЇХ ЗГУРТОВАНOSTI

У ході дослідження нами було встановлено, що психологічна сумісність членів тактичного пожежно-рятувального підрозділу та рівень їх згуртованості здебільшого залежить від суб'єктивних факторів, а саме – від індивідуально-психологічних особливостей вогнеборців. Тому вважаємо за потрібне пропонувати розробку математичної моделі прогнозування психологічної сумісності та згуртованості кандидатів при формуванні тактичних пожежно-рятувальних підрозділів. Для розробки такої моделі нами було проведено множинний регресійний аналіз, призначений для вивчення взаємозв'язку залежної змінної та декількох незалежних або вихідних змінних. У нашому випадку у якості залежної змінної виступив рівень згуртованості членів тактичного пожежно-рятувального підрозділу, а у якості вихідних незалежних змінних ми використали показники особистісних факторів, які характеризують працівників пожежно-рятувальних підрозділів, що увійшли до складу даного тактичного пожежно-рятувального підрозділу.

Таким чином, при проведенні регресійного аналізу ми одержали наступну формулу (1):

$$Y = \text{Constant} + (0,91) A + (0,16) B + (-0,29) F + (-0,75) H + (0,37) CC + (-0,14) IC + e; \quad (1)$$

де Y – рівень згуртованості пожежних, $\text{Constant} = 39,04$; e – помилка прогнозування; A – рівень товариськості; B – інтелектуальні здібності; F – стриманість особистості; H – несміливість, закритість особистості; CC – спрямованість на співпрацю; IC – індивідуальна спрямованість.

Спираючись на отримані нами результати, формула прийняла наступний вигляд (2):

$$43,93 = 39,04 + (0,91) A + (0,16) B + (-0,29) F + (-0,75) H + (0,37) CC + (-0,14) IC + 0,12; \quad (2)$$

Результати, отримані за допомогою множинного регресійного аналізу свідчать, що найбільший внесок у забезпечення високого показника згуртованості членів тактичного пожежно-рятувального підрозділу та їх психологічної сумісності зробили такі особистісні фактори, як рівень товариськості або комунікативна компетентність фахівця, його інтелектуальний розвиток та загальні здібності, а також спрямованість на співпрацю. Негативну

роль у даному процесі відіграють закритість, несміливість та стриманість особистості, а також індивідуальна особистісна спрямованість або спрямованість на самого себе. Перераховані фактори цілком можна віднести до сфери міжособистісних відносин пожежного, що зайвий раз доводить важливість та необхідність її вивчення при відборі фахівців.

Вважаємо за необхідне відмітити, що запропонований алгоритм може бути суттєво розширений та вдосконалений за рахунок подальших психологічних досліджень у сфері визначення чинників, що обумовлюють психологічну сумісність фахівців ДСНС України.

УДК [159.9.07+351.74]:331.104.22

Юр'єва Н.В., кандидат психологічних наук, науковий співробітник науково-дослідної лабораторії морально-психологічного супроводження службово-бойової діяльності Національної гвардії України науково-дослідного центру службово-бойової діяльності Національної гвардії України Національної академії Національної гвардії України

ДЕЯКІ АСПЕКТИ МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО СТАНУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Нові реалії складної соціально-політичної обстановки характер військових конфліктів вимагають максимальної активізації всіх компонентів людського фактора. У зв'язку з цим осмислення сутності морально-психологічного стану, його оцінки, формування та підтримки є важливим завданням командирів, офіцерів відділів по роботі з особовим складом, у тому числі і офіцерів-психологів Національної гвардії України (далі НГУ).

З метою вивчення вище зазначених проблем проведено опитування військовослужбовців НГУ – 238 чоловік, з них: військовослужбовці строкової служби – 104; військовослужбовці військової служби за мобілізацією – 134.

У якості психодіагностичного інструментарію використовувалась анкета, яка розроблена співробітниками науково-дослідної лабораторії морально-психологічного супроводження службово-бойової діяльності НГУ науково-дослідного центру службово-бойової діяльності НГУ.

За результатами опитування щодо *стану готовності* до виконання службово-бойових завдань в зоні проведення АТО встановлено, що військовослужбовці, які призвані за мобілізацією, більш критично, ніж військовослужбовці строкової служби, оцінюють загальну готовність військової частини до дій в АТО та більш високо оцінюють залежність військових частин НГУ від волонтерської допомоги. Попри цих розбіжностей, військовослужбовці обох досліджуваних груп однаково

на середньо високому рівні оцінюють свою професійну і морально-психологічну підготовку.

Вивчення питання *психологічного забезпечення* дозволило виявити у військовослужбовців строкової служби першочергову потребу у розвитку таких вольових рис, як: рішучість, психологічна стійкість, витривалість; в другу чергу – моральних якостей: патріотичність, чесність, порядність; в третю – організаторських. На відміну від військовослужбовців військової служби за мобілізацією, де на першому місці йде потреба у розвитку моральних рис, на другому – вольових, на третьому, – організаторські риси.

Проведене дослідження показало, що військовослужбовці НГУ проявляють зацікавленість у заходах психологічного забезпечення. Вони критично оцінюють доцільність і якість занять що з ними проводяться, адекватно визначають потребу у розвитку тих чи інших психологічних якостей. Їх орієнтація на смисло-життєві цінності при виконання завдань забезпечує їм високий рівень психічної стійкості і здатність переносити складності перебування в зоні проведення АТО.

Проведене опитування щодо *інформаційно-психологічного впливу* здійснюваного протидіючою стороною на військовослужбовців дозволяє стверджувати, що військовослужбовці строкової служби більш оптимістично оцінюють, як власну здатність, так і здатність місцевого населення опиратися маніпулятивним впливам. Проте, військовослужбовці військової служби, які призвані за мобілізацією, недооцінюють загрозу, що несуть негативні інформаційні-психологічні впливи.

УДК 355.4:681.5

Яковенко В.В., кандидат технічних наук, старший науковий співробітник, начальник відділу Ракетних військ та артилерії Наукового Центру Сухопутних військ Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, полковник; **Іваник Є.Г.**, кандидат фізико-математичних наук, старший науковий співробітник, доцент, провідний науковий співробітник відділу Ракетних військ та артилерії Наукового Центру Сухопутних військ Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного

УДОСКОНАЛЕННЯ ФОРМ І МЕТОДІВ КУЛЬТУРНО-ВИХОВНОЇ ТА ПРОСВІТНИЦЬКОЇ РОБОТИ ОСОБОВОГО СКЛАДУ НГУ – ЗАПОРУКА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Стан сучасного розвитку людського суспільства характеризується ускладненням суспільно-економічних відносин та систем управління. Настання ери інформатики та інформаційних технологій є серйозним викликом для всього людства, оскільки на очах сучасний глобальний світ звужився до розмірів електронного планшету.

Така дійсність – завоювання науки як виду людської діяльності, причому невідривно від рушійних сил суспільного розвитку в цілому. Але на жаль світ не гуманний. Яскравим свідченням цього є наша держава, адже, на сьогоднішній день, Україна не є виключенням у хвилі конфліктів, що накрила світову спільноту. І саме, як це не скорботно лунає, найновіші технічні досягнення, які мали б сприяти прогресу, створювати комфортні умови проживання людей, сприяючи їх духовному і матеріальному розвитку, в першу чергу широко застосовуються у військовій сфері, тобто у царині фізичного знищення людини. В складних військово-технічних системах високі вимоги висувуються перш за все до технічних пристроїв, однак ще вищі вимоги мають стосуватись самого військовослужбовця, причому він має розглядатись не просто як особлива «людська» ланка (складова) в загальній системі управління (як це мало місце на перших етапах розвитку кібернетичної техніки), але й як основна центральна інтелектуальна ланка, яка уособлює «розум» системи. Адже, незважаючи на стрімке і блискуче зростання інформаційних систем, вони неспроможні самостійно створити інтелектуальний потенціал, необхідний для розробки, прийняття і реалізації рішень в складних високоорганізованих, автоматизованих і комп'ютеризованих системах. Лише чітка і гнучка організація взаємодії оператора з автоматизованими системами, є реальний і ефективний спосіб об'єднання інтелектуальних людських можливостей, посилення їх творчих здібностей. Військовий резерв людських ресурсів є важливим елементом воєнного потенціалу держави. З державної точки зору винятково важливо мати в своєму розпорядженні розумово здібного, адекватно мислячого контингенту, з якого формується поповнення Збройних Сил та формувань НГУ. Але, як театр формується з гардеробу, так і майбутнє держави закладається в початковій ланці суспільної організації – середній школі, і далі, як продовження – вищі і середні навчальні заклади.

Як підсумок зазначимо, що підвищення ефективності використання людських ресурсів в швидкоплинних та мінливих умовах сучасних бойових конфліктів, або загальновійськового бою, слід добиватися за багатьма напрямками, головними з яких є:

- узгодження інформаційних та алгоритмічних властивостей систем, побудованих на основі найновіших комп'ютерних технологій, з психофізіологічними та інтелектуальними властивостями індивідуума, який має з ними працювати, оператора зокрема;
- підвищення загальноосвітнього рівня основної маси майбутніх абітурієнтів чи кандидатів до лав Збройних Сил та НГУ, що безпосередньо пов'язано з покращенням рівня професійної підготовки фахівців з відповідних спеціалізацій;
- створення нормативів діяльності, які відповідають найоптимальнішим умовам професійних дій, на основі комплексу ергономічних вимог і норм до перспективних зразків озброєння та екіпірування.

Круть П.П., кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри військової підготовки Харківського національного університету внутрішніх справ;
Сердюк К.М., начальник відділу кадрів Національної академії Національної гвардії України, підполковник

ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ: СИСТЕМНИЙ ВИМІР

Провідним фактором успішного вирішення практичних проблем і розвитку самої науки є ефективна трансляція наукового знання, найважливішу роль в якій грають наукові поняття. Позначення в системі мови і визначення (виявлення сутнісних характеристик, знаходження меж) феномена є обов'язковою умовою роботи з ним в рамках наукового пізнання реальності.

Тому уточнення поняття інформаційно-психологічної безпеки – актуальне наукове завдання.

Пріоритети в проблемі безпеки постійно розширюються. В даний час дуже актуальними є гуманітарні аспекти цієї проблеми. Світова спільнота приходить до того, що безпека людини висувається як нова парадигма для розуміння глобальних проблем. У 1994 р доповідь Програми ООН по Розвитку був присвячений виключно безпеці людини (Human Security).

Автори доповіді висунули концепцію безпеки, засновану на двох факторах: «захист від несподіваних і згубних порушень нашого повсякденного способу життя» («свобода від страху») і «захист від постійних погроз голоду, хвороб, злочинів і придушення» («свобода від потреби»).

В даний час безпека людини трактується більш широко і передбачає «захист найважливішого ядра людського життя способами, які покращують свободи людини і його самореалізацію». Безпека передбачає не тільки захист людей від критичних ситуацій і поширених загроз, а й забезпечення свобод, які є сутністю життя, а також можливостей реалізації своїх переваг і устремлінь. Це означає створення політичних, соціальних, екологічних, економічних, військових і культурних систем, які дають людям «будівельні блоки» для існування і гідного життя.

Слід зазначити, що ІПБ в проблемі безпеки людини займає особливе місце. На наш погляд, це пов'язано з наступними обставинами.

По-перше, з розвитком цивілізації, з одного боку, в інформаційному напрямку, де інформація є основним ресурсом виробництва і умовою життєдіяльності людини, а тому переважним ресурсом в суспільстві, з іншого - до цивілізації споживання, що при інтенсивному розвитку інформаційних і психотехнологій може привести до непередбачувано сумних наслідків.

По-друге, існує досить обґрунтована думка, що від воєн традиційних, коли

безпека людини визначалася, в основному, збереженням його тіла і біологічних функцій, людство переходить до інформаційних війн (псіхосферним, концептуальним, змістовим, ресурсним і т.п.). Хоча і в сучасному світі природа впливів, що порушують безпеку особистості, може бути різною, але «особливість інформаційних впливів на свідомість людини полягає в тому, що вони в силу своєї універсальності можуть становити загрози для будь-якого виду безпеки людини».

По-третє, інформаційні дії найбільш ефективні в плані впливу на людину, оскільки спрямовані безпосередньо до його «керуючому центру» - свідомості.

Таким чином, ІПБ в системі безпеки людини необхідно розглядати як «наскрізну» область, функціонально співвідносити з правами і свободами, якістю життя, почуттям захищеності, потребами, інтересами і прагненнями особистості, її розвитком і самореалізацією. Також слід врахувати те, що необхідною умовою психологічної безпеки людини, а отже, і ІПБ, є стійкість самої особистості перед негативними впливами, її здатність до самозабезпечення безпеки.

Однак ІПБ не вичерпує всю проблематику безпеки людини. Специфікою ІПБ в даній системі є її взаємозв'язок з інформаційними процесами, інформаційними потребами і загрозами, в той час як безпека людини охоплює економічні, екологічні, соціальні та інші аспекти проблеми безпеки.

До загроз інформаційної безпеки, зокрема, відносять: протиправне застосування спеціальних засобів впливу на індивідуальну, групову та суспільну свідомість; девальвація духовних цінностей, пропаганда зразків масової культури, заснованих на культурі насильства, на духовних і моральних цінностях, що суперечать цінностям, прийнятим в суспільстві; зниження духовного, морального і творчого потенціалу населення. Одним з основних напрямків забезпечення інформаційної безпеки в сфері духовного життя, є розробка спеціальних правових і організаційних механізмів недопущення протиправних інформаційно-психологічних впливів на масову свідомість суспільства.

Незважаючи на врахування інтересів особистості і цінність духовності, інформаційно-психологічна безпека визначається тільки з позиції захисту людини від негативних інформаційних впливів. Розгляд особистості як об'єкта, а не як суб'єкта власної безпеки істотно знижує можливості її забезпечення (особливо в частині превентивних заходів), а також можливості утворення безпечного інформаційного світу.

ЗМІСТ

Бардін Є.В. ЕЛЕМЕНТИ ТАКТИЧНОЇ ПЕРЕВАГИ ПІДРОЗДІЛІВ ПОЛІЦІЇ ПІД ЧАС ДІЙ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ.....	4
Білаш О.В., Величко Л.Д. ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ УПРАВЛІННЯ КОНФЛІКТАМИ У ВІЙСЬКОВИХ КОЛЕКТИВАХ.....	6
Білейчук С.Ю., М'ягков Д.І. ІНФОРМАЦІЙНА ПІДГОТОВКА З ОСОБОВИМ СКЛАДОМ В ПОВСЯКДЕННІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВО-БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ.....	7
Боровинський С.Б., Герасимчук Ю.В. ЗАПОБІГАННЯ ПОРУШЕННЮ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ ПРАВИЛ ПОВОДЖЕННЯ ЗІ ЗБРОЄЮ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИМИ ЗАХОДАМИ.....	9
Васильченко Р.В. СВІТОГЛЯДНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ У ДОБУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ЯК ДІЙСНІСТЬ І ТЕОРЕТИЧНА ПРОБЛЕМА.....	10
Васищев В.С. ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК УСПІШНОСТІ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ОФІЦЕРІВ НГУ ТА ПОДРУЖНИМИ ВЗАЄМИНАМИ.....	12
Ващенко І.В., Губа А.В. ІНФОРМАЦІЯ – ОСНОВНИЙ ВИД ЗБРОЇ ХХІ СТОЛІТТЯ.....	14
Возбранний А.А., Ковальчук І.М. ОСОБЛИВОСТІ ІДЕОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ОСОБОВОГО СКЛАДУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	16
Воробйова І.В. ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ДІЯЛЬНОСТІ ЩОДО ОПТИМІЗАЦІЇ ІМІДЖУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ.....	17
Гегечкорі О.В. ВПЛИВ НА ПОЛІТИЧНУ СТАБІЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ДЕРЖАВНО-ЦЕРКОВНИХ ВІДНОСИН.....	19
Говоруха В.В. ОЦІНКА СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ СИТУАЦІЇ В ДЕРЖАВІ В УМОВАХ РОЗВ'ЯЗАННЯ РОСІЙСЬКОЮ ФЕДЕРАЦІЄЮ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ ПРОТИ УКРАЇНИ.....	21
Гозуватенко Г.О. ЧІТКЕ ВИЗНАЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ МІШЕНІ – ЗАПОРУКА ПЕРЕМОГИ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ ВІЙНІ.....	22
Голота А.А. ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬК В СУЧАСНИХ УМОВАХ ВЕДЕННЯ ЗБРОЙНОЇ БОРОТЬБИ.....	24
Гудімов О.О. ПРОБЛЕМИ КОНФЛІКТНИХ СИТУАЦІЙ У ВІЙСЬКОВИХ КОЛЕКТИВАХ.....	25
Гура С.О., Попова Т.О. ОСОБЛИВОСТІ КОМУНІКАТИВНИХ ЯКОСТЕЙ КУРСАНТІВ: ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ.....	27
Давиденко М.О. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ЩОДО ВЗАЄМОДІЇ З РЕЛІГІЙНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ РЕЛІГІЙНОМУ ЕКСТРЕМІЗМУ.....	28
Дворецький В.П., Андрусенко С.І. НАПРЯМИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ УЧАСНИКІВ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ.....	29
Дняк В.В. СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНА ПІДГОТОВКА ПЕРСОНАЛУ ПРИКОРДОННОГО ВІДОМСТВА ВІДПОВІДНО ДО ВИМОГ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ.....	31
Долгополова М.М. ЩОДО ПИТАННЯ ОСНОВНИХ ФОРМ ВЗАЄМОДІЇ МІЖ СПІВРОБІТНИКАМИ МВС ТА ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ.....	32
Досяк М.Д. ВПЛИВ ДУХОВЕНСТВА НА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ КУРСАНТА, ЯК МАЙБУТНЬОГО ОФІЦЕРА.....	33

З М І С Т

Дручек О.В. ДО ПИТАННЯ ПРО ПРЕВЕНЦІЮ ПРАКТИК ЕТНІЧНОГО ПРОФАЙЛІНГУ У ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ.....	35
Дурач В.М., Худа Л.Н. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ ДЛЯ ФАХОВОГО ЗРОСТАННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ.....	36
Євтушенко І.В. РОЛЬ ТА МІСЦЕ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА У ВРЕГУЛЮВАННІ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ НА ПІВДЕННОМУ СХОДІ УКРАЇНИ.....	38
Єрмоєнко І.В., Радванська Т.І. КОРПОРАТИВНА КУЛЬТУРА УСТАНОВИ ЯК ЕЛЕМЕНТ ВНУТРІШНЬОГО ІМІДЖУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ.....	39
Єрмоєнко Д.Ю. ВІДНОВЛЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СТІЙКОСТІ ПРИКОРДОННИКІВ ПІСЛЯ БОЙОВИХ ЗІТКНЕНЬ НА ДЕРЖАВНОМУ КОРДОНІ.....	40
Жбанчик А.В. ПРО ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПРАВОВОЇ ОСНОВИ ВЗАЄМОДІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ З НАЦІОНАЛЬНОЮ ГВАРДІЄЮ УКРАЇНИ У СФЕРІ ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ.....	41
Журавльов В.В. КОНЦЕПТУАЛЬНА СУТНІСТЬ МОДЕЛІ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ ДО ПРОФЕСІЙНО-УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИКІВ ОРГАНІВ ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ.....	43
Захарчук А.В. ВИКОРИСТАННЯ ВІЗУАЛЬНОЇ ПСИХОДІАГНОСТИКИ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ БРЕХНІ ЛЮДИНИ.....	44
Злотніков А.Л., Приходько Д.П. УДОСКОНАЛЕНА МЕТОДИКА ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ (З УРАХУВАННЯМ ДОСВІДУ АТО).....	46
Іщенко С.О., Товма М.І. ФОРМУВАННЯ У КУРСАНТІВ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ, НАВИЧОК УПРАВЛІННЯ ВІЙСЬКОВИМИ КОЛЕКТИВАМИ ТА ЗМІЦНЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	47
Ілляк О.О., Квіткін П.В. СИСТЕМА НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ОСОБОВОГО СКЛАДУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ.....	49
Ільїна Ю.Ю. ДО ПИТАННЯ ЩОДО ПІДТРИМКИ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ.....	50
Калагін Ю.А. МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ ЦИВІЛЬНО-ВІЙСЬКОВОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В ОПЕРАЦІЯХ НЕВОЄННОГО ТИПУ.....	51
Карпенко Н.А. ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ СПІЛКУВАННЯ У ВІЙСЬКОВІЙ СФЕРІ.....	52
Коба О.В. ОСНОВНІ СКЛАДОВІ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО ВИХОВАННЯ ОСОБОВОГО СКЛАДУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ, ЯКІ ВИКОНУЮТЬ СЛУЖБОВІ ЗАВДАННЯ.....	53
Сподар Я.Б., Колесніченко О.С., Товма М.І. ДИНАМІКА ОСОБИСТІСНИХ ЗМІН ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ, УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ В ПОСТТРАВМАТИЧНИЙ ПЕРІОД.....	55
Колесніченко О.С., Воробйова І.В., Мацегора Я.В., Юр'єва Н.В., Горєлишев С.А. МОЖЛИВОСТІ АВТОМАТИЗАЦІЇ ДІАГНОСТИКИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ДО РИЗИКУ У ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ.....	56
Комісаров О.Г. ОСНОВНІ ПОВНОВАЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ У РАЗІ ОГОЛОШЕННЯ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО (НАДЗВИЧАЙНОГО) СТАНУ ТА У ЗОНІ НАДЗВИЧАЙНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ СИТУАЦІЇ.....	58
Кондратюк-Антонова Т.В. МОРАЛЬНО-ЕТИЧНІ ВИМОГИ ДІЯЛЬНОСТІ НГУ В УМОВАХ КРИЗОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ.....	60

З М І С Т

Костікова І.І. ЕЛЕКТРОННЕ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ – ШЛЯХ ІНТЕГРАЦІЇ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ОСВІТИ.....	61
Кравченко О.В., Тробюк Н.Ю. ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛКИ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ.....	63
Куфлієвський А.С. ПІДГОТОВКА ПЕРСОНАЛУ В СИСТЕМІ ДСНС УКРАЇНИ.....	64
Кучеренко Н.С. РОЗРОБКА СИСТЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ТЕХНІЧНОГО ПРОФІЛЮ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ.....	66
Лазоренко О.В. ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРИКОРДОННИКІВ ДО БОЙОВОГО ЗІТКНЕННЯ.....	67
Лесь О.О., Корнієнко В.В. ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ ПРАЦІВНИКІВ НОВОЇ ПАТРУЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ТА ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ.....	68
Лисичкіна І.О., Лисичкіна О.О. ПРАГМАТИКА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ.....	70
Мацегора Я.В. ОСОБЛИВОСТІ ЦІННІСНОЇ СФЕРИ У ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ З ОЗНАКАМИ ПТСР.....	71
Мацюк В.В., Бєлай С.В. ДО ПИТАННЯ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВИХ ЗАСАД ВЗАЄМОДІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ТА СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ ПІД ЧАС РЕАГУВАННЯ НА НАДЗВИЧАЙНІ СИТУАЦІЇ СОЦІАЛЬНОГО ХАРАКТЕРУ.....	73
Медвідь М.М., Павлов Я.В. ПІДХІД ДО ВИЗНАЧЕННЯ УМОВ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УСПІШНОЇ МИРОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	74
Мельник Ю.Б. ЩОДО ІДЕЇ ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОГРАМОВАНОГО НАВЧАННЯ У ВВНЗ.....	76
Мельничук Ю.П. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ РЕФЛЕКСИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ-ПРИКОРДОННИКІВ.....	78
Михайлова О.Г. НАПРЯМИ ДОСЛІДЖЕННЯ КОМУНІКАТИВНИХ КУЛЬТУР.....	80
Міршук О.Є. АЛГОРИТМІЗАЦІЯ ОЦІНЮВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАГІСТРІВ ВІЙСЬКОВО-СОЦІАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ.....	81
Непіпенко Л.П. ПОЛІТИКО-КУЛЬТУРНА СКЛАДОВА МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ОФІЦЕРА У ВВНЗ.....	83
Новікова К.М. ДО ПИТАННЯ ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ ПРОФЕСІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ВІДБОРУ ФАХІВЦІВ ДЛЯ СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	85
Овсяннікова Я.О. ЗАЛУЧЕННЯ РОДИННИХ ЗВ'ЯЗКІВ У ПРОЦЕС РЕАДАПТАЦІЇ ДО МИРНОГО ЖИТТЯ СПЕЦІАЛІСТА ЕКСТРЕМАЛЬНОГО ПРОФІЛЮ ДІЯЛЬНОСТІ ПІСЛЯ ВИКОНАННЯ НИМ ЗАВДАНЬ ЗА ПРИЗНАЧЕННЯМ.....	86
Павленко Р.В. РОЗВИТОК МОРАЛЬНО-ВОЛЬОВИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ КОМАНДИРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ТА СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	88
Павлова О.О., Монастирська Л.В. КОМУНІКАТИВНА ОСОБИСТІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО ПРАВООХОРОНЦЯ: ЕТАЛОННА МОДЕЛЬ.....	90
Пархоменко О.О. КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ПІДРОЗДІЛІВ З ОХОРОНИ АТОМНИХ ЕЛЕКТРОСТАНЦІЙ З РІЗНИМ РІВНЕМ ПРОФЕСІЙНОЇ УСПІШНОСТІ.....	91
Пашенко А.О., Данилюк І.М. МЕТОДИКА ПСИХОЛОГІЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ З БОЙОВОЇ ПІДГОТОВКИ ПІДРОЗДІЛІВ СПЕЦІАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ.....	92

ЗМІСТ

Пелепейченко Л.М. КОНЦЕПЦІЯ СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ.....	94
Пенькова Н.Є., Панфілов О.Ю. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЦІЛЬОВОЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ДО СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПРОЦЕСІ ПРОВЕДЕННЯ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ.....	95
Петрачков О.В. ПІДГОТОВКА ВІЙСЬКОВОГО ФАХІВЦЯ ДО БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАСОБАМИ СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ.....	97
Пилипець О.В., Хацаюк О.В. РОЛЬ ФІЗИЧНОГО СТАНУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЇХ ГОТОВНОСТІ ДО БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	99
Піскорська Г.О. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ У ОФІЦЕРІВ МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ЯКОСТЕЙ, НЕОБХІДНИХ ДЛЯ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТА УСПІШНОГО ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ У ВІЙСЬКОВИХ КОЛЕКТИВАХ.....	101
Побідаш А.Ю. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕРОРИСТИЧНОГО ПОЛОНУ... ..	103
Повар О.В. КРИТЕРІЇ ТА ПОКАЗНИКИ СФОРМОВАНOSTІ ОРГАНІЗАТОРСЬКИХ НАВИЧОК У МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ НГУ МВС УКРАЇНИ.....	104
Покайчук В.Я., Кузнецов О.І. СИСТЕМА СИЛ ОХОРОНИ ПРАВОПОРЯДКУ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ.....	106
Полюк В.С. МОТИВАЦІЙНА СФЕРА У СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ.....	108
Приступа Т.І. ДРУГА СВІТОВА І СУЧАСНА ІНФОРМАЦІЙНА ВІЙНА.....	109
Приходько В.С. ПРОЕКТНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЯК СКЛАДОВА ЇХ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ.....	110
Сподар Я.Б., Приходько І.І., Тімченко О.В. ВДОСКОНАЛЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ З УРАХУВАННЯМ ДОСВІДУ ПРОВЕДЕННЯ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ.....	112
Радзіковський С.А. ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕС ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ СУХОПУТНИХ ВІЙСЬК.....	113
Самойленко О.О. ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ МОБІЛІЗОВАНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ДО ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ.....	115
Саунін Р.Д. ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПРОФЕСІЙНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ПРАВООХОРОНЦЯМИ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ.....	116
Севрук І.І. ВІЙСЬКОВО-ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ ОФІЦЕРА НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ.....	117
Селюкова Т.В. ОСОБЛИВОСТІ АГРЕСИВНОСТІ ТА КОНФЛІКТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ПРАЦІВНИКІВ ДСНСУ З РІЗНИМ РІВНЕМ ЛОКУСУ КОНТРОЛЮ.....	119
Семенов С.С., Громико О.В. КОРУПЦІЯ ТА НАСЛІДКИ ЇЇ ДЕСТРУКТИВНОГО ВПЛИВУ НА СЛУЖБОВУ ДІЯЛЬНІСТЬ.....	121
Сергієнко Н.П. ВПЛИВ НЕГАТИВНИХ ПСИХІЧНИХ СТАНІВ НА УСПІШНІСТЬ КУРСАНТІВ НУЦЗУ.....	123
Сердюк І.В. КОМУНІКАТИВНИЙ АСПЕКТ ВІЙСЬКОВОГО ДИСКУРСУ.....	124
Середа Ю.І. СПЕЦИФІКА ПРОФЕСІЙНИХ ЗАВДАНЬ СЛУЖБИ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДСНС УКРАЇНИ.....	125

З М І С Т

Середенко М.М., Кізло Л.М. ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ОПЕРАЦІЙ НА СХОДІ УКРАЇНИ.....	127
Спільник Т.М. ДО ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ НІМЕЦЬКИХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ДО СПІЛКУВАННЯ З ПРЕДСТАВНИКАМИ ІНОЗЕМНИХ КОМУНІКАТИВНИХ КУЛЬТУР.....	128
Стаднік А.В., Круть П.П. ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ВПЛИВ, ЩО НЕГАТИВНО ДІЄ НА ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВО-БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ В ЗОНІ АТО ТА ЗАХОДИ ЩОДО ЙОГО ПРОТИДІЇ.....	129
Старух В.О. КОМУНІКАТИВНИЙ АСПЕКТ ДІЯЛЬНОСТІ НАТО І НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ.....	131
Стукаліна Н.Т. НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ОФІЦЕРА НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В СИСТЕМІ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ.....	132
Тімченко В.О. КЛАСИФІКАЦІЯ ПОВЕДІНКОВИХ ВАРІАНТІВ ДЕЗАДАПТАЦІЇ УЧАСНИКІВ АТО.....	133
Тімченко О.В. СИСТЕМА ПРОФЕСІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ СНАЙПЕРІВ США.....	135
Тітков О.О. ПОПЕРЕДЖЕННЯ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ СЕРЕД ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ.....	136
Ткач П.Б. КОМУНІКАТИВНА ПІДГОТОВКА ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ.....	138
Топольницька Г.Ю. ДЕЯКІ АСПЕКТИ НЕТРАДИЦІЙНИХ МЕТОДІВ ВИКЛАДАННЯ ЕТИКИ У ВИЩОМУ ВІЙСЬКОВОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ.....	139
Торяник К.Ю., М'ягка М.М. ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У ПРЕДСТАВНИКІВ НГУ ВІДПОВІДНО ДО СТАНДАРТИВ STANAG 6001.....	141
Трошин Д.М., Сень Р.В. ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ ЗАСТУПНИКА КОМАНДИРА ЧАСТИНИ ПО РОБОТІ З ОСОБОВИМ СКЛАДОМ ЩОДО ФОРМУВАННЯ У ОСОБОВОГО СКЛАДУ ВИСОКОГО МОРАЛЬНОГО ДУХУ.....	142
Тушко К.Ю. РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА.....	144
Ушакова І.М. ОСНОВНІ ПРИЧИНИ КОНФЛІКТІВ У ВІЙСЬКОВИХ КОЛЕКТИВАХ.....	146
Фалько С.А. ВОЄННО-ІНСТРУКТОРСЬКІ МІСІЇ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ.....	147
Фрейліх Є.В. ВИЗНАЧЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОСОБИСТОСТІ ЗА ДОПОМОГОЮ НУМЕРОЛОГІЇ.....	149
Хацаюк О.В. ФІЗИЧНА ГОТОВНІСТЬ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ В СТРУКТУРІ БОЙОВОЇ ГОТОВНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ.....	151
Христенко В.Є. ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВЗАЄМОДІЇ ПСИХОЛОГІВ СЛУЖБИ ПОРЯТУНКУ З ПСИХОЛОГАМИ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ В ОСЕРЕДКУ ТЕРОРИСТИЧНОГО АКТУ.....	153
Черніченко М.Ю., Тимчишин С.І. ОРГАНІЗАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПРОТИДІЇ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ.....	154
Чистяков С.А. УПРАВЛІННЯ КОНФЛІКТАМИ У ВІЙСЬКОВИХ КОЛЕКТИВАХ ПРИКОРДОННОГО ВІДОМСТВА.....	156
Чупрінова Н.Ю. КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ЯК ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМОК ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВИХ ФАХІВЦІВ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА.....	157

З М І С Т

Чуриков Д.С. ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОБІГУ ЗБРОЇ (НА ПРИКЛАДІ СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ).....	158
Шапортова Н.І. ВИКОНАННЯ НАКАЗУ АБО РОЗПОРЯДЖЕННЯ ЯК ОБСТАВИНА, ЩО ВИКЛЮЧАЄ ЗЛОЧИННІСТЬ ДІЯННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ.....	161
Шевченко Р.І. ДО ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ГАЛУЗЕВИХ СИСТЕМ МОНІТОРИНГУ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ СОЦІАЛЬНОГО ТА ВОЄННОГО ХАРАКТЕРУ.....	163
Широбоков Ю.М. ОСОБЛИВОСТІ ВСТАНОВЛЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО КОНТАКТУ ЗІ ЗВІЛЬНЕНИМИ З ПОЛОНУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ В УМОВАХ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ.....	164
Щербина В.В. ДІЛОВА ГРА ЯК ЗАСІБ ВИХОВАННЯ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ.....	166
Щербина І.Є. ДЕЯКІ ПІДХОДИ ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СУМІСНОСТІ ФАХІВЦІВ ТАКТИЧНОГО ПОЖЕЖНО-РЯТУВАЛЬНОГО ПІДРОЗДІЛУ ОПЕРАТИВНО-РЯТУВАЛЬНОЇ СЛУЖБИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА РІВНЯ ЇХ ЗГУРТОВАНOSTI.....	167
Юр'єва Н.В. ДЕЯКІ АСПЕКТИ МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО СТАНУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ.....	168
Яковенко В.В., Іваник Є.Г. УДОСКОНАЛЕННЯ ФОРМ І МЕТОДІВ КУЛЬТУРНО-ВИХОВНОЇ ТА ПРОСВІТНИЦЬКОЇ РОБОТИ ОСОБОВОГО СКЛАДУ НГУ – ЗАПОРУКА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ.....	169
Круть П.П., Сердюк К.М. ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ: СИСТЕМНИЙ ВИМІР.....	171

Для нотаток

VI НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

“Наукове забезпечення службово-бойової діяльності Національної гвардії України”

Секція 4

Збірник тез доповідей

Відповідальний за випуск: *І.С. Морозов*

Комп'ютерна верстка: *С.О. Воробйов*

Формат паперу 60x84/16. Ум. друк. арк. 10,46. Тираж 50 прим. Зам. №140

Редакційно-видавничий відділ Національної академії НГУ
Свідоцтво про державну реєстрацію ДК № 4794 від 24.11.2014 р.
61001, м. Харків, пл. Повстання, 3